

1 § Särskild debatt om den psykiatriska vården

*Särskild debatt om den
psykiatriska vården*

Anf. 1 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Psykisk sjukdom kan betraktas som en folksjukdom eftersom det är så vanligt. Vart femte besök på vårdcentralerna görs av personer som har en psykisk störning. Det här är ett väldigt utbrett problem i samhället. Därför är det viktigt att debatten om den psykiatriska vården och omsorgen om psykiskt sjuka och funktionshindrade innehåller tillräckligt många nyanser. Ibland blir debatten svart eller vit. Jag hoppas att vi kan föra en debatt som är både svart och vit och som också innehåller nyanserna däremellan, för så ser bilden ut.

En av de svarta bilderna är att många människor med psykisk sjukdom, alltför många, inte får den vård och omsorg, det boende och den sysselsättning som man har rätt till och som man behöver. Detta är ett mycket allvarligt problem.

Man kan fråga sig varför resurserna till psykiatrin inte har ökat på samma sätt som resurserna till övriga delar av sjukvården när nu sjukvårdshuvudmännen har fått en förbättrad ekonomisk situation. Man kan också fråga sig varför vi i dag inte har en tillräckligt bra bild över hur kvaliteten och resultaten inom psykiatrin fungerar. Vi har ännu inte några välutvecklade kvalitetsregister till exempel.

Det här är ett område där det definitivt krävs åtgärder för att förbättra situationen. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att den psykiatriska vården naturligtvis i många avseenden är mycket framgångsrik. Många människor blir bra från sin psykiska sjukdom och blir friska igen. Många människor får en behandling, vård och omsorg som gör att de kan leva ett mycket gott och rikt liv med sin psykiska sjukdom. Det här är också viktigt att komma ihåg.

Psykiatrireformen innebar i sig ett väldigt stort framsteg. Jag menar att det var enormt viktigt att så många människor fick möjlighet att leva ett eget liv där de i större utsträckning kan styra över sitt eget liv, eget boende, ta emot egna vänner och själva gå ut i köket att göra sig en macka när de är sugna på det. Det är viktiga aspekter som psykiatrireformen möjliggjorde, och det är jag stolt över.

Samtidigt finns det många tillkortakommanden. Kommunerna framför allt har inte, och inte heller landstingen, levt upp till de krav och förväntningar som psykiatrireformen innebar och ställde. Det har nyligen kommit en rapport, en mycket grundlig granskning, som Socialstyrelsen

tillsammans med länsstyrelserna har gjort. Det är en mycket bra rapport. Man har gått djupt in i frågorna, och man har också tagit till sig möjligheten att ha en nyanserad bild. Man har ställt sig på brukarnas sida och antagit deras perspektiv. Det tycker jag är väldigt viktigt i den här rapporten.

Rapporten visar på några alarmerande saker, till exempel att man ute i kommunerna har väldigt dålig kunskap om vilka medborgare man har som har behov av vård, stöd och omsorg på grund av sin psykiska sjukdom eller psykiska funktionshinder. Det saknas ofta planering och uppföljning av verksamheten, och det är dålig samordning mellan olika verksamhetsdelar inom kommunen men också mellan kommuner och landsting. Det är ett mycket ojämnt resultat, dels mellan kommuner, dels inom en och samma kommun där vissa individer får ett väldigt bra stöd och andra inte får det.

Den här situationen är naturligtvis inte acceptabel. Det som dock är positivt i rapporten och som man lyfter fram är att det finns ett antal områden där det fungerar eller fungerar bra. Det är ju bra. Men man visar också på att själva tillsynen har förbättrat situationen. Det finns flera exempel i rapporten där just den statliga uppmärksamheten på tillsynen från Socialstyrelsen och länsstyrelserna i sig har lett till påtagliga förbättringar av verksamheten.

Jag tycker också att det är intressant att det är en så tydlig signal från kommunerna att man efterfrågar ökad statlig styrning i de här frågorna. Det är inte så ofta vi får den signalen från kommunsektorn mot den statliga nivån. Det tycker jag att vi ska ta på allvar.

För att vi ska lyckas utveckla psykiatrin och den psykiatriska omsorgen är det några områden som man behöver lyfta fram. Det handlar naturligtvis om resurserna. Vi har ökat resurserna till kommuner och landsting med 50 miljarder i statsbidrag de senaste tio åren. Trots det har vi inte haft en tillräckligt positiv utveckling av resurserna för psykiatrin.

Kompetensutveckling av personalen är en viktig fråga, liksom samverkan mellan kommuner och landsting, utvecklandet av att kvalitetsregister, samverkan med brukarna, en integrerad behandling, både psykiatri och beroendeproblematik, boende, stärkande av de psykiskt funktionshindrades rättigheter i samhället och av primärvårdens funktion och psykosociala kompetens, utvecklande av metoder och stärkt tillsyn.

Det finns flera områden där arbete redan pågår. Eftersom min talartid är slut får jag återkomma till det.

Anf. 2 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Herr talman! Risken att vi någon gång i livet drabbas av en depression som kräver behandling är 40 % för kvinnor och 20 % för män. En fjärdedel av alla förtidspensioner är relaterade till psykisk sjukdom. Psykisk sjukdom utgör ungefär hälften av all sjuklighet i vårt land. Det finns ungefär 35 000 personer som har schizofreni och 70 000 med manodepressiva sjukdomar. Schizofreni räknas till Sveriges tredje dyraste sjukdom alla kategorier.

Inom kriminalvården behöver väldigt många psykiatrisk vård. De vanligaste diagnoserna där är depression, ångest, psykos, personlighetsstörning och olika hjärnskadesyndrom. Kriminalvårdarnas utbildning i psykiatri inskränker sig i dag till bara några timmar.

Den vanliga psykiatriska vården i vårt land får stå tillbaka för den rättspsykiatriska, för den åter upp resurserna i de lokala landstingen. "Vanliga" psykiskt sjuka får inte tillträde till vård, för andra är dömda till vård av domstol och går därför före till vårdplatserna. Så är det i mitt landsting i Jönköpings län, och så är det på andra ställen också.

I januari i år meddelade Vägverket att det är färre än 500 personer som dog i trafiken förra året. Men under 2002 var det nästan 1 500 personer som tog sitt liv. Tre gånger fler tar sitt liv än som dör i trafiken, men det finns ingen nollvision kring självmord.

Herr talman! Regeringen tvär sina händer och hänvisar till att det finns en psykiatriutredare. Nu har vi en psykiatriutredare som ska vara den som har svar på alla våra svåra frågor, men inte nu, sedan, efter valet. Regeringen har ansvaret men tar det inte. Man hänvisar till någon annan. Men nog är det en händelse som ser ut som en tanke att utredarens uppdrag upphör den 1 november 2006, en månad efter valet.

Herr talman! Vi moderater anser att det borde vara ett absolut krav att människor inte ska behöva cirkulera i systemet år efter år utan att ha en ordentlig diagnos. Vi anser att varje patient ska ha rätt till en diagnos inom tre månader. Så är det inte i dag. Men det borde väl vara ett minimikrav. Hur ska någon kunna få adekvat hjälp om man inte vet vad man ska ha hjälp för?

Det dubbla huvudmannaskapet för den psykiatriska vården, det delade ansvaret för patienterna som finns, måste åtgärdas. Det brister alldeles för mycket i samverkan, om den över huvud taget finns. Och alldeles för ofta söker man från de olika huvudmännens sida att slippa det egna ansvaret och kostnaden för att i stället vältra över det på någon annan. Det rimliga borde vara en huvudman som har det totala ansvaret för att bemöta en utsatt grupp människor. En nationell finansiering där pengarna följer patienten är, anser vi moderater, en garant för att slippa övervältningar mellan olika aktörer.

Det finns människor som utestängs från arbetsmarknaden och får en grogrund för utanförskap. Alla människor klarar inte ett arbete på heltid. De klarar inte heller deltidsarbete. Men alla behöver en meningsfull dag, något som väntar, någonstans att gå, en sysselsättning.

Moderaterna har ett förslag till nystartsjobb som vi lägger fram tillsammans med övriga partier i alliansen och som är en politik för fler i arbete. Det innebär att man sänker sociala avgifter för personer som har svårt att själva hitta fäste på arbetsmarknaden.

Men sedan finns det andra personer som har psykiska funktionshinder och som inte klarar av någon form av arbete men för vilka det är oerhört viktigt med ett dagligt arbete. Ideella organisationer, typ Fountain House, underlättar för personer med psykiska funktionshinder, och de ska ha ett rejält stöd för att kunna fortsätta.

Herr talman! Det är 25 % av rättspsykiatriskt undersökta män som har diagnosen adhd-relaterade problem utan att de någon gång har fått diagnos och hjälp, detta trots att de under uppväxten har varit i kontakt med barn- och ungdomspsykiatrin. Det finns andra studier som visar att 40 % av de här männen dessutom är dyslektiker. Om de som barn hade fått den hjälp de behövde i form av läkemedel, hjälp mot dyslexi eller annan sorts stöd hade man med stor sannolikhet kunnat minska det tro-

liga för barnen att i framtiden bli misstänkta för allvarliga brott och också bli föremål för rättspsykiatriska undersökningar.

Herr talman! Vi moderater anser att alla barn som lämnar grundskolan ska ha lärt sig att läsa, räkna och skriva. Barn med dyslexi som får möjligheten att lära sig läsa på rätt sätt och barn med en neurologisk diagnos som adhd eller damp som får lotsning genom skolan och som klarar av det skulle ge oss färre barn som i vuxen ålder blir missbrukare eller som sitter i våra fängelser. Kalla det gärna att göra en haveriutredning för varje barn, för om inget görs är risken stor att hela livet för många av dem blir ett enda haveri.

Herr talman! Regeringen är stolt, men inte nöjd. Men vi ställer ändå frågorna: Varför har man inte gjort något tidigare? Varför ska vi tro att den här regeringen kommer att lyckas i morgon? Och varför ska svenska folket tro på en regering som haft chansen de senaste tio elva åren, men inte lyckats?

Anf. 3 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Trots att vi har världens högsta skatter i detta land har vi inte världens bästa välfärd. Det finns massor av människor som lever i vad Folkpartiet brukar kalla det glömda Sverige. Vi möter några av dem som har drabbats allra värst när vi går ut på gatorna i Stockholm, hemlösa i kombination med psykisk sjukdom i kombination med missbruk. Vi ser människorna i självmordsstatistiken, och vi vet att en absolut majoritet av de människor som begår självmord har en psykisk sjukdom.

Vi ser den skam som människor känner inför psykisk sjukdom. Man har kommit fram till att av dem som har diagnosen depression i Stockholms län var det bara 40 % som sökte vård, och av dem var det bara 50 % som fick en adekvat vård, det vill säga att var femte med depression fick vård.

5 % av tjejerna som är mellan 15 och 25 år har åtstörningar, unga tjejer skär sig, unga killar känner hopplöshet inför framtiden. Ändå finns inte välfärden där.

Varför är det så? Jag tror tyvärr att förklaringen är ganska enkel. Vi har ett regeringsparti i Sverige, Socialdemokraterna, där man är oerhört skickliga på att vinna val, oerhört skickliga på att i valrörelser lova röstvinnande reformer för medelklassen, oerhört skickliga på att lyssna på människor som har stora, starka organisationer bakom sig. Men trots världens högsta skattetryck klarar man inte dem som har allra störst behov av välfärden, de som hamnar i det glömda Sverige.

Därför är jag glad för att vi i dag, på de borgerliga partiernas initiativ, lyfter upp psykiatrin och dem som drabbas till debatt. Det blev ju en stor psykiatridebatt för ett par år sedan. Men då berodde det på ett par uppmärksammade våldsdåd som ledde till något slags allmän moralpanik i samhället. Det var en mediedebatt som handlade om att alla psykiskt sjuka är farliga, när vi vet att den absoluta majoriteten inte är det. Det ledde till slutsatser som att psykiatrireformen, som genomfördes när Folkpartiet satt i Socialdepartementet, var fel. Den psykiatrireform som handlade om att psykiskt sjuka ska kunna leva ett normalt liv, den psykiatrireform som handlar om att det är bättre med öppenvård än med slutenvård var inte fel.

Jag träffade häromdagen chefen för psykiatrin vid Akademiska sjukhuset i Uppsala. Han berättade för mig hur det var när han började som psykiatriker, hur han besökte Kronåsens sjukhus i Uppsala, där barn mellan 6 och 14 år med psykiska problem satt oavbrutet inspärrade på institution.

Psykiatrireformen var riktig. Ändå ser vi stora brister, men de har andra förklaringar. Bristerna kommer vi att återkomma till i debatten.

Köerna till barn- och ungdomspsykiatrin är oacceptabla. Tusentals utskrivna patienter från slutenvård får inte den hjälp de behöver. Dödligheten bland psykiskt sjuka är mycket högre än vad den borde behöva vara. Trycket på de få slutenvårdsplatser som finns kvar är väldigt hårt.

Den första frågan handlar om att klara att prioritera, klara att se till att vi faktiskt satsar våra välfärds miljarder rätt.

Folkpartiet har i sitt budgetalternativ anslagit 1,3 miljarder extra de närmaste åren utöver regeringens för särskilda satsningar på psykiatrin. Dessutom har vi i våra interna beslutsprocesser sagt att varje folkpartist på varje nivå ska prioritera människorna i det glömda Sverige. Såväl i landsting som i kommuner ska psykiatrin prioriteras. Hur de extra pengarna från staten ska användas måste i väldigt hög grad beslutas lokalt.

Men några saker vet vi. Vi vet att det behövs tidiga insatser, att det finns behov av en upprustad skolhälsovård och en skolsköterska som ser elever som håller på att gå in i en depression eller har andra problem. Och vi måste väl rimligen komma åt köerna till barn- och ungdomspsykiatrin. Att barn får vänta under mycket lång tid i ett läge där vi vet att det kan vara livsavgörande att få rätt behandling för en psykisk sjukdom kan vi aldrig acceptera. Vi vill därför ha en vårdgaranti till barn- och ungdomspsykiatrin.

Vi måste också förbättra tillgängligheten till den psykiatriska vården. Det handlar om en klassisk tanke, husläkartanken, för att få in psykiatrin även i den vanliga vården. Det handlar om att införa mobila team, telefonrådgivning, dygnetruntservice så att den som går in i en depression eller har andra problem har någon att nå dygnet runt, för det kanske inte hjälper att möta en telefonsvarare.

Det handlar också om att öka samordningen. På något sätt är det så märkligt att i ett av världens mest genomorganiserade länder, som Sverige är, klarar inte olika aktörer att ta ett helhetsansvar. Det handlar om gemensamma nämnder för landsting och kommuner, om trygghetskvitto för den som har varit i slutenvård så att man vet att vården faktiskt fortsätter när man blir utskrivna och så att det inte är som i dag, att många av självmorden begås just när man lämnat en slutenvårdsplats.

Vi måste se till att få fram specialistvård för dem som drabbats allra hårdast och som i dag får allra minst stöd, människor med psykisk sjukdom i kombination med missbruk.

Sedan ska vi hela tiden ha utgångspunkten att människor med psykiska sjukdomar och psykiskt funktionshindrade i så hög grad som möjligt måste kunna leva ett normalt liv. Då är den granskning från Socialstyrelsen och länsstyrelserna, som Ylva Johansson tog upp, mycket bekymmersam. Varannan psykisk funktionshindrad har inte en sysselsättning. Här vore det rimligt att införa en sysselsättningsgaranti som gäller för andra funktionshindrade i LSS.

Sedan behöver vi också fundera en del på vad vi gör med människor som är farliga för sig själva eller för andra. Vi tror att det kan behövas några fler slutenvårdsplatser. Vi tror att det kan behövas nya möjligheter att använda tvångsåtgärder i öppenvård. Vi tror att vi ska fundera på hur lagen om psykiatrisk tvångsvård tillämpas. Blev det som vi hade tänkt oss?

Det vi kan garantera är att en röst på Folkpartiet i nästa års val är en röst på ett parti som faktiskt klarar av att prioritera – även de människor som i dag, efter mer än tio års socialdemokratiskt styre, lever i det glömda Sverige.

Anf. 4 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Kära vänner som lyssnar på den här debatten! I dag har vi en oerhört viktig debatt ur ett etiskt perspektiv. Det handlar om människor som inte själva kan, orkar eller har möjlighet att tala för sig. Det handlar om oss människor när vi hamnar i de allra mest utsatta, svåra, situationerna under livsfärden. Det handlar om människor med psykisk sjukdom som ofta känner sig mindervärdiga och missanpassade och skäms över att de blivit psykiskt sjuka. Därför handlar det om det civiliserade samhällets viktigaste fråga; att vi som politiker lyfter fram den här gruppen av människor som är sjuka.

År 1997 fattade riksdagen ett oerhört viktigt beslut. Vi fattade det så kallade prioriteringsbeslutet. Enligt det tillhör människor med nedsatt autonomi, som man säger, prioriteringsgrupp 1. Och, vänner, vi kan tyvärr bara konstatera att man inte har följt detta. 2005, alltså åtta år efteråt, har vi en oerhört bristande psykiatrisk vård i Sverige. Det beklagar jag.

Det var att Socialstyrelsens rapport kom och att länsstyrelserna var oerhört oroad, som också Erik Ullenhag tog fram här, som egentligen var utgångspunkten för att de fyra borgerliga partierna skrev till talmanen om den här debatten.

Jag vill ägna mina minuter här åt att tala om våra barn. Folkhälsorapporter har under flera år sagt att den kroppsliga hälsan hos våra barn är god. Men den psykiska hälsan är nedgående. Den är alltså försämrad. I en rapport, 2004:6, *Centrum för folkhälsa*, ansåg 95 % av de tillfrågade att den påtagliga stressen bland elever har ökat under den senaste tioårsperioden. 91 % såg ökande koncentrationssvårigheter och 81 % redovisade ökad nedstämdhet. 77 % rapporterade om ökad aggressivitet och mer utagerande beteende. 70 % såg ökade problem med dålig självkänsla. Försäljningen av antidepressiva läkemedel till 15–19-åringar har fördubblats mellan 1999 och 2003. Dessa uppgifter kommer från rapporten.

Kristdemokraterna har upprepade gånger talat om barn som en av samhällets allra viktigaste frågor. Vi vet att barnpsykiatrin har stora problem. Barnombudsmannen har gjort två olika kontroller, en 2002 och en 2005, som visar att 90 av 113 barnpsykiatringar har upp till tre månaders väntetid för det första besöket – för att inte tala om dem som bedöms behöva ha slutna psykiatrisk vård. De kan få vänta upp till både ett och två år. Under den tiden vet vi att det inte bara är det mentala välbefinnandet som kan försämrats. Också den normala utvecklingen blir lidande av detta.

På Kumlaanstalten har Christina Doctare, som har jobbat mycket med de här frågorna, sagt att 40 % av dem som sitter på Kumlaanstalten och har begått svåra brott har neuropsykiatriska funktionshinder. Hur många av dem hade vi sluppit ha på Kumla om samhället hade kunnat ge adekvat vård? Många av de här neuropsykiatriska problemen vet vi leder till aggressivitet, leder till kriminalitet och missbruk. Det vet vi redan i dag. Vad gör vi åt detta?

Jag tycker att det är besynnerligt att regeringen inte har gjort något. Jag tycker att det är besynnerligt att regeringen gång på gång skyller ifrån sig. Det är någon annans fel även om vi ibland hör att Ylva Johansson vill lägga fram åtgärder. Nu är det bråttom. Det är kris. Vi är tvungna att se konkreta förslag, och jag vill gärna ge några tips.

För det första måste vi ha som princip att åtgärder ska vidtas snabbt när vi ser att en pojke eller flicka har avvikande beteende. Vi måste upp-rusta barn- och ungdomspsykiatrin. Av det skälet har Kristdemokraterna lagt 900 miljoner mer än regeringen under en treårsperiod i vår förra budget och 400 miljoner den här gången. Vi anser att det är självklart att barnspsykiatrin måste rustas upp. Vi tycker att det ska finnas ett barnspsykiatriskt, neuropsykiatriskt diagnosteam i varje län, där man har ett mångprofessionellt arbetslag dit föräldrarna och familjen utan remiss kan vända sig om de upptäcker att Kalle eller Anna har ett avvikande beteende. Självklart måste vi också ha en bättre utbildning för alla som jobbar med barn så att man upptäcker när någonting är snett.

Nu är min talartid slut, herr talman, men jag och många med mig fällde många tårar när vi fick höra om Måns situation de senaste dagarna. Det är ett fall där någon i flera år har mått oerhört dåligt av mobbning. Vi kan bara fråga oss: Hur är utbildningen om man inte vidtar åtgärder när man ser att ett barn mår så dåligt?

Anf. 5 ELINA LINNA (v):

Herr talman! De senaste 30–40 åren har psykiatrin genomgått stora organisatoriska och innehållsmässiga förändringar. De förändringar som skett har visserligen förbättrat levnadsvillkoren för människor med psykiska problem, men de är långt ifrån tillräckliga. Det finns fortfarande mycket kvar att göra för att tillgodose och garantera människor med psykisk ohälsa en god vård på samma sätt som när vi drabbas av ohälsa av fysisk karaktär. Det är inte heller enbart en vårdfråga utan det handlar fortfarande om attityder, om samhällets syn på psykiskt sjukdom. I mitt anförande kommer jag att ta upp några förslag till förbättringar som Vänsterpartiet har både utifrån vård- och attitydperspektivet.

Det var en stor omställning när de stora mentalsjukhusen lades ned. Sundby sjukhus i Strängnäs var det första i mitten av 80-talet. En självklar följd var att antalet vårdplatser minskade. Motiven bakom minskningen av vårdplatser var då såväl medicinska, nya och effektivare behandlingsmetoder, som ideologiska.

De senaste årens minskning av antalet vårdplatser har däremot skett huvudsakligen av ekonomiska skäl, och flera har genomförts snabbare än uppbyggnaden av andra stödinsatser. I stället har psykiatris andel av kostnaderna för hälso- och sjukvården minskat från ca 11 % till 8 % under de senaste åren. Därför är den statliga ekonomiska satsning på psykiatrin i år och nästa år, som Vänsterpartiet gjort tillsammans med

regeringen och Miljöpartiet, ett viktigt steg i rätt riktning. Samtidigt får kommuner och landsting ökade generella resurser, och vi menar att de har ansvar för att komplettera satsningen på psykiatrin så att kvaliteten och tillgängligheten i psykiatrin förbättras.

Den psykiatriska vårdens status behöver höjas. Hur ska vi kunna göra det? Vänsterpartiet anser att det behövs en nationell handlingsplan för psykiatrin, såväl inom landstingen som i kommunerna, där även barn- och ungdomspsykiatrin inkluderas. En nationell handlingsplan skulle enligt vår mening innebära en möjlighet att strukturerat driva psykiatrin framåt och skapa en samling kring gemensamma mål. Vi menar att en nationell handlingsplan kan bidra till att synliggöra psykiatrins behov och till att till exempel lyfta fram vad som behöver göras för att rekrytera kompetent personal i framtiden.

När vi talar om kompetens inom den psykiatriska vården vill jag lyfta fram en behandlingsform som vi anser är underdimensionerad, nämligen psykoterapi. Vi kan konstatera att det medicinska och farmakologiska synsättet dominerar framför ett psykologiskt förhållningssätt. Min mening är inte att ta ställning för den ena eller den andra behandlingsmetoden, men jag vill understryka behovet av en helhetssyn och tillgång till olika behandlingsmetoder. Tillgången till psykoterapi får inte bli en kostnadsfråga för personen med psykisk ohälsa.

Studier visar att höga egenavgifter för psykoterapi ställer denna behandling utom räckhåll för dem som behöver den mest. Själv tänker jag på ungdomar som lider av psykisk ohälsa, 20 % av kvinnorna i åldern 18–29 upplever nedsatt psykiskt välbefinnande. De så kallade SSRI-preparaten räcker inte som enda behandlingsalternativ. Vänsterpartiet anser att den offentliga vården måste utvecklas så att fler psykoterapeuter finns tillgängliga för såväl kort- som långtidsbehandling.

I all psykiatrisk hälso- och sjukvård har språket en central roll. Det är genom orden som patienten ger behandlaren en möjlighet till insikt i de behov hon eller han har. Orden är också behandling. Det är därför viktigt att psykiatrin tar hänsyn till och utvecklas så att de svenskar som inte har svenska som modersmål också ges möjlighet till god psykiatrisk vård. De nationella minoriteterna och människor med annat etniskt ursprung än svenskt måste kunna få vård på sitt modersmål.

Herr talman! Patientens möjligheter och rätt till inflytande inom all hälso- och sjukvård behöver utvecklas. Men här som i många andra fall befinner sig de psykiskt sjuka i underläge. Jag ska exemplifiera mitt påstående med rätten till en förnyad medicinsk bedömning. Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska landstingen erbjuda följande:

”... ge en patient med livshotande eller särskilt allvarlig sjukdom eller skada att inom eller utom det egna landstinget få en förnyad medicinsk bedömning...”

En sjukdomsgrupp som lyser med sin frånvaro till förnyad medicinsk bedömning är människor med schizofreni. Enligt Vänsterpartiets mening är det en allvarlig brist då just schizofreni ofta är förenad med livslångt lidande. Vi anser att lagen måste ses över.

Anf. 6 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Kära åhörare! För många personer blev psykreformen en befrielse. De fick komma ut från institutionerna och möttes av ett bra

stöd från socialtjänsten och den öppna psykiatrin. Men alltför många hamnade och hamnar mellan stolarna, i ett ingenmansland mellan kommunernas ansvar för den sociala omsorgen och landstingens ansvar för den psykiatriska vården.

Människor med svåra problem och svag social förankring lämnas ensamma med psykiska smärtor och stort utanförskap, ofta förvärrat av drogmissbruk och hemlöshet. Vi har så många exempel i Välfärdssverige 2005 på människor som far illa och lever ett ovärdigt liv. En konsekvens är en skrämmande stor dödlighet för de värst drabbade: Det är svårt för en hemlös drogberoende och psykotisk person att leva fram till sin 50-årsdag.

Och under tiden har vi diskuterat de här frågorna. Vi har diskuterat men utan att regeringen har gjort något. Psykiskt sjuka har inte fått någon större del av regeringens generöst utmäta valflask till medelklassen. I en välfärdsstat vars huvudsakliga fokus alltmer har blivit att hålla alla röststarka grupper på gott humör har de hemlösa och psykiskt sjuka blivit styvbarnen som inte släppts in i stugvärmen.

Regeringen har fått flera chanser att göra något åt psykiatrin. Centerpartiet var bland annat med och sparade in pengar vid 1999 års blocköverskridande uppgörelse kring hälso- och sjukvårdens utveckling, där socialministern bland annat lovade att psykiatrin skulle bli ett av de prioriterade områdena. Men vad hände egentligen? Ja, alldeles för lite, och det är regeringens fel!

Att rehabilitera och stödja psykiskt funktionshindrade hör helt klart till de allra viktigaste humanitära uppgifterna. Det finns dock alternativ till den handlingsförklamation som präglat regeringens insatser.

För det första: Lös samarbetssvårigheterna mellan landstingens psykiatri och kommunernas socialtjänst. Om det krävs så måste ansvarsfrågan ses över. Men tillåt först en verklig finansiell samordning. Ta initiativ till regionala uppgörelser med tydligare ansvarsfördelning så att de psykiskt sjuka *inte* hamnar mellan stolarna. Även om psykvård, socialtjänst och missbrukarvård är kostsamma verksamheter så är det ändå så att samordnade insatser ger betydligt mer för pengarna än sporadiska insatser som bara rinner ut i sanden.

För det andra: Ge psykiatrin och socialtjänsten tillräckliga verktyg i lagstiftningen. Den som dyker upp på avstämningarna och som tar sin medicin kan vistas i frihet, men de som inte samarbetar måste i större utsträckning kunna omhändertas. Det krävs ett starkare lagligt skydd för anhöriga till våldsamma psykiskt sjuka. Vi behöver också fler platser i slutenvården, så att det faktiskt går att omhänderta och vårda personer som behöver det.

För det tredje: Öka effektiviteten i psykiatrin. Gör uppdraget tydligt, ställ krav på resultat, och följ upp hur det går. Vi behöver mer engagemang, och vi behöver mer närvaro i den sociala verkligheten och i när-sjukvården. Vi behöver också släppa in företagsamheten i psykiatrin. Entreprenörssjälarna – personerna med det brinnande engagemanget – ska inte kvävas av långa beslutskedjor och akademisk skråmentalitet.

För det fjärde: Vi behöver en ökad närhet och en tillgängligare psykiatrisk vård. En väl fungerande närsjukvård med en personlig vårdkontakt kan hjälpa personer med lindriga psykiska problem att hitta rätt innan problemen blir för allvarliga. Men det kräver ett bättre samarbete mellan

psykiatrin och närsjukvården. Ett bra exempel är Gagnefs vårdcentral i Dalarna. Där finns psykiatrin närvarande och kan på en gång kopplas in när det finns behov. Och där ser vi också resultat.

Dessutom kan inte nog betonas betydelsen av förebyggande insatser, alldeles speciellt för barn och unga – att ha kunskap, att ha beredskap, att tidigt ingripa, att backa upp familjer, att stödja anhöriga och det engagemang som finns i föreningslivet, i kyrkan, i civilsamhället.

Ylva Johansson, du pratar vitt och brett om åtgärder inom psykiatrin och för övrigt även inom andra områden. Vi ser dig i tidningarna, men vi ser inte dina handlingar. Var är dina åtgärder? Hur länge tänker du vänta? Och, Ylva Johansson, är du beredd att prioritera arbetet med samhällets styvbarn?

Anf. 7 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Sverige är ett bra land att leva i. Vi har hört vår statsminister flera gånger inleda sina anföranden på det viset. Även från oppositionens sida, exempelvis i gårdagens partiledardebatt, har vi hört anföranden inledas på det sättet.

Att Sverige är ett bra land att leva i kan vi väl alla vara överens om. Men visst finns det brister; det kommer vi nog alltid att anse. Att aldrig vara nöjd är en av de viktiga drivkrafterna bakom våra framsteg så här långt, och säkert är det en viktig kraft även för den framtida välfärdsutvecklingen.

Att aldrig vara nöjd är också ett problem som vi måste lära oss att behärska. Ivern att bygga vidare på folkhemmet – lyckoidealet, välfärden eller hur vi nu vill beskriva det – riskerar att innebära att vi kör över framtida generationer, att vi kör över andra i vår närhet eller dem som lever i andra delar av vårt gemensamma jordklot men även att vi utarmar och föröder naturens biologiska mångfald.

Ett sådant konstaterande kan inte tillåtas innebära att vi bara sätter oss ned och är nöjda – om nu någon trodde det. Men vi måste vara väldigt noga med hur vi hanterar vår gemensamma vilja att göra saker bättre.

Visst finns det alltså brister. Det finns brister i trafiksäkerheten, i skolan, i läkemedelshanteringen, i hur polisen arbetar och så vidare. Den här debatten tolkar jag, herr talman, så att den tar en del av sin energi i konstaterandet av brister inom vården av de psykiskt funktionshindrade.

Vård och omsorg är ett område där det inte borde föreligga några större konflikter mellan att vilja göra saker bättre och andra sorters hänsyn.

När det nu råder en så stor politisk samstämmighet om att alla som har långvariga och allvarliga funktionsnedsättningar på grund av en psykisk sjukdom och som är i behov av stöd-, vård- och rehabiliteringsinsatser för att få en bättre livssituation ska få det stödet, den vården och den rehabiliteringsinsatsen, varför får de då inte det? Hur kan det komma sig att det saknas individuella planer och en systematisk uppföljning, att samverkan mellan kommuner och landsting inte flyter alldeles obehindrat och självklart, att sjuka som begär att få vård nekas sådan, att så många inte får den rehabilitering och den dagliga sysselsättning som de är i behov av, att det fortfarande finns brister i kompetens och utbildning och att det är så svårt att rekrytera? Listan över brister kan säkert göras

längre, främst från oppositionens sida eftersom det är en av oppositionens viktiga roller att just presentera brister.

Sittande regeringar å sin sida tenderar att mest koncentrera sig på de framsteg som man gjort. Därför kan man undra om en lång lista över brister beror på att väldigt lite är gjort eller om den beror på någonting annat. Växer behoven väldigt snabbt? Eller växer kraven och idéerna om vad man kan göra för den grupp som det handlar om? Ja, det är i alla fall två frågeställningar som jag tycker att det kan finnas fog för.

Anf. 8 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Även om det naturligtvis är landstingen och kommunerna som har huvudansvaret för både vården och omsorgen är det givetvis viktigt att diskutera vilka åtgärder vi från riksdag och regering kan och bör vidta. Jag vill säga några ord om det vi har gjort och det vi är mitt uppe i att göra.

Vi har tillfört väldigt mycket mer pengar till landstingen och kommunerna. Men vi har fortfarande problemet att man där inte har prioriterat psykiatin och omsorgen om psykiskt sjuka tillräckligt mycket. Vi satsar nu ytterligare särskilda pengar på psykiatin, och det tycker jag är riktigt. Men man kan fråga sig om det finns andra hinder när det gäller att prioritera på rätt sätt.

Jag tror ändå att arbete med till exempel kvalitetsregister skulle underlätta lokalt för att kunna prioritera rätt typ av behandlingar och metodutveckling. Vi behöver alltså göra fler saker för att resurserna också används när de nu tillförs och faktiskt finns i dag ute i landstings- och kommunsektorn.

Vi har skjutit till pengar särskilt till kompetensutveckling i och med de resurser som satsas i år. Vi har krävt en samverkan mellan landsting och kommuner. Vi fick mycket kritik när vi gick ut med det för de ansökningar där det nu beviljas pengar. Men jag tycker att det var rätt att göra det. Vi ger ett särskilt stöd för att utveckla kvalitetsregister inom psykiatin. Jag tror att det långsiktigt är mycket viktigt.

Vi har ökat samverkan med brukarna, och vi har satsat ytterligare pengar på att bekämpa hemlöshet. För någon vecka sedan besökte jag själv en väldigt lyckad verksamhet i Malmö kommun där man arbetar med hemlösa psykotiska missbrukare i en kombination av både boende och öppenvård, något som jag var mycket imponerad av.

Vi satsar särskilda pengar på personliga ombud som har varit en lyckad verksamhet och som jag tycker behöver utökas. Vi arbetar med förslag till åtgärder som kan sägas inskränka friheten men också underlätta behandling. Till exempel gäller det att i vissa fall kunna ta ifrån personer mobiltelefonen. I vissa sammanhang är det viktigt för vården att kunna göra det. Vi satsar också pengar på metodutveckling och har satsat stort på tillsyn.

Vi gör alltså mycket, men mer behöver göras. Det är bra att vi kan debattera det här i kammaren. Men jag vill också säga att vi även bör diskutera vad vi inte bör göra. Det är viktigt att föra samman diskussionen om psykiskt sjuka med övriga förslag som gäller sjuka och sjukvården. Om man kraftigt sänker ersättningar inom sjukpenningen och kraftigt höjer avgifterna – upp till taket för högkostnadsskyddet i sjukvården – och kostnaderna för läkemedel både varje gång apoteket besöks och för

att nå upp till högkostnadsskyddet och om man säger att primärvården ska prioritera på ett sådant sätt att läkaren i första hand ska skriva sjukintyg från första dagen någon ska vara hemma från jobbet därför att vederbörande har en virusinfektion som inte kräver läkarbehandling, då försvårar man möjligheterna att förbättra vården av psykiskt sjuka liksom tillvaron för de psykiskt sjuka. Den diskussionen måste också föras.

Psykiatrisk vård och omsorg är inte en isolerad del utan ingår tillsammans med det kommunala ansvaret för omsorg, sysselsättning och boende totalt sett och ingår i sjukvårdens ansvar. De psykiskt sjuka är ju inte en isolerad grupp, utan de finns överallt i samhället och inom olika delar av sjukvården – inte bara inom psykiatrin.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att jag blev väldigt glad över att höra Erik Ullenhag här. Folkpartiet har ju historiskt sett visat ett stort engagemang och ansvarstagande för den här gruppen och för vad man kan kalla det glömda Sverige. Det uppskattar jag mycket. Jag tror att det är viktigt att vi kan fortsätta att föra diskussionen om att det faktiskt var riktigt att inte tvinga in människor i de helt slutna samhällen som de gamla mentalsjukhusen innebar. Det är viktigt att försvara att det var en viktig och stor reform, men samtidigt kan vi se att det fortfarande finns många brister att åtgärda.

Anf. 9 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Herr talman! I dag är en halv miljon människor i vårt land förtidspensionerade. De har inkomster som Socialdemokraterna säger att det inte är möjligt att leva på. De är förtidspensionerade. Detta är ett av de snabbast växande problemen på svensk arbetsmarknad.

Det finns många, inte minst unga människor, som har arbetshandikapp och som är psykiskt sjuka och blir förtidspensionärer fastän de inte vill. De vill och kan egentligen arbeta, åtminstone deltid. Denna utveckling är inte acceptabel utan måste ändras.

Vi menar att arbetsgivare måste få incitament och bidrag till att minska långtidssjukskrivningarna samtidigt som man kan använda sjukförsäkringen på ett annat och lite mer flexibelt sätt. Den som är sjuk måste få större möjligheter att arbeta vidare. Man kanske skulle kunna arbeta någon timme om dagen i stället för de här 25, 50 och 75 procenten eller genomgå en utbildning. Man ska inte hindra människor att vara ute i arbetslivet, utan man ska ta bort hinder i stället.

Tror någon att det är lättare i dag för en psykiskt sjuk person att få ett arbete när varje arbetsgivare vet om vad ytterligare en sjukdag innebär i ökade kostnader? Medfinansiering i sjukersättningen har inte på något sätt, herr talman, gynnat personer som har en psykisk sjukdom. Det är alldeles tvärtom. Socialdemokraterna har makten. Man pratar väl om psykiskt sjuka, men man gör ingenting.

Herr talman! Detta vill vi ändra på.

Anf. 10 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Man blir förhärdat, så det är ganska sällan man blir riktigt berörd när man tittar på tv-nyheterna. Men jag blev det i går kväll, när jag såg vad som hade hänt Måns, som Chatrine Pålsson var inne på.

Måns var ett barn som inte riktigt passade in i mallen och som inte riktigt var som andra. Han drabbades av år av mobbning och en fullständig flathet från skolan och från myndigheterna. Det slutade med att Måns tog sitt liv.

Det är det här som Folkpartiet har försökt lyfta upp gång på gång när vi tycker att det finns en flathet och en oförmåga att ta hand om människor som får illa i skolan – människor som drabbas av mobbning. Ibland finns inte skolsköterskan och skolhälsovården där och kan ta tag i frågan.

Det är tyvärr nyttigt, men jobbigt, att ta upp ett enskilt exempel som Måns. Bakom de siffror som vi ser i debatten finns det massor med Måns. Bakom den diskussion vi för finns det massor med anhöriga till Måns, som i dag inte får det stöd och den hjälp de behöver.

Det handlar om att se till att personalen alltid kan bemöta och ta hand om anhöriga. Det handlar om att se till att de som är psykiskt funktionshindrade och bor i särskilda boenden ska bo någorlunda nära hemorten för att kunna hålla kontakt med sin familj, och det handlar om mycket annat. Men ytterst är det Måns som det handlar om.

Det finns en samsyn mellan Folkpartiet och Ylva Johansson och Socialdemokraterna i synen på psykiatrireformen. Ylva Johanssons problem är att hon dessutom har ärvt ett antal år av misskötsel och oförmåga att prioritera psykiatrin. Det får hon nu ta över.

När hon ska stå till svars för detta så tar hon redan nu fram det man ska göra i valrörelsens talarstolen – hon pratar om motståndaren i stället för att ta ansvar för den politik som hon har ansvar för.

Vi kommer inte att gå med på en sänkning av sjukersättningen. Du kan vara lugn för det! Däremot är det ditt ansvar att stå i denna talarstol och berätta vad du till exempel tycker om Anders Miltons förslag? Det är den psykiatrisamordnare som har tillsatts för att se till att det visas något slags handlingskraft från regeringens sida. Vilka av Anders Miltons förslag under de senaste åren har Ylva Johansson tagit till sig?

Anf. 11 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Ja, vilka av Anders Miltons förslag har Ylva Johansson lagt fram? Anders Milton fick ju ett av de viktigaste uppdragen när det var riktigt hett.

Detta handlar också om psykiskt sjuka och vårdgaranti, som de borgerliga partierna har stått i den här talarstolen och talat om säkert 20–50 gånger under de senare åren. Vi har haft färdiga förslag ända sedan år 2002.

Nu har vi skjutit regeringen framför oss, och en vårdgaranti som inte ens landstingen själva tror på ska träda i kraft. Det är en vårdgaranti som också ska inkludera de psykiskt sjuka, och inte minst våra barn.

Varför har inte resurserna från regeringen ökat? Det är bra att man har fattat nu att det behövs fler slutenvårdsplatser. Kristdemokraterna har pratat om fler vårdplatser under många år. Vi anser fortfarande att det är behoven som måste styra hur vi formar vården och organisationen. Det är ingen organisation och trend som ska styra behoven. Vi måste se till att vi både har vårdplatser och öppenvård och att vi kan ha tvångsvård i öppenvård. Vi har också en aktiv rehabiliteringsplan så att människor får den vård som de behöver.

Vi tycker till exempel att det ska finnas psykiatrisk kompetens på varenda vårdcentral. Det ska vara en del av den vanliga primärvården.

Men varför, Ylva Johansson, händer det så lite? Varför är det så få förslag som läggs fram? De räcker inte. Svenska folket förstår att det måste till förslag, och det är regeringens ansvar att lägga fram dem för oss i riksdagen så att vi kan ta ställning till dem.

Anf. 12 ELINA LINNA (v):

Herr talman! Jag blev också glad när jag lyssnade på Erik Ullenhag. Jag höll med honom om det mesta av det som han tog upp. När det gäller det här med välfärden anser visserligen inte jag att Sverige har så dålig välfärd som Erik försökte förklara. Jag läser kanske andra undersökningar, som visar på att Sverige har bland världens bästa välfärd och att levnadsvillkoren för människor är goda. Men det är mycket oroväckande att klassklyftorna ökar. Det håller jag med om. De som har det sämst har fått det sämre.

En annan sak som jag inte heller höll med om var det som Erik Ullenhag tog upp mot slutet. Det handlar om användandet av tvångsåtgärder inom öppenvård. Jag har min yrkesbakgrund inom psykiatrin, så jag har sett många tvångsåtgärder. Antagligen är jag präglad av detta. Jag är mycket rädd för att vi ska börja använda speciella tvångsåtgärder inom öppenvården för människor som har psykisk ohälsa. Det tycker jag är en tillbakagång.

Moderaterna har i sitt förslag tankar om att man ska återgå till försöksutskrivning. Det tycker inte vi i Vänsterpartiet är något för dagens psykiatriska vård.

Till skillnad från de borgerliga partierna vill inte Vänsterpartiet öka tvånget inom den psykiatriska vården. Den lagstiftning som vi i dag har räcker till för att täcka behoven.

Anf. 13 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Det är naturligtvis inte lätt att hjälpa alla psykiskt sjuka, missbrukare och hemlösa. Men det ursäktar inte den brist på handling som utmärker regeringen.

Om jag vore socialminister skulle jag inte kunna låta bli att handla. Vi vill vara med och bygga ett varmt samhälle som ser den enskilda individen och som vill se ett starkt skydds nät inte *om* utan *när* vi behöver det.

Jag tycker att det är väsentligt att vi får besked om hur regeringen ser mer långsiktigt på detta. En psykiatrisamordnare är tillsatt, men vad händer i form av konkreta beslut?

Regeringen sjabblar bort den utomordentliga reformen om finansiell samordning som skulle kunna ge passiva sjukförsäkringspengar till aktiva åtgärder i vården och rehabiliteringen.

När kommer förslagen om lagstiftning när det gäller den så kallade mellanvården – om det kommer några? Och vad gör regeringen för att trycka på så att vi kan effektivisera psykiatrin? Jag tror att det är nödvändigt.

Varför ska den ideella sektorn, civilsamhället och vårt föreningsliv hanteras så snålt om man ser värdet av det? Jag betonar att vi behöver en ökad tillgänglighet och närhet i den psykiatriska vården.

För att vara väldigt konkret vill jag avsluta med en fråga. Det handlar om jobben och sysselsättning och värdet att ha någonstans att gå för att möta arbetskamrater och känna en funktion. Kommer det ett förslag om att i LSS Personkrets 3, om sysselsättningsgarantin, tänka på den situation som psykiskt funktionshindrade har i dag? Det är en konkret fråga.

Anf. 14 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Miljöpartiet sitter inte i regeringen, vilket är tråkigt, och har därför inget ansvar för hur regeringen genomför och förvaltar alla de kloka beslut som riksdagen fattar. Däremot sitter vi i majoritet i ett flertal kommuner och om jag inte minns fel i åtta landsting. Det gör oss naturligtvis ansvariga för hur landstingen och kommunerna hanterar psykiatireformen och de brister som konstaterats i Socialstyrelsens och länsstyrelsernas granskning och tillsyn.

I många kommuner och landsting regerar Miljöpartiet ihop med borgerliga partier. Men det finns också kommuner och landsting som styrs av borgerliga partier utan stöd av Miljöpartiet. De brister som konstateras och debatteras nu i debatten är vi nog alla på något sätt delaktiga i och ansvariga för.

Det blir som vi har hört allt vanligare med diagnoser som sömnrörningar, depressioner, ångest, oro och andra sorters nervösa besvär. Det finns studier som visar att en tredjedel av patienterna hos läkarna i primärvården har dålig psykisk hälsa.

Sedan finns det väldigt stora kunskapsluckor. Det påstås ibland att det finns ett samband mellan delaktighet och inflytande och psykisk ohälsa liksom mellan fysiska sjukdomar och psykisk ohälsa. Frågan är om det finns kopplingar och hur de i så fall ser ut mellan det och hur vi i dag lever.

Det gäller till exempel ökad tidspress, det konstanta bullret i samhället, det outtömliga informationsflödet, tungmetaller, gifter och elektriska fenomen av olika slag. Det gäller också det faktum att vi alltid valt fel pensionsfond, fel elleverantör, fel teleoperatör och så vidare.

Om det finns samband mellan det och ökad psykisk ohälsa vet vi väldigt lite om. Därför är ett av våra krav att vi måste öka kunskapssatsningarna på området.

Anf. 15 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Som flera tagit upp här är det viktigt att vi satsar resurserna där människor finns. Primärvården är ett sådant viktigt område. Var femte besökare som kommer till primärvården har psykiska problem eller psykisk sjukdom. Därför är det väldigt bra att vi på så många håll i landstingen har kunnat prioritera att satsa på psykosocial kompetens ute på alla vårdcentraler.

I Västra Götaland, där vi socialdemokrater styr tillsammans med Folkpartiet och Centern, inför man nu psykosocial kompetens på samtliga vårdcentraler. I Stockholms läns landsting, där vi regerar tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, gör man likadant. Det är vik-

tiga prioriteringar som man måste göra ute på den ansvariga nivån för sjukvården.

Det är viktigt med resurser till psykiatrin. Men det är också viktigt att vi ser till att landstingen verkligen kan använda de resurser de har. I dag går landstingssektorn med plus, visserligen för första gången på länge. Min bedömning är att det är riktigt att föra till särskilda pengar. Frågan är om det verkligen är modellen för framtiden eller om det är på andra sätt man bör styra resurserna så att de verkligen ger mest nytta. Det är en viktig debatt som vi också bör föra här i kammaren.

Vi genomför nu vårdgarantin. Det innebär en oerhört viktig trygghet för många människor att veta att de inte ska behöva hamna i någon oviss väntan på behandling när de väl har fått ett beslut om behandling.

Flera har tagit upp arbetsmarknadspolitiska åtgärder för den här gruppen, och det är viktigt. Det finns konkreta förslag och också anslag i årets budgetproposition som jag räknar med att riksdagen så småningom kan ställa sig bakom.

Jag fick här frågan hur jag ställer mig till många av de förslag som har kommit från psykiatrisamordnaren. De flesta av förslagen är redan genomförda. Annat som har föreslagits gäller till exempel säkerheten på de psykiatriska och framför allt rättspsykiatriska inrättningarna. Där räknar jag med att vi kan fatta beslut om en lagrådsremiss i november.

När det gäller mobiltelefoner och möjligheter att i vissa sammanhang beslagta eller inskränka användningen har vi remissbehandlat ett förslag. Vi arbetar nu med att ta fram en proposition.

När det gäller särskilda villkor i öppenvården har vi bett psykiatrisamordnaren att ta fram ett förslag. Det finns alltså ännu inte något förslag att behandla för regeringen.

Anf. 16 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Herr talman! Moderaterna har avsatt 600 miljoner mer än regeringen för att utveckla verksamheten med personliga ombud. Vi avsätter också 800 miljoner i vårt alternativförslag till statsbudget för att genomföra förbättringar för den psykiatriska vården.

Vi ger 300 miljoner under tre år till kommunerna för att utveckla stödet till anhöriga, och vi vill tillföra sjukvården 3 miljarder kronor för att utveckla kvaliteten under den kommande treårsperioden. En stor del av de pengarna kommer att hamna hos den psykiatriska vården.

Med vårt moderata förslag får kommuner och landsting sammanlagt 10 miljarder mer den kommande treårsperioden om man jämför med regeringens budget.

Herr talman! Det finns några frågor jag tycker att man måste ställa sig i den här debatten. Varför får inte en psykiskt sjuk person rätt till diagnos? Varför är så många psykiskt sjuka förtidspensionärer? Varför är utbildningen hos så många yrkesgrupper som träffar psykiskt sjuka så undermålig i de avseendena?

Herr talman! Varför är det så skamligt att ta medicin för en psykisk sjukdom när vi tycker att det är helt okej att ta insulin när vi har diabetes? Varför är det bättre att ta livet av sig eller andra, Elina Linna, än att förstås att ta medicin som gör att man skyddar både sig själv och andra?

Herr talman! Varför kan man sitta på en rättspsykiatrisk klinik och ladda ned barnporr på datorn eller ringa och hota andra människor? Varför finns det människor som hamnar mellan stolarna som ingen är beredd att ta ansvar för?

Herr talman! De flesta landsting leds av socialdemokrater. Sverige leds av socialdemokrater. Sverige behöver en ny regering, här i riksdagen och i Sveriges landsting.

Anf. 17 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Alla har i den här debatten varit överens om att det finns stora brister i psykiatrin. Samtidigt är det tre partier som styr landet. Det är då lite intressant att fundera på vad de säger.

Jan Lindholm säger i sitt första inlägg: Jag vet inte vad bristerna består i. Är det kanske dags för opposition? Sedan sade han i sitt andra inlägg att han nog sitter i opposition, trots att alla vet att han sitter med och styr.

Sedan gick Ylva Johansson och Elina Linna upp i debatten. Det var trevligt att glädja människor. De sade: Vi blir glada när vi lyssnar på Folkpartiet. Det är jättebra. Ylva Johansson är välkommen att anta hela vår psykiatrimotion. Ylva Johansson är också välkommen ifall hon är sugen på att byta parti igen och jobba för det glömda Sverige i Folkpartiet.

Elina Linna gick däremot lite senare ifrån det hon sagt och sade: Välfärden fungerar nog bättre än vad Erik Ullenhag säger. Jag tror inte det. Jag tror inte att de människor som inte kommer fram till psykiatrin upplever att vi har världens bästa välfärd. Jag tror inte att de hemlösa vi ser på gatorna upplever att välfärden fungerar.

Jag tror inte att Måns anhöriga upplever det. Det var killen som mobbades, där skolan inte gjorde någonting, och som till slut tog livet av sig. Jag tror inte att de anhöriga som sitter framför tv-apparaterna och som får stängas med systemet för att se till att den som drabbas av en psykisk sjukdom eller som är psykiskt funktionshindrad ska få stöd och hjälp upplever att de har världens bästa välfärd. Men om Elina Linna upplever det så, ja, då har vi olika syn på verkligheten. Då kommer nog en del väljare att fundera på om inte också Elina Linna borde sitta i opposition efter nästa val.

Det behövs en rad åtgärder. Det behövs satsningar på psykiatrin och ökad tillgänglighet. Det behövs också, Elina Linna, en mellanvårdsvariant där man i stället för att placera någon i slutenvård ska kunna ha föreskrifter om medicinering – om det inte rör sig om missbruk – och om att delta i behandling. På det sättet skulle man inte behöva ha någon slutenvårdsplats.

Det behövs människor och politiker i detta land som står upp för det glömda Sverige, för det har Sverige misslyckats med under de senaste tio åren.

Anf. 18 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Kära vänner! Jag hoppas att den här särskilda debatten ska utmynna i fortsatta samtal i hela landet, i familjerna, i sjukvården och kanske mest i Regeringskansliet. Det är vårt uppdrag och vårt ansvar att

lägga fram förslag och försöka att arbeta för att förebygga psykisk ohälsa.

Jag återkommer till frågan om våra barn. Enligt ett antal folkhälso-rapporter har den psykiska hälsan blivit allt sämre hos barn, sedan kan vi säga vad vi vill. Vad gör vi då åt detta? Ja, det beror lite på vilket parti man tillhör.

Det verkar som att vår nuvarande regering är ganska säker på att barn ska vara heltid på dagis och föräldrarna ska vara på jobbet. Vi vill ha frihet att välja för varje familj eftersom alla är olika. De familjer som vill ordna barnomsorgen på ett annat sätt eller vill vara hemma med sina barn ska kunna göra det. Mer tid tillsammans med sina barn är faktiskt en förebyggande insats för att undvika stress och psykisk ohälsa.

Det är vårt ansvar att lägga fram förslag till hur vi kan se till att de barn som växer upp i samhället ska få de allra bästa förutsättningarna som vi över huvud taget kan ge dem. Psykisk hälsa är säkert en av de viktigaste faktorerna som våra barn har rätt till. Allt det andra är också viktigt, men våra barn har en speciell rätt till att vi värnar dem och förebygger ohälsa. Och jag vill vara med i det arbetet.

Anf. 19 ELINA LINNA (v):

Herr talman! Erik Ullenhag valde att höra endast vissa delar av det som jag sade. Jag sade klart och tydligt att jag är mycket bekymrad över att klasskillnaderna ökar i vårt samhälle och att de som har det sämst har fått det ännu sämre.

Jag är självfallet också för att vi bygger upp behandlingshem med mellanvårdsformer som inte finns i dag. Där hoppas jag att kommunerna och landstingen hjälps åt nu när man har fått mera pengar.

Till Magdalena Andersson vill jag säga att jag absolut inte vill att någon ska ta livet av sig eller av någon annan. Det var ju en mycket märklig fråga som jag fick. Men jag tror inte – och det riktar jag till både Folkpartiet och Moderaterna – att det behövs ökade tvångsåtgärder. Jag vet att tvångsåtgärder, speciellt inom den öppna vården, bidrar till att stigmatisera psykisk ohälsa, och det har vi haft nog av i vårt samhälle.

Sedan vill jag säga någonting om samordnaren som det har pratats om här. Jag tror inte att det är tillräckligt att ha en samordnare under en viss tid, utan jag tror att vi måste enas om en nationell handlingsplan för att med hjälp av den kunna garantera en långvarig och positiv utveckling.

När det gäller brukarinflytande saknar tyvärr många av ansökningarna till kompetensprojekt brukarmedverkan. Det är också ett misslyckande eftersom det är viktigt att brukarna är med, att det finns brukarråd och brukarvisioner. Det finns goda exempel som vi kan lära oss av.

Personligt ombud har tagits upp här, och jag har en konkret fråga till Ylva Johansson: Vad tycker ministern om att föra in det i socialtjänstlagen? Vi är ju alla eniga om att det är bra med ett personligt ombud.

Anf. 20 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Dagens debatt om psykiatrin har visat att situationen är allvarlig och att psykiatrin är eftersatt och i praktisk handling har den inte prioriterats tillräckligt högt. Konsekvensen blir att medmänniskor som av olika skäl är psykiskt sköra, ofta i kombination med drogmissbruk och hemlöshet, far illa och så ska vi inte ha det i Välfärds-Sverige 2005.

Vi från Centerpartiet vill förbättra närheten och tillgängligheten till den psykiatriska vården och närsjukvården. Vi vill också effektivisera den psykiatriska vården. Vi vill stärka den enskilda människans ställning, vi vill förebygga och ha ett tidigt ingripande, vi vill bygga sociala skyddsnet och stimulera mångfald. Vi vill se en ökad satsning på jobb, på sysselsättning, på daglig verksamhet allt efter den förmåga som den enskilda individen har.

Det räcker med att vara på Stockholms Central och se hur psykiskt sköra människor irrar runt, sysslolösa. Med insatser från samhällets sida skulle situationen kunna vara en helt annan.

Vi från Centerpartiet vill se en sysselsättningsgaranti och en utredning om att Personkrets 3 bör ha rätt till en daglig verksamhet. Vi vill att alla ska ges möjlighet att möta arbetskamrater, att utbyta erfarenheter och att känna att de har en roll i samhället. Det är alla värda.

Vi måste nu gå vidare och prioritera de grupper i samhället som har behov av det. Därför krävs också, herr talman, även för psykiatrins skull en ny regering.

Anf. 21 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Det var intressant att höra att Erik Ullenhag uppenbarligen kan mera om psykiatri än forskningen. Som jag sade i mitt första inlägg finns det stora kunskapsluckor om varför den psykiska ohälsan växer. Trots det tycker vi i Miljöpartiet att det är viktigt att man utifrån de kunskaper som man har jobbar med förebyggande åtgärder och tidiga insatser. Detta får inte glömmas bort nu när problemen är så stora för dem som redan har drabbats. Det är först då som vi skapar förutsättningar för tillväxt av hälsa.

Förutom att stärka rättighetslagstiftningen för de psykiskt funktionshindrade vill Miljöpartiet öka stödet till föräldrar, förkorta arbetstiden generellt, öka uppsökande verksamhet, stärka brukarorganisationerna och göra det möjligt för barn som vill fortsätta att använda sig av barnpsykiatri efter 18 års ålder att göra det.

Vi vill satsa mer på behandlingssamtal än på medicinering. Vi vill förändra organisationen av slutenvården. Vi vill förhindra att en tvist mellan huvudmän om kostnadsansvaret leder till att patienten går miste om vård eller att den fördröjs. Sådant får bara inte förekomma.

Vi vill även att det startas stödgrupper, inte minst för barn till psykiskt sjuka. Det är viktigt att man ökar forskningen kring orsakerna till psykiskt ohälsa. Rättspsykiatri bör stärkas och inte minst bör användningen av antidepressiva läkemedel till barn minimeras.

Vi har väckt en särskild motion om psykiatri där vi har ett helt batteri av förslag. Det här var bara ett axplock av de saker som vi anser att man bör jobba vidare med – detta utöver de brister som man påpekar i uppföljningen från Socialstyrelsen och länsstyrelserna.

Anf. 22 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Den här debatten har spänt över ett väldigt brett fält. Många frågor har behandlats här, och det kanske är riktigt att göra det, eftersom psykisk ohälsa är ett stort folkhälsoproblem. Men när Chatrine Pålsson hävdar, vilket jag menar att hon gör här, att om man har barn på dagis skulle det i sig kunna innebära ökad risk för psykisk ohälsa för

barnen, går hon verkligen för långt. Det saknar grund att säga det, och det är också kränkande.

Jag vill säga att även om det fortfarande finns stora brister inom psykiatri när det gäller både vården och omsorgen, tycker jag ändå att man kan känna stolthet över det vi gör i dag. Vi prioriterar psykiatri starkt. Det är en av de viktigaste frågorna. Vi avsätter särskilda resurser, vi har särskilda personer som arbetar med det, vi vidtar särskilda åtgärder mot hemlösheten, vi vidtar särskilda åtgärder när det gäller kombinationen av dubbeldiagnoser med beroende, vi arbetar med metodutveckling och vi ger stöd till kompetensutveckling. Vi stöder arbetet med ett kvalitetsregister som jag personligen tror är en väldigt viktig nyckel för att kunna använda mer kunskapsbaserade metoder inom psykiatri.

Det är viktigt att arbeta med attitydförändringar. Det är svårare att säga hur man gör det på regeringsnivå, men det är en av de viktiga frågorna. Vi ger kraftiga resursförstärkningar till landstingen och kommunerna. Jag har för avsikt att inom kort återkomma till riksdagen med flera lagförslag som nu är under bearbetning.

Men jag tycker också att det är viktigt att säga att mer behöver göras. Det är viktigt för psykiatri och för de psykiskt sjuka att vi kan föra den diskussionen på ett konstruktivt sätt också mellan olika partier. Psykiatri och de psykiskt sjuka är tyvärr en grupp som ofta har drabbats av att få många vackra ord samtidigt som man fått väldigt mycket mindre genomfört i verkligheten. Detta är ett problem som syns på samtliga nivåer i samhället. Därför är det viktigt att vi också, vilket jag hoppas, kan föra en konstruktiv diskussion om framtida åtgärder som vi behöver vidta.

Till sist vill jag svara Elina Linna att jag tycker att personliga ombud är en bra verksamhet som har visat sig vara mycket lyckad. När man ska utöka den är det viktigt att vi hinner finna former för att göra det så att vi också kan säkerställa kvaliteten och så att det verkligen blir personer som ställer sig på den sjukes sida och kan bidra till att hjälpa till med att orientera sig i samhället och lösa många praktiska problem.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Anmälan om kompletteringsval till utbildningsutskottet

Förste vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Rossana Dinamarca som suppleant i utbildningsutskottet.

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i utbildningsutskottet
Rossana Dinamarca (v)

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2005/06:30

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:30 av Kenneth Johansson (c)

Misstänkta fall av korruption inom tandvården

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 november 2005.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 11 oktober 2005

Socialdepartementet

Ylva Johansson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2005/06:31

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:31 av Gabriel Romanus (fp)

Tandvårdsreform

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 november 2005.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 11 oktober 2005

Socialdepartementet

Ylva Johansson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2005/06:FPM10 Övervakning och bekämpning av sjukdomar hos fiskar och andra vattenlevande djur KOM(2005)362 till miljö- och jordbruksutskottet

5 § Anmälan och hänvisning av motioner till utskott

Anmäldes

4 338 motioner avlämnade under den allmänna motionstiden enligt motionsförteckning.

Kammaren biföll talmannens förslag att motionerna omedelbart skulle hänvisas till utskott enligt motionsförteckningens förslag med undantag för följande yrkanden i motionerna: Sk298 yrk. 2, Sk496 yrk. 5, Sf331 yrk. 9, Sf333 yrk. 7, Sf382 yrk. 13, Kr376 yrk. 9, N308 yrk. 8 och 9, N433 yrk. 2, A363 yrk. 12, A416 yrk. 4, A420 yrk. 9 samt motionen Sf254.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.25 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 12.30 då den allmänpolitiska debatten skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 12.30.

Allmänpolitisk debatt

6 § Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 13)

Justitiefrågor

Justitiefrågor

Anf. 23 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Riksdagskolleger! Åhörare! Bristen på upplevd trygghet begränsar människors livschanser. Bristen på verklig trygghet innebär verkliga förluster i form av i värsta fall livet men också fysisk och psykisk hälsa och definitivt möjligheter att förverkliga sina framtida drömmar. Trygghet är ett mycket brett begrepp, men det har till stor del att göra med hur vi som arbetar med rättsfrågorna i denna kammare, i denna riksdag, möter dessa.

Vi pratar om en verksamhet som är mycket socialt snedfördelad. Vi vet i dag att de människor som råkar allra värst ut, generellt, är människor som redan är socialt utsatta, även om brottsligheten också slår blindt och kan drabba personer när som helst och nästan hur som helst. Vi vet också om att gärningsmännen också drabbas. Hur konstigt det än låter måste vi ha ett socialt perspektiv på detta också. De som dras in i kriminalitet vet vi går en för tidig död till mötes enligt all tillgänglig statistik.

Jag vill ändå säga att Sverige är relativt tryggt jämfört med många andra platser på vår jord. Vi ska dock veta att det oförutsägbara och svårbegripliga kan drabba oss alla när som helst. Vi hade en tsunamikatastrof för snart ett år sedan som drabbade väldigt många människor helt oförhappandes på en annan del av jorden där man trodde att man hade

trygghet. Många bra åtgärder vidtogs, men vi hade en problematik i statsapparaten, mildt uttryckt, med att beslut inte fattades. Det trycktes inte på knappar, och den hjälp som man hade kunnat skicka levererades inte.

Vi pratar en del om hoten från internationell och global terrorism – kanske inte direkt mot Sverige, men den kan påverka Sverige på andra sätt. Här är det fråga om enorma insatser, och det är mycket svårt att förbereda sig och möta den typen av hot. Jag tror dock att det finns mycket att göra.

Dock är det så att den absolut närmast liggande frågan är tryggheten här hemma i Sverige, tryggheten i mitt bostadsområde, på gator och torg, för min familj och för mina barn. Här tycker jag att det finns tre trender som vi måste fokusera mera på och som vi måste ta på större allvar i den här riksdagen. För Folkpartiet liberalernas del kommer den återstående delen av den här mandatperioden och det här riksdagsåret att ägnas åt att fokusera på de här tre områdena. Det gäller hur vi möter de unga människor som har hamnat snett i en miljö där vi ser ett ökat våld och mer av laglöshet. Vi ser en kraftig enklavisering, det vill säga att det är vissa områden som lämnas utanför. Vi pratar inte bara om storstadsområden. Vi kan också prata om Borås, om Karlskoga, där jag var i går kväll, om Örebro, om Eskilstuna och om andra ställen där man märker att skolor, bostadsområden och innerstäder har sådana problem och där ungdomar i dag i väldigt stor omfattning håller på med brottslighet som förstör deras egna liv men definitivt också andras.

Orsakerna är många. Det är mycket sociala frågor. Dagstidningarna i den här staden, Stockholm, rapporterar om hur man under 20 års tid har skurit ned budgeten för ungdomar med 70 %. Det säger väl någonting om vad som driver fram sådant här. Men det handlar också om att vi från rättssamhället är för flata, tycker jag. Vi har en mycket missriktad vilja i dagens rättspolitik vad gäller att kombinera sociala åtgärder och rättsliga åtgärder mot de unga som begår brott. Man vill inte gripa in. Det är bättre att en ung människa får vara ett papper i en pärm på ett socialkontor i stället för att man griper in direkt och visar en tydlig konsekvens av ett visst handlande.

Jag tycker också att vi måste prata om det här med polisen. Sverige har i dag färre poliser än när den nuvarande regeringen tillträdde. Jag är dock glad – jag vill understryka detta – att vi utbildar alltfler poliser i dag, men vi ser en utveckling där det är mycket svårt att ha råd att anställa dessa. Följderna inom den svenska polisen blir att det som var tänkt att vara en polis nära medborgarna blir mer av en fjärrpolis: Poliser i bilar och poliser i stora polishus. Vi ser hur äldre poliser måste pensioneras i stor omfattning. Fler civilanställda är på gång att pensioneras just nu. Polisstationerna stängs. Närpolisområdena blir färre, och polisstationerna blir också färre. Uppklaringsprocenten är förfärande låg.

Här krävs det ett helt annat tänkande. Folkpartiet liberalerna räcker ut en öppen hand till alla partier här när det gäller hur vi ska göra för att nu se till att vi värnar den närvarande och lokalt förankrade polisen. Det finns ingenting som är så bra och så brottsförebyggande som att det finns en närvarande, lokalt förankrad polis. Jag och Folkpartiet liberalerna tror nämligen att det viktigaste är att vi förebygger brott och ser till att det inte begås så många brott. Det är inte ett självändamål att brott ska begås

så att fängelserna fylls. Vi måste börja tidigt om vi ska skapa verklig trygghet.

Något som skiljer sig lite från de här ungdomarna och problematiken med stort utanförskap, ett liv i egen misär och djup, svår kriminalitet som börjar tidigt är ett fokus på den organiserade brottsligheten. Folkpartiet liberalerna har skrivit motioner i den här riksdagen i flera års tid om att vi måste vässa verktygen. Vi pratar om personer som inte har hjälp av några ungdomsvårdssatsningar eller av några höjda barnbidrag eller sjukersättningar – personer som bara vill begå brott. Vi måste leverera verktyg till svensk polis för att den ska kunna möta den här typen av brottslighet, för den är systemhotande. Det är talande att i dagarna måste svensk säkerhetspolis gripa sig an den här uppgiften enligt egen utsago.

Vi i Folkpartiet – det lovar jag – kommer under det år vi har kvar fram till nästa val att fokusera på våra ungdomar och se till att färre ungdomar går ned sig i kriminalitetsträsket. Det är viktigt. Vi behöver också en lokalt närvarande polis och ett fokus på den systemhotande brottsligheten som inte är socialt påverkbar.

Anf. 24 BRITTA LEJON (s) replik:

Herr talman! Ni pratar om att man ska fokusera på unga, Johan Pehrson från Folkpartiet. Jag tyckte mig också höra att du nämnde ordet förebyggande i någon bisats.

Jag undrar bara: Hur går den utsagan ihop med den politik som ni företräder och söker väljarnas stöd för inför nästa val? Ni satsar visserligen 1 miljard mer än vad regeringen gör på rättsväsendet, men med andra handen minskar ni stödet till de mest utsatta familjerna i Sverige, nämligen dem som är drabbade av arbetslöshet eller sjukdom. Där är ert budgetalternativ betydligt sämre. Det innebär 14 miljarder mindre till arbetsmarknads-satsningar redan första året minus 6 ½ miljard när det gäller stödet till de sjuka och handikappade. Hur går er politik ihop, Johan Pehrson?

Anf. 25 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Jag är mycket glad för den här frågeställningen, för den är så avslöjande. I regeringens budgetförslag ges förklaringar till vad som driver fram kriminalitet. Där står om sociala faktorer, arbetslöshet och utanförskap. Jag håller helt med. Poängen är bara att arbetslösheten och det sociala utanförskapet ju har växt under tio års tid. Regeringen försöker gärna framstå – inte minst socialdemokrater i riksdagen – som om man är på utsatta människors sida, men vad gör man? Arbetslösheten växer liksom utanförskapet.

Man pratar om att alkohol är ett stort problem. Ja, men nu har alkoholkonsumtionen ökat med 30 % i tio års tid, och man är helt lamslagen vad gäller att finna någon ny politik för att minska konsumtionen av illegal alkohol och så vidare.

Jag hävdar att Folkpartiets politik för riktiga jobb, integration och en fungerande skola är svaret på det som i mycket är det bästa för att minska unga människors kriminalitet. Ett liv i evigt utanförskap och en skola där man ständigt misslyckas – ta det individuella programmet till exempel, som ni upprätthållit i snart tio års tid och som är ett misslyckande – gör

att människor bryter ihop och knappt har något annat att välja på än att hamna i en miljö där risken är stor att de fortsätter med brottslighet.

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Anf. 26 BRITTA LEJON (s) replik:

Herr talman! Arbetslösheten är för stor, ja, men vi väljer att se den verkligheten och väljer att i vår budget storsatsa på att bekämpa arbetslösheten med alla medel. Ni drar ned med över 14 miljarder på det området nästa år. Hur tror Johan Pehrsons folkparti att det slår mot de familjer som har de sämsta marginalerna? Hur får du det till att vara ett förebyggande arbete?

Allmänpolitisk debatt

Justitiefrågor

Anf. 27 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Vi tror att de pengar som Socialdemokraterna pumpar in i stora statliga nödhjälpsprogram är till för att rädda statistiken till valet. Eftersom vi haft en hög nivå kommer nu en bombmatta av åtgärder som går ut på att gömma människor i statistik och säga att de inte är arbetslösa utan i åtgärder, åtgärder som vi vet alldeles för ofta är näst intill meningslösa.

Vi fokuserar i vårt program på riktiga nya jobb. Det är jobb som ger svar på de utmaningar som Sverige står inför, utmaningar som att våga se Sverige i den internationella konkurrens som vi befinner oss i, jobb som fokuserar på kunskapsinnehåll, jobb som fokuserar på att vara riktiga jobb. Alla människor kan inte vara ingenjörer. Det tycker inte Folkpartiet, och vi tror det inte heller, men vi tror att det är bra att människor får riktiga jobb.

Vi är beredda att öppna upp en tjänstemarknad. Vi är beredda att öppna upp den offentliga sektorn med de monopol som inte minst ser till att kvinnor är instängda i alltför lite valfrihet i stället för att kunna vara egna företagare.

Anf. 28 BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Fasta lagar och en stabil rättsordning är grunden för ett fritt och öppet samhälle. Få saker inskränker människors frihet så som konsekvenserna av våld, droger och kriminalitet. Om man vill ha ett samhälle som ger frihet för enskilda människor måste man också ha ett starkt, tydligt och effektivt rättsväsende. Det har vi inte i Sverige i dag.

Brottslighet tillåts breda ut sig och tränga längre ned i åldrarna utan att reaktioner följer. Många brottsoffer upplever att rättskedjan kapitulerat. Brottsligheten är utbredd i hela Sverige, och våldet ökar. Polis och åklagare tvingas prioritera bland brotten. Många utredningar får vänta eller läggs ned på grund av tidsbrist. I de fall ett brott når domstol blir straffet ofta lågt i förhållande till den kränkning som brottet inneburit för offret.

Fängelserna är fyllda, kriminalvården fungerar dåligt och många som lämnar anstalterna återkommer snabbt efter att ha begått nya brott. Enligt Kriminalvårdsstyrelsens egen statistik återfaller ungefär 40 % inom tre år. För personer som dömts för stölder eller narkotikabrott är siffran 75 %.

Enskilda människor runtom i Sverige känner frustration och uppgivenhet. Jag vet människor som inte bryr sig om att anmäla brott eller ringa polisen när de upptäcker något konstigt. Det är ingen idé, säger de.

Det är en mycket farlig tanke. När brott inte anmäls, utreds och klaras upp skapas ett samhälle där kriminaliteten i praktiken tolereras. Brottlönar sig. Gränserna för accepterat beteende flyttas framåt. Utrymmet för de många människornas frihet krymper. Vi tvingas anpassa våra liv efter risken att bli offer för våld och brott.

Jag ska erkänna, herr talman, att jag mer än en gång avstått från att gå den där sköna kvällspromenaden i sommarnattens Stockholm. Min mamma i Norrland vågar inte längre sova ensam i sommarstugan nere vid älven. Alldeles för många fritidshus har haft inbrott.

Tusentals tonårsföräldrar ligger vakna på nätterna tills de unga flickorna och pojkarna hörs vrida om nyckeln i låset. De vet att det inte räcker att lita på de egna barnen. Så mycket händer. Buslivet breder ut sig kring idrottsarenorna, klotter och skadegörelse frodas, på Internet lurar pedofiler och kontokortstjuvar, butikerna anställer vakter och drar ned järngaller vid stängningsdags.

Vi lever i ett tjyvsamhälle. De som kan anpassar sig och stannar hemma. De köper gallergrind och larm och drömmer om pepparsprej och vakthundar. De allra mest utsatta blir ännu mer utsatta och tvingas leva i ständig oro för brott och våld.

Samtidigt vacklar respekten för lag och ordning. Statsministern stoppade i sig smågodis utan att betala häromåret. Han är inte ensam. Folk äter gratis i affärerna. De snattar. Svinnet i Sverige har tredubblats sedan 1970-talet. I dag uppgår svinnet i butikerna till ca 10 miljarder kronor om året enligt Svensk Handel. Folk kör för fort. Folk kör i fyllan. Folk köper sprit till minderåriga. De bränner hemma både det ena och det andra.

Människor skapar egna regler och tar hand om rättskipningen själva när polis och rättsväsende inte fungerar. I slutet av juli kidnappade två män, beväpnade med kniv och avsågade hagelgevär, en 18-åring som de misstänkte för våldtäkt av en kvinnlig släkting. Det rörde sig inte om några tunga förbrytare, utan om vanliga svenskar som enligt Malmöpolisen ville skipa rättvisa. Utöver att det hade kunnat gå riktigt illa tror man dessutom att 18-åringen var fel kille. Människor som inte kan lita på rättssystemet tar saken i egna händer, och det är en farlig utveckling.

Sverige har haft socialdemokratiska regeringar i tio år. Är ni socialdemokrater nöjda med resultatet? Vad är det som är bäst? Vilka åtgärder eller insatser tycker ni har varit de mest lyckosamma? Är det nedläggningen av 100 polisstationer – eller rättare sagt 116? Har det ökat eller minskat polisens effektivitet? Eller är ni ännu mer nöjda med ärendebalanserna i domstolarna? Eller med att rekryteringen till och antalet kriminella nätverk ökar och ökar? Det är intressanta frågor som man borde få svar på. Min bedömning är att det fungerar hyfsat väl på en del områden trots – inte tack vare – den socialdemokratiska regeringens kriminalpolitik.

Så här kan det inte fortsätta. Vi kan och vi måste stärka rättsväsendet.

I vår moderata vision kan man ta en kvällspromenad utan vakthund och *bodyguard*. I vår vision kan man åka på semester eller parkera bilen utan att vara rädd för inbrott och förstörelse. I vår vision kan man ringa polisen och få hjälp om något händer. I vår vision ställs de som bryter mot lagarna till svars och rättvisa skipas.

Vårt mål är ett samhälle där brott inte lönar sig. Vårt mål är ett samhälle där brott inte accepteras. Kort sagt: Noll tolerans. Vi tror inte att vi

når dit omedelbart – självklart inte. Men det finns saker man kan göra. Hur ska vi då nå dit?

För det första måste vi ifrågasätta den förda politiken. Ni socialdemokrater ägnar för mycket kraft åt att problematisera förövarna och ifrågasätta polisen. Vi är mer engagerade i de människor som drabbas av brott.

För det andra vill vi ha fler och modernare poliser. Jag läste i tidningen Advokaten att justitieministern tycker att det är jobbigt att i riksdagen diskutera antalet poliser. Jag förstår det, men jag lovar att jag kommer att fortsätta att göra det eftersom antalet poliser i yttre tjänst halverats under de senaste åren och eftersom rapporterna är många om att det inte går att ens komma fram på telefon.

Vi har ytterligare förslag till åtgärder inom alliansen, och om vi får genomföra dem under nästa mandatperiod kommer vi att ta viktiga steg på vägen mot ett tryggare Sverige.

(Applåder)

Anf. 29 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Det var en oerhört mörk bild av vårt samhälle som Beatrice Ask tecknade med den samlande beteckningen tjuvsamhälle.

Jag vill fråga Beatrice Ask om hon tror att det finns ett samband mellan ett tryggt och rättssäkert samhälle, som jag utgår från att vi alla vill skapa och bidra till, och ett samhälle som minskar klyftorna mellan människorna. Jag tycker inte att Moderaterna är särskilt tydliga på just den punkten.

Om det är Moderaternas åsikt att det finns ett sådant samband undrar jag varför de då i sin helhetspolitik föreslår oerhörda försämringar av till exempel socialförsäkringssystemen, vilket spikrakt leder till ett samhälle med kraftigt ökade klyftor. Det handlar om skattesänkningar mest för de rika.

Tror ni på mindre kriminalitet och mindre brutalitet med ett samhälle som ökar klyftorna och orättvisorna?

Anf. 30 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Jag är upprörd över den segregation som tio års socialdemokratisk regering har lett till. Det har ökat svårigheterna och utanförskapet, och framför allt många ungdomar har lämnats utanför gemenskapen, utanför den gränssättning som man har gjort. Därför driver vi många krav, bland annat på en bättre skola. Det är ett av de verktyg vi har för tillrättaförande av de ungdomar som har bekymmer.

Rolf Olsson ger uttryck för en märklig syn, nämligen att bidragsberoende skulle vara en lösning. Det är ju en förbannelse i många sammanhang! Det handlar om att föräldrarna inte kan försörja sig genom hederligt arbete – i bästa fall kan man, på grund av marginaleffekter, ta ett svartjobb. Det lär inte barn och ungdomar rätt och fel. Det skapar inte underlag för hederlighet.

Det är otroligt mycket som borde ha gjorts för att minska segregationen i förorter och för att minska ensamma mammors utanförskap. Det är en grupp som vi moderater särskilt har arbetat med under de senaste åren.

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Justitiefrågor

Anf. 31 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Det var ju inget svar på min fråga.

Jag kan konstatera att er politik leder spikrakt till ökade klyftor. Uppenbarligen har Moderaterna ingen ambition att minska klyftorna. Jag kommer osökt att tänka på ett land som inte kan beskyllas för att ha några bidragssystem, nämligen USA. Man ser den brutala bild som präglar det samhället, särskilt när det gäller de unga – i dag är det 2 225 minderåriga som sitter i fängelse där. Är det på det viset det ska bli med en moderatledd regering? Gud förbjude!

Anf. 32 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Jag vill påpeka för Rolf Olsson att när hans parti var med och hade ledningen i det här landet hade vi, under förra året, över 500 personer under 18 år i svenska fängelser. Det är alarmerande.

När det gäller frågan om utanförskap vill jag säga att den skattepolitik vi för framför allt handlar om att ge ensamstående mammor större möjligheter att stå på egna ben ekonomiskt och att minska bidragsberoendet.

Ensamstående föräldrar har en mycket besvärlig situation. Det är inte ovanligt att ungdomar i kriminalitet kommer från miljöer där man saknar den ena föräldern. Jag tror att insatser i den ekonomiska politiken för den gruppen är av central betydelse. Där har ni inte gjort något annat än att hålla fast vid bidragsberoende. Det är ingen lösning för de föräldrarna.

Anf. 33 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik:

Herr talman! Moderaterna beskriver Sverige mycket svart. Ni målar en bild av brottslighet som breder ut sig och blir ännu värre i Sverige. Men verkligheten är helt annorlunda. Det vore intressant, Beatrice, om du kunde redovisa vad det är för underlag ni bygger er mörka bild på.

Faktum är att antalet anmälda brott till och med minskade något under förra året. Brottsligheten har planat ut, vilket också stöds av offer- och självdeklarationsundersökningarna. Därför undrar jag: Vad är det egentligen ni stöder er på?

Vi socialdemokrater arbetar aktivt och konstruktivt för att bekämpa brottsligheten. Utifrån det Moderaterna pekar på kan man då ställa sig en fråga. Vi driver ju frågan om lagring av trafikdata i EU. Det är ett viktigt instrument som ökar polisens möjligheter att bedriva ett effektivt arbete. Varför säger Moderaterna nej till det, om ni nu vill värna ett tryggt samhälle? Det är vi socialdemokrater som värnar ett tryggt samhälle, och vi har faktaunderlag för detsamma.

Anf. 34 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Med statistik kan man påstå precis vad som helst. Jag sade inte att anmälningarna generellt hade ökat. Jag påpekade att den grova brottsligheten hade ökat.

I Rikspolisstyrelsen frågade din partikollega om detta för en tid sedan. Vi fick beskedet att ökningen av rekryteringen till kriminella nätverk låg på 300 % under förra året. Det är rätt mycket. Våldsbrottsligheten ökar tyvärr. Vi kan också se att den kriminella aktiviteten längre ned i åldrarna ökar. Det finns alltså gott om statistik som belägger det jag säger.

Men framför allt pratar jag med människor. Det är ingen mörk bild jag ger. Jag valde att ta fram några av de berättelser som människor har låtit mig ta del av. Jag skulle ha kunnat hålla på längre med det.

Jag ska åka till Luleå på måndag. Jag fick ett mejl häromsistens där man sade att det var bra att vi skulle prata kriminalpolitik, för man hade haft gänguppställningar med vapen i Luleå den här veckan. Det är hur mycket som helst av detta elände!

Sedan till detta om registrering av all datatrafik. Ni socialdemokrater skulle vilja registrera hederliga medborgares mejl, telefonsamtal, mobil-samtal, webbaktiviteter och så vidare – rubbet! Vi inriktar vår politik på att registrera och komma åt brottslingar. Det är skillnaden.

Anf. 35 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra vad Moderaterna säger: Man pratar med människor, och på det bygger man sitt statistiska underlag. Då måste man fråga: Vad är det för människor ni pratar med?

Vi tycker att det är bra att vi har instanser som kan ta fram bra underlag som visar hur verkligheten ser ut. Det är det vi utgår ifrån – inte från att vi pratar med människor. Vi pratar med väldigt många människor. Men uppblåsningen i press och massmedier liksom de påstående ni kommer med målar Sverige svart. Det är ett underbart land, och det är inte svart. Vi ser hela tiden till att skapa ett tryggare samhälle. Det är den delen som vi vill att du ska peka på.

När det gäller detta med brottsligheten och EU säger ni ju de facto nej. Ni säger nej till att vi effektivt ska kunna minska brottsligheten, i synnerhet den grova brottsligheten.

Anf. 36 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Vi moderater arbetar mycket med den officiella statistik som finns, men vi är inte delaktiga i den propaganda som Christer Erlandsson ger uttryck för, där man bara pekar på de siffror som går bra.

Riksdagens uppgift är att lösa problem, inte att skönmåla verkligheten. Jag är stolt över att jag träffar många människor och lyfter fram deras problem. Det ger lite kött och färg till den statistik som annars bara blir siffror. Det är människor vi pratar om – människor som utsätts för brott, människor som inte vågar gå ut på kvällarna, människor som får sina tillgångar tagna av kriminella. Det är detta vi pratar om. Tyvärr är situationen mörk.

Anf. 37 BRITTA LEJON (s) replik:

Herr talman! Diskussionen om skönmålning kontra svartmålning är intressant och förtjänar en längre stunds diskussion. Det Beatrice Ask och Moderaterna gör är faktiskt att svartmåla verkligheten.

Min fråga handlar om något annat som vi gemensamt borde kunna konstatera, nämligen att ekonomiskt och socialt utsatta människor också är de som är mest utsatta för brott. Er politik ger mindre marginaler åt dessa utsatta familjer och människor. Hur kan det öka tryggheten i Sverige?

Anf. 38 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Ni socialdemokrater förstår inte hur mycket det betyder att få arbeta och vara med i samhällsgemenskapen. Därför försöker vi moderater föra en ekonomisk politik som ser till att fler människor kan komma i arbete och på det sättet skapa en grund för sitt liv och sin framtid.

Utanförskapet, arbetslösheten och segregationen som vi ser i delar av Sverige, som en följd av den politik ni har fört, har skapat miljöer där kriminalitet frodas. Det är väldigt olyckligt. Att detta kombineras med en usel skolpolitik gör inte saken bättre.

Jag är oroad över att så många ungdomar fastnar i drogberoende och kriminalitet och att ni inte gör något i tid. I alliansen har vi presenterat ett omfattande program för att reagera tidigare och tydligare för att ta oss an de barn och ungdomar som far illa i Socialdemokraternas Sverige. Det är ingen svartmålning. Det är ett försök att ta tag i ett mycket allvarligt problem.

Anf. 39 BRITTA LEJON (s) replik:

Herr talman! Jag håller helt med Beatrice Ask om att arbete är centralt om vi ska förändra brottsligheten i Sverige långsiktigt. Men det som är både paradoxalt och lite sorgligt är att den insikten som Beatrice Ask säger sig ha inte återspeglas i den politik som Moderaterna för. Om nu arbete är centralt, hur kan ni då mena att alla de som är arbetslösa i dag skulle kunna få fler jobb bara därför att a-kassan sänks? Är du över huvud taget medveten om att det i snitt går 40 sökande på varje ledigt jobb? Hur kan de få fler jobb att söka bara för att deras a-kassa sänks? Vad ska de leva på under tiden de söker jobb om ni får regera?

Anf. 40 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Å ena sidan är ersättningsnivån inte lägre än den ni anser att andra kan leva på. Å andra sidan handlar arbetsmarknadspolitik inte bara om ersättning. Det finns också rader av andra förslag som vi har för att över huvud taget öka antalet jobb. Glöm inte de satsningar vi gör på företagsamheten.

Låt mig när det gäller de utsatta miljöerna säga följande. Det faktum att vi satsar på att skaffa fram fler poliser gör att vi åtminstone kan se till att det finns någon polis av kött och blod som kan bedriva ett förebyggande arbete bland barn och ungdomar i utsatta områden. Det saknas i dag. Då får man sådana händelser som till exempel i Ronna. Det är ert ansvar. Så vill vi inte ha det.

Anf. 41 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag har satt en rubrik på mitt anförande: "Gör det möjligt att vittna under sekretessbelagd identitet."

För en vecka sedan stod följande rubrik i Dagens Nyheter: "Hells Angels-medlem släppt sedan vittne backat." Det var en 34-årig medlem i Hells Angels som suttit häktad för övergrepp i rättsak som åklagaren tvingades släppa därför att ett vittne tagit tillbaka sina uppgifter, varvid utredningen körde fast. Praktiskt taget varje dag kan vi läsa om eller höra i radio och tv att vittnen och brottsoffer pressas att ej gå till polisen. Det sker med delvis subtila medel. "Vi vet att din dotter går i klass 2 a i den

och den skolan”, kanske en man säger som bär en T-shirt dekorerad med ett mc-gängs emblem. Budskapet kan inte missförstås även om hotet inte uttalas öppet. Allt oftare hotas nu även personal inom rättsväsendet.

Rättstryggheten kräver bland annat att vi kan lita på våra domstolar och att rättvisa domar avkunnas. Att allmänheten samverkar med polis och åklagare är helt grundläggande för samhällets förmåga att klara upp allvarliga brott. Det förutsätter att folk vågar ställa upp och vittna i en rättegång. Under senare år har rädslan för att vittna ökat. Till stor del beror det på den allt grövre organiserade brottslighetens framväxt. De flesta som vet något om de kriminella gängens verksamhet tiger – övertygade om att de måste det för att överleva. Men för varje gång som gängens brottsliga verksamhet förblir ostraffad av samhället stärks deras makt över dem som skulle kunna ändra på det.

Att hota någon som ska vittna är att göra sig skyldig till övergrepp i rättsak, och antalet dömda för detta brott ökar dramatiskt. År 1981 lagfördes 158 personer för detta brott. År 1997 hade antalet stigit till 340 för att fem år senare vara uppe i 603 brott. Det innebär att först ägde en dubblering rum under en 15-årsperiod. Sedan skedde i stort sett en fördubbling igen, men nu på bara fem år. Kurvan steg mera måttligt fram till millennieskiftet för att sedan stiga tvärt, vilket visas av att år 2000 var antalet fällande domar för övergrepp i rättsak 65. År 2004 hade siffran stigit till 348. Det var en femdubbling på endast fyra år.

Den kraftiga uppgången kan med stor sannolikhet sättas i samband med att under den senaste tioårsperioden har de tungt kriminella gängerna i Sverige ökat åttafaldigt, från sex till 46. Enligt en kartläggning redovisad i Dagens Nyheter den 27 september finns de nu på 23 orter över hela södra halvan av landet medan det endast var Helsingborg, Malmö och Stockholm som var hemvist för gängerna 1995.

Flera grova våldsbrott förblir ostraffade eftersom alla som vet något tiger, och då går inget att bevisa. Länskriminalen i Stockholm, Västra Götaland och Skåne har ett tiotal olösta mord eller försvinnanden med kopplingar till gängkriminalitet.

I februari 1998 sköts en väktare i benet inne i Fittja centrum i utkanten av Stockholm inför 25 vittnen. Alla som visste något om motivet teg. Året efter knivhöggs en man till döds på samma plats. 70 personer fanns på plats när polisen anlände. Ingen ville vittna.

Hur ska man höja benägenheten att vittna i dylika fall? En idé som förts fram är att nyckelvittnen ska få vara anonyma, men det går inte i Sverige i dag. Ett samhällsprogram i Sveriges Radios P 1 belyste under våren 2004 det här problemet. Bland annat kontaktades alla chefsåklagarna i Stockholm, Göteborg och Malmö för att utröna hur de såg på möjligheten att vittna anonymt. De var långt ifrån främmande för tanken. Bara var fjärde sade nej. Av sammanlagt 26 chefsåklagare i de tre städerna gick tre inte att nå. Av de 23 som svarade sade fem att de absolut ville införa möjligheten att vittna anonymt i Sverige. Elva tvekade men lutade åt att idén borde prövas. Sex åklagare svarade nej, medan en inte ville ta ställning. Intressant är att den för svensk rättskultur helt främmande tanken på anonyma vittnen har ett överraskande starkt fäste bland åklagarna.

I Sverige har vi på senare år börjat anpassa domstolarnas lokaler på sådant sätt att vittnen och brottsoffer ej ska behöva konfronteras med gärningsmannen. Brottsofferjourerna med flera gör en fantastisk insats

vad gäller vittnesstöd. Allt detta är naturligtvis bra, men det vore naivt att tro att det räcker med det för att hålla upp vittnesbenägenheten.

Fru talman! I Norge och Danmark har lagarna ändrats för att tillåta anonyma vittnen. Också i Nederländerna och i Storbritannien finns möjligheten. Det är dags att fundera över sådana förändringar även i Sverige. Ett gangstervälde där ingen vågar vittna om brottsliga gärningar skulle på sikt hota vår demokrati. Kanske skulle vittnesmål utan röjd identitet vara tänkbara i vissa fall, till exempel vid brott då vittnet inte har någon anknytning till vare sig brottsling eller brottsoffer.

Fru talman! Det är hög tid att regeringen låter utreda om och i vilken omfattning vittnesmål under sekretessbelagd identitet bör möjliggöras för att behålla vittnesbenägenheten på en hög nivå så att domar kan avkunnas och gärningsmän få rättmätiga straff.

Anf. 42 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Ingemar Vänerlöv lyfte upp en besvärande bild för det svenska rättssamhället. Jag kan i allt väsentligt, tyvärr, instämma i den. I den resa som jag alltid är på väg i i Rätts-Sverige möter jag mer av tystnaden. Alla berättar om hur människor i dag tiger när det ska prata om vad de har sett. Det sker av ren rädsla för att den egna säkerheten inte kan garanteras.

Jag tycker dock att det som Ingemar Vänerlöv just nu föreslår är att gå för långt, åtminstone så länge vi inte har prövat det vi vet vi kan göra. Det ena är att vi inrättar ett rejält nationellt vittnesskyddsprogram i vårt land. Det finns i nästan alla andra länder, men i Sverige finns inte detta. I dag är fortfarande skyddet av vittnen som har vittnat och som kan utsättas för hot en fråga för de enskilda myndigheterna – ytterst en fråga om deras budget. Det skulle inte polisen erkänna själv, så klart, men i praktiken förhåller det sig delvis så.

Vi tror på ett samlat grepp om detta i Sverige som också underlättar att vi internationellt har ett utbyte av människor som har vittnat för att de ska få skyddad identitet och chans till ett nytt liv för den insats de har gjort. Men vi ska också se till att ingripa mot den organiserade brottsligheten, bekämpa den, trycka tillbaka den och sätta dessa personer där de hör hemma, i fängelse.

Anf. 43 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Det som Johan Pehrson här säger om utbyggt vittnesskydd och allt detta kan jag hålla med om. Men jag är tveksam om det verkligen skulle räcka.

Jag nämnde den hemska statistik som vi har att betrakta i dag, att de tyngre kriminella gängerna under den senaste tioårsperioden har ökat åttafalt, från 6 till 46. Det är med stor sannolikhet det som har gjort att antalet fällande domar för övergrepp i rättssak har femdubblats på de senaste fyra åren.

Jag har här sagt att jag vill att regeringen ska utreda om och i vilken omfattning det skulle vara möjligt att ha sekretessbelagda vittnesmål i Sverige, så som man har i Norge och i Danmark.

Anf. 44 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Det är väl ingen fara i att utreda någonting, men jag vill ändå peka på den fara som finns.

Jag tror att svenskt rättsväsende skulle kunna hantera detta och klara av trovärdighetsfrågan med dessa vittnen. Men det blir ändå ett problem, eftersom den som är misstänkt och senare åtalad har väldigt svårt att bemöta de påståenden som görs från denna person, då det inte går att peka på trovärdighetsproblem eller att den personen av andra skäl skulle vilja vittna om just det som förs fram i vittnesmålet.

Det finns ett grundläggande rättssäkerhetsproblem med ett sådant system, så man måste vara mycket varsam. Jag tror att vi absolut först ska pröva vittnesskyddet på nationell nivå med rejäla regler och möjlighet till internationellt utbyte, och verkligen komma åt den grova organiserade brottsligheten med polisiära medel.

Anf. 45 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Jag håller med Johan Pehrson. Det är absolut inget fel på Johan Pehrsons förslag. Men jag menar inte att vi måste ha antingen—eller, utan jag vill ha både—och. Parallellt med det som Johan Pehrson föreslår skulle jag vilja att man utreder det här.

I Norge och Danmark ändrades lagarna i början på 2000-talet. Jag bad riksdagens utredningstjänst kolla upp i vad mån de har märkt någon skillnad där. Dock har man ingen statistik som påvisar någonting. I Norge ska man i slutet på det här året börja med en utvärdering för att se hur det har slagit.

Anf. 46 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra på Ingemar Vänerlövs anförande. Det blev ännu mer intressant sedan Johan Pehrson hade begärt replik, därför att här märker vi en tydlig skiljelinje i den så kallade eniga alliansen.

En fråga som jag vill ställa till Ingemar Vänerlov är: Hur tror du att rättssäkerheten skulle påverkas om man införde detta system som du förespråkar? Jag är rädd för att trovärdigheten och rättssäkerheten kommer att ifrågasättas i allra högsta grad om man får vara anonym när man vittnar.

Vi har också under detta år till och med beslutat att införa möjligheten att vittna via videokonferens, just för att skydda den del som du tar upp som är mycket allvarlig. Jag tycker att vi ska göra allt vad vi kan för att skydda vittnena, men rättssäkerheten och trovärdigheten i ett vittnesmål är väldigt viktiga.

Anf. 47 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Ja, jag kan tycka som Göran Norlander. Men självklart kan vi inte ständigt ha anonyma vittnesmål. Jag menar att det måste utredas i vilka fall det skulle vara möjligt att vittna under sekretessbelagd identitet. Jag är inte jurist så att jag kan avgöra att det ska vara exakt så och så, men i Norge, Danmark, Storbritannien och Nederländerna har man kommit fram till att detta är vägar att pröva. Jag menar att vi måste vara öppna för dessa möjligheter som kan stå till buds.

Anf. 48 ROLF OLSSON (v):

Fru talman! Rättsväsendet är ett stort och viktigt politikområde. I Vänsterpartiet menar vi att rättspolitik måste vara oupplösligt kopplad till en strävan efter ett rättvist samhällsbygge med en aktiv välfärdsolitik som främjar rättvis fördelning och solidaritet människor emellan. Samhällen med stora klyftor av klassnatur, könsnatur eller etnisk natur är ofta samhällen som präglas av våld och kriminalitet. Det kan vi se runt om i världen.

Därför kan man inte isolera rättspolitik från andra politikområden. Därför måste hela politiken sträva efter rättvisa och minskade klyftor. Därför duger det inte med bara rop efter fler poliser, fler tvångsmedel, längre fängelsestraff och mer repression, samtidigt som man lägger förslag på kraftigt försämrade villkor för ekonomiskt underprivilegierade som arbetslösa och långtidssjuka, om man på allvar vill förebygga och minska kriminaliteten. Om någon tvivlar: Titta er omkring i världen! Hela politiken måste hänga ihop.

Fru talman! Jag ska säga några ord om vikten av ett rättvist rättsväsende, som vi också har en partimotion om.

Avgörande förutsättningar för ett fungerande rättsväsende är att alla människor har förtroende för och tilltro till detta rättsväsende och att det finns en demokratisk insyn som ger det legitimitet. I Sverige har vi, enligt min mening, på många sätt ett bra rättsväsende, men det finns ändå brister och det går definitivt att göra det bättre. Jag ska ta några mycket konkreta exempel som jag menar skulle förbättra det hela.

Det finns i hela vårt samhälle strukturer som rangordnar människor på grund av klass, kön, sexuell läggning eller etnisk tillhörighet. Rättsväsendet ska naturligtvis arbeta för att minska och begränsa dessa strukturers inverkan, men vi måste vara medvetna om att också rättsväsendet genomsyras av samma strukturer, och det måste åtgärdas. Det är extra viktigt att rättsväsendets personal arbetar mot fördomar, är öppna för kunskaper och kompetenshöjning på dessa områden och arbetar för att alla människor ska få ett gott och respektfullt bemötande. Nu vet vi att det pågår ett sådant arbete, och det finns uppdrag bland rättsväsendets alla myndigheter, men det är Vänsterpartiets mening att detta arbete måste ytterligare intensifieras och stärkas. Jag ska ta upp några konkreta aspekter.

Jag har i andra anföranden tidigare berört frågor om människors upplevelser av etnisk diskriminering inom rättsväsendet. Delvis behandlas detta område inom ramen för den pågående utredningen om strukturell diskriminering, och det är mycket bra. Men denna utredning kan inte genom direktiven innebära en heltäckande lösning på problem som betydande grupper fortfarande uppfattar som olikheter inför lagen. Det finns ett flertal undersökningar gjorda vid Göteborgs och Stockholms universitet som pekar på faktiska skillnader när det gäller domar mot personer med invandrarbakgrund och mellan etniska svenskar till de invandrades nackdel. Vänsterpartiet har under flera år krävt att en utredning med jämförande studier ska göras som ska klargöra och belysa just dessa förhållanden. Vi har hittills inte fått gehör för sådana studier när vi har yrkat på detta bland andra partier, men det kommer nya chanser med årets motioner.

Fru talman! För oss i Vänsterpartiet har det under många år varit mycket viktigt att uppmärksamma situationen inom rättsväsendet för de homo-, bi- och transsexuella. Det har gjorts viktiga framsteg, men det finns kvarstående brister, inte minst för de transsexuella, och Vänsterpartiet lägger fram motionsförslag som är ägnade att förbättra situationen för dessa. I brottsbalken fastslås i dag möjligheter att väcka åtal om någon förolämpas på grund av homosexuell läggning. Det är gott och väl, men bestämmelsen omfattar inte annan sexuell läggning och inte heller könsidentitet. Vi har inte fått gehör för en ändring härvidlag hittills, men nya möjligheter kommer även här att ges genom att vi lägger fram dessa förslag igen.

Generellt menar vi i Vänsterpartiet att rättsväsendet måste höja sin kompetens när det gäller bemötandet av HBT-personer och öka insikterna om den situation som många av dessa personer lever i. Hatbrotten som de utsätts för med diskriminering, förtryck och våld är avskyvärda och måste bekämpas beslutsamt. En studie vid Stockholms universitet visade att 77 % av studiens tillfrågade HBT-personer under 20 år någon gång utsatts för hatbrott. Det är självklart en alarmerande och helt oacceptabel siffra. Det är vi säkert överens om.

Fru talman! Jag ska avslutningsvis säga några ord om den växande användningen av tvångsmedel och det ständiga flödet av förslag till nya tvångsmedel som diskuteras. Vi begåvas ju, som vi har diskuterat, varje år med en hittills knapphändig skriven rapport om hur mycket nu existerande tvångsmedel har använts. Vi kan utläsa att det stadigt ökar.

Utöver detta kommer snart förslag på bland annat buggning, preventiva tvångsmedel och lagring av trafikdata. Det är en häftig eskalering, och det är viktiga integritetshänsyn som står på spel. Ja, jag vill påstå att också demokratin står på spel.

Vi har i Vänsterpartiet fått gehör för en utredning om ökad parlamentarisk kontroll, och det är bra. Men omfattningen av de nya förslagen oroar oss. Vi efterlyser en aktiv debatt bland fler partier, och vi kommer att fortsätta att driva krav på detta. När får vi till exempel fler partier att ansluta sig till kravet på att oskyldiga som avlyssnats av polisen i efterhand ska få reda på denna integritetskränkning? Vi tycker att det är en högst rimlig ståndpunkt. Därför har vi motionerat om det.

Anf. 49 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Det var ett intressant inlägg, tycker jag. Det här med att vi måste bekämpa hatbrotten tycker jag är väldigt viktigt. Det finns ju element och organisationer som över tiden i Sverige varierar i styrka och popularitet. Man kan följa detta noga i Säpos öppna rapportering. Ena stunden är det militanta nazister. Sedan kan det vara kommunister, och islamister är ju någonting som man diskuterar mycket nu och faktiskt är väldigt oroad för. Det är personer som hatar det samhälle som vi från riksdagen försöker bygga. De personerna begår hatbrott, inte minst mot HBT-personer, men de vill ju angripa hela samhället, det öppna samhället.

Jag hävdar då att vi har en absolut skyldighet i denna riksdag och i hela samhället att försvara demokratin. Det är inte bara en rättighet. Det är en skyldighet. Och då tror jag att man måste vara beredd att använda sådana medel som är effektiva. Är vi inte effektiva tillåter vi i praktiken

dessa hatgrupper att breda ut sig, och det var ju just Rolf Olsson emot, vad jag hörde.

Anf. 50 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Ja, det finns, Johan Pehrson, säkert goda skäl att diskutera varje enskilt sådant tvångsmedel. Det finns skäl som talar för det. Det kan jag utan vidare hålla med Johan Pehrson om. Men jag tycker att också Johan Pehrson borde vara hederlig och vilja ta med och problematisera detta. När vi tittar på den kumulativa, den sammanlagda, effekten av ständigt nya flödande förslag om nya tvångsmedel är det viktigt att vi ställer oss frågan: Vad är det för ett samhälle vi bygger? Ska vi försvara demokratin genom att inskränka den och genom att göra kränkningar av människors integritet? Jag tycker att Johan Pehrson ska ta en diskussion också om de frågorna och den problematiken.

Anf. 51 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag delar helt Rolf Olssons uppfattning att detta är mycket viktigt. Vi behöver stärka insynen redan i dag i fråga om hur våra underrättelsetjänster, inte minst svensk säkerhetspolis, använder sina policyer och hur man jobbar med de tvångsmedel som man har i dag. Det blir än viktigare om man tillför nya. Därför driver Folkpartiet sedan lång tid kravet på en förstärkt demokratisk insyn i detta. Men låt oss inte låtsas att verkligheten inte finns. De här grupperna, militanta kommunister, nazister, islamister som hatar det här samhället, som hatar mig, som hatar Rolf Olsson, för att inte tala om andra människor, måste man möta med obehagliga metoder. Allt annat är faktiskt att vara lite naiv, och det får vi inte vara.

Anf. 52 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tror inte att det är naivt att inta en roll som innebär att man inte faller in i den stora kör som tycker att det inte finns någon annan väg att gå än att ständigt uppfinna nya tvångsmedel och lyssna på medborgarna.

Ja, jag tar den obekväma rollen att faktiskt höja ett varnande finger och ifrågasätta om det effektivaste sättet är att försvara demokratin genom att inskränka den. Jag kommer naturligtvis gärna att fortsätta den diskussionen med Johan Pehrson, men, som sagt, se till att diskussionen också blir allsidig!

Anf. 53 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Rolf Olsson om det här med rättvisa. Tycker du att det är rättvist att människor på många orter i Sverige inte längre har den trygghet som en polisstation innebär? Det handlar om Sölvesborg, Olofström – jag kan räkna upp massor av orter. Orsa har till exempel numera den fantastiska servicen med bemannat poliskontor fyra timmar i veckan. Det gäller ju att polisen har någonting att göra de där fyra timmarna, för tänk om det händer något på någon annan tid.

I stora delar av landet finns det dessutom inget utlagt turlag, så att någon kan komma om något inträffar. Är det rättvist att stora delar av befolkningen står utan det stöd och den trygghet som en polisinsats kan innebära när någonting händer?

Anf. 54 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är en viktig och allvarlig fråga. I hela landet ska man naturligtvis kunna känna att man har tillgång till polis, även i glesbygden. Vi arrangerade från Vänsterpartiets sida ihop med Polisförbundet i våras ett frukostseminarium som var välbesökt, även av moderater. Vi diskuterade just de här problemområdena. Vi har motionerat om det och vill på olika sätt verka för att glesbygdspolisen också ska ges möjligheter.

Jag tror att vi måste tänka oss mer flexibla lösningar. Vi kan kanske inte tänka oss fullskaliga polisstationer överallt, men vi måste se till att underlätta för polisen att vara synlig i alla delar av vårt land. Den här repliktiden medger inte att jag går in på detaljer när det gäller hur det ska ske. Men, som sagt, problemet är allvarligt. Det håller jag med Beatrice Ask om. Men då måste vi också sträva efter att ha ett rättvist samhälle i hela landet och se till att inte, i till exempel av arbetslöshet drabbade delar, rättvisan och ekonomiska förmåner skärs ned för de här människorna.

Anf. 55 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Det här är ingen glesbygdsfråga. Falun är ett exempel där polistäckningen är ganska dålig. Orsa är ingen glesbygd. Det handlar om Gränna, Gottsunda – jag har en lista här. Det är ju halva Sverige.

Varför för ni den här politiken om du är så bekymrad över den? Varför tillför ni inte polisverksamheten resurser så att man kan ha verksamhet på orter där det bor en massa människor och där vi vet att till exempel brottsligheten också är allvarlig? Det handlar ju inte bara om att vara bekymrad och ordna frukostseminarier. Du har ju suttit vid makten här i flera år och får väl göra något åt saken. Vad är skälet till att ingenting händer?

Anf. 56 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Det är en kraftig förvanskning av sanningen som Beatrice Ask gör sig skyldig till. Mellan åren 2002 och 2006 satsas det 3,7 miljarder kronor inom ramarna för just rättsväsendet, och poliserna svarar väl för ungefär hälften eller lite drygt det. Så att säga att det inte sker någon satsning är ju ett osynliggörande av de satsningar som faktiskt görs. Men det finns alltid anledning att diskutera om det kan göras mer. Min diskussion kring glesbygdspolisen var ett försök att på kort tid visa att den här problematiken naturligtvis är identifierad också av oss som samverkar – s, v, mp, alltså. Det här är inget okänt fenomen, och vi arbetar med den problematiken.

Anf. 57 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Inom nästan alla politikområden, inom staten, i kommunerna och i landstingen, finns det målsättningar. För att veta om man

bedriver verksamheten på rätt sätt sätter man upp målsättningar som kan följas upp och utvärderas. Då får man veta: Har vi lyckats med vår verksamhet? Har vi arbetat på rätt sätt? Eller har vi misslyckats med att uppnå våra mål? Då kanske vi behöver tänka om och arbeta på något nytt sätt.

På ett viktigt område saknas det nästan helt målsättningar. Det handlar om hur vi ska få en minskad brottslighet i det här landet.

År 2004, förra året, anmäldes 1 248 743 brott. Bland dessa finns givetvis händelser som inte var brott, men å andra sidan begicks det säkert en mängd brott som aldrig anmäldes. Då är frågan: Ska vi vara nöjda med 1,2 miljoner brott? Frågan kan tyckas konstig. Varje brott i sig är ju ett misslyckande. Vi kan inte säga att vi accepterar så många ihjälslagna och så många våldtagna. Varje brott i sig är ett misslyckande. Ändå måste vi sätta upp några målsättningar för att ha någonting att arbeta efter, för att polisen, åklagarna och andra rättsvårdande myndigheter, även kommunernas brottsförebyggande råd och socialtjänsten, ska ha någonting att arbeta efter.

Vi har tidigare hört det från Beatrice Ask, och Centerpartiet har också föreslagit här i riksdagen, att vi ska arbeta efter nollvision. Det betyder inte att vi ska ha noll anmälda brott i Sverige. Det vore nog ganska naivt att tro att vi någonsin kommer dit. Det betyder att varje brott som huvudprincip ska utredas. Om vi ska visa brottsoffren respekt måste vi ta varje enskilt brott på allvar.

Utöver nollvisionen behövs det realistiska målsättningar för hur brottsligheten ska minska. Vi måste ha mätbara mål som kan utvärderas för att se om vi arbetar på rätt sätt. Vi vet inte i dag. Polisen säger själv att de inte vet om det sätt de arbetar på är rätt för att de ska nå fram. Det finns inga målsättningar. Det finns inte ens en utvärdering av om man arbetar på rätt sätt.

Antalet anmälda våldsbrott mellan 1994 och 2004 steg med 32 %, från drygt 65 000 våldsbrott till 86 000. Först och främst måste vi bryta den uppåtgående trenden. Det stämmer precis som vi fick höra tidigare att de totalt anmälda brotten under förra året gick ned. Men det beror framför allt på att antalet anmälda stöldbrott har minskat. Våldsbrotten fortsätter att öka, alltså med 21 000 brott under de senaste tio åren.

Om våldsbrottsligheten har kunnat öka med 21 000 brott under de senaste tio åren måste den också kunna minska med 21 000 brott under de kommande tio åren. Det är en inte alltför djärv målsättning. Att ha någonting att arbeta efter tror jag är oerhört viktigt för alla rättsvårdande myndigheter.

Det är givetvis bara en start. Vi kan ju som samhälle varken vara nöjda med 86 000 våldsbrott eller 65 000 våldsbrott. Men vi måste ha någonting att börja arbeta efter.

Fru talman! Jag tycker även att varje kommun borde ha något slags målsättning. Ute i kommunerna har man mål och planer för allt från simkunnighet till parkskötsel, men det är sällan en kommun har en målsättning att man faktiskt ska minska brottsligheten med så och så mycket. Anledningen, tror jag, är att polisen är statlig. Man ser därför brottsbekämpningen som en statlig angelägenhet. Centerpartiet står för att polisen ska förbli statlig. Vi ska inte ha någon kommunalisering. Men det är ändå ett ansvar både för staten, alltså för polisen, och för kommunerna genom socialtjänst, skola, lokala brottsförebyggande råd och så vidare.

Samarbetet mellan de statliga och kommunala brottsförebyggande myndigheterna måste bli mycket bättre för att vi ska nå fram.

Under 2004 begicks det över 9 000 våldsbrott i Stockholm. Det begicks ungefär 4 400 våldsbrott i Rolf Olssons Göteborg, och det var nästan 3 000 våldsbrott i Malmö. Det finns ingenting som säger att det ska begås så många våldsbrott i de här städerna. Vi måste ha någonting att jobba efter. Vi måste ha något slags målsättning. Om det hade gällt vilket som helst annat politikområde hade vi garanterat haft någon målsättning för vart vi skulle nå, och så hade vi vidtagit åtgärder för att komma dit. Men när det gäller brottsligheten verkar det precis som om vi när Brottsförebyggande rådet kommer med sin statistik ett antal månader efter årsskiftet skulle säga: Jaha, förra året begicks det så många brott. Då är det väl bra med det. Och inga åtgärder föreslås, för vi har inte något att mäta efter. Vad ska vi vara nöjda med? Vilka åtgärder ska vi lägga fram?

Detta saknar jag, och det är definitivt inte svenska folkets önskan att det ska vara så. Om det är någonting som folk ute pratar om så är det den ökade brottsligheten. Det behövs politiskt ledarskap, och det behövs tydliga målsättningar. Framför allt behövs det en ny regering för att vi ska komma dit.

Anf. 58 BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Vad är trygghet? Antagligen lite olika för olika människor. Men för de flesta av oss tror jag att det handlar om att få vara nära våra kära och att inte behöva oroa oss för hur pengarna ska räcka till. Att ha ett jobb att gå till är trygghet. Att veta att ungarnas skola är bra är trygghet. Att känna tillförsikt inför morgondagen, att våga möta förändringar är trygghet.

Självklart handlar trygghet också om rätten att slippa bli utsatt för brott. Människors liv och egendom ska skyddas. Vi måste vara stentuffa i kampen mot brott. Men vi måste också vara stentuffa i kampen mot brottens orsaker. Det är här som skillnaden går mellan oss och de borgerliga partierna. Ni är bara tuffa mot brottslingarna, och inte alla gånger det heller. Ni misslyckas kapitalt med att vara tuffa mot brottens orsaker.

Visst är det så att det finns allvarliga hot mot människors trygghet, liv och ägodelar. Vi har hört en del exempel under debatten hittills i dag. Den organiserade brottsligheten, våldet mot kvinnor och barn och all annan brottslighet måste bekämpas med de bästa, mest effektiva och moderna tekniker som finns.

För att stärka det svenska rättsväsendet har regeringen med samlingspartier satsat oerhört stora summor de senaste åren. Om vi räknar med årets satsningar och nöjer oss med det får rättsväsendet dryga 3,2 miljarder mer under den här mandatperioden. Av skattebetalarnas pengar – det kan vara intressant att veta för de skattebetalare som lyssnar på den här debatten – används i år 29 miljarder drygt till rättsväsendet. Vi utbildar och anställer 4 000 nya poliser. Vi har öppnat två nya polishögskolor, i Umeå och Växjö. Antalet poliser ökar för femte året i rad. I kriminalvården byggs nu antalet platser både i öppna och slutna anstalter ut, och resurserna till behandling och ökad säkerhet ökar.

Samtidigt som vi gett mycket mer resurser till rättsväsendet måste vi också ställa krav. Polisen måste bli mycket bättre på att klara upp brott. Människors trygghet är ju beroende av att vi vet att polisen, domstolarna

och kriminalvården gör sitt jobb bra. Det räcker inte att andelen brott som klaras upp är 30 %, även om det är en förbättring jämfört med det sämsta året, 1996. Det duger inte att antalet personupplärade brott är 16 %, även om det är 1 % bättre än förra året. Här är det viktigt att polisens utvecklingsarbete med ledarskapsutveckling, bättre undersökningsmetoder och stöd till poliserna fortsätter med oförminskad kraft. Här kommer också den nya tekniken att revolutionera polisens arbetsmetoder och ge helt nya möjligheter att klara upp brott. Jag tänker till exempel på de ökade möjligheterna vi nu kommer att få att använda DNA-tekniken i kampen mot brott.

Kampen mot den grova brottsligheten måste föras med alla medel. Arbetet med att stärka och modernisera rättsväsendet måste ständigt pågå eftersom brottsligheten tar nya former.

Kampen mot brottens orsaker handlar framför allt om jobb och försvaret av ett humant solidariskt Valfärds-Sverige. Den insikten har inte de borgerliga partierna. Det försvaret ställer inte de borgerliga partierna upp på. Ni talar om vikten av att satsa på rättsväsendet. Det är bra, men det räcker inte.

Samtidigt som ni satsar några kronor mer än regeringen på rättsväsendet minskar ni anslagen till arbetslösa, sjuka och handikappade.

Er politik stämplar inte bara enskilda sjuka och arbetslösa längre ut i marginalerna och utanförskapet. Ni gör faktiskt hela Sverige till ett sämre och mer otryggt land.

Det är klart att det ligger i oppositionens uppgift att kritisera. Men jag menar att det också borde finnas ett ansvar från er sida att inte svartmåla verkligheten. Verkligheten, som alldeles för sällan ges utrymme i den allmänna debatten, är att vi inte har en skenande ökning av den totala brottsligheten. Den allmänna brottsutvecklingen har stannat av. Stölder, inbrott och sådant har faktiskt minskat drastiskt. Ungdomsbrottsligheten har stabiliserats de senaste decennierna. Det dödliga våldet ökar inte, utan ligger still. Dagens unga är inte mer brottsliga än 70- och 80-talens.

En av de förändringar som verkar allvarlig, och som flera har tagit upp, är att våld som leder till polisanmälan ökar enligt statistiken. Här pågår en diskussion bland forskarna om i vilken utsträckning detta faktiskt återspeglar att vår tolerans mot våld har minskat. Det kanske är så att vi i dag anmäler till exempel barnmisshandel inom familjen på ett helt annat sätt än innan lagen mot barnaga kom. Skolorna kanske anmäler våld mellan skolelever i högre utsträckning än tidigare.

Den ökning av våld som finns i kriminalstatistiken kan inte verifieras i andra undersökningar och annan statistik.

Denna betydligt ljusare och mer nyansrika bild av brottsutvecklingen får aldrig något spaltutrymme, men man tycker att de politiker som är intresserade av kriminalpolitik och rättsväsende borde vara intresserade.

Min uppmaning till de borgerliga debattörerna är: Använd inte kvällspressens sensationsskrivierier som faktaunderlag när ni utformar er politik. Då missar ni den verkliga verkligheten.

Vill vi göra Sverige till ett tryggare land med mindre brottslighet måste vi börja med att se sanningen. Sanningen är att det är de ekonomiskt och socialt mest utsatta som också är mest utsatta för brott. Den politik ni går till val på visar att ni inte har förstått det. Vi socialdemokra-

ter för en politik till försvar för det solidariska Välfärds-Sverige. Det är den politiken som i längden bäst bekämpar brottsligheten.

Prot. 2005/06:14
13 oktober

I detta anförande instämde Christer Erlandsson (s).

Allmänpolitisk debatt

Anf. 59 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Justitiefrågor

Fru talman! Markkontakt och balans är otroligt viktigt när man pratar om de här frågorna. Jag håller med om att det krävs mycket annat, Britta Lejon, om man ska minska brottslighetens drivkrafter. Det krävs till exempel en fungerande missbrukarvård. Den har ju minskat under tio års tid. Socialdemokraterna är ansvariga.

Det krävs till exempel en fungerande allmänpsykiatri så att människor som mår dåligt inte, efter att ha fått ett nej, behöver gå ut och slå något i huvudet på en annan människa för att få hjälp. Den har också minskat och försämrats under tio års tid.

Vi har en integrationspolitik som gör att utanförskapet för allt större enklaver av människor som är desperata över att de inte får vara en del av det gemensamma samhället växer. Detta händer nu under er tid.

Du pratar om att ett ändrat omräkningstal på sjukpenningen från ett år till ett annat skulle orsaka masskriminalitet.

I budgetpropositionen räknar ni upp ett antal faktorer som påverkar kriminalitet, men ni glömmer bort att ens nämna ordet polis på de sidor som förklarar att man med kontroll och poliser som kan förebygga kan minska brottsligheten. Det är talande. I alla viktiga frågor har ni i stort sett misslyckats. Ni erkänner inte polisens roll. Det är så att man storknar av förvåning.

Anf. 60 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Johan Pehrson får använda vilka uttryck han vill. Jag håller med om att psykiatri, missbrukarvård, integrationspolitik och en mängd annat också naturligtvis är viktiga för att förebygga brottslighet. Det är självklart. Det var precis det som hela mitt inlägg handlade om.

Du säger att det är så. Därför undrar jag: På vilket sätt kommer det att återspeglas i den politik som ni söker väljarnas mandat för? Ni ska ju kampera ihop med Moderaterna. Båda partierna gör väldigt drastiska nedskärningar i de resurser som går till de människor som har det svårast.

Jag förstår inte hur er politik går ihop, Johan Pehrson.

Du pratar om att vi inte nämner polisen. Vi ger polisen oerhört mycket ökade anslag. Jag nämnde polisen flera gånger i mitt inlägg, om jag inte minns fel. Vi har gett polisen fram till i år 2,3 miljarder mer under den här mandatperioden, för att inte tala om de resurser de kommer att få de kommande åren. Det vet Johan Pehrson, så jag förstår inte riktigt upprördheten.

Anf. 61 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Nu blir jag arg. Förra året beslutade man om en budget till polisen. Då beslutade vi i den här kammaren 100 miljoner extra till polisen. Efter sex dagar drog regeringen tillbaka mycket mer än de pengarna. I år lovar man mer pengar och inför ett generellt anslagssparande, så de får inga nya pengar. Det är därför man måste säga upp civilanställda.

Just nu sitter man på varenda myndighet och räknar. Man gör sig av med äldre poliser, man stänger lokaler och man funderar på att inte köpa teknisk utrustning eftersom man inte har några pengar. Man vill anställa nya poliser, men det blir nya poliser som får sitta bakom ett skrivbord.

Vi menar på allvar att Sverige inte kan fortsätta att vara ett bidrags-samhälle. Vi måste fundera över hur man får nya riktiga jobb. Det skapar trygga människor, människor som har en chans till framtidstro och kan påverka sin egen tillvaro. Vi måste få nya riktiga jobb.

Anf. 62 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Johan Pehrson får använda vilken statistik han vill. Men det är faktiskt så att antalet poliser ökar för femte året i rad. Man skulle kunna tro att man då enbart har ökat antalet poliser och skurit ned jättemycket på de civilanställda. Under 90-talets svåra krisår skars det drastiskt bland de anställda i polismyndigheterna. Men nu har faktiskt också antalet civilanställda på polismyndigheterna ökat. Det är över 500 totalt sett i landet. Det kan ju se olika ut på olika håll.

Antalet poliser ökar och antalet civilanställda på myndigheterna ökar.

Anf. 63 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Britta Lejon använder sitt anförande till att försvara den regering som hon tidigare satt i. Det kanske inte är så överraskande.

Jag hoppas verkligen att så många som möjligt lyssnar eller ser på den här debatten och själva känner efter om den verklighetsbeskrivning av ett tryggt samhälle med lagom många brott som Britta Lejon ger är den som vi upplever. Eller är det den verklighetsbeskrivning som jag har gett och som mina borgerliga kamrater tidigare har gett av ett samhälle där det är alldeles för mycket brottslighet som är den rätta.

Alla får själva känna efter. Britta Lejon behöver inte ens svara.

Britta Lejon försöker ställa upp en gräns mellan att vi vill bekämpa brottslighet och att ni i vänsteralliansen vill göra något åt grunderna för brottsligheten. Det stämmer alldeles utmärkt att vi verkligen vill bekämpa brottsligheten. Där har du alldeles rätt. Men det är ju inte så enkelt.

Jag rekommenderar dig att läsa den borgerliga alliansens rapport om ungdomsbrottslighet. Där får du se allt vi vill göra för att minska brottsligheten och se till att unga kriminella inte ens kommer in i kriminalitet.

Anf. 64 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Johan Linander är så där lagom raljant när han citerar det jag sade. Jag vill bara för tydlighetens skull, så att ingen behöver sväva i ovisshet, säga att jag sade att den allmänna brottsutvecklingen inte har ökat.

Självklart finns det problem. Flera av er har tagit upp nyrekryteringen till gäng till exempel. Jag tycker att det finns många andra aspekter som vi också måste bekämpa på det allra mest effektiva sättet med alla resurser som finns.

Men, Johan Linander, kom inte och påstå att jag genom att försöka beskriva verkligheten som den faktiskt ser ut säger något annat än att varje brott är ett brott för mycket.

Anf. 65 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Nej, det ska jag ärligen säga: Jag har aldrig misstänkt Britta Lejon för någonting annat än att tycka att varje brott är ett för mycket. Men sitter man vid makten får man faktiskt också se till att det händer någonting.

Mellan 1994 när ni vann valet och 2004, som den senaste tillgängliga statistiken är från, har våldsbrotten ökat med 32 %. Man kan prata om stöldbrott och sådant, och givetvis är det allvarliga brott för dem som blir utsatta. Men pratar vi om grov brottslighet är det våldsbrotten och sexualbrotten, vilka har ökat ännu mer, som vi ska tala om i första hand.

Anf. 66 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Johan Linander säger att det inte har hänt någonting under den tid vi har suttit vid makten. Jag tyckte att jag i mitt inlägg redovisade några av de väldigt stora och omfattande förändringar och förstärkningar av det svenska rättsväsendet som den svenska regeringen och samarbetspartierna har gjort.

Ja, våldsbrottsligheten har ökat. Jag sade dock i mitt inlägg att det finns en mer nyanserad bild av våldsbrottsligheten som också måste återspeglas i vår diskussion om hur vi bemöter brotten. Annars riskerar vi att göra det på ett felaktigt sätt.

Vår tolerans mot våldsbrott har nog också minskat, vilket återspeglas i en ökad anmälningsbenägenhet. Men jag vill absolut inte på något sätt göra våldsbrotten mindre allvarliga än vad de är. Dem måste vi bekämpa bättre.

Anf. 67 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Jag har ett antal reflexioner på Britta Lejons anförande och en fråga.

Livskvalitet är ju väldigt viktig för människor. Den mäts runtom i världen i vår globala tillvaro, och Wien är en av de städer där livskvaliteten anses vara högst. Man har frågat människor: Varför är det så bra i Wien? Jo, därför att vi har trygghet. Och då är det inte den trygghet som Britta Lejon pratar om – nära och kära, hus och hem och sådant. Nej, det är tryggheten från våld och brott som är central i ett rättssamhälle där vi som människor överlåter till staten att skydda oss mot detta. Våra nära och kära kan vi bestämma om, men att trygga oss mot våld och brott är statens uppgift. Där har vi en skyldighet, och där lever vi inte upp.

Vad tänker Britta Lejon och Socialdemokraterna göra för att leva upp till det kontraktet med människor?

Anf. 68 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Det känns lite roligt att Cecilia Magnusson ställer den frågan till mig. Jag har redovisat en del av de åtgärder som regeringen vidtar. Vi satsar på ett modernt, effektivt rättsväsende som med skärpa kan slå tillbaka mot den brottslighet som vi i dag har att möta.

Vad gör Cecilia Magnussons moderata parti när det gäller att bemöta brottsligheten på det mest effektiva sättet? Ja, inte alla gånger tillräckligt, kan jag tvingas konstatera efter att ha suttit snart ett år i justitieutskottet. Ni ställer till exempel inte upp på regeringens förslag att vi i EU ska kunna använda oss av spärning av mobilsamtal för att bekämpa brott,

trots att vi vet att det är någonting som polisen använder. I väldigt många grova brottsfall använder man sig av sådan information för att kunna lösa brotten.

Cecilia Magnusson och hennes parti har nog en del att visa när det gäller hur vi ska kunna leva upp till att effektivt bemöta dagens grova brottslighet.

Anf. 69 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Det är ju så att Moderata samlingspartiet sitter i opposition. Det är Socialdemokraterna som har makten och som inte kan leva upp till detta kontrakt.

Tyvärr måste jag också informera Britta Lejon om att våld, överfalls- våldtäkter och inbrott löses man inte med telefonavlyssning av IP-telefoni. Det borde väl ändå vara grundläggande.

Anf. 70 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Ja, ni är i opposition, och jag hoppas att det fortsätter så. Dock gör ni faktiskt anspråk på att vara regeringsdugliga, och då är det väl ganska viktigt att visa att man faktiskt förstår vikten av nya, effektiva verktyg för polisen att bekämpa grov brottslighet med. Där har ni inte ställt upp. Visserligen kan jag förstå en del av era invändningar, men jag och den stora majoriteten här i kammaren menar att vi måste ge polisen de här verktygen.

Cecilia Magnusson ifrågasätter behovet. Jag kan bara konstatera att många mord och dråp löses just genom den typ av metoder som polisen nu ska få möjlighet att använda sig av.

Anf. 71 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Först skulle jag vilja ge två kommentarer.

Britta Lejon sade att det dödliga våldet har minskat. Det beror ju inte på kriminalvårdspolitiska insatser eller färre våldsbrott – de ökar nämligen. I stället är anledningen att sjukvården har blivit bättre. Oavsett hur vi räknar är det så. Bara på Södersjukhusets akutvårdsmottagning tar man emot två knivskadade i veckan och två skottskadade i månaden. Numera dör man inte alltid av ett rejält knivstick i magen. Däremot får många unga män gå med påse på magen resten av sitt liv. Jag tycker alltså inte att man ska framhålla detta som ett framsteg när det gäller brottsstatistiken.

Antalet poliser har ökat, fick vi också höra. Ja, det är sant, men Rikspolisstyrelsens egen prognos är att antalet poliser med regeringens politik kommer att minska. Dock är inte det huvudproblemet utan det faktum att antalet poliser i yttre tjänst har halverats på tio år. Det finns inga människor av kött och blod ute bland ungdomar, ute bland socialt utslagna och ute där brott sker. Detta är någonting man måste ifrågasätta, och det gjorde jag i mitt inledningsanförande.

Jag har en jättesvår fråga till Britta Lejon som jag hoppas få svar på: Vet Britta Lejon egentligen vilket parti som har haft regeringsmakten de senaste tio åren? Vilken slutsats kan man då dra utifrån den verklighet vi ser omkring oss, både när det gäller social misär, utanförskap och ökad segregation och när det gäller brottslighet?

Anf. 72 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Jag tror att Beatrice Ask uppfattade det jag sade något fel. Jag sade inte att det dödliga våldet har minskat; jag sade att det har stabiliserats och ligger på en oförändrad nivå. Det är lite skillnad.

Beatrice Ask tar bland annat upp poliser i yttre tjänst. Jag hörde att du gjorde det också i ditt anförande. Jag tycker inte att vi bara kan stirra oss blinda på antalet poliser när det gäller att ha en effektiv polisverksamhet. Polismyndigheterna består också av andra kategorier och personalgrupper. Om inte poliserna ska dränkas i administrativa göromål är det viktigt att det finns andra människor som gör kontorsjobbet så att poliser kan befinna sig i yttre tjänst.

Just av det skälet är det glädjande att kunna konstatera att också antalet så kallade civilanställda i våra polismyndigheter i detta avlånga rike faktiskt har ökat.

Anf. 73 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Jag delar uppfattningen att det behövs mer personal inom polisverksamheten. När jag säger poliser tänker jag också ofta myndighetsmässigt. Det gör inte alltid polisväsendet självt.

Likväl skulle jag vilja veta vilka insatser man är som mest stolt över. När det gäller polisverksamheten har vi ju, vilket jag också tog upp, haft en våg av nedläggningar av polisstationer. Stora områden och viktiga orter saknar i dag tillgång till egen polis. Vad är Britta Lejons svar till medborgarna där? På vilket sätt ökar det människors trygghet i Orsa, för att nu ta det exempel jag använde i mitt anförande?

Anf. 74 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Jag tycker nog återigen att man måste vara lite försiktig med hur man beskriver verkligheten. Det har lagts ned en del polisstationer runtom i landet. Det betyder dock inte, Beatrice Ask, att de människor som lever på de orterna saknar tillgång till polis. Är det så får man se till att rätta till det. Självfallet ska människor kunna känna sig trygga i detta avlånga rike och veta att om det inträffar någonting ska det också komma någon som hjälper till att lösa upp situationen.

Polisen måste effektivisera och modernisera sitt sätt att arbeta. Det kan inte vara så att vi kramar byggnader, utan det måste finnas poliser ute på gator och torg och i bilar som är beredda att arbeta aktivt. Det är viktigare än antalet byggnader som polismyndigheten har.

Anf. 75 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Britta Lejon pratar om att vi inte ska krama byggnader. Men under Socialdemokraternas sista tio år har man dels genomfört en närpolisreform, dels avvecklat densamma. Det fanns i Stockholm på 90-talet 60 olika närpolisstationer. När man nu har tvingats lägga ned flertalet av dem har det visat sig att otryggheten har kommit tillbaka och våldsbrotten ökat. Inte minst kan man se det i Södertälje, i Ronna, där det var upplopp för en tid sedan.

Menar Britta Lejon att man kan vara nöjd med den utvecklingen? De normala människorna ser ju aldrig en polis. Vi ser inga poliser i Stockholms län och ännu färre ute i landet där människor rör sig. Är det så att den otrygghet som många ungdomar upplever och de våldtäkter som har

ökat markant, inte minst här i Stockholms län, beror på att det är för många poliser ute där ungdomar är under kvällar, nätter och morgontimmar?

Min bild är inte den. Min bild är att ungdomar är otrygga därför att det inte finns några poliser där de är. Det skulle jag gärna vilja höra Britta Lejons syn på.

Anf. 76 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Återigen måste mitt svar bli ungefär likadant som till Beatrice Ask. Självfallet ska också människor i Stockholm kunna känna sig trygga i förvissningen att det finns poliser när de behövs. Men antalet närpolisstationer är inte det viktiga.

Däremot säger jag att vi naturligtvis måste se till att polismyndigheten har tillräckliga resurser, tillräckligt med personal för att det ska kunna finnas poliser ute på gator och torg där de behövs. Det är också därför vi satsar så väldigt mycket på rättsväsendet och på polisen. Det har vi gjort de senaste åren och så blir det de kommande åren.

När Hillevi Engström pratar om att många unga upplever otrygghet vill jag återigen bara säga att riktigt så enkel är inte bilden. Det finns unga människor som upplever otrygghet, precis som det finns äldre som upplever otrygghet. Men där har vi tyvärr den verklighet som jag försökte beskriva tidigare, nämligen att det är många ekonomiskt och socialt utsatta som upplever större otrygghet än andra grupper.

Då blir min fråga till Hillevi Engström, som företräder Moderata samlingspartiet, hur tror du att er politik kan öka deras trygghet i framtiden?

Anf. 77 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag blir bekymrad när man tar människors oro på så lite allvar och i stället pratar om arbetslöshetsersättningar och andra saker. De som ska gå hem från pendeltåget en sen natt tycker att det är obehagligt. De vågar inte göra det. De drar sig för att gå hemifrån. Det är förvånansvärt att inte Britta Lejon känner till situationen här i Stockholms län. De som har gott om pengar kan åka taxi. Det är en orättvisa som finns i Socialdemokraternas Sverige. Det är människor med små marginaler som blir drabbade ännu mer av de grova våldsbrott som faktiskt sker.

I den frågan har vi fortfarande inte fått något svar.

Anf. 78 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Jag tror nog att jag vet ungefär lika bra som Hillevi Engström hur verkligheten i Stockholmsområdet ser ut, eftersom vi båda bor här, dessutom i samma kommun.

Med vilka förslag i Moderaternas politik kommer ni att stärka de utsatta ungdomar som Hillevi Engström ömmar så för? Det finns brister i dagens Sverige, ja, men Moderaternas politik är absolut ingen lösning på de bristerna.

Anf. 79 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Fru talman! Britta Lejon säger i sitt anförande att kampen mot den grova brottsligheten måste bedrivas effektivt och med alla medel. Be-

kämpningen av grova ekonomiska brott är prioriterad enligt regeringen sedan många år. Ändå kommer det nu, fru talman, signaler om kraftiga nedskärningar inom Ekobrottsmyndigheten, i en organisation som fortfarande efter drygt sju år bara täcker halva Sverige.

Faktum är att den enda delen av ekobrottsbekämpningen i Sverige som ökar för närvarande är skattebrottsenheterna inom Skatteverket. Annars går det ganska stadigt bakåt för närvarande.

Min fråga till Britta Lejon blir: Vad har ni socialdemokrater för strategi, om någon, för att stärka ekobrottsbekämpningen i framtiden och få en samlad organisation för den?

Anf. 80 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Jag fick lov att fråga talmannen vilket parti Ulf Sjösten tillhör. Men jag förstår att det är Moderaterna, om jag inte är felunderrättad. Då blir frågan från Ulf Sjösten ännu konstigare än innan.

Jag förstår inte vilken sorts nedskärning som Ulf Sjösten pratar om. När det gäller Ekobrottsmyndigheten är det inte någon nedskärning. Vi har nyligen tillsatt en utredning för att se över hur Ekobrottsmyndighetens verksamhet kan effektiviseras ännu mer i framtiden.

Däremot kan jag upplysa Ulf Sjösten om att ni i ert budgetförslag inte har mer pengar till Ekobrottsmyndigheten än vi har. Men ni har i er allians partier som vill minska anslaget till Ekobrottsmyndigheten. Jag förstår inte hur Ulf Sjöstens fråga stämmer överens med den verklighet och den politik som Ulf Sjösten vill gå till val på.

Anf. 81 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Fru talman! Jag kan informera Britta Lejon om att i Västra Götaland, som är en del av försöksverksamheten, säger man för närvarande upp fyra av tolv administratörer. Det är ett ganska stort ingrepp i den administrativa resursen för Ekobrottsmyndigheten i Västra Götaland.

Det faktum att Ekobrottsmyndigheten bara finns i tre storstadslän är inte en ny problematik. Försöket har pågått sedan den 1 juli 1998. Någon gång, Britta Lejon, borde det vara dags att sätta ned foten och säga om vi ska ha kvar Ekobrottsmyndigheten eller inte. Men att ha det som i dag, med två organisationer för bekämpning av grov ekonomisk brottslighet i Sverige, är inte bra. Det förlorar ekobrottsbekämpningen på.

Anf. 82 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Det gläder mig att det också inom Moderata samlingspartiet finns varma förespråkare för Ekobrottsmyndigheten och kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Låt oss då göra gemensam sak för att skapa de bästa förutsättningarna för den verksamheten också i framtiden. När vi får förslagen om utformningen av framtidens ekobrottsmyndighet vill jag gärna återigen få diskutera med Ulf Sjösten hur vi ska åstadkomma det på bästa sätt.

Anf. 83 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Icke förvånande talar Britta Lejon om att all brottslighet måste bekämpas. Jag skulle vilja komma in på den brottslighet som be-
gås av psykiskt störda lagöverträdare.

Redan 1994, när Mattias Flink i Falun sköt ihjäl sju personer i ett tillstånd av psykotisk karaktär, insåg man att här fanns något att göra åt rättspsykiatrin och ingripanden mot psykiskt störda lagöverträdare. Det tog fem år. År 1999 tillsattes Psykansvarskommittén med uppdrag att föreslå en reformerad reglering av det straffrättsliga ansvaret för dessa överträdare och ingripandena mot dem.

Kommittén jobbade i två år. Den var helt enig i sina slutsatser. Man lämnade över betänkandet *Psykisk störning, brott och ansvar* till justitieministern i januari 2002. Alla i kommittén bedömde att det var väldigt angeläget att man fick i gång reformer snabbt på det här området, men man bedömde ändå att beredningar och sådant skulle ta ungefär två år. Man räknade med att det hela skulle kunna vara i gång 2004.

Fortfarande har det inte hänt någonting, Britta Lejon. Någon förklaring?

Anf. 84 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Jag håller med Ingemar Vänerlöv om att detta är ett väldigt viktigt område. Det är någonting som påverkar brottsligheten och otryggheten i allra högsta grad i Sverige. Just därför är det så viktigt att landstingen, staten och för den delen också kommunerna tar ett gemensamt ansvar för att förändra detta till det bättre.

Jag är inte heller riktigt nöjd med att det har tagit så lång tid. Men jag vet att Justitiedepartementet arbetar med delar av det som Psykansvarskommittén tog upp. Man kommer att återkomma till riksdagen under detta år med en del av de förslagen.

Samtidigt vill jag ändå också poängtera att för att vi ska kunna bemöta den här problematiken på absolut bästa sätt är det väldigt viktigt att våra landsting prioriterar de här frågorna tillräckligt väl och har resurser för att göra det. Där har vi sett att det har varit väldigt knepiga år en tid bakåt för våra landsting men att det nu ser betydligt ljusare ut. Jag har stora förhoppningar inför framtiden om att det ska bli mycket bättre på det här området.

Anf. 85 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Jag hoppas att Britta Lejon kan stöta på uppåt i sitt parti. För närvarande är det så att de regler som gäller är väldigt luddiga. Vi har bara exemplet med Anna Lindhs mördare Mijailovic. Tingsrätten dömde till livstids fängelse. Hovrätten ändrade till rättspsykiatrisk vård. Sedan vill jag minnas att Högsta domstolen ändrade hovrättens dom och fastställde tingsrättens dom till livstids fängelse.

Som det är nu kommer olika instanser till olika resultat. Det upplevs väldigt stötande av allmänheten. Här måste någonting göras. Jag hoppas att Britta Lejon kan stöta på så att det händer någonting lite snabbare än vad som hittills har varit fallet.

Anf. 86 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Att olika instanser kommer till olika slutsatser är en verklighet som vi lär få leva med fortsättningsvis också. Det är kanske en av orsakerna till att vi har olika instanser. Man ska garantera en rättssäkerhet.

I övrigt kan jag bara hålla med Ingemar Vänerlöv om att det här är ett allt viktigare område för en ökad trygghet i Sverige. Därför måste vi kunna bemöta detta på bästa sätt. Vi behöver göra mer på det här området, visst.

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Justitiefrågor

Anf. 87 JEPPE JOHNSON (m):

Fru talman! Torsdagen den 6 oktober, för exakt en vecka sedan, satte jag mig ned och funderade över vad jag skulle ta upp i den allmänpolitiska debatten. Det finns mycket att ta upp, mycket att slå ned på och mycket som vi inte är nöjda med. Jag tänkte följa mina båda lokaltidningar, Sydöstran, röd, också politiskt, och Blekinge Läns Tidning, av annan kulör, dock inte speciellt blå.

Jag bestämde mig för att följa de här lokaltidningarna under en vecka. Sagt och gjort. På första sidan i Blekinge Läns Tidning stod det:

”Utpekad flera gånger men går ändå fri. Tina blev släpad i håret längs grusgången. En kniv hölls mot hennes nacke. Mannen uttalade högt att han skulle våldta henne.”

Fru talman! Jag bläddrade vidare i tidningarna från den 6 oktober och bestämde mig för att bara ta denna dags brott. Det var fullt tillräckligt. Jag bestämde mig också för att koncentrera mig på den typ av brott som ofta kallas för vardagsbrott.

Fru talman! Bara det faktum att det finns något som kallas för vardagsbrott visar var vi hamnat. Brott borde inte vara en del av vår vardag. Inbrott i bil, villa och lägenhet, snatterier och butiksstölder räknas till de här brotten.

Fru talman! Jag inser att våldtäkt, misshandel och rån är värre för brottsoffren än de så kallade vardagsbrotten. Men vi får inte glömma att även bakom dessa brott finns ett eller flera brottsoffer, brottsoffer som efter till exempel ett inbrott i hemmet inte känner för att bo kvar. Det finns folk som byter bil därför att det har varit inbrott i deras bil. Och glöm inte att en cykelstöld, även om cykeln är försäkrad, drabbar många familjer hårt ekonomiskt.

Jag bläddrar vidare i BLT och Sydöstran från torsdagen den 6 oktober. Jag hoppar över barnmisshandel, rån och till och med SSU-fiffel. Jag hittar följande rubriker, och då har jag sorterat bort dem som finns med i de båda tidningarna.

Karlskrona: Gåtfullt inbrott i vattenverket, Cyklade runt med bilsterreo, Merca på drift, Åkgräsklippare stals från Lantmännen, Datorstöld på Thörnströmska, Släpvagn stals utanför bostad, Får ihjälbitna i Nävrägöl.

Fru talman! Jag nöjer mig med Karlskrona. Från övriga länet hittar jag elva notiser. Jag kan inte låta bli att nämna en från Olofström där det står så här: ”Fem bilinbrott under en natt.”

Detta är en ovetenskaplig genomgång över anmälda brott. Den huvudsakliga drivkraften att anmäla brott är försäkringstekniska skäl. Mäniskor förväntar sig tyvärr inte längre i Socialdemokraternas Sverige att polisen ska klara upp de här brotten.

Fru talman! Polisen har blivit bestulen – på resurser. Under de elva åren med Socialdemokraterna i regeringsställning har rättsväsendet i allmänhet, och polisen i synnerhet, utsatts för rena rama svältkuren. Det började med att ni stoppade intagningen till polishögskolorna. Vi har i dag färre poliser än 1994. Men det är inte hela förklaringen. Många poli-

ser har hamnat ”bakom skrivbordet”, och administrativ personal, även om den har ökat lite nu på slutet, har minskat. Antalet poliser som tjänstgör i yttre tjänst har stadigt sjunkit under åren. Det visar också Stefan Holgerssons doktorsavhandling *Yrke: Polis*. Han visar detta klart och tydligt. Jag vill nämna några siffror, fru talman.

Bemanningen 1994

Ort A, drygt 35 000 invånare: 2–3 patruller

Ort B, drygt 18 000 invånare: 1–2 patruller

Ort C, drygt 16 000 invånare: 1 patrull

Bemanningen 2003/2004

Orterna A–C, ihopslagna: 2–3 patruller som alla utgår från ort A.

Fru talman! Detta stämmer mycket väl med vad som hänt på många ställen i landet, inte minst i västra Blekinge. Även polisstationerna i Olofström och Sölvesborg är i princip nedlagda. Den vanlige medborgarens otrygghet är ofta inte direkt knuten till de grövsta våldsbrotten. Det är tvärtom den så kallade vardagsbrottsligheten, stölder, inbrott och klotter, som gör medborgarnas vardag otrygg.

Vi moderater vill ha poliser med lokal närvaro, som känner bygden och dess invånare. Svenska folket har, med all rätt, tröttnat på att polisstationer läggs ned, att polisen inte kommer när det skett ett inbrott och att utredningarna läggs ned på ett tidigt stadium utan begriplig motivering. Vi moderater vill öka antalet poliser till 20 000 under nästkommande mandatperiod.

Vi vill att de ska kunna klara avancerat polisarbete med grov gränsöverskridande brottslighet men också åstadkomma en bättre polis med lokal förankring som kan bekämpa vardagsbrottsligheten. Då kan man inte utgå från någon huvudort långt bort; då måste man ha poliser som känner till var folk bor, var gatorna är och var bus förekommer.

Avslutningsvis, fru talman! Naturen tolererar inga tomrum. Det vet jag som gammal NO-lärare. När rättsväsendet och polisen drar sig tillbaka fylls tomrummet av kriminella.

Anf. 88 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är intressant att du pratar om vardagsbrottsligheten. Jag tror inte att man kan bromsa och hindra vardagsbrottsligheten genom att ha en polis i varenda Ica-affär för att förhindra snatteri eller en polis i varje villaområde för att förhindra eventuella villainbrott. Däremot tror jag att man kan göra någonting åt orsakerna till de här brotten. De är att hämta i sociala faktorer i samhället. Ni vill ge polisen 1½ miljard mera. Då blir frågan: Varifrån tar ni de pengarna? Är det inte så att genom att ge mer pengar till polisen tar man dem från de områden där det skapas flera brott?

Anf. 89 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Om man kunde förhindra brottslighet med bara sociala reformer skulle hela det långa socialdemokratiska maktinnehavet vara ett enda stort misslyckande. Under den tid man har ökat bidragen genom flera sociala reformer har de här brotten ökat. Det vore bra om det kunde finnas en polis i varje butik, men jag hoppas att det inte ska behövas. Men när det har hänt någonting måste det komma en polis dit, inte minst för affärsinnehavarens skull och för den som har blivit bestulen men

också för den som begår brotten därför att den personen behöver bli föremål för åtgärder.

Sedan får det sociala lösas i sin ordning, och kommunen får ställa upp med missbruksvård och så vidare. Men det ena goda förtar inte det andra, Leif Björnlod. Det gäller att klara upp de här brotten, inte minst med tanke på det enskilda brottsoffret. Även en Ica-handlare ser jag som ett brottsoffer.

Anf. 90 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att målsättningen är lika, men för att kunna klara av de här vardagsbrotten måste vi förhindra att de begås. Titta bara på vissa bostadsområden som har fått en sådan tradition att man föder gängbildningar. Ungdomarna kvalificerar sig i gänget genom att klara av snatterier och genom att genomföra rån. Här har samhället misslyckats att uppfostra det uppväxande släktet. Man har fått fel värderingar i olika gängbildningar. För det krävs det inte fler poliser utan en aktivare social verksamhet på de här områdena.

Anf. 91 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Jag kan bara hålla med Leif Björnlod: Samhället har misslyckats när det gäller det sociala. Vi är säkert alla delaktiga, men Leif Björnlod är rejält delaktig, i alla fall har han varit det de senaste tre åren.

Anf. 92 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik:

Fru talman! Moderaterna målar återigen Sverige mycket svart. Vi är överens om att all brottslighet ska bekämpas, Jeppe, men orsakerna till brottsligheten får man inte glömma. Det går inte att göra som ni moderater och hävda att fler och fler poliser löser det hela. De facto har det aldrig funnits så många poliser som nu, tack vare den socialdemokratiska politiken i samverkan med Vänstern och Miljöpartiet. Vi har också sett till att vi utbildar många fler än tidigare. I juni månad hade vi 17 300 poliser i Sverige.

Men det är inte det som är det intressanta. Det intressanta är varför vi har en brottslighet. All form av brottslighet ska bekämpas, men då är det orsakerna till brottsligheten som är det viktiga. Om människor är trygga, om människor har ett arbete och inte behöver känna oro inför framtiden i ett tryggt samhälle med en generell välfärd förebygger vi brott. Då blir det färre brott.

Ert recept, som skiljer sig från vårt, är bara fler poliser, inte att man ska åtgärda så att inga brott uppstår.

Anf. 93 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att Christer Erlandsson bjuder på den här repliken.

Visst, ju fler människor som har arbete, desto bättre är det. Men, Christer Erlandsson, det är ju det som är ett ännu större misslyckande än rättsväsendet, och det säger inte lite. Det är ju där ni har misslyckats.

Nu pratar ni om alla poliser som ni utbildar. Men ni pratar inte om dem som förtidspensioneras varje år för att man ska ha råd att anställa de

nyutbildade. Ni pratar inte heller om alla som förtidspensioneras för att de så att säga ska dras undan från statistiken.

Om sociala reformer vore lösningen, då undrar jag när det gäller ekonomisk brottslighet, Christer, om det är sociala reformer som fattas också för de ekonomiska brottslingarna. I så fall får ni ju lägga på ett kol där också.

Anf. 94 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik:

Fru talman! Ni moderater talar mycket klart och tydligt om att orsakerna bryr ni er inte om. Ni vill rättfärdiga det hela genom hårdare och längre straff. Vi tror inte på den vägen.

Vi kan se hur många av dem som i dag sitter i fängelserna som saknar en yrkesutbildning, hur många av dessa som inte har klarat grundämnena i grundskolan och i gymnasieskolan. Det är där åtgärderna måste sättas in så att människor har en trygghet i samhället, har ett arbete att gå till, har en framtidstro. Då kan barnen och familjerna, alla, känna sig trygga. I ett sådant samhälle har vi eliminerat brottsligheten. Det är de åtgärderna vi vill använda, för i grunden är alla människor goda. Det gäller att skapa förutsättningarna. Där skiljer vi oss åt.

Anf. 95 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Jag vet att Christer inte är mycket för att lägga ut verksamheter på entreprenad. Men här verkar det som att ni har lagt ut både skolan och familjepolitiken på entreprenad, för ni verkar ju inte vilja stå fast vid den.

Jag håller fullkomligt med om att det är oerhört viktigt att våra ungdomar har en bra utbildning. Men också där har ni misslyckats. Nu sätter ni in åtgärderna möjligtvis i det individuella programmet och inte när barnen är små och behöver det. Och er familjepolitik är en av de saker som gjort att jag engagerat mig, för på 80-talet när jag gick med i partiet gick den ut på att det kommunala skulle ta över föräldrarnas fostran, vilket jag motsätter mig.

Anf. 96 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Fru talman! I går inleddes firandet av den största judiska högtiden, försoningsdagen eller jom kippur. Det är under den här högtiden som alla judar, oavsett var de befinner sig i världen, söker sig till synagogan, precis som vi svenskar gör framför allt under tider av första advent och jul.

Det är djupt tragiskt att nu konstatera att det i Sverige nästan var tredje dag anmäls ett antisemitiskt inspirerat brott till polisen. Både företrädare för judiska institutioner och enskilda judar beskriver hur hotbilden den senaste tiden har tilltagit. Hot, trakasserier, skadegörelse och våld av olika slag är den förfärande verklighet som präglar många judars liv i Sverige.

Den här hösten, fru talman, har jag ägnat mig åt att sätta mig in i hur det är att vara jude i Sverige. Jag har talat med de judiska församlingarna i Stockholm, Göteborg och Malmö och fått veta att en fjärdedel av medlemsintäkterna går till säkerhetsåtgärder. Kan ni föreställa er att en fjärdedel av Missionsförbundets eller för den delen Svenska kyrkans medlemsintäkter skulle gå rakt in på Securitas inkassokonto? Det är obegripligt och ofattbart att det ska vara så här för den judiska minorite-

ten som bor i Sverige. Verksamhetsmedlen kommer alltså inte längre medlemmarna till del som förr, för pengarna måste användas till säkerhetsanordningar och inhyrda vakter.

Fru talman! Det är oförenligt med samhällets mest fundamentala uppgift, den att garantera trygghet och säkerhet för alla medborgare oavsett ursprung, kön eller religiös tillhörighet. Dessvärre tvingas jag i dag konstatera att regeringen inte lever upp till den mest grundläggande principen för en demokrati: säkerhet och säkerställande av de mänskliga rättigheterna för alla oaktat vem man är och var i landet man befinner sig.

Regeringens minoritetspolitik är otidsenlig. I dag värnar man språk, men inte liv, hälsa och säkerhet. Människorna och institutionerna måste också garanteras skydd.

Det är tragiskt att konstatera att runtom i Europa har antisemitismen vuxit med skadegörelse, våld, ökade attacker, självmordsbombningar – ja, vi behöver bara nämna Madrid och Istanbul. De här brotten har antisemitiska förtecken. Och vi konstaterar att inte ens i Sverige går vi fria från allvarliga angrepp på den judiska minoriteten eller institutioner som har judisk prägel.

Forskningsrapporter och enskilda vittnar nu om att antisemitismen har ändrat skepnad. Nu är det inte längre bara högerextrema grupper utan också vänsterradikala och islamistiska organisationer som sprider antisemitisk propaganda och deltar i våldsaktioner riktade mot judar.

Det här är förfärande och skrämmande på alla möjliga sätt. Jag blir väldigt upprörd när jag konstaterar att jag fått fram de här siffrorna om att en fjärdedel av medlemsintäkterna går till säkerhetsomkostnader för de judiska församlingarna i svenska storstäder. Och vad får jag veta av ansvarig minister? Jo, följande, fru talman. Statsrådet Lena Hallengren, socialdemokrat, säger i tidningen Dagen att det är orimligt att staten ska betala för judiska församlingars säkerhetsomkostnader.

Detta tycker jag är djupt kränkande för den judiska minoritet som lever och bor i Sverige. Säkerhet är en grundläggande rättighet och det som präglar och kännetecknar allas våra rättigheter. Vi som lever i en demokrati har rätt till detta.

Kan det vara så att antisemitismen i vårt eget land, precis som i övriga Europa, har vuxit och att vi accepterar dessa attacker, hyllningar av självmordsbombare, krönikörer i svenska medier som talar om judar som bärare av kollektiv skuld? Och svenska staten via dess minister stiger bara åt sidan och säger att det är orimligt att staten ska betala.

Fru talman! Vem ska betala? Är det rimligt att medlemmarna i de judiska församlingarna ska pumpa in pengar till Securitas inkassokonto. Det är inte rätt. I religionsfrihetens Sverige är det inte rimligt att församlingarna ska bära dessa kostnader. Judarna utgör i Sverige en nationell minoritet, och deras säkerhet och frihet att utöva sin religion i synagogorna är ett samhälleligt ansvar i religionsfrihetens Sverige. Vi har en grundlagsskyddad religionsfrihet. Det är viktigt att understryka att då är det statens ansvar, och regeringen har tyvärr inte tagit ansvar för detta.

I detta anförande instämde Beatrice Ask och Hillevi Engström (båda m), Karin Granbom (fp) och Annelie Enochson (kd).

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Justitiefrågor

Anf. 97 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! En rättsstats trovärdighet och styrka visar sig genom det sätt man tar hand om sina minsta och svagaste medborgare på. Och vad kan vara mer svagt än barn som berövats en av sina föräldrar genom att de bortrövats till ett annat land. Det borde vara en rättsstats självklara mål att alla tillgängliga resurser sätts in för att se till att dessa barn kommer tillbaka till den förälder som har vårdnaden och är kvar i Sverige.

Det finns i dag mellan 100 och 150 barn i Sverige som är bortrövade av en av sina föräldrar. Det är svårt att få fram exakta uppgifter. Oftast är det pappan som har tagit barnen till sitt hemland. Enligt UD har antalet bortrövade barn fördubblats under de senaste fem åren.

På läktaren sitter i dag en av dessa mödrar som har blivit berövad sina barn. Hon sitter här i dag, och genom sin närvaro representerar hon åtskilliga andra mödrar och fäder som är utsatta för det grymmaste man kan uppleva som förälder – att bli frånges sina barn.

En av de uppgifter som riksdagsledamöterna har är att påtala brister i regeringens handlande, och när det gäller regeringens agerande, eller rättare sagt *brist* på agerande, för att få hem de bortrövade barnen kan det framföras stark kritik. Det är regeringen som avgör departementens arbetsinriktning och vilka frågor som ska prioriteras.

Utrikesdepartementet är det departement som har ansvaret för att försöka få hem de bortrövade barnen. Det finns ca 2 500 anställda på UD. Av dessa är det endast en handfull som arbetar med de bortrövade barnen. När man pratar med föräldrar till de bortrövade barnen är de besvikna över att de inte blir bemötta på ett tillfredsställande sätt från UD. De menar att de själva får jobba hårt för att få kontakt med ansvarig handläggare och för att få veta vad som händer med deras barn.

Vid mina kontakter med ambassadpersonal i olika länder har det framkommit att alla tycker att just frågan om bortrövade barn tillhör de jobbigaste, svåraste och tyngsta av alla arbetsuppgifter. Det är därför anmärkningsvärt att UD inte avsätter mer personal för sådana tunga uppgifter som att få hem de bortrövade barnen.

Många av föräldrarna vittnar om vilken oerhört svår ekonomisk situation de hamnar i när deras barn blir bortrövade. Det är många som inte kan få rättshjälp eftersom de ligger precis ovanför gränsen för en årsinkomst på 260 000 kr. UD uppmanar också föräldrarna att skaffa advokater. Att avlöna en svensk och kanske även utländsk advokat är självklart mycket kostsamt.

Det uppstår då en svår ekonomisk situation samtidigt som föräldrarna är oerhört utsatta, oroliga och vilsna. De lever i ett trauma, i en katastrof där deras barn är bortrövade, kidnappade. I kontakten med föräldrarna krävs det därför en hög grad av empati, medmänsklighet och engagemang.

Personalen på UD måste kunna hantera denna stress och bistå psykologiskt. Därför borde det vara en självklarhet att alla föräldrar till dessa bortrövade barn får en personlig handläggare och konkreta handlingsplaner för just sin unika situation. Dessa handlingsplaner ska läggas upp i samråd med föräldern. Handläggarna ska vara anträffbara och ha informationsplikt minst var 14:e dag för att informera föräldrarna om hur långt man har kommit.

Det borde även vara en självklarhet att Sveriges olika ambassader hjälper till med att översätta material åt föräldrarna utan kostnad. På ambassaderna finns den personal som kan språket och som därför kan bistå föräldrarna.

Det kan starkt ifrågasättas om regeringen genom UD sköter sitt uppdrag när inte tillräckligt med personal avsätts för att hjälpa dessa våra minsta medborgare. Det måste vara en av regeringens, och därmed en av UD:s, högsta prioriteter att se till att alla de bortrövade barnen snart kommer hem till Sverige och att alla föräldrarna som är berövade sina barn kan få den hjälp de behöver.

Om Britta Lejon hade varit kvar i kammaren hade jag sagt till henne att då kunde även dessa medborgare få känna trygghet.

Anf. 98 GÖRAN NORLANDER (s):

Fru talman! Efter så här många timmars debatt börjar ämnet bli uttömt, men jag ska ge några kommentarer med anledning av de inlägg som har gjorts här. För det första vill jag väldigt noga betona att Sveriges invånare har rätt att skyddas mot brott och att all brottslighet är oacceptabel och ska bekämpas. Sedan har vi olika metoder och olika uppfattningar om hur det ska göras. Men vi som jobbar politiskt aktivt på lokal nivå, regional nivå eller riksnivå tycker jag har ett väldigt stort ansvar. Den bild som vi ger av samhället och av den verklighet som vi upplever tycker jag är en signal som måste vara tydlig och riktig så att vi inte gör den svartmålning som många här har gjort.

Det är många här som har tagit upp polisen, och jag tänkte ägna mig lite grann åt det. Det gäller bland annat att polisstationer ute på mindre orter stängs. Jag har följt upp det här ganska noggrant, så jag vet att på en del polisstationer som man har stängt har man haft 1–2 besök i veckan. Då måste man ju ställa sig frågan: Är det bättre att man har en polisstation där poliser sitter och väntar på att folk ska komma och göra ett besök eller en anmälan eller att man har poliser som är synliga ute och patrullerar i bil eller till fots? Jag tycker att det senare är mycket bättre.

Sedan har vi naturligtvis ett problem ute i glesbygden, detta att kunna täcka upp alla stora ytor. Det måste vi naturligtvis ta krafttag för att klara ut. Då är det också viktigt att vi försöker hitta flexibla lösningar. Jag tror inte på att man ska ha en polisstation på varje ort. Däremot håller jag väldigt hårt fast vid att man ska ha poliser tillgängliga på varje ort. För att det ska lösas gäller det att vi har lite fantasi. Det finns länder runtom i världen där man har gjort försök med portabla polisstationer och så vidare. Det är en sak som vi måste jobba med. Jag hoppas att det finns kreativa lösningar på det.

När det gäller brottsligheten och uppkläringen av brott är det ju väldigt viktigt att vi, när vi har en poliskår, ger den resurser och låter den använda nya, moderna metoder så att den får möjlighet att klara upp olika brott. Jag ska ge ett exempel. Det är lätt att vi kritiserar polisen. Jag ska inte namnge orten, men det finns en ort som det skedde ett dubbelmord i under våren. Det finns inga vittnen. Det finns i stort sett inga spår eller någonting, och det upptäcktes tre dagar efter att det hade skett. Här måste vi ha förståelse för att det är en jättesvår uppgift för polisen att lösa ett sådant mord. Men vi ställer krav på att de ska göra det, och då måste vi också tillåta att man får använda den moderna tekniken, DNA-analyser

och kanske också telefonavlyssning, buggning och andra metoder som finns tillgängliga.

Vi ska alltså inte enbart klanka på polisen, men vi har rätt att ställa krav på dem. Och när vi ställer krav ska vi också som politiker vara beredda att ge dem de medel som behövs för att de ska klara sin verksamhet.

I detta anförande instämde Christer Erlandsson och Margareta Persson (båda s).

Anf. 99 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Jag håller inte med Göran Norlander om att detta ämne är uttömt. Jag tänkte ta upp en av de viktigaste frågorna när det gäller rättsskipningen, och den gäller faktiskt brottsoffren. Vi har inte varit inne särskilt mycket på varför det är så viktigt att klara upp brotten. Det är för att brottsoffren ska få upprättelse. Brottssoffren ska få hjälp med att bearbeta den kränkning som de har varit med om. Och där har Socialdemokraterna brutalt misslyckats. För om det är någonting som vi vet så är det att om vi inte tar hand om brottsoffren är det de som riskerar att bli nästa generations brottslingar eftersom de blir så kränkta i själen att de slår tillbaka. Och där har rättssystemet, rättsstaten, en oerhört viktig uppgift.

Jag skulle vilja fråga Göran Norlander: Kan Göran Norlander ge fem förslag från socialdemokratisk sida som stärker brottsoffrens trygghet?

Anf. 100 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag säger på en gång att jag inte kan göra det på rak arm. Däremot håller jag med Cecilia Magnusson om att det finns väldigt mycket att göra för att hjälpa dem som har varit utsatta för brott.

Jag talade för ett tag sedan med en kassörska i en butik som hade blivit utsatt för rån. Hon beskrev den känsla hon upplevde varje gång det kom in någon när hon satt ensam i butiken. Den känslan hade hon haft i flera år och skulle kanske ha den resten av livet.

Först när man hör något sådant kanske man förstår hur det kan vara att bli utsatt för någon form av brott. Därför måste vi naturligtvis lägga ned alla tänkbara resurser för att hjälpa dem som utsätts för brott.

Anf. 101 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Göran Norlander är talande för hela socialdemokratin – man har inga förslag till hur brottsoffrens ställning ska förbättras.

Tack och lov har vi moderater förslag i form av motioner om ett stort åtgärds paket, och det är bara för Socialdemokraterna att ta till sig dem och instämma i dem, så kan vi förbättra för brottsoffren i det här landet.

Jag ska ge bara ett exempel, nämligen en sammanhållen lagstiftning. För att vi ska kunna veta hur vi bättre ska kunna hjälpa brottsoffren måste vi samla lagstiftning som gäller brottsoffer i en lagstiftning, så att vi också internationellt ska kunna leva upp till de FN-direktiv och EU-direktiv som vi faktiskt har förbundit oss att följa. Det finns en ramlag som vi har att följa vad gäller brottsoffren. Det hoppas jag att Göran Norlander och Socialdemokraterna är medvetna om.

Anf. 102 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Eftersom Cecilia Magnusson förbrukar så mycket tid ska jag använda väldigt lite tid.

Jag lovar att vi med noggrannhet ska läsa den motionen. Och om det finns några guldkorn där ska vi ta till oss dem.

Anf. 103 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Fru talman! Göran Norlander sade i sitt anförande att alla medborgare har rätt att skyddas mot brott.

Inflödet av nya droger ökar ständigt. I Västra Götaland hade vi sju-åtta dödsfall förra året till följd av bruket av GHB och GBL. Tyvärr ökar detta varje år.

Vi har en klassificeringsprocess i Sverige av nya droger som är impotent och långsam, och den är ni socialdemokrater ansvariga för, Göran Norlander.

Vilken strategi, om någon, har ni för att ge dessa unga människor skydd mot inflödet av nya droger?

Anf. 104 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag kan för Ulf Sjösten berätta att jag kommer från en kommun där vi har haft väldigt stora problem bland annat med GHB. Det är vi och Västra Götaland som har haft denna problematik. Tack och lov har vi kommit bort från det eftersom polisen gjorde väldigt kraftfulla insatser och lyckades häva detta.

Jag håller med om att det tar för lång tid med klassificeringen. Under förra mandatperioden hade jag ett antal frågor till ministern och uppvaktningar med mera just för att man skulle kunna påskynda denna process. Men det har visat sig att det inte är enkelt, men vi gör allt vad vi kan för att förenkla denna process så att den ska gå snabbare. Det är nämligen mycket allvarligt, och allt måste göras för att bekämpa införseln av olika droger.

Sedan måste vi också vara medvetna om att tekniken ofta går väldigt snabbt. Man är uppfinningsrik och klarar av nya typer av droger, och myndigheterna, till exempel Socialstyrelsen eller vilken det är, hinner inte med i uppfinnarnas takt.

Anf. 105 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Fru talman! Problematiken med nya droger är inte ny på något sätt. Den är förskräckande ålderstigen. Att bara hänvisa till att detta är komplicerat är en förklaring till handlingsförlamningen som man ofta får från socialdemokratisk sida.

Faktum är att man i exempelvis Norge har löst detta problem med en snabbare klassificering av nya droger och med en interimistisk klassificering av nya droger. Varför skulle vi inte kunna ha det här i Sverige?

Anf. 106 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Vi kan inte förneka att det är komplicerat. Och vissa av dessa droger måste faktiskt användas i andra sammanhang då de inte är avsedda för att missbrukas. Men naturligtvis är vi ansvariga för att det går långsamt, Ulf Sjösten. Det är vi som har regeringsmakten, som du har

påpekat. Det vore dumt att förneka det. De brister vi har är vi självklart ansvariga för. Men vi är också ansvariga för att ta itu med dem, och det lovar jag att vi ska göra. Så fort vi upptäcker någonting gör vi allt vi kan för att förhindra det. Men vi kan inte åtgärda allting. Vi kommer aldrig att lösa alla problem så att världen blir helt problemfri. Den dagen tror jag ingen av oss får uppleva.

Anf. 107 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Det är sällan som Göran Norlander och jag debatterar mot varandra, så vi får väl debattera med varandra.

Jag har en fråga till dig. I ditt anförande nämnde du att polisen självklart ska använda alla metoder som finns, såsom DNA-teknik, dataregistrering, datalagring och buggning av telefonsamtal. Jag delar den uppfattningen till viss del, nämligen när ett brott har begåtts och när det är relevant att använda sig av den här tekniken ska polisen givetvis göra det.

Men ser inte du, Göran Norlander, att det finns en risk i detta, att man mer generellt använder metoder och gör registreringar där även icke misstänkta personer kan föras in i registret? Det talas till exempel om att man ska kunna bugga olika lokaler. Och det enda stället som har blivit friplats är biktstolen. Jag menar att det måste gälla även på tidningsredaktioner, på advokatkontor, på sjukhus och hos präster. Det måste finnas ett bättre skydd för den enskilda oskyldiga individen.

Ser inte du, Göran Norlander, att det finns en väldigt stor risk om man med svepande ord säger att man givetvis ska använda alla metoder utan att begränsa dem?

Anf. 108 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag menar med bestämdhet att man ska låta polisen använda dessa resurser. Men när vi kommer till riskerna med att de kan missbrukas håller jag helt med Leif Björnlod. Här måste vi se till att vi har en processordning där till exempel en domstol först godkänner att man tillåter exempelvis buggning och att det finns en demokratisk insyn. Det är väldigt viktigt. Vi ska inte behöva känna oss otrygga. Men för att klara upp dessa grova brott så kanske vi måste inse att man är tvungen att använda sig av dessa metoder.

Jag såg i dag på en löpsedel vid en affär att man var på väg att klara upp ett brott genom att man har kunnat titta i telefonoperatörernas listor och sparat ett mobiltelefonsamtal.

Vi måste därför inse att polisen måste få använda sig av denna typ av metoder, men naturligtvis med försiktighet och med insyn.

Anf. 109 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Jag sade också tidigare att det är självklart att man ska använda den teknik som bovarna använder och att man helst ska ligga ett steg före. Det tror jag är viktigt.

Men för att skydda individer så att detta inte drabbar dem, skulle du då kunna tänka dig att staten skulle kunna tvingas att betala en ersättning till människor som har blivit avlyssnade eller drabbade på olika sätt av dessa åtgärder, trots att de är helt oskyldiga, och att staten skulle tvingas att erkänna att man verkligen hade gjort detta?

Anf. 110 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte svara på en sådan fråga rakt upp och ned. Eftersom Leif Björn lod frågade om jag kan tänka mig det, så svarar jag att jag måste få tänka på detta.

Anf. 111 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Till frågan om nya droger vill jag gärna återkomma så här i början av mitt anförande. Jag konstaterar att Socialdemokraterna nu haft *elva* år på sig att göra något i frågan. Fortfarande har det inte hänt någonting.

Den svarta oredovisade sektorn av den svenska ekonomin har återigen kommit i fokus. Bedömningarna av hur stor sektorn är varierar. Men de flesta indikerar en omfattning som är betydligt större än 100 miljarder kronor per år. Ekonomisk brottslighet syns inte så tydligt i samhället men verkar förödande på hela samhällskroppen. 100–150 miljarder kronor – det om något, fru talman, är förskräckande.

Utredning av ekonomiska brott är en komplicerad och svår process som kräver stor kompetens och kunskap hos ett antal rättsvårdande myndigheter i samverkan. Det krävs också en stor kontinuitet i verksamheten.

Skalbolagsaffärerna på 1980-talet, de miljarder som fonderats i företags investeringsfonder och förnyelsefonder som bara försvann, visar tydligt samhällets sårbarhet i relation till den grova ekonomiska brottsligheten.

Fru talman! Miljarderna försvann. Vart tog de vägen? Ja, ett antal hamnade i fickorna på grovt kriminella människor. Denna insikt ledde till att Ekobrottsmyndigheten bildades den 1 juli 1998. Åklagare och poliser samlokaliseras på försök i de tre storstadslänen. Till detta kommer inrättandet av särskilda skattebrottsenheter med Riksskatteverket som huvudman.

Förundersökningsledningen vid dessa enheter sker via Ekobrottsmyndigheten. I övriga delar av landet bedrivs verksamheten traditionellt via polisdistriktens ekorotlar och särskilda ekoåklagare hos åklagardistriktet.

Detta, fru talman, innebär mycket olika prioriteringar av ekobrott över landet. Omfattande utredningar kräver resurser både personellt och kunskapsmässigt. Nu signalerar till exempel Ekobrottsmyndigheten i Göteborg besparingar, bland annat i kölvattnet av den nyss avslutade Prosolviarättegången.

Fru talman! Det är hög tid att avsluta det över sju år gamla försöket med EBM och att göra det till en permanent organisation för hela landet. Det är dags att gå från ord till handling!

Anf. 112 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman, riksdagskolleger och åhörare! Några dagar före jul 1991 fick Peter Larsson ett brev från polisen med en kallelse till förhör. Det förhöret hölls några veckor senare, och Peter Larsson delgavs misstanke om grov ekonomisk brottslighet.

Utredningen blev färdig ungefär ett år senare. Det tog två år för åklagaren att väcka talan. Då är vi framme vid sommaren 1995. Det tog ytterligare tre år innan domstolen höll rättegång i målet. Sammanlagt tog det

alltså sju år innan Peter Larsson fick sin rättegång och blev inte dömd utan frikänd när det gäller nämnda ekonomiska brottslighet.

Så lång tidsutdräkt vid svenska domstolar kan vi bara inte acceptera. Det här skulle kunna vara ett av de fall som jag tidigare försökt förklara för justitieministern förr eller senare kommer till Europadomstolen. Nu behöver det inte ens gå till Europadomstolen, för vår svenska högsta domstol har slagit fast att vi i vårt land är bundna av Europakonventionen. Högsta domstolen utdömde skadestånd till Peter Larsson.

Det var kanske tillfredsställande för Peter Larsson att få ersättning i pengar. Men det är inte tillfredsställande för oss i riksdagen som har ansvaret för domstolsväsendet att det ska dröja sju år innan man kommer till rättegång.

Detta är inget unikt fall, utan det finns många sådana här fall framför allt på det område där det handlar om tvistemål. De elva tidigare talarna här har i huvudsak uppehållit sig vid straffrätt och brott. Ungefär hälften av verksamheten i svenska domstolar är tvistemålshantering – tvister mellan enskilda eller mellan enskilda och staten.

Det finns, som jag personligen känner till, tvistemål i Göteborgs tingsrätt som legat tre fyra år och bara väntar på att man ska få tid att ta upp dem till förhandling. Så kan vi absolut inte ha det!

Vi kan bolla med statistik. När jag förberedde detta anförande tittade jag på regeringens egen budgetproposition. Jag tittade på redovisningen av ökat antal mål, av balanser och av hur man uppfyller de av regeringen uppsatta verksamhetsmålen i domstolarna. Det är ingen behaglig läsning för den som vill ha ett bra domstolsväsende. Det är faktiskt en skrämmande läsning – regeringens egna ord.

Det görs satsningar även på domstolarna – det är jag fullt medveten om – men inte alls i den utsträckning som behövs. Det blir helt enkelt sämre för varje år som går i stället för bättre i domstolarna.

I budgetpropositionen finns det nu ett förslag om att anställa hundra nya tingsnotarier extra i förhållande till vad man har. Det är i och för sig en bra satsning och väldigt bra för de unga jurister som får de här möjligheterna. Det är säkert också bra för den kommande domarrekruteringen, men det kommer inte att hjälpa domstolsväsendet att lösa den kris som man befinner sig i.

Nyligen fick jag på mitt bord en kopia av ett brev som hovrättslagmannen Per Eriksson i Malmö har skrivit till sin president, till sin närmaste chef. För att alla ska förstå hur allvarligt det är ska jag återge lite grann av vad som står i brevet:

Arbetsbelastningen på avdelningen är nu högre än vad avdelningen med den nuvarande reducerade kapaciteten klarar av. Jag måste därför meddela att jag inte längre kan ta det fulla ansvaret för verksamheten på avdelningen. Detta gäller ansvaret för att målen avverkas i den takt de kommer in, för att ålderssammansättningen på ineliggande mål blir den anbefallda, för att avgörandena håller erforderlig kvalitet och för att målen handläggs i enlighet med rättegångsbalkens föreskrifter. Det gäller också ansvaret för den psykosociala arbetsmiljön på avdelningen.

Mål med häktade och andra förtursmål avgörs så snart det över huvud taget är möjligt. Detta sker i allt större utsträckning med åsidosättande av rättegångsbalkens regler om frister och om en sammanhållen huvudförhandling. Det sker också genom att redan utsatta huvudförhandlingar i

icke förtursmål ställs in i stor omfattning. Särskilt drabbar detta tvistemålen. Södra avdelningen av Sveriges advokatsamfund har nyligen uppmärksammat förhållandet och i en skrift till hovrätten ställt frågan om vi har slutat att avgöra tvistemål.

Detta, mina vänner i ansvarig ställning, är inte kvällstidningsjournalistik, utan en offentlig handling som finns hos hovrätten i Malmö. Jag distribuerar gärna kopior om någon närmare vill ta del av handlingen.

Vad jag vill ha sagt i dag är att vi måste tänka på domstolsväsendet. Vi kan inte bara i en debatt i huvudsak med justitieutskottets ledamöter tala om brott, poliser och kriminalvård, utan vi måste också tänka på domstolarna som är kärnan i en demokratisk stat.

Domstolarna behöver nu en ordentlig förstärkning. Jag skulle gärna vilja vädja till ansvariga som lyssnar om att försöka göra någonting redan i samband med behandlingen av den här budgetpropositionen.

De fyra allianspartierna har lagt ut lite mera pengar på domstolarna i ett försök att göra något, men de som kan göra något på kort sikt är naturligtvis Socialdemokraterna och stödpartierna. Min vädjan förklings förmodligen ohörd. Enda sättet för oss att klara ut detta är naturligtvis att byta regering nästa höst.

Anf. 113 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Jan Ertsborn tar upp ett angeläget område. Jag tycker att det är bra att du belyser tvistemålen och det faktum att de ofta hamnar i en sämre position i domstolarna än brottmålen. Visst är det så. På något sätt hamnar de i strykclass, och det är inte bra. Men så är det på många håll i dag.

Jag håller helt med dig om att vi måste se till att skapa förutsättningar för att domstolsväsendet ska kunna ta hand om tvistemål på ett bra sätt också i framtiden. Då behövs det säkert resurser.

Anledningen till att jag ställer mig upp och talar här nu är att jag hoppas att Ertsborn har noterat att det sker en viss ökning, även om den säkert inte är tillräcklig enligt hans synsätt. Det sker ändå en viss ökning av anslaget till domstolsväsendet redan nu. Jag har bara en fråga: Har dessa öknings noterats?

Anf. 114 JAN ERTSBORN (fp) replik:

Herr talman! Jo, mycket riktigt har jag läst i budgetpropositionen och inte bara i den text som jag hänvisade till om balanser och annat. Jag är införstådd med att det finns en viss ökning. Det fanns en viss ökning även förra året.

Men tyvärr sker inte ökningen alls i den utsträckning som Domstolsverket, som ju bäst känner till förhållandena, kräver och har krävt i flera år. Det är helt enkelt nödvändigt för att vi ska kunna vända trenden i domstolarna att vi lägger på ett antal hundra miljoner kronor.

Anf. 115 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! Jag tänker ägna mitt anförande åt en angelägen fråga på justitieområdet. Det är allas likhet inför lagen och att lika fall ska bedömas lika. Konsekvenserna av brott ska vara förutsägbara, och på brott ska följa straff.

Detta är ganska grundläggande värden i en rättsstat. Men det fungerar dessvärre inte på bästa sätt i dag. Det beror på en mängd olika aspekter som jag tänker beröra här.

Det beror nämligen på var i Sverige brottet har skett någonstans. Det beror alltså på var man bor. Det beror också på vem man är som brottsoffer, hur man är och när brottet har skett. Det beror på en mängd olika saker om det ska följa något straff på ett brott. Det är en mängd olika aspekter som brottsoffret inte alls har någon möjlighet att påverka. Detta är bekymmersamt.

Rättssäkerheten blir satt ur spel när det beror på yttre omständigheter om rättvisa över huvud taget kan skipas, om brottsoffer ska få någon upprättelse och om brottslingen ska kunna dömas och ställas till ansvar. Det här är viktigt om samhället ska kunna skyddas och invånarna ska kunna undvika att bli utsatta för fler brott.

Även för den som inte är brottsoffer, till och med för den som är brottsling och kriminell, finns det brister i rättssäkerheten när den beror på vilka resurser polismyndigheten har, vilken kvalitet det är på utredningen och vilken situationen är när det gäller åklagarsamarbete, teknisk utrustning, metodutveckling och så vidare.

Dagens situation är med andra ord ganska otillfredsställande. Det hela beror på vad de 21 olika polismyndigheterna prioriterar, hur mycket pengar man lägger på utbildning, på spetskompetens, på metodutveckling och annat.

Jag ska ta ett exempel på en brottstyp som jag tycker är allvarlig. Det är sexuella övergrepp mot barn. Om det brottet – tyvärr – har inträffat så är förutsättningarna att det klaras upp bäst om man bor i Malmö. Där har polisledningen nämligen bestämt sig för att prioritera den typen av brottslighet. I Malmö har man ett kriscentrum för barn. Man har rekryterat och anställt de bästa poliserna, som har spetsutbildning. De är handplockade. Man har särskilda åklagare som utreder brotten tillsammans med polisen. Man har även rättsläkare som undersöker alla barn som är offer för den här typen av brottslighet. Det gäller de barn i Malmö som tyvärr är brottsoffer men som ändå har stora chanser att få någon sorts rätt skipad.

Så här ska det förstås inte vara i en rättsstat. Jag ställer en fråga till Socialdemokraterna. Hur kan det få fortsätta att vara på det här sättet? Hur kan det få spela roll var man bor någonstans, vem man är och vilket ursprung man har? Hur kan det få spela roll vilka kläder man har och när på dygnet man rör sig ute när man blir utsatt för brott?

Jag tycker att situationen är allvarlig. Vi moderater föreslår, bland annat av det här skälet, att vi ska ha en enda polismyndighet i Sverige. Då kan det inte råda något som helst tvivel om att det ska vara samma kvalitet, samma satsningar och prioriteringar och samma krav på spetsutbildning och kompetens. Det är inte så i dag. I dag spelar det roll vem man är och var man bor när man är utsatt som brottsoffer. Det skulle jag gärna vilja få en synpunkt på från ansvariga på justitieområdet.

Anf. 116 BRITTA LEJON (s) replik:

Herr talman! Hillevi Engström tar upp det viktiga med allas likhet inför lagen och att vi i dag har olika polismyndigheter som gör olika prioriteringar utifrån den verklighet som de ser och har att hantera.

Jag håller naturligtvis fullkomligt med Hillevi Engström om att likheten inför lagen måste vara total. Men jag konstaterar också att det ibland ser lite olika ut i olika delar av vårt land.

Jag tycker att den fråga som Hillevi Engström lyfter fram om hur polisen ska vara organiserad är viktig. Jag vet att det pågår en diskussion internt inom polismyndigheterna i Sverige i dag om vilken lösning som är den bästa för att kunna åstadkomma en likhet inför lagen i större utsträckning än i dag. Jag vet att det också finns olika uppfattningar inom poliskåren om ifall det ska vara en ökad centralisering eller inte.

Jag avstår nog från att sätta ned foten i detta skede. Jag tycker att det är viktigt att diskussionen pågår. Jag tycker också att vi kan ha i minnet vilka svårigheter det har varit tidigare när vi har minskat på de olika sorters styr- och ledningsgrupper som polisen har haft ännu fler av tidigare. Det är alltså en viktig diskussion. Den måste fortsätta i polismyndigheterna.

Anf. 117 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det känns betryggande att vi delar synen på problembeskrivningen, i alla fall i viss mån. Sedan får vi se vilka lösningar vi kan komma fram till.

Men även inom en och samma myndighet – den allra största, som är den i Stockholm – har det visat sig att det finns stora skillnader. Om man till exempel tar brottet kvinnomisshandel så blir kvinnor med ett annat etniskt ursprung mycket bättre utredda i söderort. Där är det större chanser att en kvinna med ett annat etniskt ursprung får en upprättelse och att gärningsmannen blir fälld till ansvar än till exempel i västerort. Här tittar vi ändå bara på ett län och en länspolismyndighet.

Detta är oacceptabelt. Jag tycker att det måste till utredningar som visar dels var problemen finns, dels hur vi ska lösa dem. Det saknas utvärderingar och det saknas en analys och tydliga styrmedel från rikspolischef och andra. I dag är ju polisen så decentraliserad att myndigheterna bestämmer själva över sina prioriteringar. Detta är oacceptabelt om vi vill att tilltron till polisverksamheten ska vara på en hög och acceptabel nivå.

Anf. 118 BRITTA LEJON (s) replik:

Herr talman! Det är viktiga och intressanta frågeställningar som Hillevi Engström lyfter upp. Jag tror dock inte att vi ska göra oss själva eller polisverksamheten i Sverige otjänsten att tro att lösningen endast består i valet av organisationsmodell.

Det handlar också – och kommer alltid att handla – om att det finns tillräckligt med kunskap hos den personal som ska bemöta brottsoffer och bekämpa brottslighet. Där finns det mycket som redan är på gång inom polisen men som naturligtvis också måste fortsätta och även nå hela riket. Jag vill alltså utfärda en viss varning för att ha en övertro på organisationsmodeller.

Anf. 119 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Allas likhet inför lagen, att lika fall ska bedömas lika, att lagstiftningen är förutsägbar när det gäller konsekvenser av brott och

att det på alla brott ska följa straff – det är det som i varje fall Moderaterna går till val på.

Vi vill se en ökad satsning på rättsväsendet både när det gäller organisation, bemanning, kvalitet och inte minst utbildning. Det finns mycket att göra, och det tror jag att vi kan återkomma till.

Anf. 120 KARIN GRANBOM (fp):

Herr talman! Under de senaste tio åren har de kriminella nätverken i Sverige ökat explosionsartat. Rikskriminalpolisen anger att det handlar om en sjudubbling. Antalet personer som beräknas ingå har ökat från 60 till 700. Tidigare fanns problemet främst i storstäderna. Nu opererar nätverken i nästan hela Sverige. Inget tyder på att expansionen kommer att minska.

I stort sett på samtliga orter befaras nyrekryteringen fortsätta i hög takt. Antalet ungdomar som ingår i mindre lösa konstellationer och är i riskzonen att rekryteras är många. Färska studier från Malmö, Göteborg och Stockholm visar att det där finns över tusen unga som tillhör någon form av kriminellt ungdomsgäng. De kriminella nätverken ägnar sig åt all verksamhet som ger pengar. Det kan handla om människohandel, vapenhandel, narkotikabrottslighet och så vidare. Ökningen av värde-transportrån är särskilt noterbar för allmänheten.

Under de senaste sju åren har över en halv miljard kronor hamnat i värderånarnas fickor. Per capita är Sverige ett av de länder som är mest utsatta i Europa. Ovanpå allt blir värde-transportrån allt grövre. De inblandade är tungt beväpnade. Vi har sett exempel på stor hänsynslöshet mot transportörer och mot allmänhet genom att till exempel bilar har satts i brand i samband med flykt. Utöver att brotten är mycket grova i sig används pengarna från rånerna ofta för att återinvesteras i annan brottslig verksamhet.

Men transport av pengar måste ske. Handeln och därmed svensk ekonomi är starkt beroende av att detta fungerar. Ordentliga samtal och krafttag måste komma till stånd för att göra någonting åt dagens ohållbara situation. Regeringen gör för lite. Polisens möjligheter att förebygga och gripa in måste förbättras. De förebyggande insatserna är oerhört viktiga. Dessa är uppenbart inte tillräckliga då utvecklingen har blivit som den är.

Uppklaringen är alldeles för låg. Av dessa mycket allvarliga grova brott är det bara ett av tre rån som klaras upp. Informationshanteringen verkar vara eländig. Det finns inget system för överblick myndigheterna emellan. Databasen Obis, som står för Organiserad brottslighet i Sverige, som skulle bli hela rättsväsendets spjutspets mot Sveriges mest avancerade kriminella har blivit en stor flopp. För att få ordning på detta problem har Folkpartiet föreslagit att vi inrättar ett nationellt underrättelsecenter.

Det verkar inte heller finnas någon sammanhållande strategi myndigheterna emellan för att komma åt den organiserade brottsligheten. I Rikskriminalpolisens rapport *Problembild 2007* skrivs det att statsmakterna inte prioriterar den nyuppkomna nätverksbrottsligheten utan att insatser ska göras mot gärningsmän inom specifika brottstyper. Därmed kan inte polisen effektivt bekämpa den organiserade brottsligheten.

Rikskriminalpolisen beklagar sig alltså över stuprörstänkandet, och det gör jag och mitt parti också.

Som jag tidigare sade expanderar nu förekomsten av aktiva kriminella nätverk ut i landet. Också i mitt hemlän har vi nu drabbats. Utifrån detta talade jag med närpolischefen. Han sade att de har varken resurser eller rutiner att jobba med denna typ av brottslighet. Därmed skickades ärendet till Rikskriminalpolisen. Men där har de fullt upp. De hinner inte med vad de redan har.

Det skulle alltså behövas betydligt fler poliser och analytiker som kunde hjälpa polismyndigheterna ute i länen. Lagstiftningen måste också ses över. Dagens regler måste skärpas så att deltagande i organiserad brottslighet ska generera ett högre straffvärde. Vi bör också se över straffskalan för icke fullbordade brott. Det är tokigt att brottslingar ska komma lindrigt undan bara för att polisen måste ingripa just innan en bomb smäller i syfte att skydda allmänheten.

Det finns mycket att säga om organiserad brottslighet och värdetransportrån. Men jag måste stanna där. Jag vill dock avsluta med att säga att det är viktigt att vi för en dialog med transportbranschen och bankerna. Liksom vi kan de göra förbättringar. Jag vet också att de har ett antal förslag och idéer liksom vi som vi behöver byta oss emellan. Vi behöver diskutera dem och ta ställning till dessa.

Socialförsäkringar

Anf. 121 LINNÉA DARELL (fp):

Herr talman! Nu byter vi ämne och talar om socialförsäkringar. Med den rubriken finns det just i år anledning att nämna Adolf Hedin, inte minst för mig som liberal. Liberalen Adolf Hedin, vars minne högtidligt hölls här i riksdagen alldeles nyligen, var den första politikern som lanserade socialförsäkringstanken genom en motion år 1884. Men jag ska hålla mig lite mer till dagens verkligheter.

Fortfarande är tanken med socialförsäkringssystemen att de ska vara en av grundstenarna i den generella välfärdspolitik. Hur våra liv utvecklas avgörs inte enbart av hur vi klarar av, anstränger oss eller vår duglighet, kompetens och allt vi talar om. Det beror också till en viss del av tur och otur. Att leva har sina risker.

Vi räkar ut för saker som ligger utanför vår egen kontroll, och vi föds med olika resurser. Vi väljer vare sig föräldrar eller genupsättning. Det gör att skyddet i en socialförsäkring är så oerhört viktigt. I de obligatoriska socialförsäkringarna mot inkomstbortfall sker en fördelning av sådana riskkostnader. Den fördelningen uppnås genom att alla är med.

Den som löper en mindre risk att bli sjuk får vara med och betala till samma försäkring som dem som har mycket större risk. Personer med ärftliga sjukdomar, kroniskt sjuka och människor med större sjuklighet än genomsnittet slipper på det sättet betala betydligt högre premie än unga friska människor, och de slipper i allra värsta fall att nekas försäkring.

Skulle man i stället för dagens allmänna sjukförsäkringar ha ett krav på ett sparande som skulle täcka bland annat inkomstbortfall vid sjukdom skulle skillnaderna mellan olika individer med olika riskbilder bli enormt stora. Därför tycker vi som liberaler att den här modellen som utjämnar

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Justitiefrågor

Socialförsäkringar

risker som individen inte får över är den modell som närmast kan sägas uppfylla det liberala jämlikhetskravet att alla människor ska ha samma möjligheter i livet.

Vi har länge pläderat för en parlamentarisk utredning för att få till stånd en bred uppgörelse kring socialförsäkringsfrågorna i framtiden. Vi tycker att det blev ett bra resultat i pensionsfrågan. Nu har regeringen valt en annan modell. Vi återkommer i våra motioner till hur det arbetet borde ha lagts upp och hur det ska gå vidare. De delar som vi för fram är inte absoluta krav utan utgångspunkter för en diskussion med huvudsyftet att skapa ett förtroendeingivande system som uppmuntrar till arbete och också ger stabilitet åt de offentliga finanserna. Men under den här punkten finns det anledning att också diskutera hur det ser ut i dag, och då kommer jag in på sjukskrivningsfrågorna och förtidspensionerna.

Det är ju ingen överraskning att Folkpartiet länge har talat om finansiell samordning. En samordning mellan socialförsäkring och sjukvård prövades med god framgång i början på 90-talet. Det utvärderades av utvärderingsorgan som måste ges stor tilltro. Hade detta försök fått fortsätta hade vi säkert kunnat undvika en hel del av de problem som socialförsäkringen nu dras med. Men trots goda utvärderingar valde den socialdemokratiska regeringen att avskaffa det hela. Det som har funnits kvar är en liknande modell som inte är fullständig som man kallar för Socsam.

Vi vill gå ett steg längre när det gäller finansiell samordning mellan sjukvård och sjukförsäkring. Därför föreslår vi att man ska inrätta ett antal vårdregioner, alltså att landstingen och försäkringskassorna läggs ned. I stället skulle dessa vårdregioner få fullt ansvar för både sjukvård och sjukförsäkring. När man kan samordna resurser så effektivt kan väntetider och vårdköer kapas och man kan få till stånd behandling och rehabilitering väldigt snabbt.

Vi möter ofta frågan hos människor: Vart tar pengarna vägen? Varför räcker inte pengarna? Människor går sjukskrivna i månader och ibland i årtal i väntan på behandling. Detta med vårdregioner skulle göra det möjligt att skapa en mycket tydligare samordning. Men i väntan på det – för det kommer naturligtvis att ta tid – måste det bli en bättre ordning för den finansiella samordningen än vad vi har i dag. Det måste bli möjligt att jobba med samordning också bara mellan försäkringskassor och sjukvård – detta för att hålla tillbaka långtidssjukskrivningarna som fortfarande är väldigt många och också för att ge människor bättre möjligheter till rehabilitering.

Finspång är en del av Socsammodellen. 2003 minskade kostnaderna för sjukpenningen med 4,3 % medan den i hela riket ökade med 4,1 %. Jag säger inte att Finspång är typiskt för hela landet, men här finns ändå en möjlighet till sänkta kostnader.

Anf. 122 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Jag tänkte börja med att kommentera Linnéa Darells fundering kring finansiell samordning. Jag tycker också att det är angeläget, och jag ser fram emot att vi gemensamt argumenterar för att fortsätta med den samverkan som behöver ske mellan försäkringskassa, arbetsförmedling, kommuner och landsting. Denna samverkan sker i ökad utsträckning även om jag, Folkpartiet och andra partier är angelägna om att det ska ske snabbare.

Men för Folkpartiet blir det extra bekymmersamt eftersom det i alliansen finns ett antal partier som inte alls ställer sig bakom finansiell samordning. Därför kan det vara svårt att tro att vare sig sjukvårdsregioner eller finansiell samordning har någon framtid.

Jag vill också passa på att ställa en annan fråga. Folkpartiet har ju haft en socialliberal grund för sin inställning till socialförsäkringar. Men alliansen föreslår – och ni ställer er bakom det – att 80 % av antagandekomsten för förtidspensionärer ska ligga till grund för den framtida pensionen. Det innebär att en undersköterska som har 14 000 kr i månaden och som har varit förtidspensionerad i fem år förlorar flera tusentals kronor om året på detta. Dessa förtidspensionärer som inte har en chans att kvalificera sig tillbaka till arbetsmarknaden, som är utslitna efter ett hårt arbetsliv vill ni tillsammans med de övriga partierna inom alliansen nu spara 2,7 miljarder på.

Varför ska en utsliten undersköterska vara med och betala för alliansens skattesänkningar?

Anf. 123 LINNÉA DARELL (fp) replik:

Herr talman! De siffror som Tomas Eneroth anger har vi inte fått belegg för när vi har räknat på det här. 2,6 miljarder låter ju väldigt mycket. För den enskilde handlar det inte alls om så stora belopp som tusentals kronor.

De frågor som ständigt dyker upp från Socialdemokraterna om nivåer, om förutsättningar för fortsatta bidrag och i det här fallet om förtidspensioneringar är inte de frågor och den oro som jag möter ute bland människor. Det jag möter från speciellt långtidssjukskrivna kvinnor – till exempel en undersköterska i offentlig sektor – är frågan: Varför bryr sig ingen om ifall jag kommer tillbaka till jobbet eller inte? Hur ska jag få möjlighet att göra det? Varför får jag inte efter flera år något erbjudande om rehabilitering? Än mer möter jag detta hos de som motvilligt har blivit förtidspensionerade: Varför ger mig ingen en chans att jobba igen?

Anf. 124 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Jag är mycket angelägen om att man ska erbjuda människor som har varit sjukskrivna länge att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Där har vi både medfinansiering och andra förslag som bidrar till detta. Men det jag nu pratar om, Linnéa Darell, är människor som är så pass allvarligt sjuka att de inte kan komma tillbaka. De har MS, cancer eller är helt enkelt utslitna i armar och axlar. För dem föreslår alliansen att pensionen ska sänkas, inte bara ersättningsnivån utan även den pension som de ska leva på när de är 60, 70 och 80 år gamla.

Då måste jag ställa frågan: Varför är det så viktigt att spara på en förtidspensionerad undersköterska så att hon blir av med 2 000 kr om året, en person som inte har en chans att komma tillbaka till arbetet, för det kan man inte om man är allvarligt sjuk?

Anf. 125 LINNÉA DARELL (fp) replik:

Herr talman! Tomas Eneroth nämnde medfinansieringen som skulle vara ett gott exempel på hur man hjälper denna undersköterska att komma tillbaka till jobbet. Men så har det ju inte blivit, Tomas Eneroth. Medfinansieringen har i stället inneburit att människor sägs upp för att de

är sjuka för länge. Det har sannerligen inte varit till någon hjälp för att komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Jag skulle vilja höra: Vilka förslag har du och dina kamrater i vänsteralliansen annat än att hitta på ytterligare nya åtaganden för att klämma åt arbetsgivarna?

Anf. 126 SVEN BRUS (kd):

Herr talman! I måndags eftermiddag träffade jag Anders i Motala i Östergötland. Anders är chef för ett framgångsrikt, och så långt jag förstår, välskött företag. Det är inte så stort, knappt 30 anställda, men inte heller ett typiskt småföretag. Det är Anders och hans företag som är en förutsättning för den välfärd vi har till uppgift att fördela – en grundbult i välfärdssamhället. Det är bara så trist att regeringen inte ser sambanden mellan den entreprenörsanda som driver Anders i Motala och hållbarheten i de välfärdssystem som vi behandlar i den här delen av den allmänpolitiska debatten.

I stället för att se detta samband ägnar sig regeringen åt att både skuldbelägga och kostnadsbelägga Anders och hans företag. Jag fick en inblick i måndags eftermiddag i hur det här Motalaföretaget arbetar med arbetsmiljön. Jag blev imponerad, och jag fick definitivt inte uppfattningen att vare sig den sociala eller fysiska miljön på den här medelstora arbetsplatsen hade försämrats radikalt sedan 1997, snarast att den hade förbättrats genom medveten personalvård.

Det var 1997 som sjukskrivningstalen började skjuta i höjden, och de har till i dag mer än fördubblats. Enligt regeringens grundtes beror detta i allt väsentligt på den dåliga arbetsmiljön. Vem mer än Hans Karlsson, hans regeringskolleger och Socialdemokraterna här i kammaren tror att svenska arbetsplatser bara är hälften så bra i dag som de var för åtta år sedan?

Eftersom regeringens huvudsakliga utgångspunkt när det gäller att minska sjukskrivningstalen är arbetsplatsernas roll och ansvar blir också förslagen därefter. Arbetsgivarna ska bära ett ytterligare betalningsansvar för ohälsan alldeles oavsett orsaken till den anställdes sjukskrivning.

Hur stor andel av de långtidssjukskrivna som är det av arbetsrelaterade orsaker finns det olika uppgifter om, alltifrån så lite som 10 % till som allra mest 50 %. Men oavsett orsak får arbetsgivaren betala 15 % av sjukpenningkostnaderna för de heltidssjukskrivna.

Herr talman! Vi är medvetna om att det här leder till en ytterligare utsortering på en arbetsmarknad som redan är trång för personer med en belastande sjukdomshistorik. Företagen blir därför, föga överraskande, ännu mer noggranna när de ska anställa människor. De frågar om hälsotillstånd, fritidsaktiviteter och de tar in uppgifter från Försäkringskassan om den de eventuellt ska anställa. En regering som säger sig vilja öppna arbetsmarknaden för flera stänger den i själva verket för de svagaste.

Om detta skulle man kunna säga mer, men, herr talman, jag vill peka på ett antal andra vägar för att återföra långtidssjukskrivna till arbete. Självklart krävs det ett batteri av åtgärder på flera områden. Vi kristdemokrater talar ofta om människors svårigheter att få det så kallade livspusslet att gå ihop. Det gäller inte minst yrkesarbetande föräldrar. Därför kan inte kampen mot ohälsan bara föras inom statsbudgetens utgiftsom-

råde 10, utan den måste föras på många andra politikområden också. Det handlar inte minst om valfrihet och rättvisa i familjepolitiken.

Men åtskilligt kan och bör också göras inom socialförsäkringarnas ram. Vi kristdemokrater vill sätta individen i centrum. Det kan ju tyckas självklart, men så är det dessvärre inte alltid i dag. Många sjukskrivna bollas mellan olika offentliga aktörer i fyra sektorer, nämligen landstingens sjukvård, kommunens socialtjänst, statens arbetsförmedling och så naturligtvis Försäkringskassan. Olika mål och medel hos dessa fyra aktörer leder till att individer lätt hamnar mellan stolarna. Vi kristdemokrater talar om en samlad friskförsäkring, och vi bygger vårt resonemang på Gerhard Larssons så kallade rehabiliteringsutredning.

Det som saknas i alltför många fall är en genomtänkt individuell rehabiliteringsplan. I dag erbjuds bara var tionde långtidssjukskriven en verklig rehabilitering, och det trots att statistiken visar att två tredjedelar av de personer som rehabiliteras kan återgå till arbetet helt eller delvis.

Vi vill också individanpassa sjukersättningen. I stället för dagens fasta nivåer vill vi ha en steglös ersättning från 20 % till 100 %. Tiden medger inte att jag nu räknar upp alla andra åtgärder som vi föreslår.

Herr talman! Efter elva socialdemokratiska regeringsår är nästan var sjätte svensk sjukskriven eller förtidspensionerad. När den dramatiska ökningen startade var regeringen tämligen passiv och var så under några år. En och annan åtgärd har vidtagits därefter, och det mesta har handlat om vart den stora notan ska skickas, främst till arbetsgivarna alltså. Löftet om att halvera sjukpenningdagarna till 2008 förutsätter ett tricksande med statistiken. Antalet sjukpenningdagar minskar förvisso just nu, men samtidigt har antalet förtidspensionerade ökat dramatiskt. Det gäller i hög grad relativt unga människor som, ofta tvångsmässigt, förpassas till ett närmast permanent utanförskap. Endast 1 % av de förtidspensionerade återgår någonsin till arbetslivet, och dessutom drabbas dessa människor av en dramatiskt minskad ersättningsnivå.

Herr talman! Nu behövs en ny politik för samhällsekonomin skull, men främst för människornas skull.

Anf. 127 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Jag delar naturligtvis inte Sven Brus uppfattning om medfinansieringen. Det är viktigt för eventuella åhörare av debatten att veta att i den stund man blir deltidssjukskriven eller får en rehabiliteringsåtgärd betalar arbetsgivaren ingenting i medfinansiering. Det är vår uppfattning att detta har bidragit till väsentligt bättre sjukskrivningsrutiner på många ställen. Jag hör inte den klagan som jag hörde innan förslaget genomfördes. Det är inte tusentals företag som går i konkurs, utan man börjar tvärtom få ordning på sina sjukskrivningsrutiner nu.

Sedan talar Sven Brus angeläget och varmt om vikten av att göra förebyggande insatser, och ingen delar den uppfattningen mer än jag. Jag tycker att det är angeläget, och vi lägger fram fler förslag. Vi ser nu att vi har förutsättningar att nå målet på en halvering av ohälsan. Det tycker jag är glädjande.

Men återigen, på tal om vem det är som ska betala notan, jag tycker vi gör det gemensamt. Jag tycker att vi alla har ett ansvar. Sven Brus ställer sig bakom ett förslag från alliansen som innebär att det är de sjuka och förtidspensionerade som ska betala detta genom bland annat en kraf-

tig försämring för människor som redan är förtidspensionerade. Jag har svårt att förstå hur det kan rimma väl med kristdemokratisk politik att se till att en människa som inte har en chans att komma tillbaka till arbetsmarknaden ändå ska få en ordentligt sänkt pension.

Anf. 128 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Den bild av medfinansieringseffekterna som Tomas Eneroth målar upp stämmer väldigt illa med de olika undersökningar och de erfarenheter som man har gjort på företagarsidan, de varningssignaler som till exempel handikapporganisationerna i Sverige har skickat och det som man nu också upplever blir en verklighet, nämligen att den redan trånga arbetsmarknaden för människor med vissa problem och med en dålig sjukdomshistorik har blivit ännu trängre. Det sker en selektering och en utsortering av de svagaste. Det är alldeles uppenbart. Det visar ökningen av uttag av hälsointyg från Försäkringskassan, och det finns en rad signaler på detta. Därför förvånar mig den här skönmålningen av medfinansieringens effekter. Den rimmar väldigt illa med verkligheten.

I min nästa replik ska jag försöka svara på den andra frågan.

Anf. 129 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Jag ser fram emot svaret från Sven Brus på den andra punkten. Medfinansieringen får vi många tillfällen att debattera. Vi försöker följa reformen.

Men hur kan det stämma med kristdemokratisk uppfattning att just de människor som har det som sämst, som redan nu med de förslag som alliansen lägger fram ska få en sänkt förtidspension, dessutom ska få en sänkt ålderspension? Det är ju människor som inte har en chans att återkvalificera sig på arbetsmarknaden. Det är människor som har MS, är cancersjuka eller har andra allvarliga sjukdomar. Jag har svårt att se varför det är just de som ska behöva dra in 2,7 miljarder kronor till alliansens skattesänkningar.

Anf. 130 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna, och Tomas Eneroth i det här fallet, fokuserar all uppmärksamhet på ersättningsnivåerna. De är förvisso viktiga att diskutera. Men jag vill påminna om att dagens socialdemokratiska politik tvingar över ett stort antal människor i 30–40-årsåldern till den låga ersättningsnivå som vi talar om, 64 % i förtidspension. Mot sin vilja tvingas man in i denna låga ersättning och i ett permanent livslångt utanförskap.

Anf. 131 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Jag måste säga att med tanke på Tomas Eneroths replik tycker jag att det är ganska glädjande egentligen att ett av fyra borgerliga partier i Genomförandegruppen nu går in och rör avgifterna och hur pensionssystemet ska finansieras. Vi får väl se hur det kommer att gå och hur det slutar.

Jag förstår att Sven Brus är uppriktigt oroad över ohälsan och de höga ohälsotalen i Sverige. Min fråga blir egentligen ganska kort. Jag ser i Kristdemokraternas motion att ni vill öka antalet karensdagar från en dag

till två dagar. Jag skulle vilja veta på vilket sätt Sven Brus tror att fler karensdagar kommer att göra människor friska.

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Anf. 132 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Det krävs åtskilligt flera politiska insatser för att göra människor friskare. Det är de insatserna som vi efterlyser och saknar i den politik som förs i dag. Det förslag som vi har haft under ett antal år om ytterligare en karensdag bygger på en omfördelning mellan oss som är måttligt sjuka, som har den förmånen att vara friska och bara drabbas en och annan gång av sjukdom. Vi gör en omfördelning mellan oss och de långvarigt sjuka som behöver större insatser och mer vård och rehabilitering. Då får vi bära den bördan. Sedan finns det ett tak, som Ulla Hoffmann också vet, när det gäller antalet karensdagar under en rullande tolv månadersperiod. Detta innebär förvisso en belastning för vissa människor, men sammantaget är det en omfördelning från sällan sjuka till ofta och långvarigt sjuka.

Allmänpolitisk debatt

Socialförsäkringar

Anf. 133 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Jag ser inte riktigt den omfördelningen. För mig blir det så att en lågavlönad person som i dag inte har råd att vara hemma och vårda sina kortvariga sjukdomar nu kommer att få ännu svårare att vara hemma och vårda sig så att man inte så småningom blir långtidssjuk. Det här, i kombination med att ni vill sänka sjukersättningen genom att SGI:n ska beräknas på tolv månader, får jag inte att gå ihop. Ska detta vara det recept som högerkartellen har för hur vi ska råda bot på ohälsan?

Anf. 134 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! 30 sekunder räcker inte för att svara på den här frågan, därför att vi måste se en helhet. Om vi tittar på de skattetabeller som vi har i vårt budgetförslag som innebär kraftiga skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare så ser vi att den undersköterska som Ulla Hoffmann talar om här ändå kommer att gå med vinst, även om hon drabbas av två karensdagar lite då och då, därför att det blir en så pass kraftig sänkning av hennes inkomstskatt.

Anf. 135 ULLA HOFFMANN (v):

Herr talman! I november 2003 avslog riksdagen en motion från Folkpartiet om en översyn av socialförsäkringarna enligt pensionsreformens modell. Samma månad deklarerade statsministern överraskande från riksdagens talarstol att regeringen ville göra en stor sådan översyn av socialförsäkringssystemet med pensionssystemet som förebild. Utredare är generaldirektören för dåvarande Riksförsäkringsverket, Anna Hedborg, som alltså ska utreda den verksamhet hon varit ansvarig för under det senaste decenniet. Anna Hedborg var dessutom en av huvudkonstruktörerna bakom det nya pensionssystemet – en händelse som faktiskt kan se ut som en tanke!

Visserligen säger man i direktiven att de grundläggande principerna ska ligga kvar. Men trots det är syftet med utredningen att skapa ett system som är mer ekonomiskt robust och mindre beroende av konjunkturen. Socialförsäkringssystemets känslighet för bland annat ökade kostna-

der för sjukförsäkringen ska minska, säger man. Och om vi tittar på vad som menades med ett ekonomiskt robust system i pensionssystemet så ser vi att det handlade om att svika löftet till pensionärerna och i stället lägga över hela risken på de enskilda pensionärerna. Det handlar om ett system som är bra för statsbudgeten men som också kan innebära att pensionerna sänks om utbetalningarna till pensionärerna blir för höga och avgifterna inte räcker till.

Socialförsäkringarna finansieras genom avstått löneutrymme från löntagarna. Avgifterna tillhör löntagarna, och de 100 miljarder kronor som nu förväntas i överskott ska därför användas till att förbättra försäkringen och därmed förhindra att ett sjukt arbetsliv slår ut människor. Detta är nödvändiga satsningar för att vi ska få ett rymligt arbetsliv som inte gör människor sjuka.

Herr talman! I gårdagens partiledardebatt stod de arbetslösa och sjukskrivna i fokus. Lars Leijonborg anklagade Socialdemokraterna och Vänsterpartiet för att ha gjort bidragsberoendet till en överideologi, som han uttryckte det. Det som förvånar är att Lars Leijonborg lägger om Folkpartiets syn på socialförsäkringar från att vara just försäkringar till bidrag. Det är en radikal omsvängning. Hur kan de försäkringar som betalas av sociala avgifter, som i grunden är avstått löneutrymme, betecknas som bidrag? Varje månad förmedlar arbetsgivaren de avgifter som arbetarna betalar genom att avstå lön. Hur kan det bli bidrag? Sanningen är väl den att genom att använda begreppet ”bidrag” för en försäkring som faller ut, är det lättare att misstänkliggöra sjuka och arbetslösa.

Leijonborg säger att om den sjukskrivna är arbetsför så borde han eller hon arbeta. Låt oss titta lite närmare på det uttalandet. Försäkringskassan ska i dag samordna rehabiliteringen kring den som är sjukskriven för att han eller hon ska kunna gå tillbaka till sitt gamla eller ett nytt jobb. I den stegvisa prövning som kassan gör ska man också pröva om den sjukskrivna kan ta ett arbete som normalt förekommer på arbetsmarknaden. Och där börjar problemen. Försäkringskassans mål är nämligen att den sjukskrivna ska vara arbetsför, det vill säga ha en restarbetsförmåga, medan arbetsförmedlingen, som ska förmedla jobben, har som mål att den sjukskrivna ska vara anställningsbar. Och se, att vara arbetsför är inte detsamma som att vara anställningsbar. Så länge Försäkringskassan och arbetsförmedlingen har olika mål kommer människor att falla mellan stolarna. Och till dem säger högerkartellen att de måste acceptera lönesänkningar och vara beredda att flytta.

De sjuka och arbetslösa är inte några änglar, sade Folkpartiets ledare också i gårdagens debatt. Frågan är hur han och andra ser på de arbetsgivare som utnyttjar så kallad svart arbetskraft. En del av de oegentligheter som förekommer är till exempel individer som uppbär sjukersättning och trots det förvärvsarbetar. Men den typen av oegentligheter skulle inte existera om det inte samtidigt fanns skrupelfria arbetsgivare som skapade en efterfrågan på svart arbetskraft. Dessa arbetsgivare gör sig skyldiga till brott genom att de inte betalar in skatt eller socialavgifter, vilket i förlängningen leder till låg pension för dem som blir utsatta. De arbetsgivare som hänsynslöst utnyttjar människors utsatthet för att slippa betala riktiga löner är de som borde stå i fokus för den så kallade fuskdebatten.

Helt klart är att majoriteten av de försäkrade sköter sig. Vad högerkartellen vill göra är en regel av undantagen. Att basera åtgärdsprogram och utredningsdirektiv på en bild av det fuskande folket skapar ett samhällsklimat där kontroll och misstänkliggörande breder ut sig. Jag är övertygad om att det samhällsklimat av kontroll och misstänkliggörande som vi nu ser i efterdyningarna av denna häpnadsväckande debatt är ett betydligt mer allvarligt hot mot samhället än fusket i sig.

Herr talman! Till sist vill jag ta upp en annan sak. I mitten av 80-talet kom det ut en bok som heter *Med SAF vid rodret*. Den beskriver hur svenskt näringsliv vill att arbetsmarknaden ska se ut för att skapa alla dessa vinster för aktieägarna och för sig själva, en vinst som förra året uppgick till 221 miljarder kronor. I boken finns en önskelista på olika åtgärder som svenskt näringsliv vill se genomförda. Hela den listan utom en sak är nu genomförd. Det som är kvar är sjukförsäkringen, och nu står den på dagordningen. Samtidigt vill högerkartellen sänka sjukersättningen, både nivån och den sjukpenninggrundande inkomsten, öka antalet karensdagar, sänka förtidspensioner och ålderspensionen för förtidspensionärer. Vad mer kan svenskt näringsliv begära?

Anf. 136 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja återvända till den undersköterska som vi talade om för en liten stund sedan och säga så här: Säg nu att hon, som har varit sjuk några gånger och drabbats av ett par karensdagar och så vidare, skulle komma på tanken att byta arbetsgivare och söka ett nytt arbete. Hon kommer till den nya arbetsgivaren, och han säger: Jag skulle vilja se ett intyg från Försäkringskassan om hur din hälsoprofil ser ut och hur du har varit sjukskriven. Jag vill också gärna veta vilka dina fritidsintressen är, till exempel om du åker slalom eller kör motorcykel.

Man kan bli utfrågad om sådana detaljer, därför att arbetsgivaren är medveten om att om personen i fråga har en svag hälsoprofil och om hon drabbas av olyckor till följd av sin fritidsverksamhet eller vad det kan vara så kommer arbetsgivaren att få betala 15 %. Jag tycker att det är förnedrande och kränkande för individen att bli utsatt för denna granskning, men det är alltså konsekvenserna av den medfinansiering som Ulla Hoffmann och hennes parti står bakom.

Anf. 137 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Jag håller med Sven Brus: Det är faktiskt en väldigt kränkande behandling. I den situationen skulle jag se till att jag hade den fackliga organisationen med mig. Jag är nämligen helt övertygad om att de där frågorna inte ska ställas och att man heller inte är tvungen att besvara dem.

Samtidigt håller jag med Sven Brus. Vi ser ju att många kvinnor inom offentlig sektor är sjukskrivna. Sedan kan Sven Brus och jag diskutera vilken orsaken är. Jag har mina förklaringar, nämligen stora nedskärningar, som har gjort att alldeles för få människor har fått jobba alldeles för mycket inom offentlig sektor. Det är ju därför vi nu inom de tre partierna satsar ordentligt på att kommuner och landsting ska få pengar så att man kan anställa fler.

Anf. 138 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Ja, nu vet vi ju att det inte är i kommuner, landsting och stora företag som det öppnas nya arbetstillfällen. Vår förhoppning är ju att det ska komma nya jobb i små och medelstora företag. För småföretagaren som ska gå från en eller två anställda till tre eller fyra är det ett oerhört stort steg att ta att anställa ytterligare en person, med den riskbild som medfinansieringen innebär. Man kan diskutera om det är etiskt rätt eller inte, men det är fullt begripligt att en företagare av omsorg om sitt företag ändå ställer sådana här frågor.

Återigen: Är medfinansieringsförslaget ett verkligt mänskligt och humant förslag?

Anf. 139 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Samtidigt som vi införde 15 % medfinansieringsansvar även för de små företagen tog vi också bort den tredje sjuklöneveckan, så jag skulle vilja påstå att där har alla företag faktiskt gjort en stor förtjänst.

Samtidigt införde vi också en hel del regler för småföretag. Man skulle kunna säga att vi just där hade både livrem och hängslen. Jag tror att medfinansieringsansvaret – det visar också de rapporter vi får från Försäkringskassan – innebär att även de små arbetsgivarna nu är bra mycket mer aktiva när det gäller att ha en bra arbetsmiljö.

Anf. 140 LINNÉA DARELL (fp) replik:

Herr talman! Ulla Hoffmann säger att det är ett problem att Försäkringskassan och arbetsförmedlingen har olika mål. Vänsterpartiet har en sagolik förmåga att ställa sig i opposition trots att det så gott som sitter i regeringen. Frågan om de olika målen och kravet på samverkan mellan Försäkringskassan och arbetsförmedlingen har vi diskuterat några gånger tidigare, inte minst i socialförsäkringsutskottet. Vad är då svaret på den från ett parti som så gott som sitter i regeringen?

Min andra fråga till Ulla Hoffmann är, med tanke på hur hon kritiserade Leijonborg för att han talat om fusk och överutnyttjande, om hon tycker att det är okej med överutnyttjande av sjukförsäkringen.

Anf. 141 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Det var intressant att höra Linnéa Darells ingång om att vi har en förmåga att ställa oss i opposition med tanke på den diskussion som varit om just sjukförsäkringssystemet, högerkartellen och hur ni förhåller er där.

Det är ett problem att det finns två olika mål för dessa båda myndigheter, Försäkringskassan och Ams. Det problemet har vi påtalat väldigt länge och också försökt att göra något åt inom de tre partierna. Vi har sett till att det förs över pengar, men det har inte blivit på det sättet ännu. Jag tror att Linnéa Darell känner till att det är så.

Många projekt faller just på att arbetsförmedlingen, sedan man rehabiliterat en person och sett till att han eller hon blivit arbetsför, säger nej tack eftersom personen inte är anställningsbar. Självklart måste vi göra något åt det, och då menar jag att det är bättre att göra något åt det än att sänka ersättningsnivåer och göra annat som föreslagits, som att folk ska flytta ut i landet eller, som Lars Leijonborg sade i går, att folk måste acceptera lönesänkningar.

Anf. 142 LINNÉA DARELL (fp) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att jag inte fick svar på min andra fråga, och därför upprepar jag den.

Tycker Ulla Hoffmann och Vänsterpartiet att det är okej att socialförsäkringarna överutnyttjas när det förekommer?

Anf. 143 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt, men tiden räckte inte till. Jag ska svara på den frågan nu i stället.

Nej, det är självklart att vi inte tycker att det är okej att människor använder försäkringen på fel sätt, men vi menar att i den debatt som nu pågår, där majoriteten sköter sig, hamnar fokus på fel saker. I stället för att se till att människor har det på ett sådant sätt att de inte använder sig av försäkringen på ett sätt som man inte ska göra måste kassan kontrollera rätt på ett helt annat sätt än de gör i dag.

Man ska inte göra en regel av undantagen såsom ni i högerkartellen vill göra.

Anf. 144 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Socialförsäkringsområdet står i centrum för debatten om välfärden. Centerpartiet hör till de partier som både i dagsläget och historiskt försökt se på socialförsäkringarnas möjligheter och problem utan skygglappar.

Trygghet kan skapas på många olika sätt, och ibland kanske vi överbetonar betydelsen av rent ekonomisk trygghet. Tryggheten består av mycket annat som inte finns med i socialtjänstlagen: tryggheten i att man har eller kan få ett jobb, tryggheten i att man kan få hjälp och rehabilitering när man blir sjuk, utbränd eller utsliten, tryggheten i den egna sparade slanten, i ägandet av en villa, en bostadsrätt eller ett företag. Och naturligtvis – viktigast av allt – den konkreta sociala tryggheten i fungerande familjer, fungerande grannskap och lokalsamhällen, stödet från släkt, vänner och arbetskamrater.

Den mellanmännsliga tryggheten kan vi inte bestämma över i riksdagen även om Centerpartiets förslag om att ge större trygghet för familjerna långsiktigt påverkar även denna trygghet. Men tryggheten i en arbetsmarknad som producerar jobb och en socialförsäkring som på ett bättre sätt ger rehabilitering och hjälp tillbaka är något som vi i riksdagen har ett mycket stort och mycket direkt ansvar för.

Herr talman! Där finns mycket att göra. Dagens sjukförsäkring fungerar inte bra. Även om en viss förbättring av rutinerna kommit till stånd ges fortfarande människor som drabbats av ohälsa inte den hjälp som de behöver för att komma tillbaka. Generaldirektör Curt Malmborg har uppfattat våra förslag om att människor ibland måste få hjälp tillbaka till ett annat jobb än det man är sjukskriven från.

Frågan är dock om arbetsförmedlingen är beredd att hjälpa Försäkringskassan i den delen. Den svenska myndighetsuppdelningen har ofta visat sig vara ett besvärligt hinder för att få till stånd de bästa lösningarna. Och varken Ams eller Försäkringskassan har tidigare visat sig särskilt dugliga i detta arbete.

Centerpartiet har därför under en följd av år föreslagit en sammanslagning av sjukförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen och arbetslöshets-

försäkringen till en samordnad arbetslivsförsäkring. På så vis skulle man kunna skapa en gemensam myndighet med lokala arbetslivskontor i stället för dagens försäkringskasssekontor och arbetsförmedlingar. Dessa arbetslivskontor skulle på ett mycket bättre sätt kunna ge människor den hjälp de behöver för att hamna rätt.

Nu kan vi se att detta förslag förverkligas i vårt grannland Norge. Jag skulle gärna vilja höra hur andra partier ser på detta.

Centrum för denna nya arbetslivsförsäkring skulle vara en tydlig arbetslinje. Försäkringsadministrationen skulle få en mer aktiv roll, inte bara i förhållande till den sjukskrivne eller arbetslöse, utan även mot arbetsgivare som exempelvis har en mycket hög sjukfrånvaro bland de anställda. Just detta framhålls av en del forskare som den stora skillnaden mellan Sverige och andra länder med lägre sjukfrånvaro.

Herr talman! Införandet av arbetsgivarnas sjukpenningavgift, som innebär att de får betala 15 % av en sjukskrivens anställds inkomst till staten, är ett misstag. Den leder till att arbetsgivarna inte vågar anställa personer med förhöjd risk för sjukskrivning, till exempel personer som tidigare varit långtidssjukskrivna, förtidspensionerade eller arbetslösa, men även funktionshindrade och personer med sociala problem. 15-procentaren motverkar direkt arbetet för att få tillbaka människor i arbetslivet och förstärker utvecklingen mot en sluten arbetsmarknad där bara de mest produktiva får anställning.

Herr talman! Det är brukligt att stora reformer utreds genom en parlamentarisk utredning där alla partier i riksdagen är representerade. Statsministern utlovade en sådan stor utredning vid en riksdagsdebatt hösten 2003. Av denna bidde det en socialdemokratisk enpartitredning under ledning av Anna Hedborg. Även om den efter valet 2006 ska följas av en riktig parlamentarisk utredning är det ett mycket märkligt förfarande. Det tycks som om Anna Hedborgs uppgift antingen är att försena eller att snäva in utredningsarbetet så att viktiga – men för socialdemokratin obehagliga – frågor inte ställs.

Detta är beklagligt. En verklig socialförsäkringsutredning behövs och borde ha fått börja arbeta på en gång. Men efter valet 2006 – när vi förhoppningsvis fått en ny majoritet i Sveriges riksdag – kommer den parlamentariska utredningen att kunna tillsättas utan att låta sig besväräs av Anna Hedborgs enpartitredning. Verkligheten gör inte halt även om en socialdemokratisk regering kan försena den ett eller annat år.

Anf. 145 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Jag har några frågor till Birgitta Carlsson, och de blir ungefär desamma som jag ställde till Sven Brus. Jag ser i er budgetmotion att ni vill införa en andra karensdag. Jag skulle vilja veta på vilket sätt Birgitta Carlsson tror att det kommer att göra människor friskare.

Samtidigt ser jag att ni vill att det redan efter sex månader ska ske en avstämning av arbetsförmågan mot hela arbetsmarknaden. Om vi nu är eniga om, vilket jag tror att vi är med tanke på den erfarenhet vi har, att arbetsförmåga inte är samma sak som att vara anställningsbar undrar jag på vilket sätt Birgitta Carlsson tror att en sådan avstämning av arbetsförmågan mot hela arbetsmarknaden ska göra att folk kommer tillbaka i arbete.

Anf. 146 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Först till frågan om en andra karensdag. I vår motion står det ganska klart uttryckt att om man inte klarar av finansieringen kan man tänka sig en andra karensdag, men detta ligger då längre fram i tiden. Jag kommer inte ihåg det exakta året, men det är inte nu i varje fall.

Med den politik som vi för på det här området, med snabbare rehabilitering för de människor som verkligen behöver det, kommer kostnaderna att sjunka så pass rejält att vi inte kommer att behöva fatta något beslut om att införa en andra karensdag.

Så till detta med avstämning. Om vi arbetar snabbare än i dag och om vi får till stånd det som vi förordar, nämligen ett arbetslivskontor, där man hanterar all problematik kring en människa, så kommer man att kunna få hjälp betydligt snabbare än inom sex månader. Om anledningen till att man inte finns på jobbet egentligen är att man inte trivs på sin arbetsplats, så handlar det ju om att man måste få ett nytt jobb. Jag tror att jag ganska tydligt sade det i mitt anförande.

Anf. 147 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Det är skönt att höra att vi alla tror på den politik som vi för. Annars hade det väl varit skam.

Allting ska gå snabbare, och Försäkringskassan ska göra en massa. Det ska bli nationella riktlinjer för sjukskrivning och så vidare. Samtidigt vill ni rationalisera och spara 90 miljoner kronor på Försäkringskassan. Hur går det ihop?

Anf. 148 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Ulla Hoffmann vet mycket väl att vi inte är ensamma om att tro att man kommer att kunna göra stora samordningsvinster när man nu har en enda myndighet, Försäkringskassan, i stället för som tidigare, då det fanns en försäkringskassa i varje län. Man måste kunna minska administrationen inom kassan, och där tror vi att det finns stora vinster att göra.

Anf. 149 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Jag vill börja med det som Birgitta Carlsson nämnde om Anna Hedborgs utredning. Det är viktigt att vi har klart för oss att man, innan man påbörjar en parlamentarisk utredning, behöver ha ett ganska brett underlag. Det är Anna Hedborgs uppgift att ta fram ett brett underlag för gemensamma diskussioner.

Jag ser också ett särskilt värde i att vi inte gömmer denna viktiga fråga om socialförsäkringarna i en parlamentarisk utredning före ett val. Nu har vi ett år fram till valet, där väljarna står mellan alternativet en nedrustad socialförsäkring *light*, som alliansen företräder, och den klassiska nordiska modellen, som vi socialdemokrater företräder. Därför är det viktigt att vi inte låser fast oss i förhandlingar än på ett tag.

Jag kunde inte låta bli att notera det som Birgitta Carlsson sade: "Ibland kanske vi överbetonar betydelsen av rent ekonomisk trygghet". Jag kan möjligen förstå hur Birgitta Carlsson resonerar, men för den som lever knappt är de hundra eller tvåhundra kronor man har i pension oerhört viktiga. Jag ställer samma fråga till Birgitta Carlsson som till övriga

allianskamrater: Varför vill Birgitta Carlsson att en förtidspensionerad 62-årig undersköterska ska få sänkt pension med flera tusen kronor? Vari ligger det goda i det förslaget?

Anf. 150 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har suttit med i ett antal utredningar eftersom jag har varit riksdagsledamot ganska länge. I alla de utredningarna har man varit mycket angelägen om att alla som sitter med i utredningen ska få vara med och inhämta kunskap för att kunna bilda sig en bra uppfattning i fortsättningen. Nu ska först en person skaffa sig all denna kunskap och sedan ska andra få vara med och, utifrån den kunskap denna person skaffat sig, göra bedömningar. Jag tror att det är viktigt att alla är med hela tiden. Detta är ett så viktigt område, och då är det viktigt att de som sitter i utredningen också har hela baskunskapen med sig från början.

När det gäller pensionen är vi mycket angelägna – och det vet Tomas Eneroth – om att höja golvet. Det har vi kämpat för under många år. Vi har inte backat från det. Vi tycker att det är väldigt viktigt att den som är pensionär ska kunna leva på sin pension.

Anf. 151 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Anna Hedborg informerar alla partier och har träffat företrädare för alla partier. Sedan ska vi ha gemensamma parlamentariska överläggningar, men jag vill att vi faktiskt ska veta vad vi ska debattera om först och gärna få riktlinjer från väljarna i ett allmänt val.

När det gäller pensionärer får Birgitta Carlsson möjligen gå tillbaka och läsa på det som hon nu kommer att stå för i riksdagen. Det förslag som Centern och alliansen står bakom är att antagandepoängen på förtidspensionerna kommer att reduceras till 80 %. Effekten av detta för dem som har förtidspensioner blir kraftigt sänkt ålderspension. Det är illa nog att ni sparar på förtidspensionärer, tycker jag, men ni ser dessutom till att dagens förtidspensionärer får en kraftigt sänkt ålderspension. Det har jag väldigt svårt att smälta, för det är grupper av människor som inte har någon chans att återkvalificera sig och komma tillbaka till arbetsmarknaden sedan de, på grund av cancer eller MS, i 62-årsåldern blivit förtidspensionärer.

Anf. 152 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Det är rätt som Tomas Eneroth säger att Anna Hedborg har informerat partierna. Det säger jag inte emot. Men vi i andra partier vill också vara med och inhämta *all* kunskapen.

Tomas Eneroth håller envist fast vid att lyfta fram MS-sjuka och cancersjuka. Om det finns ett rejält golv i pensionen, något som man kan leva av – som ju är vad Centerpartiet kämpar för – behöver man inte vara orolig för det andra förslaget.

Anf. 153 MONA JÖNSSON (mp):

Herr talman! Ett modernt och effektivt samhälle ska vara brukarvänligt. I ett sådant samhälle utgår man från system som är lätta att känna till och förstå. Om någon utanför socialförsäkringsutskottet händelsevis har försökt sätta sig in i socialförsäkringarna har den personen säkert upp-

täckt att det inte är speciellt lätt. Jag skulle vilja säga att det inte är speciellt lätt alla gånger för oss ledamöter heller, men som tur är har vi tjäns-temän som kan förklara.

I senaste numret av Försäkringskassans tidning, Dagens socialförsäkring, redovisas en kundundersökning som pekar på kassans svaga punkter. De som kontaktar Försäkringskassan kallas numera kunder. Några av de punkter kunderna pekade på var att de vill veta hur lång tid deras ärenden kommer att ta, att det ska vara lätt att komma fram på telefon eller till rätt person, att regler förklaras så att de förstår och att broschyrer och annat informationsmaterial är lätta att förstå. Detta kan tyckas vara rättigheter, men så är det inte i verkligheten.

Jag frågar mig: Om nu Försäkringskassan och andra myndigheter numera har kunder och kundtjänst – borde det då inte i rimlighetens namn finnas en avdelning för reklamation också? Miljöpartiet har i många år drivit att det måste finnas en ombudsman som man kan vända sig till. Vi anser att en sådan ombudsman måste ha möjlighet att utdöma sanktioner efter prövning.

Ytterligare ett begrepp, som bland annat tas upp i Anna Hedborgs utredning av socialförsäkringen, är ”portvakter”. Ett av de häften som utredningen har gett ut handlar om just portvaktens roll. Lite slarvigt uttryckt handlar det om att mota folk från att komma in i sjukförsäkringen. Jag kan hålla med om att man ska försöka hjälpa människor att slippa sjukskrivning, men då får man inte abdikera i andra ändan, från vårdens, myndigheters och arbetsgivares sida.

I det praktiska livet kan den enskilde som söker arbetsförmedling eller ersättning från försäkringskassa mötas av synsättet att det är myndigheten som vet bäst. Det normala vore att underlätta och anpassa utifrån brukarens behov. Som kund borde man kunna kräva att snabbt få svar på de frågor man har, hjälp med det man behöver eller kanske bara guidning för att komma tillbaka i arbete eller för att i övrigt kunna delta i samhället och försörja sig själv. Myndigheter borde vara stöttepelare och samtalspartner. Så resonerar man i Norge.

För ganska länge sedan beslutade vi här i riksdagen om avstämningsmöten. Läkarförbundet anser i punkter som man har tagit fram att behandlande läkare behöver mer stöd av försäkringsläkarna, exempelvis genom fasta konsulttider. Jag frågar mig om det kanske vore bättre att ha fasta tider för avstämningsmöten med försäkringskassa, företagshälsovård, arbetsgivare och, inte minst, den sjukskrivne själv.

Ett annat problem som Läkarförbundet tar upp är ersättningen för avstämningsmöten. Nu går ersättningen till läkarna, men de anser inte att det är tillräcklig kompensation för det inkomstbortfall som uppstår. Jag frågar mig: Ska det inte ingå i det dagliga arbetet – och därmed i läkarlönen – att gå på avstämningsmöten för att följa upp fortsatt behandling och sjukskrivning? Det borde spara på återbesöken på mottagningarna. Det bästa vore också enligt min mening att ge ersättningen till vårdcentralen eller den avdelning där läkaren arbetar. Då kunde man kanske anställa ytterligare en läkare, eller varför inte en beteendevetare eller sjukgymnast.

Det har uppstått stora problem för sjukskrivna som av Försäkringskassan bedömts ha arbetsförmåga medan arbetsförmedlingen har ansett att de inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande. Dessutom har det

blivit problem för sjukskrivna när Försäkringskassan har ansett att människor kan arbeta och arbetsgivaren inte anser att personer kan utföra det arbete de tidigare har haft. Den sjukskrivna har då till slut kastats ut från sjukförsäkringen, och arbetsgivaren har i sin tur sagt upp personen. Man har gömt sig bakom arbetsbrist eller i värsta fall har personen tvingats säga upp sig själv. Om personen själv har sagt upp sig har det uppstått ytterligare problem med lång karenstid och utebliven inkomst, vilket i sin tur gett upphov till socialbidrag.

Herr talman! Miljöpartiet anser att man ska satsa på nya livschanser. En ny livschans kan vara att gå vidare efter en lång tids sjukskrivning. Miljöpartiet anser att det behövs en vidgad arbetsmarknad. Det handlar om att skapa möjligheter, bland annat för dem som har varit långtidssjukskrivna men som egentligen bara behöver byta jobb. Många människor har nedsatt arbetsförmåga och får oftast inget arbete, och vi anser att varje person bör ges hjälp och stöd utifrån sin personliga vilja och sina förutsättningar. Försäkringskassans generaldirektör Curt Malmborg efterlyste häromdagen i tv fler jobb för dem som har varit sjukskrivna länge. Vi i Miljöpartiet stöder honom helt på denna punkt.

Man kan fråga sig varför personer, speciellt kvinnor, som råkar ut för så kallade diffusa symtom inte får den hjälp de behöver för att inte hamna i långtidssjukskrivning. Läkare har tillfrågats, och de har svarat att de inte vet vad de ska göra med de diffusa symtomen. De har fortsatt att sjukskriva. Man kan tycka att de borde ha tagit hjälp av andra för att göra bra bedömningar, till exempel sjukgymnaster, psykologer och arbetsterapeuter. Det finns läkare som samarbetar, men de är få.

Herr talman! Företagshälsovården är ett bra exempel på helhetssyn. Inom företagshälsovården finns för det mesta flera yrkeskategorier som dels kan bedöma arbetsförmåga, dels hjälpa arbetsgivaren att se vad som kan ändras på jobbet och dels kan hjälpa till att underlätta återgång i arbete. I höst hade regeringen utlovat en proposition om företagshälsovård, och vi räknade med beslut före årsskiftet. Tyvärr har vi ännu inte sett till propositionen, och det är synd eftersom det undergräver möjligheten att snabbare minska kostnaderna för sjukskrivningar och sjukersättningar.

Anf. 154 TOMAS ENEROTH (s):

Herr talman! Tack för möjligheten att i en allmänpolitisk debatt få tala om sociala försäkringar. Socialförsäkring är faktiskt en genial idé, det vill säga att vi gemensamt försäkrar oss mot risker och att det inte nödvändigtvis är individerna själva som måste göra det. Det är en gemensam, solidarisk försäkring.

Socialförsäkringarna är den största förmögenhetsöverföring som sker från män till kvinnor. Det är en handling av jämställdhet när 29 miljarder kronor överförs från män till kvinnor genom våra sociala försäkringar, där resurser överförs från oss som är friska till dem som är sjuka, från oss som sällan behöver använda trygghetssystem till dem som behöver göra det oftare på grund av sämre hälsa, sämre arbetsmiljö eller andra förutsättningar.

Det här är i grunden en solidarisk försäkring. Poängen är att du och jag inte vet när vi kommer att behöva ta ut en ersättning från försäkringen. Vi vet inte riktigt hur riskerna i livet ser ut. Men genom att vi obliga-

toriskt och gemensamt försäkrar oss delar vi på risken. Linnéa Darell sade det lika vackert i sin inledning, och jag instämmer. Det är egentligen grunderna som Hedin framförde i fråga om sociala försäkringar. Desto mer ledsen blir jag när jag konstaterar att Folkpartiet liberalerna i rasande takt har dragit sig långt från det som är grunderna i den sociala försäkringen och närmar sig ett läge där vi snarare öppnar upp för marknadsförsäkringar. Jag ska ge ett exempel.

Vi vet själva av erfarenhet vad som hände när vi i saneringen av statens finanser sänkte ersättningen i sjukförsäkringen till 75 %. För många blev det omöjligt att klara sig. ”Det går inte. Jag måste ta en privat försäkring.” Man gick till ett privat försäkringsbolag som konstaterade att de inte ville ge en försäkring eftersom man inte var tillräckligt lönsam. Försäkringsbolaget ville göra en hälsoprövning, och klarade man inte hälsoprövningen fick man inte en försäkring.

Då skapades kollektiva försäkringar genom fackföreningarnas försorg. Men både Metalls, Länsförsäkringars och andra fackliga organisationers försäkringar har gått i graven. Det var inte ett tillräckligt stort försäkringskollektiv. Det var för få. Det var de som behövde dem som tecknade försäkringarna.

Där har vi den principiella grunden för en allmän, obligatorisk sjukförsäkring. Men vi vet att det gäller bara när tillräckligt många omfattas av den, när man känner solidariteten i att vara med i en försäkring. När en och en halv miljoner människor har legat över taken i sjukförsäkringen har det funnits en risk, en öppning, för att börja leta privata eller andra lösningar. Därför är takhöjningen oerhört viktig. Vi höjer taken i sjukförsäkringen till tio basbelopp. Vi gör det för att 80 % ska vara 80 % även för en lärare eller för en byggnadsarbetare, så att de därmed inte ska behöva kompensera sig med privata eller individuella försäkringar – för dem som kan teckna sådana. Det är själva grundtanken i en gemensam, obligatorisk försäkring.

Men alliansens partier är emot en höjning av taket i sjukförsäkringen. Man vågar inte stå upp för principen om en allmän socialförsäkring, utan man börjar nu den dalande vägen, som också har varit ett faktum i flera av Västeuropas länder, till lägre generella ersättningsnivåer som kräver privat komplettering. Då vet vi, så fort marknaden går in, att effekterna blir att det är bara några som har möjlighet att teckna försäkringen. De grupper som har det sämst på arbetsmarknaden, kvinnor, ungdomar och människor med funktionshinder, kommer att ha sämst möjlighet att få ett fungerande försäkringsskydd.

Det är väl en händelse som ser ut som en tanke att Bo Könberg i dag blir landshövding. Vi ska gratulera honom, och jag är glad å hans vägnar. Men det känns lite som att den siste socialliberalen lämnar Folkpartiet. Kvar är ett folkparti som sviker de grundläggande principer som det ändå funnits en samstämmighet om i svensk politik.

När Sven Brus, som jag i allra högsta grad respekterar som en fantastisk duglig politiker, ändå konstaterar att vi socialdemokrater är fixerade vid ersättningsnivåer får jag lite kalla kårar. Jag förstår att det kan vara arbetsamt för alliansens partier. Jag förstår att det kan vara jobbigt när vi återkommer med frågor om hur man ska klara sig på 60 % eller den och den ersättningen, men det är för att vi hämtar detta från människor vi möter som redan i dag känner sig trängda och tycker att det är jobbigt att

leva på en låg ersättning för att de har drabbats av sjukdom, arbetslöshet eller är så pass sjuka att de har blivit förtidspensionerade. Då blir det viktigt med den ekonomiska ersättningen. Det är det som är avgörande för om det finns en chans att komma tillbaka. En tremånaders sjukperiod för en familj som har köpt villa kan radera hela familjeekonomin, kan radera möjligheten att återkomma på arbetsmarknaden. Det är den ideologiska bro – den principiella bro – som sjukförsäkringen faktiskt är, och det är så viktigt att den är på en ersättningsnivå att det finns en chans att komma tillbaka och inte behöva gå från hus och hem.

Ändå föreslår alliansen sänkta ersättningsnivåer. Vi har under ett års tid fått dagsnoteringar från Moderaterna och andra partier om vilka förslag som egentligen gäller. Efter Bankeryd fick vi reda på att SGI skulle gälla för 24 månader som sedan i budgetförslagen ändrades till 12 månader. Grunden för sjukpenning räknas om genom att historiskt räkna in inkomsten.

TCO har hjälpt oss – om man inte litar på Socialdemokraterna – att räkna ut att det här ger kraftiga besparingar för människor, det vill säga sänkta ersättningsnivåer. Varför är det bra? Varför är det bra med fler karensdagar? Och framför allt – en fråga som jag har ställt i mina repliker till er: Varför ska förtidspensionerade få sänkt pension? Jag har svårt att se varför miljardbesparingarna på 8–9 miljarder kronor – i Moderaternas fall 13 för år 2007 – ska drabba sjuka och arbetslösa. Varför ska det vara framgångsreceptet för Sverige?

Jag hittar gärna gemensamma förslag för att ge människor möjlighet att komma tillbaka med hjälp av ännu mer finansiell samordning, satsningar på rehabilitering, ökad samverkan mellan arbetsgivare och försäkringskassa. Låt oss hitta sådana konstruktiva förslag, men lägg inte fram förslag som raserar familjeekonomin för människor som är sjukskrivna. Jag har svårt att acceptera det.

Anf. 155 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker också att anständiga ersättningsnivåer är oerhört viktiga. Men den socialdemokratiska fixeringen vid ersättningsnivåerna består i misslyckandet att åstadkomma det som är det optimala för den långtidssjukskrivna, nämligen inte att ha en hög ersättningsnivå utan att komma tillbaka till arbetet. Det är det som är den lösning som den sjukskrivne efterfrågar och längtar efter. Där har regeringen kapitalt misslyckats.

Jag skulle vilja ta upp en annan fråga i min replik. Vår förra partiledare Alf Svensson sade för ett par år sedan i ett sammanhang att det kunde förekomma ett överutnyttjande av sjukförsäkringen och att det till och med kunde förekomma ett rent fusk. Då ryckte ett stort antal statsråd och andra socialdemokrater ut och var oerhört indignerade. De sade att alla sjukskrivna är sjuka. Det förekommer inget fusk i sjukförsäkringen.

Nu ser jag i ett regeringsdokument en skrivning som talar om att fusk är omfattande. Man ska dessutom vidta kraftfulla åtgärder, och det talas om en fuskdelegation och så vidare.

Jag skulle vilja fråga Tomas Eneroth: När gick fusk i sjukförsäkringen från att inte finnas över huvud taget till att bli mycket omfattande?

Anf. 156 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Jag har haft samma syn på fuskets hela tiden. Om man fuskar i försäkringen ska man ha 0 % ersättning, inte 80 %. Jag har svårt att förstå dem som argumenterar för att vi ska sänka ersättningsnivåerna generellt bara för att det är några få människor som fuskar. Det är den ena principiella hållningen. Den andra är att vi kartlägger och ser omfattningen på det fusk som då eventuellt förekommer. Den senaste rapporten visade att i 0,69 % av sjukpenningärendena kunde man stoppa utbetalningarna efter en process. Det är förvisso för mycket, men det är inte de 50 eller 70 %, eller hur mycket det nu var, som Alf Svensson ibland talade om. Jag tror att det här är en fråga om retorik och politik.

Självklart ska vi se till att alla system, vare sig det är skattesystemet, som alliansen sällan talar om, sjukförsäkringssystemet, a-kassan eller annat, är ordentliga, kontrollerbara och uppföljningsbara. Vi ska garantera att man har möjlighet till samkörning mellan systemen. Det har ju vi öppnat för under de här åren.

Använd inte några människors utnyttjande av en försäkring som argument för att försäkra den för alla! Det är ju inte de 13 miljarder som alliansen så småningom vill ta från försäkringen som man ska hävda med stöd av att det har fuskats i försäkringarna.

Anf. 157 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Alf Svensson talade aldrig om några procentnivåer och definitivt inte om dem som Tomas Eneroth nämner här. Men representanter från den regering som Tomas Eneroth stöder här i kammaren sade uttryckligen att det inte förekommer något fusk, och i dag står det i regeringens egna dokument att fuskets är omfattande. Jag fick inget svar på min fråga: När passerade det från att inte finnas till att bli mycket omfattande?

Anf. 158 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Återigen: När vi kartlägger och ser om det finns ett överutnyttjande eller fusk är vi beredda att göra insatser och vidta åtgärder, men inte i den omfattning som alliansen föreslår – det finns inte i den omfattningen.

Jag kan ändå konstatera att det verkar som om Kristdemokraterna, precis som övriga allianspartier, tror att möjligheten att komma tillbaka i arbetet ökar om man får sänkt ersättning. Den principiella uppfattningen har jag väldigt svårt att dela. Det innebär en försämrad familjeekonomi. Jag konstaterar att Kristdemokraterna där tyvärr ansluter sig till de partier som tycker att man ska försäkra för sjuka i stället för att se till att de får en trygghet.

Anf. 159 LINNÉA DARELL (fp) replik:

Herr talman! I dag kunde vi i ett TT-meddelande se ett uttalande från Riksrevisionen som säger att ”mindre än en procent av dem som tar emot sjuk- eller aktivitetsersättning, tidigare förtidspension, återgår till arbete”. Man säger vidare att ”alltför lite har gjorts ... för att underlätta och stimulera återgång till arbete”.

Jag utgår från att Riksrevisionen säger detta utifrån en ekonomisk bedömning. Men därutöver vet vi också att ungefär 60 % av dem som är i

den här situationen har fått förtidspension på senare tid. Våldigt många – 60 % är drygt 300 000 personer – uppger att de skulle kunna arbeta och också vill arbeta.

Då är min fråga till Tomas: Vilka förslag har du och dina kamrater i alliansen för att den här knappa enda procenten åtminstone skulle kunna bli 10 eller 20 %?

Anf. 160 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Vi har ganska många förslag på det området, och vi jobbar med flera. Inte minst kommer det i budgetpropositionen ett förslag som gör att arbetsförmedlingen får en helt annan möjlighet att arbeta med folk innan de måste lämna arbetsplatsen för att de just behöver byta arbetsuppgifter och byta arbetsgivare, vilket jag var inne på tidigare i debatten. Det tillsammans med finansiell samordning tror jag kan erbjuda många människor en chans att komma tillbaka. Nog finns det många förslag.

Samtidigt tycker jag ibland att vi måste fundera över om vi stillatigande ska acceptera en arbetsmarknad som i allt större utsträckning exkluderar människor. Oavsett medfinansieringens effekter kan vi konstatera att långt innan dess har vi under 90-talet sett hur människor har exkluderats från arbetsmarknaden.

Vi går in med lönebidragssatsningar, förändrar Samhalls roll och gör fler insatser för att bredda arbetsmarknaden. Men ibland tror jag att man inom svensk arbetsgivarallians måste ta sig en funderare på vilket sätt man ska bredda så att vi får tag på människor även framöver.

Jag vill ändå passa på att ställa frågan tillbaka till Linnéa Darell: Ökar möjligheten att komma tillbaka i arbetet om man får sämre ersättning när man är sjuk?

Anf. 161 LINNÉA DARELL (fp) replik:

Herr talman! Vi hörde alldeles nyss Ulla Hoffmann, som också ingår i regeringsunderlaget, säga att samordningen mellan försäkringskassa och arbetsförmedling inte fungerar. Nu säger Tomas att det ligger ett förslag i budgeten, som jag trodde att Vänsterpartiet stod bakom, att arbetsförmedlingen ska jobba mer med dem som behöver gå tillbaka i arbete. Det kunde vara intressant att veta hur det egentligen är: Vad är uppdraget?

Jag konstaterar på denna korta tid att Tomas inte alls nämner frågan om att det behövs fler jobb. Om 300 000 säger att de vill kunna jobba, har ni någon idé om att de också ska ha ett jobb att gå till?

Anf. 162 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Ja, jag har suttit i denna riksdag sedan 1994 och tagit ansvar för att minska arbetslösheten kraftigt, till skillnad från de mycket höga nivåer som vi hade i Sverige under den tid vi hade en borgerlig regering, så nog är vi beredda att se till att skapa fler nya jobb. Det är en grundförutsättning för att hela Sverige ska kunna leva vidare.

Men jag noterar också att Linnéa Darell inte svarar på den fråga som för en folktoppartist måste vara lite bekymmersam, varför man tror att människor i ökad utsträckning kommer tillbaka till arbetet bara för att de får sämre ersättning. Jag tror inte att det är så. Jag tror att de allra flesta som

är sjuka faktiskt är sjuka och att vi ska betrakta dem med respekt från politiskt håll.

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Socialförsäkringar

Anf. 163 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Tomas Eneroth är med rätta upprörd över att högerkartellen vill sänka förtidspensionen till 60 % och sedan också sänka ålderspensionsavgiften till 80 %. Men om jag förstår det hela rätt är väl avgifterna till pensionssystemet en fråga för Genomförandegruppen, och där har ni ju lovat att ni ömt ska vårda pensionsöverenskommelsen och att ingen ska göra någonting utan att den andra vet det. Socialdemokraterna måste ju ha vetorätt där.

Jag skulle vilja höra: Hur har Genomförandegruppen diskuterat högerkartellens förslag om sänkta ålderspensionsavgifter?

Anf. 164 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Precis den uppfattningen har också Berit Andnor framfört. Vi anser att det här är ett allvarligt brott mot den pensionsöverenskommelse vi har. Vi kommer att behöva diskutera det i Genomförandegruppen, för det innebär att en av grunderna för genomförandet förändras om man nu frångår principerna för finansieringen av reformen. Jag tycker att det är allvarligt, eftersom jag är väldigt mån om att pensionsreformen ska vila på en stabil grund. Jag tror att hur vi hanterar den här frågan kommer att vara avgörande för förutsättningen att också hantera en framtida socialförsäkringsreform.

Jag kan dela Ulla Hoffmanns uppfattning att det är olyckligt att det inte fanns en överenskommelse om detta, och jag ser fram emot att vi får möjlighet att diskutera det. Vi har ju hösten på oss inom riksdagen att ta en diskussion om avgifterna och finansieringen av pensionssystemet.

Därifrån till att återgå till ett annat pensionssystem, som Vänsterpartiet och Ulla Hoffmann föreslår, är någonting helt annat – det är vi absolut inte beredda att göra.

Anf. 165 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Den debatten är jag beredd att ta med Tomas Eneroth något senare när den väl kommer upp.

Jag är allvarligt oroad. Pensionssystemet omfattar 6 300 miljarder kronor och går med 9 miljarder i överskott. Högerkartellens förslag tar bort 2,6 miljarder från det överskottet. Risken är uppenbar att bromsen kommer att slå till. Men då kanske vi äntligen kan få diskutera pensionssystemet i en valrörelse.

Anf. 166 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Jag ser verkligen fram mot att diskutera pensionssystemet i en valrörelse, inte minst när vi efter den hearing vi hade i utskottet kunde konstatera att det nya pensionssystemet, som vi står bakom, i förhållande till det gamla har varit väsentligt bättre för dagens pensionärer. Inte minst ur jämställdhetssynpunkt har det inneburit att kvinnor har fått en bättre pension än om vi hade haft kvar det gamla pensionssystemet.

Jag tror att det här systemet står starkt, och därför tar jag gärna en debatt om det. Men jag är också angelägen om att vi har en gemensam

fortsatt överenskommelse om finanseringsprinciperna, och det kommer jag att vilja diskutera med de andra fyra partier som står bakom reformen.

Anf. 167 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Här har diskuterats olika ersättningsnivåer hit och dit. Och Tomas Eneroth applicerade det som jag nämnde om att ekonomisk trygghet kanske inte var det viktigaste. Det vi, Centerpartiet, vill är ju att så många som möjligt ska ha 100 %, alltså vara på sin arbetsplats. Därför menar vi att människor ska få rehabilitering mycket snabbare än vad de får i dag. Vi tror nämligen att om man tar itu med problemen mycket snabbare än vad vi hittills har gjort skulle inte alls så många människor hamna i förtidspension eller gå sjukskrivna så långa tider som de gör i dag. Det skulle vara intressant att höra vad Tomas tror om det. Det här vet vi om, och vi kan kritiseras för att det har gått alldeles för långsamt.

Sedan till min fråga som jag också ställde om arbetslivskontor, det som man nu inför i Norge. Är det någonting som Socialdemokraterna tror att vi kan införa även i Sverige?

Anf. 168 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Jag tar det sista först. Vi ska ju åka till Norge med utskottet om det blir som vi har tänkt. Jag tycker att det är en mycket intressant tanke, kanske inte att sammanföra försäkringarna helt och hållet men att hitta en gemensam linje in. Det ligger helt i linje med den förvaltningspolitik som vi också för på andra områden med medborgarkontor och andra insatser, så att man inte vare sig som företagare eller medborgare ska behöva vända sig till en mängd olika instanser. Den uppfattningen delar jag.

Om vi ska få ännu bättre rehabiliteringsinsatser är det två saker som behöver göras. Den ena kan vi arbeta gemensamt med. Det gäller att finansiell samordning fungerar bättre, att Försäkringskassan och kommuner och landsting och arbetsförmedling tar ett bättre gemensamt ansvar. Men vi får inte glömma det ansvar som arbetsgivarna faktiskt har och som de inte tar i dag. Därför har vi tillsatt en utredning om just rehabiliteringsansvaret. Och jag är beredd att gå fram med hårdare förslag för att se till att vi faktiskt får en skärpning hos arbetsgivarna. I dag gör man nämligen inte tillräckliga rehabiliteringsåtgärder.

Det är alltså ett gemensamt ansvar. Det handlar om det som samhället står för och som vi gemensamt kan kanalisera bland annat genom de insatser finansiell samordning innebär. Men det handlar också om arbetsgivarnas egna ansvar för den största investering de har: medarbetarna.

Anf. 169 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag delar helt den uppfattningen att det är viktigt att arbetsgivarna tar sitt ansvar. Många mindre arbetsgivare har däremot kanske svårt att på sin arbetsplats rehabilitera.

Sedan frågade också Tomas Eneroth om det här med höjda nivåer. Vi tycker att det luktar för mycket valflask. Vi har redan nu en jättestor statsskuld och vi lånar nu också pengar för att klara det här. Vi menar att man inte ska genomföra reformer med lånade pengar som våra barn och

barnbarn ska betala. Sedan vet Tomas Eneroth också om att vi under en lång räkka av år har föreslagit höjda ersättningsnivåer i föräldraförsäkringen för att stimulera fler pappor att ta ledigt och vara mer tillsammans med sina barn.

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Socialförsäkringar

Anf. 170 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att det, när vi presenterade vår budget, var många borgerliga partiledare som sade: Nu lånar ni till valfläsk. Men alliansen och de borgerliga partierna presenterade sina långa rader av skattesänkningar, och nog var det en och annan krona som lånades även där. Så det där kan man välkommet returnera om man skulle vilja.

Jag konstaterar att staten ändå har ett överskott i sina finanser på 21 miljarder kronor. Och den principiella frågan om att fullfölja det sista av alla våra vallöften – de andra har vi klarat av – nämligen att se till att höja taken i sjukförsäkringen så att 80 % blir 80 % är oerhört viktig. Den är viktig både principiellt och ideologiskt och politiskt.

Anf. 171 CATHERINE PERSSON (s):

Herr talman! ”Man måste hela tiden hålla i rättvisan”. Ja, det var det svar som jag gav en journalist när jag för några år sedan blev intervjuad inför ett riksdagsval. Frågan från journalisten gjorde mig något förvånad. Han undrade om det ibland inte kunde bli lite tråkigt att arbeta med välfärdsfrågor då vi har det förhållandevis bra i Sverige. Han undrade också om det egentligen finns några riktiga hot mot den svenska välfärden. Hans utgångspunkt var att det verkar som om svenska folket vill ha en väl utbyggd välfärd som ska omfatta alla och att det ska gälla i olika livssituationer. Den bedömningen delar jag. Däremot kan man diskutera hotbilden, som journalisten kanske gjorde något annorlunda än vad jag gör.

Tidigare i debatten i dag sade en borgerlig talare att vi socialdemokrater är duktiga på att vinna val. Jag tror att den huvudsakliga orsaken till att vi vinner val helt enkelt är att en stor del av svenska folket tycker om den politik som vi förespråkar. En stor del av befolkningen tycker precis som vi socialdemokrater att det är rimligt att vi utjämnar skillnader i samhället. Det är rimligt att vi utjämnar riskerna, som vi tidigare hörde från föregående talare. Det är rimligt att de som inte har barn bidrar till dem som har barn och därmed ett större försörjningsansvar. Det är rimligt att de som är friska och har ett arbete bidrar till dem som inte är friska eller inte har ett arbete. Det är rimligt att den som är ung och arbetar bidrar till den som är gammal och sjuk.

Det är en väl känd ideologisk socialdemokratisk ståndpunkt att vi ska forma ett samhälle med så likvärdiga förutsättningar som möjligt. Därför känns det naturligtvis bra att det i regeringens budget läggs resurser för att ytterligare stärka tryggheten för svenska folket när livet förändras. Det kan vara när ett par blir föräldrar, till exempel, när någon råkar ut för en trafikolycka eller när någon får besked om att han eller hon lider av en kronisk sjukdom.

Samhället blir faktiskt lite rättvisare och lite tryggare när barnbidraget höjs. Samhället blir lite rättvisare och lite tryggare när taket i föräldraförsäkringen höjs och fler därmed faktiskt får 80 % av sin inkomst. Och

samhället blir lite tryggare och lite rättvisare när bostadstillägget för äldre förbättras.

Herr talman! Finns det då några hot? Ja, uppenbarligen tycker Moderaterna att det är rimligt att de som har ett sämre utgångsläge, till exempel personer som är sjuka och personer utan arbete, ska ha det ännu sämre eftersom deras förslag i budgeten direkt riktar sig mot dessa människor.

Tror då Moderaterna att Per, som nyligen fått en stroke, är halvsidesförlamad, har tappat tal och inte känner igen sin omgivning, reser sig upp ur rullstolen, plötsligt börjar prata och känner igen sin dotter för att han ska slippa Moderaternas sänkta sjukpenning, för att han ska slippa Moderaternas höjda läkemedelskostnader?

Tror Moderaterna att Eva, som har haft reumatism sedan barndomen, får mindre stela leder, mindre ont och bättre arbetsförmåga för att slippa Moderaternas extra karensdag?

Tror Moderaterna att Johan som är svårt astmasjuk får lättare att andas när han får sänkt förtidspension eller, numera, sjuk- och aktivitetsersättning?

Nej, förnuftsmässigt borde ett sådant tankesätt inte vara möjligt. Orsakerna måste då vara andra.

Menar Moderaterna att Per eller Eva eller Johan fuskar? Det framförs ibland i debatten. Det är klart att det kan förekomma att en del fuskar, men ibland är det uppenbart att det inte är fusk det handlar om. Eller menar Moderaterna att det blir fler jobb för att de sjuka får mindre pengar till att betala hyra, mat och kläder? Eller är det så enkelt att Moderaterna krasst tycker att det är rimligt, att om man har cancer eller har fått en stroke eller lider av kronisk reumatism är det okej med ännu lägre inkomster och ännu högre utgifter, just för att man är sjuk?

För mig som socialdemokrat är det ett fruktansvärt synsätt. För mig är det rättvisa just att vi delar på för- och nackdelar. För mig är det rättvisa att vi delar på risker och möjligheter, och för mig är det rättvisa att vi delar på utgifter och inkomster. Vi ska inte dela lika utan vi ska dela efter behov och förmåga.

Det är precis som jag för några år sedan uttryckte till journalisten. Man måste hålla i rättvisan hela tiden. Det är precis lika aktuellt i dag som det var vid det tillfället då han frågade.

Jag har nu beskrivit en del i socialförsäkringen. Jag har inte beskrivit ytterligare orättvisor som påverkar befolkningen, till exempel om Moderaterna får som de vill när det gäller sjukvårdspolitiken. Det handlar om att kunna sälja ut universitetssjukhus med högspecialiserad sjukvård där det skulle gå att skapa ytterligare gräddfiler som skulle gynna dem som till exempel har varit friska nog och fått en privat sjukförsäkring. Det är uppenbart att det är stor skillnad att leva i ett Sverige med socialdemokratiska rättviseideal jämfört med moderata urvalsprinciper.

Anf. 172 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! I Sverige i dag är 500 000 människor förtidspensionärer. Av dem är ganska många förtidspensionärer mot sin vilja. De skulle mycket hellre vilja arbeta. De skulle mycket hellre vilja ha chans till rehabilitering, men de har blivit förtidspensionärer. De är det eftersom Försäkringskassan nu regelmässigt förtidspensionerar personer efter ett

år. Efter ett år har man 64 % ersättning. Tycker Catherine Persson att detta, som Socialdemokraterna har infört, innebär ett bra sätt att leva för förtidspensionärer i Sverige?

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Socialförsäkringar

Anf. 173 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Herr talman! Den fråga man måste ställa sig är hur vi vill skapa vårt samhälle, hur vi vill att samhället ska se ut. För mig är det självklart att man, om man inte kan arbeta, får möjlighet att återgå till arbetslivet. Där kan man naturligtvis göra på olika sätt. En del människor får väldigt bra rehabilitering. Det är också så att en del inte får en fullgod rehabilitering. Det tycker jag naturligtvis inte är bra.

Frågan tillbaks blir återigen: Om jag inte kan få en fullgod rehabilitering, inte för att den inte existerar utan för att det faktiskt inte går att rehabilitera mig på grund av den sjukdom jag lider av, varför ska jag då få sänkt ersättning? Varför ska vi använda det utrymme vi har i statsfinanserna till att sänka skatterna för dem som har en hög inkomst i stället för att behålla eller öka ersättningarna för dem som är sjuka? Jag får inte det att gå ihop.

Anf. 174 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! Catherine Persson svarade inte på frågan. Är det en hygglig nivå att komma till 64 % efter ett års sjukskrivning även om man inte själv vill lämna sjukskrivningssystemet och bli förtidspensionär för resten av livet? Är detta en hygglig nivå? Är Catherine Persson nöjd med det Socialdemokraterna har genomdrivit?

Anf. 175 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag är inte nöjd med att människor som behöver rehabilitering inte kan få den rehabilitering de behöver. Jag är inte nöjd med att människor inte har tillräckligt bra inkomst som de kan leva på. Det är också därför som Socialdemokraterna lägger en rad förslag i den budget som presenterades för några veckor sedan som innebär att människor får bättre förutsättningar att leva även om de inte är friska eller inte har ett arbete. Däremot går de förslag som Moderaterna lägger i en helt annan riktning.

Anf. 176 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Herr talman! Eftersom Magdalena Andersson inte fick svar ställer jag en enkel fråga. Jag har nämligen Riksrevisionens rapport här, *Förtidspension utan återvändo*. Detta är Socialdemokraternas Sverige. Detta innebär 64 % ersättning, punkt slut. Tycker Catherine Persson att det är en rimlig nivå i Socialdemokraternas värld?

Anf. 177 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är rimligt att människor ska kunna återgå i arbete. Jag har svarat på frågan tre gånger.

Anf. 178 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Herr talman! Jag får tydligen inte något svar. Ni anklagar oss för vårt sätt att bedriva politik, att få svaga och arbetslösa människor tillbaka till

livet igen i stället för er politik där de ska fortsätta att ha ett utanförskap. 64 % tycker tydligen Catherine Persson är en bra nivå. Någonting annat kan jag inte säga. Med dagens sysselsättningspolitik finns det risk att denna nivå kommer att sänkas ännu mer. När sysselsättningen är så låg i Sverige kommer vi inte att få pengar över till välfärd, och bromsen kommer att kunna slå till redan år 2007.

Anf. 179 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag skulle gärna vilja veta hur den som är förtidspensionär eller är sjukskriven har lättare att få ett arbete för att man sänker ersättningarna. Det är inte på det sättet, och det är det som hela den moderata retoriken går ut på, att man skulle ha lättare att få ett arbete, att man skulle bli friskare och mindre sjuk och kunna återgå till arbete.

Anf. 180 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Socialministern är nöjd med sitt första år på arbetet kan vi läsa i Dagens Medicin, men hon inser också att det behöver göras mer. Vad är det då som Socialdemokraterna och socialministern har åstadkommit det senaste året? Jo, regeringen lovar nu bland annat att införa en vårdgaranti från november, ett halvår före valet, trots att man avvecklade den borgerliga vårdgarantin som fanns – åtminstone ett första steg i den – under 90-talet. Man har röstat nej – jag kommer ihåg tolv gånger under ett år – för inte så länge sedan mot att införa en vårdgaranti. Nu ett halvår innan valet inför man en vårdgaranti. Att hindra och förbjuda vård kostar inte bara lidande. Det kostar oerhörda summor i andra system som till exempel förtidspensionerna, som vi precis talade om här, där det är viktigt att det finns pengar.

Socialdemokraterna vill nu också stärka patientens ställning. Det kunde vi läsa för några månader sedan. Det har Moderaterna i en särskild rapport lagt fram redan i våras. Vi har till och med översatt den norska patienträttighetslagen för att hjälpa regeringen på traven, men ingenting har hänt.

När det gäller att satsa på anhängstöd gick Socialdemokraterna ut i somras och sade: Nu ska stödet till anhöriga stärkas. Det är bra, men behovet av en sådan satsning såg Moderaterna redan förra året, alltså i budgeten för innevarande år. Så där har Socialdemokraterna läst på.

Nu menar också Socialdemokraterna att pengar från sjukförsäkringen, det vill säga ohälsan, ska kunna föras över på sjukvården för att öka resurserna för att hjälpa folk snabbare tillbaka till arbetet. Men det har Läkarförbundet och Moderaterna föreslagit för länge sedan.

Efter Uppdrag granskning på tv förra veckan genomlystes Socialdemokraternas orättvisa tandvårdsreform som gynnar rika äldre men missgynnar yngre med stora tandvårdsbekymmer och tunn plånbok. Nu helt plötsligt ska den reformen ses över.

Jag kan alltså glädjande konstatera att Socialdemokraterna har tagit till sig många av våra förslag. Inte minst om de hade tittat på vår tandvårdsreform sedan många år hade detta gynnat de unga som har stora bekymmer och en tunn plånbok. Men många av Socialdemokraternas förslag kommer för sent eftersom de hela tiden är tvungna att titta på våra

förslag. Ibland kommer de till och med mycket sent. Vi kan titta på den psykiatridiskussion som vi hade förut här i dag där vi helt saknar förslag på satsningar inom psykiatrin.

Herr talman! Det finns mycket kvar att göra. Jag instämmer med socialministern om detta. Så länge som man inte får tid hos doktorn, så länge som man sätts upp i en väntekö utan att se slutet, så länge politikererna fortsätter att blanda sig i vården i stället för att riva upp den byråkratiska administrativa överbyggnaden i form av landstinget och så länge som personalen saknar arbetsglädje och påverkan i vården kan vi aldrig vara nöjda. Låt mig därför, herr talman, presentera ytterligare några förslag som Socialdemokraterna kan ta till sig.

Mitt första förslag är: Ta bort skygglapparna! Kasta stopplagen i en papperskorg och inför en startlag i stället! Att förbjuda vinstintressen är detsamma som att dränera vården på kapital och investeringar. Alla vet att företag som går med vinst investerar i personal, teknik och kunskap. Alla företag vill ha ett gott rykte, utvecklas och leverera en bra produkt och en bra tjänst. Varför förbjuda vården en sådan utveckling?

Förresten så läste jag i tidningen hemma i Skåne i början på veckan att vårdköerna till starroperation nu ska minskas genom att man anlitar privata vårdgivare. På andra håll klarar man tillgängligheten genom att förändra indikationerna. Det är ett sådant där fint ord, ni vet, som egentligen betyder att man ska bli ännu lite sämre för att få vård och behandling.

Herr talman! Mitt andra förslag till vänsterpartierna blir en kraftfullt samlad tillsynsenhet för vården. I dag är det Uppdrag granskning som är det mest tillgängliga utvärderingsinstrumentet vi har när det gäller att syna vårdens kvalitet. Vem minns inte reportaget om hjärtsjukvård på några olika sjukhus i Sverige? Den som såg programmet i veckan om svensk tandvård vet vad jag menar.

Mitt tredje förslag, herr talman, handlar om valfrihet och mångfald. Vi måste värna patientens rätt att välja vårdgivare, tillåta att också andra än läkare med allmänmedicin får vara den fasta läkarkontakten, våga prova olika lösningar, välkomna satsningar på äldrecentraler, erbjuda vårdlots för dem som behöver en fast punkt i tillvaron och lagstifta om fritt val. Kan danskarna så kan vi.

Mitt fjärde förslag handlar om att låta pengarna följa patienten för att skapa en likvärdig vård. Vi kan bara se på den ojämlika cancer vården som finns i landet. Vi måste få en finansiering av vården och ett ersättningssystem som är långsiktigt, stabilt och som stimulerar ansvarstagande och förebyggande arbete. Här behövs inga stopplagar. Vi behöver också en cancerplan. Jag väddar till både socialministern och kammaren.

Vårdköerna stämmer inte, säger man. Nu ska de kortas. Vad konstaterar man? Jo, det är många som har dött i väntan på vård.

Jag har svårt att förstå varför inte socialministern vill ge kommunerna rätt att anställa läkare. Det finns många patienter, äldre och sjuka som behöver en sammanhållen vårdkedja.

Herr talman! Detta var ytterligare några förslag som jag hoppas att regeringen ska ta till sig, inte minst för patienternas skull. Problemet är tydligen att regeringen som är trött tvingas luta sig mot en pigg allians för att komma till skott. Regeringen är trött och inte nöjd. Vi behöver byta regering.

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Sjukvård och
sociala frågor*

Anf. 181 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Sedan Socialdemokraterna kom till makten 1994 har socialministrar och sjukvårdsministrar bytts ut på löpande band. Det kanske inte är så konstigt med tanke på att vårdens och den sociala sektorns problem består. Göran Persson har liksom satt i system att om något inte fungerar så byter man minister så att det blir svårt att ställa den ministern till ansvar för det man ägnat sig – eller inte ägnat sig – åt i regeringen tidigare.

De tydligaste bristerna inom den sociala sektorn ser vi i äldrevården. Vi vet att det finns människor runt om i Sverige som känner en oerhörd oro över att så många särskilda äldreboenden har lagts ned. Finns det ett boende för mig när jag inte längre klarar mig själv hemma? Faktum är att för många finns det inte det.

4 000 personer i Sverige har fått ett beslut om att de ska få plats i äldreboende, men nekas ändå plats. Ett par tusen till har fått avslag på plats i äldreboende, inte för att de inte behöver det utan för att kommunerna saknar de ekonomiska resurserna.

Det blir nästan lite parodiskt när Göran Persson börjar opponera mot sig själv. Jag såg honom på tv häromdagen när han sade: Nu ska äldreboendena byggas ut. Det låter sig ju sägas. Men det är en statsminister och en regering som har haft ansvar sedan 1994 när äldreboende efter äldreboende har lagts ned. Det är en statsminister som har kommit med samma löfte tidigare.

Inför förra valet lovade man 10 000 nya platser i äldreboenden. Man sade att äldrevården skulle bli en huvudfråga.

Hur har det gått? Siffran 10 000 finns med. Vad som har hänt sedan 2002, enligt Socialstyrelsens granskning, är att antalet platser i äldreboenden har minskat med 10 700. Om man ska uppfylla det vallöfte som man gick ut med på gator och torg 2002 ska det skapas 20 700 nya platser i äldreboenden de närmaste åren.

Vi ser andra brister i äldrevården. Det handlar om att människor nekas ett värdigt vardagsliv – det som är självklart för mig, som att kunna duscha regelbundet, komma ut i friska luften regelbundet och att få äta näringsriktig rimligt god mat.

Vi får då och då rapporter om vanvård. Häromveckan kunde vi följa hur en dement kvinna i Strängnäs med lårbensbrott hade legat på sitt demensboende i nio dagar innan någon upptäckte lårbensbrottet. Sådant sker alldeles för ofta.

Det andra huvudproblemet inom den sociala sektorn är psykiatrin. Där har vi haft en särskild debatt tidigare i dag. Det handlar om att få ned köerna till barn- och ungdomspsykiatrin. Det handlar om att se till att den som har psykiska problem ska kunna få en tillgänglig vård.

Ibland sägs det i den sjukvårdspolitiska debatten att problemen bara finns inom äldrevården och psykiatrin. Tyvärr är det inte så. Trots att vi i detta land har världens högsta skatter är det ett läge där de som har allra störst behov av den mest avancerade vården – till exempel de cancersjuka – inte får en värdig vård. Trots beslut i riksdagen om att man ska prioritera cancerpatienter skriver verksamhetscheferna vid 24 onkologiska kliniker – cancerkliniker – i Sverige så här: Under senare år har vi alla märkt påtagliga förändringar i förutsättningarna att upprätthålla en högkvalitativ och jämlik cancersjukvård över landet, men också i att

snabbt föra in nya metoder i sjukvården. De ser inga effekter alls av riksdagens prioriteringsbeslut, skriver de i samma artikel.

Cancerpatienternas organisationer säger så här: Regionala skillnader i cancervården har gått så långt att vissa patienter måste dö i onödan.

De här två artiklarna är förklaringen till att en make till en cancerpatient, som hade fått vänta i månader på vård, uttrycker det så här: En cancerdiagnos är ett fruktansvärt slag i sig. Man orkar inte slåss mot både sjukdomen och vårdapparaten.

Det finns en rad problem med vård, äldrevård och psykiatri. Det behövs en rad systemförändringar.

Det handlar om att se till att införa en omsorgsgaranti i äldrevården där vi tydligt kan slå fast vad äldre har rätt till, som att vistas ute regelbundet, att duscha regelbundet, att få medicinsk kompetens. Det handlar om att öka stödet till alla anhörigvårdare. Oftast pratas det bara. Stödet är fortfarande alldeles för litet.

Det handlar om att sätta press på kommunerna med en pengar-i-handen-garanti som innebär att den som inte får plats på äldreboende ska ha rätt att på kommunens bekostnad köpa sig de tjänster han kan behöva.

Det handlar om att inse att även äldre människor är individer som vill göra fria val. Det handlar om att ge makten till äldre människor över hemtjänst och att öppna upp för hushållsnära tjänster och mycket annat.

Det handlar om att införa vårdregioner och slå samman dagens försäkringskassor och landsting så att vi kan använda de passiva sjukskrivningspengarna till aktiva vårdinsatser.

Det handlar om att inrätta ett nationellt husläkarsystem. I Sverige har bara 40 % en fast läkarkontakt. I Norge, där man har infört ett nationellt husläkarsystem, har 98 % en fast läkarkontakt två år senare med den trygghet det innebär.

Det handlar om att säga nej till den så kallade stopplagen som handlar om att förbjuda sjukhus som fungerar bra. Det handlar om att stänga Simrishamns sjukhus. Det handlar om att stänga Lundby lasarett. Det handlar om att stänga S:t Görans i Stockholm. Varför? Varför ägnar ett antal tjänstemän på andra sidan bron här i Stockholm sin tid åt att förbjuda väl fungerande vård?

På cancervårdssidan behövs en nationell cancerplan. Patienterna kräver det. Läkarna kräver det. Vi hoppas att även regeringen snart vaknar.

Anf. 182 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Herr talman! Erik Ullenhag säger från talarstolen att man ska stänga sjukhuset i Simrishamn och att man ska stänga S:t Görans sjukhus.

Jag vill fråga vilka referenser Erik Ullenhag har när han påstår detta. Mig veterligt finns inga planer i Stockholms läns landsting på att stänga S:t Görans sjukhus. Jag vill veta vilka referenser Erik Ullenhag har när han påstår detta.

Anf. 183 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Tack för frågan. Förlängningen av hela argumentationen om att det är fel att driva sjukhus med vinst måste ju rimligtvis vara att Conny Öhman, statsminister Göran Persson och Ylva Johansson anser att de sjukhus som drivs med vinst är felaktiga. Ni vill förbjuda dem i fram-

tiden. Nu finns det övergångsregler för att klara det hela eller driva över dem i landstingets regi.

För mig är det obegripligt, Conny Öhman. Vad är det som gör att ni lägger all denna kraft på att försöka stoppa den förnyelse som skett i vården? Har du inte sett vad det har inneburit i Stockholm att man har öppnat upp för privata alternativ? Har du inte sett de positiva erfarenheter som S:t Görans sjukhus innebär för landstingsvården?

Om just de här tre ska få vara kvar, men alla andra i framtiden vara förbjudna blir det, med förlov sagt, en lagstiftning som är lite udda.

Anf. 184 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Herr talman! Anledningen till att jag begärde replik var att Erik Ullenhag sade att det fanns planer på att stänga S:t Görans sjukhus. Det finns inga sådana planer som jag har tagit del av. Det måste vara en felaktig uppfattning som Erik Ullenhag har. Någon referens kunde han inte ge.

När det gäller privata vårdgivare säger vi från socialdemokratisk sida: Skriv gärna verksamhetsavtal med privata vårdgivare. Problemet med Erik Ullenhags parti är att man inte har den begränsning som vi inom socialdemokratin alltid måste ha, nämligen att vi måste hålla oss inom den tillgängliga ekonomin.

När ni styrde Stockholms läns landsting med en mångfald privata vårdgivare slutade det med 10 miljarder i underskott som mina partivänner nu har fått rensa upp.

Anf. 185 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Jag ska tydliggöra. Vad jag menar är att S:t Görans sjukhus rimligtvis inte kommer att kunna drivas vidare i sin nuvarande form om Socialdemokraterna tycker att S:t Görans sjukhus fungerar dåligt. Detta trots att patienterna är nöjda, trots att personalen är nöjd, trots att vi får ut mer vård per skattekrone.

Jag tror inte – och det är en avgörande skillnad mellan Socialdemokraterna och Folkpartiet och de övriga allianspartierna – att det viktigaste för en minister i dagens Sjukvårds-Sverige är att förbjuda verksamhet som utvecklar vården. Vi tror precis tvärtom. Ni har haft makten sedan 1994. Ni är ansvariga för problemen och ni har inte löst dem.

Anf. 186 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Kära vänner! Ibland är det bra att tillsammans konstatera att saker och ting inte fungerar. Ibland är det oerhört smärtsamt. Jag tycker att det har varit en dag av smärta med den debatt vi har haft om psykiatrin, och nu om sjukvården när man förstår att så många människor lider och inte får den hjälp de behöver. Men det ger ju också en otrolig vilja och inspiration att byta regering om elva månader, nämligen i september 2006. Det kommer vi också att klara. Det är för välfärdens skull, i första hand.

Vi kan bara konstatera fakta. Erik Ullenhag tog upp äldrevården, och det gjorde också Cristina Husmark Pehrsson. Här finns det alldeles nya rapporter från Socialstyrelsen. En ny undersökning togs upp torsdagen den 29 september på DN Debatt: Gamla får bara 60 % av den vård de

behöver. De svårast sjuka får den sämsta vården. Detta är citat från Socialstyrelsen, som är tillsynsmyndighet. Jag skäms och upprörs!

Jag tycker också att det är besynnerligt, när vi bor i ett välfärdsland och när Göran Persson varenda gång han ser en mikrofon talar om hur bra det går för Sverige, att de människor som har de allra största behoven inte får dem tillgodosedda.

Jag tänkte ägna mitt anförande åt tandvården, en fråga som jag och mitt parti och även andra partier har jobbat mycket med under senare år. Nu får vi nya uppgifter. Folkhälsoinstitutet publicerade nyligen en undersökning där det framkom att 38 % av alla män och 28 % av alla kvinnor med svag ekonomi har dålig tandhälsa. Är det acceptabelt 2005? Svaret är naturligtvis nej! Det är ett stort och genuint misslyckande från den socialistiska majoriteten under de här tio åren. Jag skäms inte för att säga det, för jag tycker så.

Före allmänna motionstiden fick vi ett mejl – jag tror att vi var många som fick det – från Svenska Diabetesförbundet, där man bland annat tar ett exempel som visar hur illa det fungerar för människor som har en kronisk sjukdom, i det här fallet diabetes:

En patient, 50 år gammal, måste ta bort sina kvarvarande tio tänder i varje käke på grund av parodontit, vilket som ni vet är tandlossning. Efter omfattande undersökningar och behandlingar med borttagande av samtliga tänder, röntgen och protes under läkningstiden sätts till slut implantat med brygga in. Den totala kostnaden för detta uppgår till ca 180 000 kr!

Om alla instanser, skriver man, är överens om att det är på grund av sjukdomen som tandvårdskostnaden uppkommer betalar Försäkringskassan 55 000 kr, och patienten måste själv betala 125 000 kr. Hur många kan ta upp det ur egen ficka? Jag tycker att det är förskräckligt! Här ges signaler om att har man en sjukdom i munnen som kan hänföras till en annan sjukdom så går det under högkostnadsskyddet – pyttisan!

Det är när den enskilda människan testar systemet som det kan bevisas om det fungerar eller inte. Jag måste säga att jag skäms över sådana här situationer.

Jag har fått många telefonsamtal och mejl om förtvivlade människor som inte har råd att gå till tandläkaren och få sina tänder åtgärdade. En ung tjej, drygt 20 år, hade haft åtsförningar. Hon vågade inte le. Hon vågade inte gå ut. Hon kunde inte gå på diskotek, för hon skämdes. Hon blev psykiskt oerhört utsatt.

Här kan jag säga, och jag har sagt det många gånger: Jag vill inte att det ska synas i munnen vilken socialgrupp man kommer från. Ändå är detta ett faktum i dag. Något måste göras! Under flera år har Lars Engqvist och andra från regeringen sagt att man ska göra någonting, men man gör likväl ingenting.

Kristdemokraterna har haft modet att säga att munnen tillhör kroppen. Det tycker vi fortfarande. För oss är det en självklarhet att man på sikt måste införliva tandvården i den sjukförsäkring vi har. Det kostar pengar, men vi måste ha en viss ambition. Vi har avsatt extra pengar för att åtminstone ta två steg mot det.

Jag vill fråga Socialdemokraterna inte vad ni säger men vad ni kommer att göra åt de människor som i dag tvingas avstå nödvändig tandvård på grund av ekonomiska bekymmer.

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Sjukvård och
sociala frågor*

Anf. 187 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Fru talman! Vi är säkert många som tycker att tandvårdsförsäkringen behöver förbättras. Det kan i dag bli väldigt dyrt för en del att gå till tandläkaren. Vi kan dock vara glada över att vi har en tandvårdsförsäkring som till exempel innebär att man har fri tandvård upp till 20 års ålder.

Jag tycker att Chatrine Pålsson tar väl stora ord i sin mun. Man ska skämmas, det är förskräckligt, det är förtvivlan och något måste göras. Chatrine Pålsson talar också om ”modet att säga”. Socialdemokraterna har sagt att tandvårdsförsäkringen på sikt bör införlivas i hälso- och sjukvårdsförsäkringen. Vi har också sagt – det står i årets budget – att vi är beredda att avsätta en del medel för ytterligare förbättringar 2007 och 2009.

Då skulle jag vilja fråga: Hur mycket bedömer Chatrine Pålsson att alla de förbättringar som både jag och Chatrine Pålsson vill göra kostar? Berätta sedan för mig hur mycket pengar Kristdemokraterna har avsatt i sina budgetförslag!

Anf. 188 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Vi har i ganska många år föreslagit, Catherine Persson, att det ska tillsättas en utredning i syfte att se till att tandvården också ska inkluderas i sjukförsäkringen. Det yrkar ni alltid avslag på. Ni tillsätter tusen andra kommittéer, men just denna kommitté är inte viktig. Jag är inte så naiv att jag tror att man bara kan ta detta i riksdagens kammare upp och ned, utan vi behöver gå igenom det och se på det. Men ni har inte ens visat mod till detta. Det tycker jag är bekymmersamt om man nu har den ambitionen.

När det gäller Kristdemokraterna har vi avsatt 75 miljoner varje år för kirurgisk behandling av tandlossningssjukdomar. I årets budget har vi också avsatt pengar – jag tror det blev 35 miljoner – för käkens sjukdomar och PAD som man tar i munnen. Man kan också få allvarliga sjukdomar i munnen. Det tycker vi kan gå in under högkostnadsskyddet, och det har vi alltså finansierat.

Anf. 189 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag ska berätta hur mycket pengar det var i förra årets budget: 60 miljoner. Kostnaderna beräknas till mellan 4 och 12 miljarder. Precis som min partivän Conny Öhman sade tidigare har vi för vana att försöka finansiera de förslag vi lägger fram, och vi vill också gärna kunna finansiera ett förslag innan vi utreder.

Då vill jag fråga: Tycker Chatrine Pålsson att det är rimligt att stå och ta så stora ord i sin mun, lura medborgarna att man tänker införa någonting som kanske kostar 7–8 miljarder och avsätta 60 miljoner?

Anf. 190 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Om vi skulle finansiera allting när vi tillsätter en utredning, Catherine Persson, skulle det bli förfärligt rörigt här. Då skulle regeringen inte kunna tillsätta några kommittéer.

Det är helt riktigt att vi har lagt 60 miljoner varje år, plus 75 miljoner extra, på tandvården. Vi har också talat om att man får ta det stegvis. Men vi har talat om åt vilket håll vi vill gå, och det tycker jag är en vä-

sentlig skillnad. När man inte ens vill sätta sig och göra en utredning har man visat att man egentligen inte vill.

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Anf. 191 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Jag vill fortsätta med de summor som Chatrine Pålsson tar upp i talarstolen. Det lät som om det var en helt rimlig summa med 180 000 för implantat.

Jag har också sett de här tv-programmen och följt debatten i tidningarna om summorna. De varierar väldigt mycket i landet. Chatrine Pålsson känner också till att tandvården är avreglerad i dag.

Jag skulle vilja fråga Chatrine Pålsson: Anser Chatrine Pålsson att de summor som presenteras är rimliga, och hur kommer det sig att vi har så väldigt olika prissättning i landet?

Anf. 192 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! För det första ska jag säga att jag refererade till den undersökning som Diabetesförbundet har skickat. Någon annan uträkning har jag inte.

När det för det andra gäller hur mycket det skulle kosta att inkludera tandvården i högkostnadsskyddet vill jag säga att det beror alldeles på nivån på högkostnadsskyddet.

Det jag vill fråga Elina Linna är: Tycker Elina Linna att tandvård är lyxvård?

Anf. 193 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Nej, det tycker jag absolut inte. Vänsterpartiet anser att tänderna är en del av kroppen och ska ingå i högkostnadsskyddet.

Men när nu Chatrine Pålsson tar upp att det beror på vilken nivå högkostnadsskyddet sätts till undrar jag: Planerar Kristdemokraterna, om ni får makten, att höja nivån på högkostnadsskyddet för att kunna finansiera hälso- och sjukvården med tandvården inkluderad?

Anf. 194 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Det har förts en diskussion i varje fall under det senaste året från olika håll. Många tycker att högkostnadsskyddet träder in lite för snabbt jämfört med vad som var tänkt från början. Nu kostar det kanske 250 kr att gå till doktorn, 300 kr på en del håll. Då kommer man ganska fort upp till nivån för högkostnadsskydd.

Men, det är klart, ska man inkludera en sak till tror jag nog att man måste se över nivån i högkostnadsskyddet. Jag tror att det finns krafter som tycker att man ska göra det nu. Vi ska ha klart för oss varför vi har ett högkostnadsskydd.

Anf. 195 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Den gemensamt finansierade hälso- och sjukvården skapar den bästa förutsättningen för allas rätt till en god hälso- och sjukvård som ser till människors behov och inte till deras köpkraft. Vänsterpartiet vill bevara och utveckla den demokratiska och jämlika vården. Vi vill även värna solidariteten mellan människor, solidariteten som innebär

Allmänpolitisk debatt

*Sjukvård och
sociala frågor*

en omfördelning mellan den som arbetar och är frisk till den som är sjuk och i behov av vård.

I mitt anförande, fru talman, tänker jag mest tala om behovet av väl-fungerande primärvård. Vänsterpartiet anser att primärvården tillsammans med kommunens äldreomsorg, geriatrik, hemsjukvård och internmedicin ska utgöra sjukvårdens bas. Detta kallar vi närsjukvård. På vårdcentraler och hälsocentraler ska det även vara möjligt att ha en första kontakt med andra specialister än allmänläkare, exempelvis psykiatriker och geriatriker. Vi tror att vi kan utveckla närsjukvården ytterligare för att minska trycket inom akutsjukvården. En stor del av de patienter som hamnar på sjukhusens akutmottagningar skulle kunna få sina behov tillgodosedda i närsjukvården. Men det förutsätter en markant förstärkning av närsjukvården vad gäller personal och tillgänglighet.

Vi anser att vård- och hälsocentralerna ska ha ett områdesansvar. På så sätt kan primärvården bygga upp kompetens om hälsosituationen i sitt område. Det innebär att man genom samverkan till exempel med skola, barnomsorg, äldreomsorg, socialtjänst, försäkringskassa och arbetsförmedling kan skapa en helhetssyn och bredd i omhändertagande och vård. Det förebyggande arbetet och folkhälsoarbetet i stort ska vara en naturlig del av primärvårdens verksamhet. Tyvärr finns det fortfarande mycket att önska när det gäller samarbete mellan olika huvudmän. Möjligheten att skapa gemensamma nämnder har inte utnyttjats av kommuner och landsting. Det finns ändå verksamheter från olika huvudmän som fungerar bra, till exempel familjecentraler och lokala folkhälsoråd.

Att utveckla närsjukvården kommer att innebära både ekonomiska och mänskliga fördelar. Det är kostnadseffektivt att förebygga ohälsa, och det är mindre kostsamt för sjukvården om patienterna på ett tidigt stadium fångas upp av en effektiv närsjukvård.

Primärvårdens och närsjukvårdens organisation måste bygga på teamet som modell. Vänsterpartiet menar att den fokusering på läkaren som blivit tydligare på sistone varken gynnar patient, läkare eller personal. Patienterna ställer i mycket hög grad krav på en helhetssyn, och då krävs en bred och samlad kompetens. Svensk allmänläkarförening har tagit fram ett förslag till primärvårdsmodell – de kallar den Protos – som Allmänläkarföreningen tror kan lösa mycket av den svenska sjukvårdens problem.

Vi delar inte den uppfattningen. Det är viktigt med kontinuitet och en etablerad kontakt med läkaren men det gäller även teamets andra yrkesgrupper. För många patienter med omfattande behov är oftast distriktsköterskan eller undersköterskan den primära och mest frekventa kontakten. Vi anser att det är patienten och hennes eller hans behov som är det viktigaste. Ofta behövs det ett vårdteam som kan tillgodose patientens behov.

Vänsterpartiet delar inte den uppfattning som regeringen redovisar i den nationella handlingsplanen för hälso- och sjukvården om att en ökad privatisering av primärvården löser de problem som finns i dag. De strukturella problem som finns kan och bör i huvudsak lösas inom ramen för offentlig drift. Den ökade graden av ekonomism inom sjukvårdens alla delar måste ifrågasättas. Om balansen rubbas kan de politiskt och demokratiskt beslutade prioriteringarna vara i fara.

Den ökade ekonomismen innebär också ett etiskt dilemma för vårdpersonalen. Vänsterpartiet anser att en demokratisering av vården borde stå mer i fokus än en privatisering. Det är möjligt redan i dag att ge patienter och personal större möjlighet till inflytande, ansvar och medbestämmande genom att delegera mer och korta beslutsvägarna.

Anf. 196 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Ett samhälle tillgängligt för alla, det låter så självklart. Men tyvärr har vi lång väg kvar för att uppnå detta mål. För fem år sedan antogs en nationell handlingsplan för att vi skulle få ett tillgängligt samhälle för alla, oavsett funktionshinder. Detta mål skulle nås 2010. En hel del har gjorts för att infria målet, men det går för långsamt, och mycket återstår att göra.

I en undersökning av funktionshindrades levnadsvillkor läser vi om hur många upplever ohälsa och utanförskap. Färre funktionshindrade arbetar än svenskar i allmänhet. Otillgängligheten i det offentliga rummet är omfattande och tillgången på hjälpmedel starkt begränsad.

Låt mig ta fram några exempel.

Jag tänker på de döva där en skriande brist på tolkar gör att många avstår från att beställa tolk, för de vet att de inte får någon.

Jag tänker på de synskadade där tre fjärdedelar är beroende av någon anhörig eller bekant för att klara sitt vardagsliv. Endast en fjärdedel får hjälp av kommunen.

Jag tänker på de rörelsehindrade som har svårt att besöka viktiga myndigheter och institutioner.

Samhället har blivit alltmer komplicerat och automatiserat. Det innebär bekymmer när man ska kommunicera med maskiner i stället för med människor. Bankomater, biljettautomater, automater för återvinning är bara några exempel.

Tillgängligheten till olika servicemaskiner måste förbättras liksom kontakten mellan olika politiska beslutsfattare och de företag som tillverkar och placerar ut dessa serviceautomater. Här behövs allmänna riktlinjer för tillgängligheten.

En annan fråga som känns mycket aktuell efter en fin turistsommar är möjligheten för alla att ta del av olika sevärdheter i vårt vackra land.

DHR inventerade förra sommaren de flesta statliga museer och några av landets region- och läns museer. Totalt besöktes 64 olika museer. Av dessa var 27 helt eller näst intill helt otillgängliga för rullstolsburna. På de flesta av museerna gick det inte att nå alla avdelningar. På 45 museer var toaletten inte godkänd.

Turism för funktionshindrade är ett viktigt område. Här har vi mycket att lära av vårt grannland Danmark där man har 1 600 handikappcertifierade besöksmål att välja mellan. I Sverige finns det drygt ett hundratal.

Fru talman! Till sist vill jag lyfta fram en tillgänglighetsfråga som har blivit något av en hjärtefråga för Centerpartiet. Vi gläder oss över att regeringen verkar ha lyssnat på några av våra förslag i dessa frågor, men man kan förstås göra mera. Jag tänker på tillgängligheten till ett arbete.

Vi i Centerpartiet är övertygade om att alla människor har någonting att bidra med på arbetsmarknaden. Människor som aldrig har kommit in på arbetsmarknaden, människor som kanske inte kan arbeta i så högt tempo och människor med reducerad arbetskapacitet bör erbjudas löne-

bidrag i större utsträckning än vad som sker i dag. Vi vill både ha fler platser och höja den bidragsgrundande nivån till 17 700 kr. Vi vill också att det ska vara möjligt att få lönebidrag upp till 67 års ålder och att mer medel ska anslås till arbetsplatsanpassning och arbetsbiträden. På så sätt får man fler funktionshindrade i arbete.

Fru talman! Hur ska de miljoner människor som i dagens Sverige lever med någon form av permanent funktionshinder få samma möjligheter till ett liv som övriga invånare har? Här finns tydligen mycket att göra innan 2010. Det är nu som vi behöver lyfta fram de skarpa förslagen. Det är nu som vi behöver en blåslampa på tillgänglighetsfrågorna. Det är nu som vi behöver få ett större politiskt engagemang i dessa oerhört viktiga frågor.

Anf. 197 CONNY ÖHMAN (s):

Fru talman! Låt mig inleda med ett citat: ”Vi har i dag sammantaget en väl fungerande sjukvård. Den hävdar sig mycket väl vid internationella jämförelser. Därmed är självfallet inte sagt att den i allt är bäst. Exempelvis, och inte minst, finns det brister i kontinuitet och tillgänglighet. Det finns också uppenbara brister i psykiatrin. Men sammantaget är det få länder som kan uppvisa samma trygghet för alla när det gäller tillgång till riktigt bra vård när det allvarliga och resurskrävande sjukdomsfallet inträffar.”

Detta skrev Mats Svegfors, före detta moderat chefredaktör på Svenska Dagbladet, på DN Debatt för några veckor sedan. Jag vill instämma i hans bedömning av betyget på svensk sjukvård. Vid internationella jämförelser är det på detta sätt. Det hindrar inte att det finns problem i svensk sjukvård och mycket som behöver förbättras och åtgärdas.

Grunden för att kunna åtgärda de problem som finns i sjukvården är att vi har en samhällsekonomi som är i balans, att vi har en tillväxt i samhällsekonomin, att vi har nya resurser som kan spenderas och att vi har en skatteunderlagstillväxt som medger att man tillför nya resurser till sjukvårdshuvudmännen.

I dag har landstingssektorn ett samlat överskott. De allra flesta landsting har ordning och ett plus i sin ekonomi. Detta är ett utomordentligt gott utgångsläge för att utveckla svensk sjukvård. Jämför det utgångsläget med hur det såg ut för fyra år sedan i Stockholms läns landsting där en nedkörd borgerlig majoritet lämnade efter sig ett samlat underskott på 10 miljarder kronor!

Om det underskottet hade bestått i dag, då hade det som folkpartisten Ullenhag försökte tala in till protokollet kanske blivit verklighet, nämligen att det fanns planer på att lägga ned S:t Görans sjukhus, något som definitivt inte är aktuellt. Han påstod dessutom att man skulle lägga ned Simrishamns sjukhus där det just nu pågår en upphandling, där för övrigt de fyra allianspartierna är – såvitt jag förstår – oense om hur upphandlingen ska gå till.

Sjukvården producerar mer och mer, det är inte det som är bekymret utan det är att behovet av produktion ökar hela tiden till följd av ny kunskap, till följd av demografiska förändringar. Det är detta som är den överordnade utmaningen för oss alla som sysslar med sjukvård.

Prioriteringar är självfallet oerhört viktiga. När man då tar del av de borgerliga motionerna om att det borde införas läkarintyg från första sjukdagen undrar man ju över Cristina Husmark Pehrssons prat om onödig byråkrati. Vad är detta om inte onödig byråkrati och snedvriden prioritering, att människor med snuva ska skaffa sig ett läkarintyg från första dagen när vi vet att de resurserna behövs mycket bättre på andra håll i vården? Det finns ju inget sammanhang när ni från borgerligt håll resonerar om prioriteringar.

Sjukvården är en fantastisk kunskapsutvecklingsverksamhet. Jag känner inte till någon annan sektor i samhället som är så dynamisk när det gäller kunskapstillväxt. Här ligger en av de jättestora utmaningarna för oss framöver.

En annan jättestor utmaning är självfallet de demografiska frågorna. Långt fler människor över 80 år kommer att kräva mera av sjukvården.

Det behövs också kvalitetsförbättringar och ett öppet kvalitetsregister där människor kan se var man presterar en kvalitetsmässigt bra vård.

Det behövs utomordentligt mycket bättre IT-system i vården. Journalsystemet behöver förändras så att man kan ha en journal per patient.

Så nog finns det utmaningar och utvecklingsområden inom vården, men framför allt måste vi ha kvar en rättvis sjukvård som är finansierad från första till sista kronan.

När man tar del av de borgerliga motionerna i år undrar man hur man från borgerligt håll egentligen tänker när det gäller detta med rättvis sjukvård. Enligt Moderaternas motion ska högkostnadsskyddet vid läkarbesök nästan fördubblas. Läkemedelshögkostnadsskyddet ska försämrats. Trappan i högkostnadsskyddet för läkemedel ska tas bort, vilket kan innebära att en patient som får sitt första recept förskrivet på ett bräde kan tvingas att lägga ut 2 000 kr för att få sin medicin med sig hem. Detta är den avgiftspolitik som Moderaterna presterar i sin motion. Läger man därtill att den sjuke ska få karensdagar och försämrade sjukpenning verkar det som att det i Moderaternas värld är de sjuka själva som ska förbättra kvaliteten i sjukvården. Vi socialdemokrater ställer självfallet aldrig upp på en sådan utveckling. Sjukvården är en solidarisk verksamhet som vi gemensamt ska ta ansvar för att finansiera.

Jag tycker för min del att det vore läge att diskutera de långsiktiga utmaningarna för hälso- och sjukvården, och då bör vi titta både 10 och 15 år framåt. Sjukvårdsdebatten handlar alltför ofta om enskilda sjukdomar, ögonblicksbilder av sjukvården och patienters situation. Det är viktigt, men det är det som vi har våra landstingspolitiker till för att sköta, om någon enstaka klinik här eller någon vårdcentral där inte lever upp till sitt åtagande.

För mig är riksdagens uppdrag i det här avseendet att se till att vi har en lagstiftning i botten för sjukvården som är bra, modern och framåtsyftande och att ta tag i de långsiktiga utmaningarna för sjukvårdssektorn. Ansvarskommittén håller på med ett sådant jobb. Jag tycker att fler partier borde engagera sig i den debatten i stället för att ha svepande, ordrika förklaringar om var man faktiskt står i de här frågorna. Utan att samtidigt presentera den långsiktiga finansieringen blir detta tomma ord rakt ut i luften.

Anf. 198 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Riksdag och regering beslutade 2000 om en nationell handlingsplan för utveckling av hälso- och sjukvården. Efter att ha lagt ned större delen av Sveriges försvar fick man 9 miljarder kronor som man skulle satsa på kommuner och landsting, inte minst när det gäller äldre, psykiskt sjuka och barn.

Den har nu utvärderats, och Socialstyrelsen skriver att en samlad bedömning är att handlingsplanen inte har haft någon större påverkan på utvecklingen av hälso- och sjukvården, snarare är det telefontillgängligheten som har ökat i Sveriges land.

När man tittar på äldre skriver man att trots att den psykiska ohälsan hos äldre kan betraktas som ett folkhälsoproblem är behandlingen av psykiskt sjuka och äldre fortfarande det mest utsatta området trots hela denna satsning.

Riksrevisionen har tittat på de tillgänglighetspengar som regeringen har satsat. Man skriver att det är ett kravlöst resurstillskott till landstingen.

Hur tolkar Conny Öhman detta?

Anf. 199 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Jag ska gärna hålla med på en punkt, nämligen att en del landstings efterlevnad av den nationella handlingsplanen för hälso- och sjukvården lämnar en del övrigt att önska. Det tycker jag också när vi tittar på hur utbyggnaden av primärvården och stödet till psykiatri ser ut.

Däremot kan man konstatera att under de här åren har produktionen av de allra flesta behandlingar, operationer och så vidare hela tiden kontinuerligt ökat. Om man tittar på gråstaroperationer, höftledsprotoser, hjärtkirurgi och så vidare kan man se att produktionen av sjukvård ökar hela tiden. Jag tycker att det är alldeles utomordentligt att det är på det sättet.

Anf. 200 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Det är väl inte heller obekant för Conny Öhman att vi har kunnat öka produktionen av starroperationer för att man har anlitat privata vårdgivare, annars hade man aldrig kunnat producera så många operationer som man gör i dag.

När det gäller sjukvården och högkostnadsskyddet har Conny Öhman helt rätt. Men vi vill inte stänga ute svaga, arbetslösa och sjuka i en fortsatt utsatt situation och miljö och i ett fortsatt bidragsberoende. Vi vill faktiskt hjälpa dem att komma tillbaka till arbete, att komma till doktorn i tid så att de kan få rehabilitering, bli friska och förtjäna sina egna pengar.

Anf. 201 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Ökningen av produktionen har skett på två sätt. Det har skett genom att man har utökat produktionen hos de landstingsdrivna enheterna, och det har skett genom att man i vissa sammanhang har tecknat vårdavtal med privata vårdgivare. Det är väl inget fel med det? Ingen socialdemokrat som jag känner har sagt att det ska vara förbjudet, att det inte ska vara möjligt och att man inte ska utnyttja den möjligheten. Det står till och med i den nationella handlingsplanen att man ska utnyttja

den möjligheten. Det stod i propositionen när vi antog driftsformer för sjukhusen att man ska kunna utnyttja privata vårdgivare på det sättet.

Det där är moderat propaganda och ingenting annat, Cristina Husmark Pehrsson.

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Sjukvård och
sociala frågor*

Anf. 202 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är alltid spännande att höra majoritetens företrädare. Man målar och talar om statistik. Det gör ju statsministern också. Efter att vi har haft de här samtalen i dag känns det ganska förskräckligt att man nöjer sig med att visa statistik och säger: Jo, det finns väl ett och annat som kan bli bättre.

Det tycker jag är problematiskt.

Sedan vill Conny Öhman vara modern. Det ska vara moderna lagar. Men vad är det för modernt med att skriva propositioner om stopplagar när alla fackförbund inom vården, Läkarförbundet, Vårdförbundet, Kommunal och andra, vill ha olika alternativ att välja på? Vad är det för modernt med att säga: Nej, stopp och belägg!

Den kunskapsstillväxt som vi så väl behöver, och där vi har mycket att ge, ska vi ta stryptag på. Hur går det ihop om man vill vara modern?

Anf. 203 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är ganska modernt att ha en lagstiftning som säger att man inte ska ha några gräddfiler i vården. Det är en av de viktiga saker som regleras i den lagstiftning som Chatrine Pålsson hänvisar till. Tycker Chatrine Pålsson något annorlunda på den punkten får hon väl försöka torgföra den idén, men för mig är det alldeles modernt att säga på det sättet. Jag förstår inte riktigt invändningen på den punkten.

Anf. 204 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Gräddfiler har vi i dag, Conny Öhman. Jag ska ge honom ett färskt exempel. Två familjer hade bekymmer med sina barn och trodde att de hade någon neuropsykiatrisk sjukdom. Den ena familjen hade pengar – detta var i Stockholm – och kunde betala själva. De fick en diagnos för sitt barn på tre månader. Det kostade 20 000. Den andra familjen hade inga pengar och fick vänta tre och ett halvt år. Och detta hände trots att vi har en socialdemokratisk regering som säger sig vilja se till att det inte finns några gräddfiler.

Anf. 205 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Jag håller med om att det finns vårdområden där väntetiderna och köerna är alldeles för långa, Chatrine Pålsson. Att man kan köpa helt privat vård där inte samhällets medel är inblandade har vi aldrig tänkt oss att reglera över huvud taget. Det finns en sådan marknad om man har oerhört mycket pengar.

Det viktiga för oss är att använda de skattemedel vi har till den här sektorn på ett rättvist sätt så att det inte finns några gräddfiler inom den sektorn.

Anf. 206 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Lika vård på lika villkor står det i hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf. Men vill vi ha lika vård på lika villkor för alla som finns i vårt land? Det verkar inte så. Regeringen förbereder nu en särlagstiftning för hälso- och sjukvård för asylsökande. Nu är inte Conny Öhman minister, men jag passar på att ställa en fråga till Conny Öhman om den särlagstiftningen.

Varför behövs det en särlagstiftning om hälso- och sjukvård för asylsökande?

Anf. 207 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Jag ska gärna erkänna att jag inte har tagit del av det förslaget till lagstiftning. För mig är det viktigt att man får den akuta medicinska insats man behöver när man vistas i det här landet. Däremot ställer det sig svårare att säga till människor att komma hit och söka asyl, och sedan har de rätt till alla planerade ingrepp och annat som de kan tänkas vilja ha. Men jag ska ärligt säga att jag inte är expert på detta område och vill inte gå djupare in i frågan. Jag har inte läst den promemorian.

Anf. 208 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Enligt nuvarande lagstiftning får asylsökande akutsjukvård. Barnen får också hälso- och sjukvård. Men det som förvånar mig är att man nu anser sig behöva ha en särlagstiftning bara för den här gruppen och att lagen också förbereds på Utrikesdepartementet.

Anf. 209 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Tyvärr, Elina Linna, jag har inte tagit del av promemorian så jag kan inte kommentera den ytterligare.

Anf. 210 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Jag ska gärna hålla med Conny Öhman om att vi behöver ha en långsiktig diskussion. Vi behöver också belysa sjukvården på ett ärligt och riktigt sätt. Det finns saker som är väldigt bra i svensk sjukvård. Man brukar säga att vi är både bäst och sämst. Vad vi är bra på har Conny Öhman sagt, men vad vi är sämst på handlar om detta med tillgänglighet, köer, långa väntetider och inte minst detta med valfrihet.

Nu har vi hört Elina Linna beskriva vad Vänsterpartiet tycker om olika alternativ i vården. Offentlig verksamhet ska vara det enda som gäller, säger Vänsterpartiet.

Då frågar jag Conny Öhman, som samarbetar med Vänsterpartiet: Vad blir det av de vackra orden om att vi ska ha alternativ i vården när Vänsterpartiet så tydligt är emot det?

Anf. 211 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! När riksdagen antog den nationella handlingsplanen för några år sedan var inte Vänsterpartiet med på vagnen, utan då var det borgerliga partier som var med på vagnen tillsammans med oss. Förslaget om lagen som reglerar offentligt finansierade sjukhus var en samverkansproposition tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Vi står

för den socialdemokratiska linjen i de här sammanhangen och försöker självfallet få bredast möjliga uppslutning bakom den.

När det sedan gäller vårdgarantin är det faktiskt så att eftersom vi just nu har ett läge då landstingen har sin ekonomi under kontroll, då vi har en skatteunderlagstillväxt för sjukvårdshuvudmännen och då staten kan ge ytterligare statsbidrag till landstingen så vågar vi socialdemokrater införa en vårdgaranti, därför att nu finns de faktiska möjligheterna att också leva upp till den lagen. Det var något helt annat i början av 90-talet, då de borgerliga valde ut elva eller tolv diagnoser och alla resurser flyttades från alla andra vårdområden till just dessa diagnosområden. Nu ska det här gälla rakt av.

Anf. 212 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Ja, det är väldigt bra. Vi har hört alla vackra ord. I handlingsplanen fanns alternativa driftsformer. Conny Öhman säger att han inte känner någon socialdemokrat som är emot detta. Jag kan berätta att det vanligaste runtom i landet just är att man samarbetar i landstingen med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, och där är man väldigt mycket emot detta. Det ser man också av uppföljningen: Det har inte blivit så mycket av den där handlingsplanen.

Då är min fråga tillbaka till Conny Öhman: Om vi nu är sämst på tillgänglighet, är det då inte dags att skrota stopplagen och mena allvar med att man ska släppa in olika aktörer, eftersom det är just då vi kan få vårdgarantin att fungera?

Anf. 213 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Vi är definitivt inte sämst på tillgänglighet. Jag skulle kunna räkna upp många länder där det är mycket sämre tillgänglighet, där folk inte ens har ekonomi att ställa sig i kö för att efterfråga sjukvården. Det ingångsvärde som Anne Marie Brodén använder vill jag alltså definitivt inte godkänna. Så ser inte bilden av svensk sjukvård ut.

Det är så att socialdemokratiskt styrda landsting använder sig av privata vårdcentraler med vilka man skriver vårdavtal, av privata läkare med vilka man skriver vårdavtal och av privata kliniker för att korta köer. Detta är dagens verklighet, Anne Marie Brodén.

Anf. 214 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Vi har lyssnat till Conny Öhmans beskrivning av den svenska sjukvårdens förträfflighet. Jag kan hålla med om att när det gäller akutsjukvård får vi ett gott omhändertagande. Men det finns också andra grenar som tyvärr inte fungerar lika bra. Jag tänker på vården av dem som drabbas av demens. Jag undrar om Conny Öhman har några åsikter om hur den skulle kunna bli bättre.

I det sammanhanget vill jag också ta upp frågan om vetenskaplig forskning om sjukdomar. Det är så att den neurovetenskapliga forskningen i Sverige är väldigt dåligt tillgodosedd. I Amerika anslås 1 000 kr per person till neurovetenskaplig forskning, men i Sverige har vi bara 100 kr per person till denna viktiga forskning. Jag undrar om Conny Öhman är beredd att verka för att vi ska få mera pengar till forskning om neurovetenskapliga problem.

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Sjukvård och
sociala frågor*

Anf. 215 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Jag hör direkt vilken artikel i tidningarna häromdagen som Lars-Ivar Ericson har läst. Det är så att av 100 % av medicinsk forskning i världen bedrivs 1 % av den medicinska forskningen i Sverige. 99 % bedrivs på andra håll i världen. Det som är allra viktigast är att svenska forskare kan ta till sig den kunskapsutveckling som sker i andra delar av världen. Vi kan inte själva som ett litet land bedriva forskning i världsklass i alla medicinska discipliner.

När det gäller demens är det oerhört viktigt att människor får rätt diagnos, och de som får diagnosen demens ska självfallet få bästa möjliga omhändertagande. Därför är det så fel att använda resurserna som Centerpartiet föreslår, nämligen att man ska ha läkarintyg från första dagen. Det är en fullständigt felaktig prioritering om man faktiskt vill hjälpa de demenssjuka.

Anf. 216 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! En viktig fråga när det gäller demens är också omhändertagandet av de yngre och medelålders dementa. Är det verkligen rimligt att det är som i dag? Om en ung eller medelålders människa drabbas av demens så ska hon eller han placeras på ett boende tillsammans med 80–90-åringar. Vi behöver alltså få en mycket större acceptans för att det finns unga och medelålders dementa som behöver en annan typ av boende.

Anf. 217 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Jag instämmer till hundra procent i den sista synpunkten.

Anf. 218 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Jag har valt att tala om ungdomsfrågor. Jag vet inte riktigt varför det ämnet har hamnat under sjukvård och sociala frågor. Kanske är det för att många, tyvärr, ser ungdomar i högre grad som ett problem än som en tillgång. Jag hoppas att det inte gäller här i riksdagen utan att placeringen mer är uttryck för brådska. Men jag ska försöka ta upp en del av problemen också.

Det är sant att unga människor beskrivs som problem, inte minst i medierna. De röker för mycket, de dricker för mycket, de rör sig för lite och dessutom är det många av dem som inte röstar i valen. I själva verket är det faktiskt tvärtom. Det finns väldigt mycket styrka hos våra unga. Det finns vilja, kraft och nyfikenhet, även hos dem, och kanske framför allt hos dem, som vi ibland slarvigt kallar för värstingar.

Men ett av de allvarligaste problemen som jag och många andra som har arbetat med ungdomsfrågor ser är vuxnas rädsla för unga. Vad unga människor ofta säger är att de saknar kontakt med vanliga, vettiga vuxna. Inte främst med dem som är anställda för att möta unga, utan med dem som gör det frivilligt, inte minst inom frivilligorganisationerna, utan att få betalt för det. Jag kommer att återkomma till det lite senare.

Fru talman! I dag är ungefär 130 000 ungdomar inskrivna på arbetsförmedlingarna i Sverige. Det är fler än invånarna i hela Blekinge län. Hur stort mörkertalet sedan är vet ingen, därför att många unga bryr sig inte ens om att anmäla sig hos arbetsförmedlingen eftersom de inte tror att det är någon större idé. Arbetslösheten finns nu också inom alla grup-

per unga, bland nyutexaminerade akademiker med bra betyg och höga studieskulder lika väl som bland avhoppade gymnasieelever. De som har pluggat vet att kunskap har ett bästföredatum och att arbetslöshet dessutom slår extra hårt mot unga människor. Och eftersom nyckeln in i vuxenvärlden är ett riktigt jobb är det här faktiskt snudd på en katastrof.

Vad gör då regeringen? Jo, man satsar 4 miljoner på fem så kallade navigatorcenter. Tanken att samordna resurser är nog bra, men hur många – utom möjligen vår ungdomsminister – tror att ett ökat samarbete mellan socialtjänst, arbetsförmedling och föreningsliv kommer att leda till fler jobb? För det är det som dessa navigatorcenter ska arbeta med.

Trots att flera miljarder satsas på så kallade arbetsmarknadsåtgärder är det många unga som inte får jobb. Jobb skapas genom att det finns fler som vill anställa eller fler som vill starta företag, och då vet vi att Sveriges placering i det avseendet inte är särskilt mycket att skryta med – den är inte särskilt smickrande.

Fru talman! Den här eftermiddagen har vi också debatterat sociala frågor. Då vill jag gärna ta upp något som länge varit en flick- eller kvinnofråga, men som nu också blivit aktuellt för pojkar och unga män. Det handlar om anorexi och bulimi. Debutåldern sjunker. Nu rapporterar man om 9–10-åringar som dyker upp på ätstörningsklinikerna med fullt utvecklade anorexi. Och hur laddat detta är visas av att till och med så kallade sundhetsveckor kan sätta i gång den här typen av problem: bantning, och därmed ätstörningar.

Enligt Riksidrottsförbundet har det inte hänt särskilt mycket inom forskningen de senaste 50 åren. Behandlingsresultaten, skriver man, är i dag på ungefär samma nivå som på 50-talet. Jag tror faktiskt inte att det är fullt så illa, men uppenbart är att fler får ätstörningar och att det är svårt att få rätt vård. Kötiderna är långa. Det vet jag av egen erfarenhet. Inom den ideella stödföreningen Anorexi/Bulimi-Kontakt, där jag också är aktiv, räknar man med närmare 300 000 personer enbart i Sverige.

Monica Renstig har för Svenskt Näringslivs räkning undersökt tillgänglighet, bemötande och väntetider på 100 kliniker i Sverige. Det har handlat om bröstcancer och en del annat, men också om anorexi. Resultatet är förskräckande. Väntetiden för behandling av anorexi var för de fyra kliniker som över huvud taget svarade på enkäten 17 veckor. Andra kliniker vågade inte ens ge sig på att skatta väntetiderna.

Detta med anorexi och bulimi smittar. Det vet man på skolorna där man kan se hur det hela vandrar runt, och det vet man också på de få ätstörningskliniker som finns.

Fråga runt bland vänner och bekanta och ni kommer att upptäcka att detta finns överallt. Till och med de som har gravt underviktiga tonårsdöttrar kan, när de desperat söker hjälp, få höra att de inte är tillräckligt sjuka trots att de kanske bara väger 40 kilo. Och de som fyllt 20 år kan få höra att de är för gamla för att få tid på någon av de alltför få ätstörningskliniker som finns i Sverige i dag.

Anf. 219 GABRIEL ROMANUS (fp):

Fru talman! En av de vägledande principerna för svensk alkoholpolitik har under de senaste hundra åren varit den så kallade desintresseringsprincipen, det vill säga att man ska begränsa de kommersiella intressenas inflytande över alkoholhanteringen.

Det är ganska naturligt för den som betraktar marknadsekonomi som ett medel för ökat välförstånd och inte som en överordnad religion som ska tillämpas i alla sammanhang att hålla undan kommersiella intressen, dynamiska krafter som privat vinstintresse och konkurrens från sektorn alkohol, som man vill ska minska i omfattning.

EU-anslutningen, som har många fördelar, har också haft ett fåtal nackdelar, däribland en försvagning av den svenska alkoholpolitiken som lett till att vi i dag dricker drygt 30 % mer än vi gjorde när vi kom med i EU. En av orsakerna till detta är ett ökat spelrum för kommersiella intressen.

Jag tror inte att jag överdriver om jag säger att det knappast går en dag utan att man i något av våra medier får se exempel på att de kommersiella intressena systematiskt arbetar för åtgärder som leder till ökad alkoholkonsumtion och därmed ökade skador. Ibland kan det vara fråga om rimliga åtgärder, ibland är de mindre vettiga, men de går alltid i samma riktning. De ska leda till mer konsumtion och ger då naturligtvis också mer skador.

Jag vill fästa kammarens – och även andras som kanske lyssnar – uppmärksamhet på att Världshälsoorganisationens Europaorganisation hade ett möte i Bukarest i september där man antog en resolution om alkoholpolitiken. Veckorna före beslutet drog de europeiska bryggerierna i gång en intensiv lobbykampanj – alkoholkapitalet är numera internationellt mycket välorganiserat – för att påverka regeringarna.

Jag vill för kammaren visa upp ett dokument som den europeiska bryggareföreningen skickade ut till sina medlemmar. Och vad ville de? Jo, de ville från resolutionen ta bort en hänvisning till att handelspolitiska överenskommelser måste ta hänsyn till effekterna på folkhälsan. De ville undergräva Världshälsoorganisationens förtroende för rapporten ”Alkohol ingen vanlig vara”, som gjorts av femton av världens främsta alkoholforskare, för att de rekommenderar höga alkoholskatter, begränsning av tillgängligheten och annat sådant som industrin inte gillar. Dessutom ville de att industrin skulle få ett större inflytande över alkoholpolitiken.

Det är glädjande att kunna konstatera att den lobbykampanjen misslyckades. Inget av förändringarna gjordes i resolutionen. Det visar dock att man alltid måste vara på sin vakt mot kommersiella intressen inom alkoholområdet.

Även de svenska bryggerierna lobbar, precis som vin- och spritleverantörerna. De arbetar för sänkta skatter. De säger nej till den särskilda skatten på alkohol som regeringen kommer att föreslå. De säger nej till höjd åldersgräns på restaurang, vilket regeringens utredare föreslagit, och de vill ha ökade möjligheter att göra reklam.

Vi i Folkpartiet är öppna för att en skattesänkning kan bli nödvändig, men det jag vill reagera mot är den panikagitation som pågår på detta område. Hela det här året har Systembolagets försäljning ökat, inte minskat, och resandeförseln har minskat, inte ökat. Det tog emellertid hela nio månader innan detta uppmärksammades i medierna eftersom det inte stämmer med den mediala dramaturgin, utan där ska man hela tiden tala om att försäljningen flyttar utomlands och att svensk alkoholpolitik håller på att gå under.

Sedan alkoholskatten på starköl sänktes 1997 har försäljningen av starköl i Systembutikerna i själva verket ökat med 70 %, alltså med 70 miljoner liter. Och i år har den ökat med ytterligare 3,5 %. Det räcker emellertid inte för svenska bryggerier. De har nämligen fått en minskad lättölsförsäljning och en minskad försäljning av obeskattad starköl. Därför måste de kompenseras genom sänkt starkölsskatt så att de kan få mer alkohol såld.

Min slutsats, fru talman, blir att vi gärna kan ha en dialog med de kommersiella intressena, men vi ska vara medvetna om att de har andra intressen än folkhälsointressen. Därför bör de heller inte ha inflytande över folkhälsopolitiken.

Alkoholindustrin vill ha information, säger de. Det är klart att de kan kosta på sig detta för de vet att information som inte är kopplad till åtgärder inte har så stor verkan. Så visst kan de flagga med att de vill ha information. Men att vidta åtgärder som får verkan motsätter de sig nästan alltid. De har heller ingen trovärdighet när de säger att de vill ha en minskad alkoholkonsumtion eftersom 10 % av konsumenterna står för ungefär halva försäljningen.

Världshälsoorganisationen har visat att man kan klara av att utforma en bra politik utan att lyssna på industrin. Tyvärr är det inte på samma sätt inom EU. Jag skulle önska att vi i Sverige arbetade för att alkoholindustrin ska få ungefär samma inflytande över alkoholpolitiken som tobaksindustrin har över tobakspolitiken.

Anf. 220 ULRİK LINDGREN (kd):

Fru talman, åhörare, tv-tittare och alla andra! Det finns ett antal grupper som det är tyst om, som inte har egen röststyrka, som har lägre status och som endast för någon tid får ökad uppmärksamhet när medierna larmar om något missförhållande. När sedan medierna flyttar fokus till något annat faller dessa grupper in i skuggan igen, in i osynligheten.

Vi ser det när det gäller personer med psykiska funktionshinder som inte själva förmår tala för sig, och vi ser det när det gäller missbrukarvården. Ökningen av alkohol- och drogmissbruket har varit dramatisk under de senaste tio åren. I dag har vi kanske bortåt 30 000 missbrukare av tung narkotika och kanske 70 000 med ett tungt alkoholmissbruk. Samtidigt har under alla dessa år med socialdemokratiskt maktinnehav missbrukarvården fått förfalla.

Som Socialstyrelsens granskningar visat, nu senast granskningen 2005, är resurserna långt ifrån tillräckliga. Det är svårt för den enskilde att över huvud taget få vård. Det är brist på avgiftningsplatser, på behandling, på eftervård och samordning samt på psykiatrisk vård. Och när missbrukarvård ges är den fragmentarisk i stället för den uthålliga process som skulle behövas. Många utsatta människor, och inte minst deras anhöriga, känner sig övergivna. De lämnas bakom.

Fru talman! Detta duger inte. Det går inte an. Kristdemokraterna har sedan förra året begärt en vårdgaranti. Den som är i behov av vård för sitt missbruk måste också få det. För att missbrukarvården ska ha effekt fordras resurser. Missbrukarvårdens alla delar måste återupprustas och bli uthålliga. Det gäller socialtjänsten, psykiatrin, avgiftningen och den slutna och öppna kriminalvården. Dessutom måste frivilligorganisationerna ges det förtroende de är värda.

För att klara detta anslår Kristdemokraterna 9 miljarder kronor mer till kommuner och landsting under de kommande två åren än vad vänstersidan gör samt 200 miljoner kronor till frivilligorganisationerna 2006–2007.

Frågan är nu om vänstersidan menar allvar med den uthållighet som krävs för att detta ska göra skillnad i missbrukarvården. Vi välkomnar att det för i år och för nästa år finns anslag som är väsentligt större än tidigare, men frågan är: Var är uthålligheten?

För 2006 trappar vänstersidan ned anslagen till psykiatrin, och man minskar insatserna för alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder, från 265 miljoner kronor i år till 249 miljoner kronor 2006. Ingen tror att ett uppblåst anslag under ett eller två år ska ordna upp tio års försummelser. Det krävs flera års uthålligt arbete, och den regerande majoriteten måste hålla i det för att det ska bli skillnad.

Pengarna kan vara bortkastade om det inte finns ett genomtänkt, beslutsamt program för hur vårdgarantin ska utformas. En behandlingsplan måste upprättas. En lots ska följa den enskilde genom inslag av tvång och öppenvård, oavsett vilken samhällsinstitens som för ögonblicket är huvudman – kommun, landsting eller stat. Och där behandling ska bedrivas måste det finnas kompetent personal.

Som en del i vårdgarantin måste effektiv behandling, till exempel underhållsbehandling med läkemedel som metadon eller subutex, kunna ges i hela landet. Det är omoraliskt med den narkotikadöd som finns i dag, som orsakas av att missbrukare inte i tid får metadon eller subutex. I vissa delar av landet finns det köer på ett till ett och ett halvt år. De måste bort.

Den lika vård i hela landet och behandling efter behov som vänstersidan brukar tala om – var är den? Det kan man undra, Elina Linna och Conny Öhman. Den föreligger ju inte alls på det här området. Det är i själva verket en lotteriverksamhet: Det beror på var man bor om man ska få adekvat behandling för sitt drogmissbruk.

Det råder oenighet när det gäller hur mycket metadon och subutex man ska vara beredd att ge i olika skeden av missbruket. Men de köer som föreligger med dagens kriterier måste bort. Är vänstersidan beredd att på allvar införa en vårdgaranti för missbrukare? Och är vänstersidan beredd att radera köerna till underhållsbehandling med metadon eller subutex?

Kerstin Wigzell har presenterat ett förslag till behandlingsgaranti där statsbidrag används för att lokala behandlingsgarantier ska utfärdas. Det är en god ansats, tycker vi, men det är inte nog att, som utredningen tycks mena, överlåta till den enskilda kommunen att avgöra om garantin ska komma till stånd. Menar vi allvar med vårdgarantin måste den vara utformad som vårdgarantin för hälso- och sjukvården, det vill säga att den ska omfatta hela landet och innebära allas lika rätt.

Vård- eller behandlingsgaranti är naturligtvis inte heller någon trollstav – missbrukarens kärlek eller sug efter drogen kan förhindra eller förstöra den ambitiösaste missbrukarvård. Men vi kan definitivt göra det bättre med tillräcklig beslutsamhet. Det har Danmark visat med sin vårdgaranti, och varför skulle inte Sverige kunna göra bättre?

Fru talman! I mitt inlägg har jag fokuserat på missbrukarvården, men än viktigare är förstås att vi kan stävja ingången och minska nyrekryte-

Anf. 221 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Förra veckan fick jag en tingsrättsdom i min hand. Det var en dom i en vårdnadstvist där domstolen totalt har struntat i att göra någon bedömning av risken för barnet, risken att bli utsatt för kränkningar, våld och övergrepp, en dom där domstolen struntat i att ta reda på barnets åsikter, vad barnet tycker och känner. Detta är dessvärre inte första gången.

På mitt skrivbord har jag en hög av domar och vårdnadsutredningar där barnet, det barn som är huvudperson för föräldrarnas tvist, är osynligt – helt osynligt. Den högen blir bara större och större, den växer för varje vecka som går. Barnen blir bara mer och mer osynliga. Så ska det väl inte vara?

Det är först och främst om barnen jag ska prata i dag, de barn som osynliggjorts och nonchalerats av domstolar och socialnämnder. Jag ska inte berätta om alla de enskilda fall som fyller mitt skrivbord, men ni ska veta att det är oerhört svårt att låta bli. Jag ska inte heller berätta om alla de förtvivlade föräldrar som ringt och mejlat mig för att berätta om de kränkningar som socialtjänst och domstolar utsatt dem för, om det dåliga bemötande de fått från myndigheterna när de sökt hjälp för sina barns skull, om mammor som flytt med barnet, då pappan utsatt barnet för övergrepp – mammor som därför dömts till vite och även förlorat vårdnaden, om pappor som inte blir trodda när de berättar att mamman utsatt barnet för vanvård. Allt det här är verklighet och konsekvenser av vår svenska vårdnadslagstiftning.

Jag vill berätta om en liten flicka som heter Jacqueline och är åtta år i dag. Jacqueline var under många års tid mycket rädd för att hon skulle behöva flytta till sin pappa som hon aldrig bött med förutom under en mycket kort period som spädbarn.

I vårdnadsutredningen som gjordes hördes Jacquelines röst inte alls. I domstolen tog man ingen hänsyn till hur hon ville ha sitt liv. Man bortsåg helt från hennes rädsla, man gjorde henne till ett av de osynliga barnen. I dag slipper Jacqueline tack och lov att vara rädd. I dag kan hon gå till skolan. I dag kan hon gå till läkaren om hon behöver, vilket hon inte fick så länge hon levde undangömd med sin mamma. Men det tog många år innan domstolen faktiskt såg Jacqueline, hon som ändå varit huvudpersonen i så många och långa vårdnadsprocesser. Det är år som på sätt och vis har blivit hennes förlorade barndom.

Jag vet att det finns många barn som fortfarande är rädda precis som Jacqueline var förut. Jag visste redan innan jag började ägna mig åt den här frågan att det var många barn som för illa men inte att de aldrig skulle ta slut. Och varje gång jag tittar på högen av domar och utredningar på skrivbordet vet jag att bakom varje beslut finns minst ett barn som inte hörs, inte syns eller märks.

Det här är så upprörande, så tragiskt att jag inte finner ord för det. Det handlar om barn som inte blir trodda när de berättar att en förälder utsätter dem för sexuella övergrepp eller annan vanvård, om barn som tvingas leva med en förälder som de är rädda för, barn som har hämtats till umgänge av uniformerad polis på skolgården. Men framför allt handlar det

Allmänpolitisk debatt

*Sjukvård och
sociala frågor*

om barn som inte får den respekt de förtjänar från vuxenvärlden, barn vars rättssäkerhet och mänskliga rättigheter tagits ifrån dem.

Vad händer med en flicka eller pojke som växer upp utan att få sina åsikter respekterade, utan att bli tagen på allvar? Barndomen är inte bara en transportsträcka till livet som vuxen. Det är under barndomen som vi formas till dem vi sedan blir. Det är under barndomen som vi lär oss innebörden av begrepp som empati, rättvisa och demokrati. Det är då vi ska lära oss att vi ska kunna lita på våra medmänniskor.

Jag har under de senaste närmare två och ett halvt åren lett en fördjupningsstudie i familjerätt just för att kunna få fördjupad kunskap om hur lagstiftningen fungerar, hur lagarna upplevs och framför allt hur de tillämpas och varför. Jag kan med fog säga att tillämpningen av vårdnadslagstiftningen har havererat. I dag är det ingen som lyssnar på barnen. Därför måste lagstiftningen ändras. Socialsekreterare, domare och poliser, alla som har förtroendeuppdrag i socialnämnderna och som nämndemän i domstolarna, måste lära sig att lyssna på barnen. För barnen kommer, trots att de osynliggörs i vårdnadstvister, aldrig att sluta berätta.

Det finns en rad olika förslag, fru talman, som Vänsterpartiet har lagt fram under årets allmänna motionstid. Bland annat föreslår vi att barn ska få rätt till medicinsk eller psykiatrisk behandling och vård även om en av vårdnadshavarna motsätter sig det. Domstolarna och socialnämnderna måste göra riskbedömningar för att barn inte ska riskera att utsättas för kränkande behandlingar eller riskera att utsättas för någon form av kränkning eller hot.

Fru talman! Tingsrätter och domstolar måste upprätta särskilda barnprotokoll, där de på ett exakt sätt ska redovisa och motivera på vilket sätt domen har tagit hänsyn till barnets bästa. Det är några av de förslag som Vänsterpartiet har lagt fram för barnets bästa.

Anf. 222 ANNE MARIE BRODÉN (m):

Fru talman! Vi har diskuterat sjukvårdsproblem men också sociala frågor i eftermiddag. Jag vill lyfta upp några viktiga och angelägna frågor som handlar om tillgänglighet och vårdgaranti.

Vi kan läsa i tidningarna om hur vårdköerna ringlar långa över hela landet. Personalen går på knäna, och det rapporteras om dålig effektivitet. Operationssalarna står tomma och outnyttjade samtidigt som behovet av vård växer. Vi läser i tidningarna varje dag om patienter som inte får den vård de har rätt till.

Glädjande nog är privata företag på frammarsch. Flera av de stora aktörerna ökade sina vinster förra året. Det känns tryggt med tanke på att det just är de privata entreprenörerna som bidrar till att köerna kortas. Det ser vi flera exempel på runtom i landet. Vi i den borgerliga alliansen är övertygade om att mångfald av princip är bäst för alla, patienter, personal och inte minst skattebetalare. En verksamhet som konkurrerar kommer helt enkelt att vara tvungen att erbjuda den bästa möjliga servicen och vården till lägsta möjliga pris. Det finns inga motsättningar mellan god hälsovård och lönsamhet.

I Sverige, fru talman, uppfattas landstingen som normaltillståndet för hur sjukvård ska drivas, och där kan däremot köerna växa i oändlighet. Så länge det inte finns någon kortare kö att stå i kan patienten inte göra

något annat än att vänta. Ett monopol är inte en garant för vare sig lågt pris eller god kvalitet. Tvärtom. Med bara en vårdgivare blir sjukvården kvar vid den situation som råder i dag, det vill säga långa köer, bristande effektivitet och stelbenta strukturer. Vänsterkartellen har målat in sig i ett hörn.

Man förstår trots allt detta, och nu genomför man en vårdgaranti den 1 november 2005. 18 dagar kvar! Men för att klara detta behövs mer av mångfald. Då kan vi få en dynamisk vårdsektor som utvecklas. Då är patienten inte längre ett problem utan någon som snabbt ska tas hand om.

Vi har många gånger här i kammaren sagt att en vårdgaranti är bra. Vi tycker också att det är bra att många hjälper till att bidra till att korta köerna. Men då krävs det att vi inför en riktig vårdgaranti.

Fru talman! Garanti betyder säkerhet, borgen – vilket är ett bindande löfte. Vänsterkartellens vårdgaranti lever inte upp till detta. Patientens rättigheter är fortfarande svaga.

Den kommande vårdgarantin kommer att innebära att det ska ta högst 90 dagar från allmänläkarens remiss till dess att patienten får träffa en specialistläkare. Sedan ska det ta högst 90 dagar från specialistläkarens beslut tills behandling ges. Det innebär att den sammantagna maxtiden kan sträcka sig över ett halvår eller ännu längre. Det anges nämligen inget maximum för hur lång tid allmänläkaren får ta i anspråk för att genomföra sin undersökning. Med röntgenremisser, provtagningar, svar som ska anlända från labb och återbesök rinner veckorna och väntetiden snabbt undan. Det finns inte heller några sanktioner mot den vårdgivare som misslyckas med att leva upp till garantin.

Fru talman! Sverige får inte den mera tvingande typ av vårdgaranti som är tänkt att fungera bland annat i Storbritannien. Där är det tänkt att det ska ta 18 veckor från besöket hos allmänläkaren tills behandlingen har inletts. Ambitionen är att undanröja uppskov med start av garantitiden till följd av långsamma remisser med mera. Den vårdgivare som inte lever upp till garantin riskerar att i framtiden mista sin rätt att ta emot offentligt finansierade patienter. I Sverige, däremot, kommer vi även fortsättningsvis att behöva slåss för rättigheten att få vård i tid trots vårdgarantin – just för att den inte är en riktig garanti.

Fru talman! Vi moderater föreslår en tydlig patienträttighetslag som innehåller en vårdgaranti på riktigt med tydlig valfrihet att söka vård hos både privata och offentliga aktörer. Först då kommer vi att klara att korta ned tiden i väntan – och i många fall smärta och oro.

En tydlighet mot alla som erbjuder sjukvård, likt den som införs i England, behövs. Det är tiden från första mötet till behandling som är det viktiga. Det är först då som vi kan prata om en riktig vårdgaranti, och det är först då som vi tar köerna på allvar.

Vi kunde tidigare i debatten höra att Sverige har både den bästa och den sämsta sjukvården. Det sade jag till Conny Öhman. Man kan se det i en bilaga till Svenska Dagbladet i går. Där beskrivs att vi i många delar har en bra sjukvård i Sverige men att vi är sämst när det gäller tillgänglighet. Jag läser att de svenska patienterna spenderar mycket tid i köer i väntan på behandling och att det är mycket svårt att få träffa sin husläkare med kort varsel.

Fru talman! Med detta vill jag säga att trots löfte om vårdgaranti, trots införande av vårdgaranti, blir det ingen riktig garanti. Patienterna har

inga rättigheter utan får fortsätta att vara beroende av vad politikerna bestämmer, tycker och tänker.

Fru talman! Sverige behöver en ny regering.

Anf. 223 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Jag tog i mitt anförande upp den ökande ekonomismen, som kan innebära ett etiskt dilemma för vårdpersonalen. Jag tänker på en händelse i Värmland. Jag vet inte om Anne Marie Brodén känner till den.

Ett privat företag som bedriver närsjukvård på en vårdcentral hade infört en bestämmelse att patienter som inte kan betala när de kommer till en beställd mottagningstid blev stoppade. De fick inte komma till mottagningen eftersom de inte hade pengar med sig. Det skickades inte någon faktura. De blev stoppade. Personalen fick hindra dem att komma till närsjukvården.

Anser Anne Marie Brodén att det är rätt att göra så? Jag har ställt en fråga till ministern, och jag vet att Anne Marie Brodéns partikamrat i Värmland försvarar detta.

Anf. 224 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Jag känner inte till det enskilda fallet. Jag kan konstatera att det är ett bekymmer med många som inte har pengar med sig när de kommer till sjukvården. Det vanliga sättet är att skicka en faktura till patienten i fråga. Så gör vi i Halland där det finns många privata vårdcentraler. Det är det bästa sättet.

Jag tycker inte att man ska neka patienter vård, varken privat eller offentlig vård. Men jag konstaterar att det är stora brister i många landsting där det finns vänsterstyre och socialdemokratiskt styre, där det varken finns möjlighet att komma till en privat vårdcentral eller en offentlig vårdcentral. Då är det naturligtvis ett oerhört mycket större bekymmer att man inte ens får en tid.

Anf. 225 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Anne Marie Brodéns partikamrat landstingsrådet i Värmland tyckte att det Carema hade infört var bra och ansåg att det gick att tänka över om det skulle införas i den offentliga hälso- och sjukvården. Sedan ändrade hon sig när hon fick klart för sig att en sådan bestämmelse strider mot hälso- och sjukvårdslagen. För oss i Vänsterpartiet är det viktigast att följa hälso- och sjukvårdslagen.

Anf. 226 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Det är bra att man ändrade sig. Jag hoppas också att man i Västmanlands landsting ändrar sig när det gäller vänsterkartellen, som nu förbjuder valfrihet i vården, gör stora indragningar och inför restriktioner just till den överenskommelse vi har om rätten att välja vård utanför landstingsgränserna. Det är klokt att försöka hitta en så flexibel och bra vård som möjligt både i Värmland och i alla andra landsting. I Västmanland, tyvärr, bryter man mot rätten att söka vård utanför länet. Det tycker jag är allvarligt.

Anf. 227 MARITA ARONSON (fp):

Fru talman! Här växlar vi mellan olika saker. Nu ska jag tala om utsatta barn. Förra året talade jag också om utsatta barn i den allmänpolitiska debatten, och jag talade då om barn till missbrukare och psykiskt sjuka, barn med särskilda behov, barn som fått fosterskador av alkohol och droger, apatiska barn, ensamma barn på flykt, barn med neuropsykiatriska funktionshinder och så vidare. Dessa frågor har vi samlat i en barnmotion som Folkpartiet har lämnat in. Jag talade förra året om åtgärder som man kunde vidta, men väldigt lite har hänt.

I dag tänkte jag ta upp en annan grupp barn, barn som har en förälder i fängelse. Jag ska först ta två exempel.

Linda, 7 år, drar sig ofta undan på fritis och funderar över varför pappa inte bor hemma längre. Hon tror att hennes pappa inte tycker om henne längre och att det är därför som han inte kommer hem.

Sara, 14 år, är ledsen och okoncentrerad och svarar kort på tilltal. För ett halvår sedan blev hon vittne till polisens gripande av hennes pappa. Hon klagar ofta över huvudvärk och äter dagligen huvudvärkstabletter. Hon försover sig ofta på morgnarna och har börjat skolka från vissa lektioner.

Det här är två exempel på barn som har en förälder i fängelse.

I torsdags deltog jag i ett seminarium i Göteborg med rubriken Bättre frigivning. Det handlade om ett projekt som pågått under tre år i samarbete med kriminalvården, socialtjänsten och frivilligorganisationer, i detta fall Göteborgs räddningsmission via sina två verksamhetsgrenar Agora, som jobbar med kvinnor, och Solrosen, som jobbar just med barn som har föräldrar i fängelse.

Det jag fick med mig från seminariet var att både personal och de frihetsberövade kvinnorna som deltog sade: Glöm inte barnen! Jag lovade att jag skulle ta upp dessa barns behov i dag här i riksdagen.

Om de här kvinnornas situation skulle jag kunna prata mycket och länge, men det som jag mest fäste mig vid var just barnens situation. Det vill jag berätta mer om här i dag.

Barn som har en eller två föräldrar som är frihetsberövade på grund av brott har rättigheter utifrån barnkonventionen, liksom alla andra barn. De har rätt att upprätthålla kontakten med en förälder även om denne är häktad eller intagen på anstalt. Vad jag vill lyfta fram är att samhället måste ta sitt ansvar för att göra kontakten mellan barn och deras frihetsberövade föräldrar så positiv och meningsfull som möjligt. Barnet ser ju inte föräldern som en brottsling utan som sin mamma eller pappa.

I Sverige lever i dag flera tusentals barn som har föräldrar i häkte eller på anstalt. Kriminalvårdsstyrelsen anger i en grov uppskattning att det rör sig om ca 8 000 barn som har minst en frihetsberövad förälder.

Barnombudsmannen presenterade förra året rapporten *Straffa inte barnet* som visar på allvarliga brister utifrån barnperspektivet inom kriminalvården. Den här undersökningen gjordes också 1997, men det visade sig nu åtta år senare att väldigt lite hade hänt.

Barnombudsmannen ansåg i rapporten att det måste tydliggöras i lagstiftningen att barn som har frihetsberövade föräldrar har rättigheter enligt barnkonventionen och att hänsyn måste tas till dessa rättigheter.

Viktigt är också att dessa barn synliggörs för att kunna få den hjälp och det stöd som de behöver. Det är viktigt att olika myndigheter, som

till exempel polisen och kriminalvården, som har kontakt med den intagne får kännedom om att personen också har barn. Det är en förutsättning för att dessa barn över huvud taget ska få sina behov tillgodosedda. Barnombudsmanen ansåg också att det är viktigt att Socialstyrelsen och Kriminalvårdsstyrelsen utarbetar rutiner för ett ökat samarbete kring dessa frågor.

Fru talman! Kriminalvården bör åläggas en skyldighet att inrätta besöksrum och besökslägenheter, se till att barn får ringa och bevilja permissioner för att barnen ytterligare ska få träffa sina föräldrar, och förstås öka samarbetet mellan socialtjänst och kriminalvård.

Det finns två bra exempel: Bryggan i Stockholm och Solrosen just inom Räddningsmissionen i Göteborg. Det är bra ställen dit barn kan få komma för att bearbeta sina upplevelser och sorger över separationen från den frihetsberövade föräldern.

Barnet behöver bearbeta och få svar på många frågor, träffa andra barn i liknande situationer och helt enkelt bli sedda. Det är inte så många av de 8 000 barn som finns i Sverige i dag som får hjälp, men det är så få ställen som kan ge den här hjälpen. Det behövs många Solrosen, som vi har i Göteborg, i hela landet. Straffa inte barnet! Jag vädjar till regeringens företrädare. De har försvunnit ur den här salen, men jag hoppas att de hör ändå. Gör något nu!

Fru talman! Tillbaka till det seminarium som jag bevistade i torsdags. Nu var projektet slut. Pengarna hade beviljats under tre år, och de var slut. Alla var ense om att kanaler hade utarbetats men att det inte skulle kunna fortsätta på det sätt som det fungerade. Det var bra att det fanns projektpengar ett tag, men sedan var det tillbaka till det gamla vanliga. Det är förödande med dessa projektpengar – det skulle i stället ha varit en satsning på permanent verksamhet.

Om vi ska bli trovärdiga mot våra kommuner och deras socialtjänst och mot barnen kan vi inte bygga upp samhället på projekt som bara finns en kort tid och sedan tar slut, utan det måste finnas permanenta insatser. Regeringen har satt dessa treårsprojekt i system, för att låtsas att den är aktiv och gör något. Och visst kan det hända mycket under tre år, men i mötet med förtroendevalda från kommun och landsting hör jag ofta att det är svårt att sedan få in denna verksamhet i ordinarie budget, utan man bara lägger ned verksamheten.

Gör något för dessa barn!

Anf. 228 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Det finns få saker som upprör oss så mycket som när barn och oskyldiga får sätta livet till eller skadas allvarligt. Sorgen och vreden ökar ytterligare när den eller de som orsakat skadorna har gjort detta i berusat tillstånd. Om dessutom den eller de ansvariga tilldöms ett straff som inte står i paritet med brottet eller brott av motsvarande slag övergår frustrationen lätt i ren ilska mot rättssystemet.

Ett exempel på detta lämnades oss för endast några dagar sedan då en kraftigt alkoholpåverkad bilförare som dödat två ungdomar fick sitt straff nedsatt med sex månader till tre och ett halvt år. De signaler som sänds ut av ett sådant domstolsutslag står i direkt motsats till lagarnas preventiva syften. Om man döms till ett års fängelse för att ha fredat sin boskap och näringsinkomst mot ett rovdjur, samtidigt som dödande av två oskyldiga

människor får reducerad straffsats i högre dömande instans trots ett redan lågt straff i ett tidigare domstolsutslag, minskas tilltron till rättsväsendet och lagstiftarna.

När det gäller problemen med den ökande alkoholkonsumtionen är dessa tyvärr inte avgränsade till trafiken. Våld, kriminalitet och social misär följer ofta i spåren på en okontrollerad alkoholkonsumtion. Till detta kommer även droger som, har det visat sig, inte sällan blandas med alkoholhaltiga drycker. Då blir problemet ännu större. Påverkan kan inte alltid konstateras utan sofistikerade mätinstrument.

Om man avgränsar sig endast till Stockholms län dödades 54 personer och 1 000 personer blev svårt skadade i trafiken under 2003. Var femte bilist som var inblandad i en trafikolycka med dödlig utgång var alkohol- eller drogpåverkad. En stor del av dessa förare var kraftigt påverkade, och ett alltför stort antal var dessutom återfallsförbrytare. Varje år ertappas i Stockholm 4 000 förare som är påverkade. Man beräknar att detta är hälften av det faktiska utfallet.

Men det finns exempel på att det går att göra någonting åt problemen.

Polisen i Stockholms län har framgångsrikt under några år prövat ett system som kallas Smadit, Samverkan mot alkohol och droger i trafiken. Projektet är ett samarbete mellan polis, Vägverket, sjukvården, kriminalvården, Kommunförbundet och länsstyrelsen. Som en viktig del i projektet ingår att man vid tillfället för gripandet erbjuder den ertappade föraren rehabilitering enligt ett visst system, där olika kompetenser ingår. Resultatet överträffar alla förväntningar, och därför har man nu beslutat att permanenta projektet.

Fru talman! Alkoholkonsumtionen i Sverige har under senare år ökat i sådan omfattning att man kan tala om rekordkonsumtion. Orsakerna är flera, bland annat ändrade införselkvoter för privatpersoner.

Men detta är inte hela förklaringen. Det har också skett en attitydförändring till alkohol, och nya dryckesmönster har etablerat sig.

Mest alarmerande är konsumtionsökningen hos ungdomar. Det är vetenskapligt belagt att alkoholkonsumtion i unga år kraftigt ökar risken för bestående skador och för att man fastnar i ett livslångt alkoholberoende.

I försöken med att få stopp på den ökande alkoholkonsumtionen har olika förslag lagts fram. Alkoholinförselutredningen har föreslagit en del preventiva insatser och justering av åldersgränser vid servering av alkohol. Man har dessutom föreslagit kraftigt sänkt skatt på alkohol. Regeringen har önskat höja skatten på sprit men dess bättre ännu inte fått gehör för förslaget.

De motiv för sänkt alkoholskatt som framförts gäller en tänkt minskning av privatinförseln från andra länder, Systembolagets legitimitet och minskad langning till ungdomar.

Finland är det närliggande land som gjort det som förslagen går ut på. Resultatet förskräcker. Alkoholskador, rattfylleri och alkoholrelaterade sociala problem har skjutit i höjden, och man ser ännu ingen ljusning i problemen.

Ser man till Sverige skulle en sänkning av alkoholskatterna innebära en stor ökning av den redan stora alkoholförsäljningen, inte bara vid landets gränser utan i hela riket. Den eventuella minskningen av privatinförseln vid gränserna till Danmark och Finland skulle med råge ersättas av en rikstäckande ökning av alkoholkonsumtionen. Vilka konsekvenser

detta skulle få för exempelvis rattfylleri och våld i det svenska samhället kan man bara spekulera om, men situationen skulle inte bli bättre mot i dag.

Systembolagets monopol är i praktiken inte ifrågasatt, vilket bekräftas av den senaste tidens ökning av försäljningen vid Systembutikerna.

När det gäller langning till ungdomar är denna olaglig och ska beivras. Ungdomar får över huvud taget inte köpa alkoholdrycker oavsett var de kommer ifrån. Polisen har påtalat att det finns vissa problem med bevisföringen och att frågan är nedprioriterad. Det finns alltså möjlighet att förbättra möjligheterna att stoppa illegal vidareförsäljning.

Men framför allt är problemet en fråga om personligt ansvar för vuxna, som måste föregå med gott exempel. Barn och ungdomar gör inte som man säger. De gör som man gör.

Givetvis måste en folkhälsofråga av denna dignitet angripas med ett brett anslag och involvera flera aktörer. Sverige har en tradition av ett stort antal frivilligrörelser med kunskaper i folkhälsofrågor. Självfallet bör det vara ett utökat samarbete mellan myndigheter och ideella organisationer med kunskap om folkhälsofrågor och missbruk. De bör involveras i arbetet för ett nyktrare Sverige.

Fru talman! Kristdemokraterna anser att Sveriges riksdag bör avvisa förslag som urholkar folkhälsan. Ett sådant förslag är sänkning av skatten på alkohol.

För att återta möjligheterna att föra en effektiv alkoholpolitik bör Sverige återställa införselkvoterna för privat bruk till rimliga proportioner.

Anf. 229 SOLVEIG HELLQUIST (fp):

Fru talman! Det är så trevligt att det finns några åhörare här, så att man inte pratar för en alldeles tom lokal.

Jag ska prata om mina hjärtefrågor. De handlar om barn och socialtjänst, för det har varit en del av mitt liv innan jag kom in i riksdagen.

Folkpartiet har i höst väckt en omfattande motion som handlar om barn. Där föreslår vi en massa åtgärder som ska göra livet bättre och tryggare för barn i dagens samhälle. Men jag tänker framför allt prata om anmälningsskyldigheten.

Det finns massor av barn som far illa i Sverige i dag, barn till missbrukare, psykiskt funktionshindrade. Barn blir misshandlade, utsatta för sexuella övergrepp. Det handlar om tusentals och åter tusentals barn. Då har vi en anmälningsskyldighet sedan lång tid tillbaka som är till skydd för barn. Allmänheten har en moralisk skyldighet att anmäla om man misstänker att barn far illa medan vissa personalgrupper har en obligatorisk skyldighet att anmäla. Men se, det här fungerar inte.

Vad beror det på? Ja, det finns en mängd olika orsaker. Det kan till exempel bero på att personalen liksom inte vet vad den här skyldigheten går ut på. Man är rädd att barnen får det ännu värre om det blir en anmälan. Man är rädd för att det ska bli omhändertaganden. Man kanske själv har problem som personal som gör att det är väldigt känsligt att anmäla. Man tänker: Jag skulle kanske behöva anmäla mig själv också. Sedan är det många som säger: Det är ingen idé att anmäla för det händer ändå ingenting. Det är många sådana signaler som jag får.

Det finns en massa rapporter som talar om att av de här anmälningarna är det bara ungefär hälften som leder till utredning, när nu människor äntligen kommer till skott och anmäler, de få som gör det. Och vad de här utredningarna leder till vet man inte. Det kanske är ingenting eller på sin höjd, som Socialstyrelsen redovisar, samtal med en socialsekreterare. Det är en kontaktperson eller en kontaktfamilj. Jag menar att det här är väldigt dåliga verktyg för att hjälpa barn och familjer i behov av stöd.

Nu skulle jag vilja ha många åhörare, särskilt föräldrar, personal och socialarbetare, som tycker till om det förslag som Folkpartiet har. Det är att vi ska ha en smalare men vassare anmälningsskyldighet. Det vill säga att när ett barn utsätts för brott, misshandel, sexuella övergrepp eller grav försummelse, ska det vara en ovillkorlig skyldighet för dem som ser detta att anmäla till socialtjänsten och ge barnet skydd och stöd, och det ska vara förenat med vissa sanktioner om man inte gör det.

Men vi vill vända på perspektivet. Det är ju så att man i de bästa familjer har problem ibland. Man kanske har ganska stora problem också. Vart ska man vända sig? Ska man vända sig till socialnämnd och barnpsykiatri? Vi måste hitta några nya vägar att hjälpa människor att lösa problem i ett nätverk av olika kompetenser som inte registrerar, där det inte läggs upp journaler och akter som får folk att känna sig misslyckade. Det är Folkpartiets linje. Det ska vara en vass och smal anmälningsskyldighet men mycket större öppenhet för att människor som har problem ska kunna plocka hjälp ur ett nätverk som finns.

Jag har följt frågor som rör barn under väldigt många år, och jag tycker att deras situation har blivit svårare och svårare. Det är ett ganska tufft samhälle för både föräldrar och barn att leva i. När jag möter folk från barnvårdscentraler och förskolor säger de så här: Man kan se redan i förskolan, i den åldern, vilka barn som det kommer att gå illa för. Jag tycker att det är så beklämmande, så cyniskt, att vi då bara står och tittar på och ingriper först i ett väldigt sent skede. Jag tänkte just på det när jag hörde på den rättspolitiska debatten. Någon gång måste vi politiker komma till skott och se till att det är möjligt att ge barn ett tidigt stöd för att de inte ska råka illa ut när de är vuxna.

De här utredningarna, som kommer, visar att anmälningsskyldigheten och stödet inom socialtjänsten är otillräckliga, eftersom det ska till väldigt mycket innan det blir ett LVU-omhändertagande. Det är ju inte det som ska vara målet, att vi ska göra så många tvångsomhändertaganden. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att vi ska ha kvar en lagstiftning som bara är bra på papperet. Vi måste se till att vi får i gång en samverkan som är värd namnet och att föräldrar faktiskt med gott samvete kan säga: Jag klarar inte av mitt föräldraskap, eller vi har problem inom familjen. Vi har börjat dricka, eller vi är osams. Kan ni hjälpa oss? Det tror jag är en bra väg till en bättre tillvaro för barn.

Anf. 230 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Jag vill instämma i mycket av det som Solveig Hellquist har tagit upp i sitt anförande. Det är mycket mycket viktiga frågor. Även jag lyfte i mitt anförande upp mycket kring barnfrågorna. Dessvärre är det inte bara anmälningsskyldigheten som brister i socialtjänsten, utan det är tyvärr mycket mer.

Från Vänsterpartiets sida har vi försökt hitta *ett* recept på hur man skulle kunna ge barnen en större rättssäkerhet och framför allt en tydlig instans dit även barn kan vända sig eller där, så att säga, någon kan lyfta fram barnens sida.

Vi vet ju i dag att tillsynsfunktionen hos länsstyrelserna är alldeles för liten. Länsstyrelsen har ingen möjlighet att vara tillsynsorgan och se till så att socialtjänsten fungerar på det sätt som intentionerna har varit. Det känner ju Solveig till mycket väl. Det handlar också om att det måste finnas en instans som tittar på de här frågorna. Barnombudsmannen tycker vi bör få en utökad befogenhet. Vad tycker Folkpartiet och Solveig om det?

Anf. 231 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik:

Fru talman! Tasso Stafilidis kommer nog att bli väldigt nöjd med mitt svar. Ända sedan 1996 har jag drivit frågan om kommunala barnombud. Förra mandatperioden då jag var politiker i Timrå kommun inrättade jag Sveriges första kommunala barnombudsman. Det här har vi också i Folkpartiets program nu. Vårt högsta politiska organ har ställt sig bakom barnombud. Så i vår motion som vi har lagt nu finns barnombud och att det är oerhört viktigt att man har någon som för barns talan och lyfter barnfrågorna i kommunen.

Anf. 232 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Det låter jättebra. Vänsterpartiet driver ju också att varje barn ska ha rätt till ett eget juridiskt ombud, även i frågor som inte har med brottmål att göra. Här skulle det handla om att Barnombudsmannen skulle få befogenheter som en granskande myndighet. Man skulle kunna anmäla ett fall, till exempel en hantering av socialtjänsten, och Barnombudsmannen skulle kunna gå in och granska det, komma med utlåtande och framför allt påpekanden. Det är kanske där det skiljer sig. Tycker Folkpartiet att även det är bra?

Anf. 233 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik:

Fru talman! Vi säger inte att barnombudet ska vara någon form av jurist som granskar på det sättet. Vi säger att barnombudet ska lämna en årlig rapport. Barnombudet ska i det politiska systemet kunna gå in och titta på om man har beaktat barns bästa i beslutsfattandet, om man har beaktat barnkonventionen. På det sättet tror jag att det ändå kan vara en väg framåt vad det gäller barnen och barnfrågorna.

Anf. 234 INGER DAVIDSON (kd):

Fru talman! Ämnena växlar här i dag. Solveig Hellquist har talat om barn, och jag tänker tala om våra riktigt gamla och äldreomsorgen.

Alldeles innan riksdagen stängde för sommaren fick vi alla riksdagsledamöter en present. Jag tror att vi tog emot den med väldigt blandade känslor. Den kom från Demensförbundet, och det var en jättestor blöja. Uppmaningen som följde med var att vi skulle använda blöjan under en dag och se vad vi tyckte om det. Det är det många gamla får vara med om. Jag måste erkänna att den blöjan har förföljt mig hela sommaren. Den blev på något sätt en symbol för hur ovärdigt många gamla behand-

las i dag. En blöja som håller så länge så att den inte behöver bytas ut på hela dagen, var finns värdigheten i det? Jag ska ta några exempel till.

I årsrapporten för 2004 från Medicinskt programarbete, som det heter, inom Stockholms läns landsting kan man läsa att det inte är ovanligt att sjukhem i dag kräver av akutsjukvården att de ska förse patienten med en slang för sondmatning innan han eller hon skrivs ut. Det är inte för att det alltid behövs utan för att det är enklare och kräver mindre tid att sondmata än att mata till exempel en dement patient. Det här är alltså ingen enstaka händelse. Inte ovanligt, sägs det i rapporten. Var finns värdighet och anpassning till patientens behov i den behandlingen? Lösningen på undernäring och svält som är så vanligt bland de gamla i dag borde ju i stället vara att man kopplar dietister till äldrevården så att maten blir näringsriktig och god och att det finns tillräckligt med tid för matning. Det skulle minska sjukhusvistelser som är väldigt onödiga många gånger i dag. Den enkla insatsen skulle betyda både högre livskvalitet för de gamla och stora besparingar för samhället.

De senaste månaderna har vi också gång på gång fått se exempel på mycket gamla personer, ofta över 90 år, som fått avslag på sina ansökningar om att få komma till ett äldreboende. Det är klart att det är en positiv inriktning att alla som vill och kan ska kunna bo kvar i sitt eget hem och få hjälp av hemtjänsten, men betoningen måste ju vara just på vill och kan. När det blir ett tvång, när ensamhet, sjuklighet och rädsla för att falla är det som dominerar dagen, och när väggarna kryper in på en under nattens ensamhet är det inte positivt längre. Var finns värdigheten och respekten för den enskildes integritet i den behandlingen?

På ett ABF-möte häromdagen aviserade Göran Persson att han vill att äldreomsorgen ska bli en valfråga. Det är en fråga som jag ägnar alltmer tid åt, sade han enligt TT-telegrammet. God morgon, Göran Persson. Efter dina elva år vid makten ser äldreomsorgen på många håll ut som jag beskrivit. Du har hunnit med att skärpa djurskyddslagstiftningen så att det klart framgår vad kossor och hönor har rätt till när det gäller till exempel utevistelse på sommaren. Det är ju bra. Men för våra äldre har det inte tagits fram några motsvarande regler. Sanningen är att det har varit väldigt tyst från regeringens sida när äldrevården kommit på tal, utom den allra senaste tiden. Därför är det inte trovärdigt att än en gång lyfta fram frågan under ett valår. Det tror jag nog att väljarna är kloka nog att inse.

Om vi ska få en värdig omsorg om våra äldre måste också personalen få värdiga arbetsförhållanden. Hur ska vi kunna locka ungdomar till äldreomsorgen när arbetsförhållandena ser ut som de gör i dag med vikariat, timanställningar och ofta dålig utbildning? Knappast några av de 4 000 som går ut vårdgymnasiet varje år väljer äldrevården som sitt arbetsområde. Yrket måste få bättre status, och det handlar då just om tryggare anställning, högre lön och utbildning. Och personalen måste få hjälp och tid att reflektera över vad de håller på med. När de dagligen tvingas kompromissa med sina egna värderingar därför att tiden inte räcker till bränns de snart ut. Äldreomsorgen borde vara ett område där förhållandena är sådana att vi har lägsta möjliga personalomsättning och lägsta möjliga sjukskrivningstal, inte som i dag när Socialstyrelsens rapport redovisar fall där svårt förvirrade dementa har vårdats av 30 olika vårdare under 14 dagar och där sjuktalen är skyhöga på många ställen.

Min egen svärmor fick hjälp av 14 olika personer från hemtjänsten. Skulle någon vilja få hjälp med dusch och personlig hygien av 14 olika personer?

Kristdemokraterna har sedan början av 90-talet krävt en värdighetsgaranti i vården som innehåller 14 konkreta punkter. Det tänker vi fortsätta med. Vi tänker också fortsätta med att anslå mer pengar till kommunerna så att de ska ha råd att genomföra värdighetsgarantin på punkt efter punkt. Det finns ett gammalt kinesiskt ordspråk som säger: Säg mig hur ditt land tar hand om sina gamla och sjuka, och jag ska säga hur högtstående dess kultur är. Sverige har mycket att bevisa på det området.

Anf. 235 CHRISTER WINBÄCK (fp):

Fru talman! Det är med glädje som jag åter deltar i den allmänpolitiska debatten där jag själv får välja ämne utifrån vad som är viktigast för mig. Det glömda Sverige kommer att vara mitt tema i dag. Det är två grupper som jag tycker glöms bort oftare än andra. Den ena har Inger Davidson alldeles nyss berört. Det är våra äldre. Jag tänker också försöka hinna prata lite grann om funktionshindrade.

Förra året pratade jag också om äldre. Då skulle jag försöka sjunga en liten stump härifrån talarstolen. Tyvärr var jag förkyld då och kunde inte göra det den gången. Jag ska inte plåga er med det i kväll. Det handlar om Hasses och Tages vid 33 år man passé och högre upp åker man väl på en propp.

Det är ju det som är kärnfrågan. Varför är man passé när man är äldre? När man har kunskap som man har samlat under ett helt liv, varför tas inte den till vara? Varför är man passé när man har så mycket att dela med sig av? Varför duger man då inte?

Om man fortfarande har lust och vilja att arbeta kvar i sitt arbete därför att man trivs och orkar ska man inte göra sig besvär bara för att man uppnått en viss ålder. Sådan är inställningen i dag. Ett samhälle måste byggas så att alla så långt det är möjligt ska kunna delta på lika villkor i samhällslivet.

Fru talman! I Sverige arbetar bara omkring hälften av alla 60–64-åringar. Den äldre gruppen är den som ofta får lämna i förtid vid nedskärningar och omorganisationer.

Varför har vi denna negativa syn på äldre i Sverige? I en del andra kulturer värderar och värnar man synen på de äldre, men så icke här. Där ses man som erfaren och kunnig. Här ses man som medfaren och lynnig. Där värnas de äldre. Här hånas de äldre. Där blir man som äldre ärad. Här blir man bara förfärad.

Det är angeläget att de äldre och erfarna ska få göra större insatser i livet och arbetslivet. De måste få valfriheten att fortsätta och inte glömmas bort.

När äldre har behov av omsorg och när vård är nödvändig är det också lätt att de glöms bort.

Inger Davidson nämnde för en stund sedan blöjan som vi fick av Demensförbundet strax före sommaren. Jag har den på mitt kontor för att dagligen påminna mig om det hemska i att detta faktiskt finns och används på det sättet, vilket Inger Davidson också nämnde.

Den främsta riskfaktorn för sjukdom är faktiskt ålder. Förr eller senare drabbas alla människor av sjukdom. Ca 5 % av alla över 75 års ålder

kan betraktas som multisjuka, det vill säga de lider av flera samtidiga sjukdomar, funktionsnedsättningar och hälsoproblem.

Trots utvecklingen av teknik och behandling är vården generellt sett ganska dålig på att ta hand om äldre med komplexa behov. Det är en paradox i dagens kunskapsintensiva och högteknologiska vård. Det är därför extra viktigt att stöd och samverkan mellan olika vårdgivare och omsorgsaktörer fungerar på ett bra sätt.

Just i dag har nätverket för seniorer inom Folkpartiet haft en träff för att sätta de äldres behov på den politiska agendan. Jag ser fram emot resultatet av den träffen. Jag hade nöjet att vara med en stund under eftermiddagen och lyssna på Marit Paulsen och Barbro Westerholm som framförde mycket kloka tankar om vad som fordras och vad som krävs av framtiden.

Fru talman! En annan grupp som glöms bort här i samhället är de funktionshindrade. Den som är funktionshindrad ska inte handikappas av sitt funktionshinder. Samhället måste byggas så att alla kan få makt över sina liv. De senaste åren har varit försämrande för denna grupp. En ofrivillig isolering är vardagen för många. De kan inte ta sig ut som de vill. De kan inte vistas på offentliga platser som de önskar. Tillgängligheten är fortfarande dålig på många platser och i många byggnader. Målet att ha ett handikappanpassat samhälle ligger långt bort.

Bristande tillgänglighet är en diskriminering. Morot och piska behövs. Stimulansbidrag för handikappanpassning och en översyn av lagstiftningen är viktiga saker att ta med.

Vi tycker att man också ska utveckla handikappreformen och låta staten ta över ansvaret för personliga assistenter.

En annan viktig fråga handlar om bilstödet som endast räcker till en bråkdel av behoven. Det måste ses över. Det kan inte varje år ta slut när halva året har gått. Det är en viktig reform för att man ska ha chans att leva sitt liv som man vill.

Sist men inte minst, fru talman, måste man se över stödet till handikapporganisationerna. Det är i dag dåligt anpassat för organisationer som företräder små grupper. Låt oss tillsammans se till att bistå de grupper som har behov av en förändrad, smidigare och rättvisare lagstiftning inom dessa områden.

Bostadsfrågor

Anf. 236 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Kristdemokraternas bostadspolitik vill främja trygga familjer och uppväxtvillkor genom bra bostäder och närmiljöer.

Ett krav på bostadspolitiken måste vara att ungdomar inte ska förhindras att bilda familj och skaffa barn på grund av att det inte finns möjlighet till bra och tillräckligt stora bostäder. Så är det inte i dag.

Socialdemokraternas bostadspolitik har lyckats med konststycket att bli ett effektivt preventivmedel för våra ungdomar. Bostadsbristen tvingar kvinnor att välja bort barn. Var tredje kvinna i en undersökning anger att bostadssituationen är orsaken till att de inte skaffat barn. I en Sifundersökning anser 250 000 svenskar att de skulle skaffa barn om de hade en större bostad. Sverige behöver ökat barnafödande. Alla prognoser

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Sjukvård och
sociala frågor*

Bostadsfrågor

pekar på att en allt mindre andel människor i produktiv ålder kommer att få försörja alltfler.

En färsk undersökning från Hyresgästföreningen visar att andelen 24–27-åringar som bor kvar hos sina föräldrar bara ökar. Unga som flyttar hemifrån bor dessutom trängre än de gjorde tidigare.

De bostadspolitiska åtgärder som har satts in av vänsterkartellen är otillräckliga och det stora problemet är våra ungdomars svårigheter att komma in på bostadsmarknaden. Vad som är ännu värre är att Socialdemokraterna inte ens verkar ha någon ambition att underlätta för unga människor att ta steget över till en bostad som de själva äger och som de långsiktigt kan planera sin livssituation utifrån.

Vänsterkartellen har gett upp ambitionen, om de över huvud taget har haft någon, att unga ska kunna köpa sig en egen bostad. Alla resurser har hittills satsats på att få in ungdomar i hyresrätter med små möjligheter till en boendekarriär. Nu är det därför hög tid för ett nytt system som gör det ekonomiskt möjligt att spara ihop en insats till en bostad. Ett bosparande för unga med rätt till 30 % skatteavdrag skulle dramatiskt förändra unga människors ställning på bostadsmarknaden.

Kristdemokraterna har i höst lagt fram flera förslag till riksdagen som skulle förändra ungdomars situation på bomarknaden. Bosparande för unga upp till 34 år är ett. Villkoren för sparandet ska motsvara dem som gäller för svenskt pensionssparande. Avdragsrätten är 30 %. För finansierande av detta skatteavdrag har vi avsatt 1,5 miljarder kronor under den närmaste treårsperioden.

För att fler hushåll med låga inkomster eller en osäker ekonomi ska kunna ta steget till en egen ägd bostad måste också bostadsbidraget göras om och inte längre missgynna bostadsrätter och villor. Därför föreslår vi att bostadsbidrag ska beräknas på hela räntekostnaden för bolån och avsätter för det 82 miljoner kronor om året fram till 2008.

Vi kristdemokrater tycker att det är angeläget att med särskilda åtgärder underlätta för hushåll med lägre inkomster att få en chans att äga sin bostad, inte bara för att eget ägande blir billigare genom den egna arbetsinsatsen utan också för att det kan bli mer ändamålsenligt och förbättra möjligheterna till familjebildning. Eget ägande stärker också de boendes känsla av självständighet och ansvarstagande och det skapar möjligheter att bygga upp ett eget kapital, vilket på sikt skulle kunna minska klyftorna i samhället.

I måndags redovisade SCB nya talande siffror om bostadsägandet. Under de senaste 20 åren har generationsskillnaderna ökat dramatiskt. Yngre äger i allt mindre utsträckning sina bostäder, medan situationen för äldre är den omvända. Många tror att det är så här ungdomar vill ha det och att ungdomar inte vill äga sitt boende. De som tror så har så fel. Av personer i åldrarna 25–49 år är det, enligt SCB, bara 6 % som föredrar hyresrätt.

I våra storstäder är bostadspolitiken som ett kapitel ur Darwins *Om arternas uppkomst* – den starke överlever och den svaga går under. Så vill inte vi kristdemokrater att samhället ska se ut. Vi vill ha ett samhälle där ingen ska hållas tillbaka och ingen ska lämnas efter.

Herr talman! Det är uppenbart att den nuvarande regeringen lider brist på idéer och visioner för hur vi ska få rätsida på bostadspolitiken. Den socialdemokratiska regeringens bostadspolitik liknar ett lapptäcke

av lösningar, ett slitet rödgrönt lapptäcke med håll som dessutom nu verkar spricka i sömmarna. Socialdemokraterna har en politik för bostadslösheten. Vi kristdemokrater har en politik för fler bostäder.

Herr talman! Det är hög tid för röd avgång!

Anf. 237 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Ragnwi Marcelind hänvisade till några rapporter när det gäller ungdomar. Det är faktiskt så att 35 % av de ungdomar som Marcelind pratar om betraktas som fattiga. De har för låga inkomster för att över huvud taget låna några pengar till en bostad. Hälften av dem vill dessutom ha en hyresrätt.

Nu är ju ni i alliansen inte särskilt överens om er bostadspolitik. Ni är dock överens om att man ska ta bort räntebidragen och investeringsbidragen för byggande av bostäder. Jag undrar på vilket sätt det ger fler bostäder till ungdomar när hyrorna blir högre på grund av att räntebidragen fasas ut och nyproduktionshyrorna också blir högre på grund av att man inte har de här investeringsbidragen. På vilket sätt får de 50 % av ungdomarna som vill ha en hyresrätt möjlighet till det enligt Ragnwi Marcelinds bostadspolitik?

Anf. 238 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Nu var det ju så, Owe Hellberg, att bara 6 % ville ha en hyresrätt enligt SCB.

När det gäller det politiska ekonomiska och finansiella systemet kan man ju inte plocka ut räntebidragen eller stimulansbidragen och säga att de enskilt är den totala bostadspolitiken. Man måste titta på alla de insatser som vi gör och som ger helhetsperspektivet för att det ska vara en trovärdig politik.

Vi vet att räntebidragen och investeringsbidragen inte har utnyttjats i den grad som de skulle ha kunnat utnyttjas. Räntebidragen har som alla andra bidrag varit ett *ad hoc*-system som gjort att många känt sig osäkra och inte utnyttjat det. Detsamma gäller stimulansbidragen. Titta bara hur mycket som har tagits ut av de 1,4 miljarder som regeringen hade som vision för vad som skulle användas under 2004!

Jag tror att vår politik i väldigt stor utsträckning skulle kunna underlätta för att skapa fler bostäder för unga och dessutom möjligheter för fler unga att kunna äga sin bostad.

Anf. 239 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Vi kan konstatera att den borgerliga alliansen vill anslå mindre pengar till bostadsproduktion, och mindre pengar leder naturligtvis till högre kostnader. Det är inte precis vad de här ungdomarna efterfrågar.

Den rapport som jag refererar till är Sven Bergensträhles forskningsrapport där man har intervjuat 4 000 ungdomar och ställt de här frågorna. Där är det faktiskt 50 % av dem som vill ha en bostad men inte har det som vill ha en hyresrätt. Varför ska de få bo i dyrare hyresrätter och varför ska det produceras färre hyresrätter med Ragnwi Marcelinds recept?

Anf. 240 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Med Ragnwi Marcelinds recept skapar vi möjligheter för unga människor att bospara för att kunna skaffa sig ett eget boende. Det är faktiskt de föräldrar som har den sämsta inkomsten i vårt land som sparar till sina barn; det kan jag visa Owe Hellberg när vi kommer upp till bänken. Därför vill vi vara med och stimulera den här viljan och visionen om att kunna få äga en egen bostad och ett eget hem. Den vill vi i alliansen stimulera för att minska klyftorna i samhället inför framtiden.

Anf. 241 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Detta är den här mandatperiodens sista allmänpolitiska debatt. Nu diskuterar vi bostadspolitiken, och ansvarig minister lyser med sin frånvaro. Jag ser inte ens en socialdemokratisk riksdagsledamot här i kammaren när vi ska diskutera dessa viktiga frågor.

Visserligen bygger politiker inga bostäder, men politiker och politiska beslut kan antingen hindra och stoppa bostadsbyggandet eller riva hinder och göra bostadsbyggandet möjligt. Jag tänkte titta lite på vad som har hänt den här mandatperioden och se vad vänsterkartellen har gjort för att riva hinder för bostadsbyggandet.

Jag har tittat väldigt noga och kan säga, och nu är jag väldigt generös, att det finns två och ett halvt förslag under dessa tre år som man skulle kunna hänföra till sådant som river hinder för bostadsbyggandet – två och ett halvt förslag under alla dessa år!

Vad har mer hänt under den här tiden? Ja, vi hade en kommun- och bostadsminister som hette Lars-Erik Lövdén. Jag vet inte om ni minns honom, men jag lämnar honom faktiskt därhän. Det vi kanske minns mest är lägenhetsskandalerna med fackföreningspampar och socialdemokratiska politiker inblandade, när de myglade till sig lägenheter i attraktiva lägen i Stockholm. Vi minns förmodligen också stopplagen, som har hindrat tusentals människor från att förverkliga sina drömmar när de velat ombilda sina hyresrätter till bostadsrätter.

Vi i bostadsutskottet har gjort ett antal studiebesök under den här tiden. Vi har säkert också som enskilda ledamöter och tillsammans med våra partikolleger gjort många studiebesök. Det finns några ständigt återkommande budskap som vi har fått. Vare sig vi har besökt byggindustrier, byggföretag, sådana som vill ha bostad, Hyresgästföreningen, fastighetsägare eller kommuner har de varit ganska samstämmiga i vissa budskap. Jag ska gå igenom några av dem.

De har alltid pratat om långsiktighet när det gäller bostadsbyggandet. Vi har alltid hört om PBL-krånglet och den långa planprocessen som försvårar byggandet och förhindrar konkurrensen. Man har pratat om den rigida tillämpningen av byggnormer och om alla skatter på byggandet och boendet. Man har också ofta sagt: Bygg inte för bostadskön, utan se till att det blir flyttkedjor!

Trots att vi har hört alla de här budskapen tillsammans har ingenting hänt. Vänsterkartellen har haft hundratals tillfällen att bifalla motioner och förslag från Moderaterna och andra borgerliga partier som just har varit förslag för att ta bort hinder för bostadsbyggande. Varje gång har det blivit tummen ned. Ni har alltid röstat nej. Jag undrar ibland om vi har varit på samma möten och hört samma budskap. Jag tror inte det.

Herr talman! Det byggs så in i Norden! Nu vaknar förmodligen representanterna för vänsterkartellen från Miljöpartiet och Vänsterpartiet, men ni ska inte hoppa högt förrän ni hört vad jag har att säga. Det byggs så in i Norden – men inte i Sverige.

Jag ska ge er några siffror. Jag ska jämföra antalet påbörjade lägenheter per tusen invånare i de olika nordiska länderna. På Island bygger man 9,7 lägenheter, i Finland 6,8, i Norge 6,5, i Danmark 5,3 och i Sverige 3,5. Vi kommer sist!

Vad ska man kalla det här? Ska man kalla det en lyckad bostadspolitik? Nej, jag skulle vilja kalla det en tämligen misslyckad bostadspolitik från vänsterkartellen. Vi har 100 000 i bostadskö i Stockholm. Fler människor bor i kommuner med bostadsbrist i dag än när mandatperioden började. Det är bostadsbrist i 111 kommuner av 290. Sex av tio människor, 61 % av Sveriges befolkning, bor i en kommun med bostadsbrist. Jag kan inte kalla det annat än ett misslyckande.

Jag skulle ha kunnat ställa ett antal frågor, men nu är ingen här från Socialdemokraterna ens en gång. Det är Vänsterpartiet och Miljöpartiet som är här. Men jag avstår från att ställa frågor om när de konkreta förslagen kommer som ska riva hindren för bostadsbyggandet. De frågorna har jag ställt så många gånger från den här talarstolen, men jag har aldrig fått något svar. Och förslagen kommer ju inte. Därför ställer jag inte de frågorna.

Jag kan bara konstatera att vi moderater har lagt fram förslag på alla de punkter jag gick igenom och som vi har hört är hindren för att bostadsbyggandet ska komma i gång ordentligt. Men vi har alltid fått nej.

Vi vill ta bort stopplagen som hindrar folk från att förverkliga sina drömmar. Vi vill införa ägarlägenheter så att fler kan äga sitt boende. Vi vill börja avveckla fastighetsskatten för att få bort skatt på boendet. Det är en del av Moderaternas förslag.

Jag kan bara konstatera att vi inte behöver vänta på att ni ska komma med några förslag i dag. Det enda Sverige behöver är en ny, borgerlig regering som river hinder, tillåter och gör det möjligt.

Anf. 242 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Jag försökte lyssna väldigt noga efter vad den moderata bostadspolitiken innehöll. Men det var väldigt tunt, måste jag säga. Det sprids dessutom en massa myter. Jag har själv suttit i PBL-kommittén i två och ett halvt år och kunnat konstatera att det största problemet med planeringen är just bristen på planering. Det var vi helt överens om i den kommittén.

Jag ska ställa en fråga till Marietta de Pourbaix-Lundin. Ni vill också ta bort räntebidragen. Ni vill ta bort investeringsbidragen för byggandet av hyresrätter. Det innebär att hyrorna för en trea i en hyresrätt med räntebidrag kommer att öka med ungefär 800 kr per månad inom en femårsperiod. Nyproduktionshyrorna kommer, när investeringsbidraget försvinner, att öka med så där en tusenlapp i månaden. Varför ska hyresgästerna och de ungdomar som behöver bostäder i dag betala högre hyror i Moderaternas Sverige?

Anf. 243 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att Owe Hellberg ingår i en vänsterkartell som i sitt budgetförslag också föreslår att räntebidragen ska avskaffas. Det ska göras.

En utredning på Regeringskansliet har tittat närmare på bostadsfinansieringen. Jag tycker att man kan läsa en mening där som egentligen säger allt: Den avreglerade kapitalmarknaden erbjuder i dag bostadssektorn väsentligt bättre finansiella betingelser än det varit möjligt att reglera eller subventionera fram. Ja, jag håller med. Så är det.

Anf. 244 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Marietta refererar till en departementsskrivelse. Vad jag kan förstå är inte det ett regeringsförslag eller ett förslag som ska behandlas i den här riksdagen. Vi kommer naturligtvis att återkomma med en bostadspolitisk proposition under våren där vi redovisar vad som ska göras de närmaste åren.

Men jag får inget svar. Varför ska det bli dyrare att bo i hyresrätt? Och framför allt, varför ska det bli dyrare att bo i nybyggda hyresrätter, som ungdomar så väl behöver tillgång till?

Anf. 245 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Tänk om Owe Hellberg hade ägnat de här tre åren åt att riva hinder för bostadsbyggandet i stället för att hålla på och tjafsa, som jag faktiskt tycker att han gör nu. Jag vet att Owe Hellberg själv vill avskaffa räntebidragen. Det har han själv sagt till mig. Varför hyckla med detta? Det är samma hyckleri som det är på många andra områden. Man beskyller andra för saker medan man själv också står för dem.

Anf. 246 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! För någon vecka sedan träffade jag boende i förorten Östberga i Stockholm. Jag kom till en matsal som fylldes med människor inom loppet av en kvart. De hade engagemang och visioner men också en enorm frustration.

Den kvällens diskussion handlade om varför inte de hade mer makt över tillvaron. Hur kommer det sig att de inte tillsammans med kommunen i fråga kan besluta om hur de ska bo? De ville omvandla sina hyresrätter till bostadsrätter.

Frågan som jag fick med mig från det här mötet var: Vad tänker du göra i riksdagen för att vi ska få mer makt över vår egen tillvaro?

Förra veckan talade jag med några ungdomar som berättade om längtan efter att få flytta hemifrån och bli självständiga. Ett andrahands-, tredjehands- eller fjärdehandskontrakt lockar naturligtvis inte och är heller ingen långsiktig lösning. Så det handlar om att bo kvar hos mamma och pappa eller någon av dem.

Deras fråga till mig var: Vad tänker du göra åt bostadsbristen?

I måndags fick jag det förtvivalade mejlet från en familj som kämpar med höga boendekostnader och som nu dessutom får en högre fastighets-skatt.

Deras frågor till mig var: Förstår inte ni politiker hur vi har det och hur mycket fastighetsskatten drabbar oss? Vad tänker du göra åt detta?

I tisdags fick jag ett telefonsamtal från en byggare om ett byggprojekt som ska stoppas. Vem tänker på dem som behöver bostäderna? frågade han. Vad tänker du göra åt detta?

Det här är fyra exempel bland många många fler som vi stöter på som är ute och träffar människor i olika sammanhang. Deras önskemål och fråga till oss i riksdagen är: Vad tänker ni göra för att vi ska ha mer makt över tillvaron och lättare att hitta en boendeform som vi alla önskar?

På de allra flesta högskoleorter i Sverige råder det i dag bostadsbrist. Enligt Boverket är det bostadsbrist i 111 kommuner av Sveriges 290. 61 % av landets befolkning bor i kommuner med bostadsbrist. Och det är brist på alla typer av bostäder, även stora lägenheter.

I hälften av kommunerna anger man att det råder brist på bostadsrätter. Bristen är omfattande, och de unga ensamföräldrarna och de med invandrabakgrund drabbas naturligtvis hårdast i ett läge med stor bostadsbrist.

Men det handlar inte bara om nyproduktion. Det handlar också om vad man gör med de befintliga bostäderna och den befintliga bostadsmarknaden. Och det handlar om riksdagens roll. Jag menar att riksdagen borde kunna göra *mycket* mer. Jag är förvånad över att det inte kommer fler förslag för att reformera bostadspolitiken.

Vad borde vi göra? Flytta makt från riksdagen till det lokala samhället och se till att människor som bor ute i kommunerna tillsammans med de lokala företrädaerna kan avgöra. Det här handlar om Växjö, det handlar om Stockholm och det handlar om många andra kommuner. Flytta makten till folket! Jag är övertygad om att de mycket bättre kan avgöra om det ska vara hyresrätter eller bostadsrätter. Lagen som stoppar kommunerna och deras invånare från att besluta själva måste avskaffas.

Jag menar att överklagandeprocessen måste bli mycket effektivare. Det är orimligt, inte minst för de mindre byggföretagen, att vänta upp till åtta nio år innan man kan producera bostäder. Här måste vi göra någonting. Överklagandeprocessen måste göras mer effektiv.

Varför inte inrätta en upplåtelseform till, ägarlägenheter? Tänk vilken fantastisk mix av boendeformer man kunde få på fastighetsnivå. Varför detta idoga motstånd? Jag tror att det också skulle bidra till att skapa fler bostäder.

Men låt mig också påminna om att när regeringen och riksdagsmajoriteten vill då kommer det åtgärder. Det handlar ofta om pekpinna. Vill man att det ska vara kooperativa hyresrätter kommer man att tvinga fram det. Men jag menar att makten borde flyttas ut till bostadskonsumenter och det lokala samhället.

Sverige behöver också en reformering av hyressättningssystemet. Då är vi inne på det system som handlar om de befintliga bostäderna. Vi måste också se till att det skapas förutsättningar för nyproduktion. Innan man sätter spaden i backen ska man veta vad som gäller. En modernisering av hyressättningssystemet – men varför kommer det inga förslag? Jag menar att det behövs en reform, och den borde ha kommit för länge sedan.

Det är några av mina svar. Folkpartiet har väckt fyra motioner med mängder av förslag som belyser olika hinder som hela tiden stoppar dem utanför det här huset som kan se till att det kommer fram fler bostäder. Riksdagens roll borde vara att skapa förutsättningar inte att bygga hinder.

Herr talman! Också jag saknar statsrådet här i dag för en diskussion och en debatt. Men jag passar på att skicka vidare de frågor som jag har fått från bostadskonsumenter till er i majoriteten: Vad tänker ni göra för att underlätta för dem?

Anf. 247 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Folkpartiet vill göra boendet till en konsumentfråga, står det i er bostadspolitiska motion. Är det inte rimligare att det är behoven som ska styra och att bostaden ska vara en rättighet? För att det ska kunna bli så är det de ekonomiska förutsättningarna som är avgörande för att det ska kunna bli en rättighet och en möjlighet att efterfråga en bostad.

Men när Nina Lundström pratade här hörde jag ingenting om de ekonomiska förutsättningarna. Däremot vet jag genom er motion att ni vill ta bort räntebidragen och investeringsbidragen för nyproduktion av hyresrätter. På vilket sätt ger det fler bostäder och på vilket sätt blir det billigare för konsumenterna?

Anf. 248 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Vi har i våra fyra motioner belyst alla de hinder som finns och som kan påverkas av riksdagen.

Det gläder mig att Owe Hellberg belyser konsumentperspektivet. I år har Folkpartiet föreslagit att det bostadspolitiska målet borde göras om genom ett införande av ett konsumentperspektiv.

Ja, vi avvecklar räntebidragen och investeringsbidragen. Och min fråga till Owe Hellberg är: Om dessa är nyckeln till ökat bostadsbyggande, varför har det inte hänt någonting under de senaste tio åren? Vilket ansvar har du, som stöttar regeringen också i budgetsammanhang, tagit för att få fram fler bostäder? Vi är sämst i klassen år efter år.

Vi kommer att avveckla fastighetsskatten när vi fasar ut bidragen och på så sätt ser vi till att det skapas förutsättningar även för nyproduktion.

Anf. 249 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Ni avvecklar inte fastighetsskatten, ni sänker den med en tiondel för hyresrätter. Det innebär 20–30 kr i månaden i minskad hyra. Så det vore väl inte så mycket till hjälp.

När det gäller konsumentperspektivet vill jag deklarerera att vi inte ser bostaden som en konsumtionsvara vilken som helst, utan vi ser den som en rättighet. Det är därför som det är så viktigt att vi här i riksdagen fattar beslut som gör att det kan bli en rättighet.

Det har byggts 10 000–15 000 hyresrätter under de senaste tre åren med hjälp av investeringsstödet. Vi tänker naturligtvis fortsätta att jobba för att det ges stöd till bostadsproduktion så att många av de 110 000 lägenheter som behövs blir hyresrätter så att ungdomar har möjlighet att flytta in i dem.

Anf. 250 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Det låter ju som om Owe Hellberg och Vänsterpartiet kommer att stödja Folkpartiets förslag. Vi anför i vår motion att det för

att beakta konsumenternas situation är viktigt att lyfta fram konsumentperspektivet, inte myndighetsperspektivet, i bostadspolitiken.

När det gäller fastighetskatten borde Owe Hellberg läsa på. I Folkpartiets motion har vi också föreslagit att när vi fasar ut räntebidragen för produktionen efter 1993 gör vi också en ytterligare korrigerings i fastighetskatten utöver den generella procentsatsen som Owe Hellberg nämnde.

Anf. 251 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Rätten till en bostad borde vara en självklar rättighet i ett land som Sverige, men så är det tyvärr inte för alla. Hemlösheten ökar och ungdomar får i allt större utsträckning bo kvar hemma. I en rapport av boendeforskaren Sven Bergenstråhle konstateras det att antalet unga mellan 20 och 27 år med eget boende har minskat från 62 % till 57 % och att det saknas 110 000 bostäder för unga vuxna. Av de 20 % som är ”mambor” vill åtta av tio ha en egen bostad varav hälften vill ha en hyresrätt.

Orsakerna till bostadsbristen är många, men kraftigt minskade statliga insatser inom ramen för bostadspolitiken sätter naturligtvis sina spår. De borgerliga signalerna till kommunerna i början av 90-talet om att de inte behövde bry sig om bostadsbyggande och planering gjorde ju inte saken bättre.

Byggandet av ordinarie hyresrätter upphörde mer eller mindre som en följd av dessa beslut. De senaste åren har bostadsbyggandet ökat igen, även byggandet av hyresrätter, det senare tack vare införandet av investeringsstimulanser med inriktningen och kravet att bygga till rimliga kostnader. Åtgärderna är bra, men inte tillräckligt långsiktiga. Bostadsbyggandet behöver mer långsiktiga och stabila spelregler. En hög och jämn bostadsproduktion är bra för konkurrensen på byggmarknaden och för att upprätthålla den kommunala kompetensen i planerings- och byggfrågor.

Vänsterpartiet menar att det nu är dags att ta nya tag och skapa rättvisa villkor mellan de olika upplåtelseformerna. Rätten till en bostad bör även skrivas in i socialtjänstlagen så att medborgarna i verkligheten ska kunna kräva det som grundlagen säger, nämligen att det åligger samhället att se till att alla har en bostad.

Bostadspolitiken måste få både större plats och större ekonomiskt utrymme under de kommande åren. De bostadspolitiska målen måste konkretiseras så att de blir mätbara och utvärderingsbara. Det bör till exempel finnas ett volymmål för bostadsproduktionen och en inriktning som visar vad som bör byggas. Riksdagen bör slå fast att det varje år under den närmaste tioårsperioden ska byggas minst 40 000 bostäder varav hälften ska vara hyresrätter. Målsättningen bör avspegla de behov som finns och inte betalningsviljan, som borgerligheten vill.

För att klara volymmålen behövs ökade statliga insatser. Vänsterpartiet har föreslagit att en bostadsfond utanför statsbudgeten inrättas och finansieras med medel från de statliga AP-fonderna, 100 miljarder kronor – 10 miljarder kronor per år – bör avsättas för investeringar i nyproduktion och renovering av hyresrätter. Givetvis ska lånen återbetalas genom amortering och ränta för att inte äventyra kommande generationers pensionspengar. Att investera i något så samhällsnyttigt som bostäder är väl använda offentliga medel. Rättvisa villkor på bostadsmarknaden kräver

ett bättre stöd till hyresrätten. Det är den boendeform som det är dyrast att bo i samtidigt som hyresgästerna har de lägsta inkomsterna.

Rättvisa villkor mellan upplåtelseformerna kräver också en förändring av fastighetsbeskattningen. Enligt Fastighetskatteutredningens betänkande från år 2000 är både bostadsrätten och hyresrätten överbeskattade. Den uppfattningen delar Vänsterpartiet, och vi vill se en skattereform där man beskattar upplåtelseformen och inte – som enligt dagens system – hustypen. På sikt vill vi avskaffa fastighetsskatten på hyresrätten och enbart beskatta den som näringsverksamhet. Bostadsrätten måste också kompenseras genom ändringar i beskattningen.

Viktigt är också att bevara det redan byggda. Här behövs rejäla insatser i form av investeringsbidrag för ombyggnation av hyresrätter. Enligt Boverket behöver 1,3 miljoner lägenheter en totalrenovering under de närmaste 15 åren. För att inte hyresnivåerna ska skjuta i höjden behövs statliga insatser där miljökrav och förhandlade hyror innan ombyggnation bör vara en del av villkoren för att få stöd.

En allt äldre befolkning kräver också tillgänglighetsanpassning i form av hissar. 75 000 trappuppgångar saknar hissar, och det är investeringar som inte går att räkna hem i en hyresförhandling. Här krävs också statliga insatser. En annan vinst med ett hissbidrag är att många av de tvåvåningshus som finns i och runt våra storstadsområden kan byggas till med flera våningar. Det är bra för miljön då befintlig infrastruktur kan användas i stället för att det byggs nya vägar och tillfarter med ökad biltrafik som följd.

Herr talman! Bostadspolitiken kan inte enbart bestå av vackra ord, den kräver även ekonomiska satsningar. Vänsterpartiet kräver en permanent stor satsning under de närmaste tio åren. Borgerligheten vill fortsätta att skära i stöden till bostadssektorn. Vad Socialdemokraterna vill efter år 2006 är fortfarande mycket oklart. Kanske får vi en fingervisning om det av Leif Jakobsson när det blir hans tur att gå upp i talarstolen.

Anf. 252 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra Owe Hellberg agera som en äkta oppositionspolitiker. Han är kritisk till att så få bostäder har byggts. En av orsakerna till detta är enligt Owe Hellberg att borgarna satt vid makten i fyra år i början på 90-talet. Men Owe Hellberg har suttit vid makten i elva år och dessutom varit ansvarig för bostadspolitiken. Under dessa elva år har alltför unga blivit utan bostad enligt den undersökning som Owe Hellberg själv citerade ifrån.

Då skulle jag vilja veta vad det är Owe Hellberg har missat så totalt i sina ambitioner i det politiska arbetet när det bara har gått utför och blivit allt sämre under den period när Owe Hellberg själv har suttit och regerat.

Min andra fråga är: Tänker Owe Hellberg säga nej till det förslag som har arbetats fram av den här gruppen i Regeringskansliet som har hållit på med den nya finansieringen? Där säger regeringens egna talespersoner själva att man tänker fasa ut räntorna till 2013. Kommer Owe Hellberg att säga nej till det förslaget?

Anf. 253 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Det där var inte en riktig verklighetsbeskrivning. För det första byggdes det knappt 10 000 lägenheter under mitten av 90-talet,

och nu är vi snart uppe i över 30 000 lägenheter. Så visst har det hänt saker, och framför allt har det hänt väldigt mycket på hyresrättssidan där vi envist har krävt ett ökat stöd för nyproduktion av hyresrätter. Det syns klart och tydligt. 75–80 % av det som är byggt med stöd skulle inte ha blivit byggt om man inte hade haft den här stimulansen. Men vi är naturligtvis inte nöjda. Vi vill fortsätta med detta. Vi tycker att man ska ha en mer långsiktig satsning. Det är därför vi pratar om den närmaste tioårsperioden.

När det gäller förslaget från departementet är det en skrivelse och ingenting annat. Jag kommer naturligtvis aldrig att gå med på ett avskaffande av räntebidragen om man inte inför något annat. Självklart är det så. Det finns både för- och nackdelar med räntebidragen. Det finns kanske bättre system att använda där, men man måste naturligtvis sätta in något nytt i stället. Ni har ju ingenting att komma med. Det är helt tomt.

Anf. 254 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Det är intressant att Owe Hellberg nu helt plötsligt retoriskt säger att väldigt mycket har hänt. Den som läser protokollet kan se att det är väldigt skillnad på inlägget och repliken.

Den här stimulansen ska ha gjort stora underverk. Jag skulle vilja veta av Owe Hellberg varför det inte är fler som har begärt pengar av dessa 1,4 miljarder som är avsatta till stimulans. De ansökningar som ligger på bordet gäller endast några 100 miljoner.

Anf. 255 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Nu gäller det här stödet till utgången av 2006. Vi får inte dra så förhastade slutsatser som Ragnwi Marcelind gör. Vi kan konstatera att det har byggts mellan 10 000 och 15 000 lägenheter med hjälp av det här stödet. Det har byggts hyresrätter till rimliga kostnader. Det är alltså ett nytänk i bostadsproduktionen. Det handlar om att komma bort från det som är för den tjocka plånboken och i stället bygga för den stora massan. Och den grupp som verkligen behöver de här bostäderna är ungdomarna. Det framgår väldigt tydligt av de forskningsrapporter som finns att tillgå.

Anf. 256 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Vi känner igen oss. Owe Hellberg är nu inte samarbetspartner till Socialdemokraterna, utan han är i opposition. Det intressanta är att han i princip försöker ha en offentlig förhandling med Socialdemokraterna här i kammaren i dag om hur det ska bli i framtiden med bostadsstödet. Det tycker jag är väldigt intressant, och det är inte första gången vi hör detta.

Owe Hellberg beskriver en del av det som inte har hänt under de här åren som han själv har varit med och påverkat. Han har i princip suttit i majoriteten. Hur kommenterar Owe Hellberg det faktum att fler kommuner i dag än när mandatperioden började, om vi bara sträcker oss till en sådan kort tid, har bostadsbrist? Vad har Owe Hellberg gjort av det?

Sedan är jag förundrad över att i princip hela Owe Hellbergs tal handlar om hur man på olika sätt ska subventionera bostadsbyggandet. När vi har gjort de här studiebesöken som jag pratade om har detta i princip aldrig kommit upp. Det är andra hinder för bostadsbyggandet som man

tar upp. Min fråga till Owe Hellberg är: Vad har Owe Hellberg gjort för att riva de hindren? Jag hittade två och ett halvt förslag under tre år för att göra det.

Anf. 257 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Den första frågan är mer komplex än så. Det handlar inte bara om bostäder. Marietta vet ju att det också handlar om den demografiska omvandlingen i Sverige och om hur man flyttar och rör sig mot storstadsområdena. Ungdomarna hamnar här, och hemma hos mig finns det tomma lägenheter i stället. Det är en utveckling som har varit ganska tydlig. Vi har också haft en ganska stor flyktinginvandring under 90-talet som naturligtvis skapar en sådan här situation.

När det gäller regelsystem vill jag säga att jag har själv suttit i Plan- och bygglagskommittén, och det kommer en del förslag som ska underlätta byggande och planering. Men vi konstaterade där att det största problemet har varit att man har struntat att planera för byggandet.

Anf. 258 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Den här utredningen har vi väntat på länge. När man läser den verkar det som om man bygger upp fler hinder än man tar bort. Det ska krävas bygglov för ännu mer än i dag. Jag kan inte påstå att den kommer att göra att det byggs mer.

Owe Hellberg svarar inte på min fråga. Vad har ni gjort under de här tre åren för att riva hindren för bostadsbyggandet? Ge mig ett exempel!

Anf. 259 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Jag tror att Marietta de Pourbaix-Lundin ibland målar upp hinder som kanske inte ens finns. Vi tyckte att det var helt okej med tredimensionell fastighetsbildning, men vad har hänt där? Det har inte hänt någonting. Det är kanske inte formerna och lagstiftningen som påverkar den här situationen alla gånger. Det är väl dessa hårda kalla fakta: Vad är det för ekonomiska villkor som gäller för produktionen? Och dem vill ju ni radera. Det är så det är. Ni tar ju tyvärr bort allt som finns till sådant.

Anf. 260 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa de fyra frågorna till Owe Hellberg. Det gäller de frågor som de här bostadskonsumenterna och aktörer har ställt.

För det första: Vad avser Owe Hellberg och Vänsterpartiet att göra vad gäller lagen om allmännyttiga bostadsföretag? Ska den avskaffas, avvecklas?

För det andra: Vad menas med att fastighetsskatten på hyresrätter på sikt ska avskaffas? Kommer Vänsterpartiet att bidra till en förändring av fastighetsskattesystemet?

För det tredje: Kommer Vänsterpartiet att medverka till en reformering och modernisering av hyressättningssystemet?

För det fjärde: Vad kommer att hända med överklagandeprocessen? Kommer Vänsterpartiet att medverka till att instansordningen förändras?

Det här är fyra väldigt konkreta frågor om hinder för bostadsbyggande och för bostadsmarknadens funktionssätt som kommer från människor som själva drabbas. Jag tror att det är väldigt viktigt för dem att i kväll få höra hur Vänsterpartiet förhåller sig till de här frågorna.

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Bostadsfrågor

Anf. 261 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Vi tycker naturligtvis att lagen om allmännyttan ska finnas. Vi behöver en lagstiftning när det gäller allmännyttan. Vi vill ha alla upplåtelseformerna, men det finns ingen anledning att omvandla hyresrätter till bostadsrätter i spekulativt syfte. Stockholms stad har fått skänka miljarder kronor till omvandlingar från hyresrätt till bostadsrätt. Efter ett år har två tredjedelar av dem som köpte bostadsrätterna flyttat därifrån. Det tycker inte vi är bra.

När det gäller fastighetsskatten måste vi först få en beskattning av upplåtelseform och inte hustyp. Därefter kan vi gå vidare med att sänka fastighetsskatten på hyresrätter. Det är det vi vill göra eftersom den är trippelbeskattad.

När det gäller överklagande finns det förslag till en ny beslutsordning. Det finns förslag om att krympa kretsen av dem som får överklaga. Jag står bakom dessa förslag.

Anf. 262 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag noterar att Owe Hellbergs partikamrater i Växjö har varit väldigt bekymrade över att man inte ens kan sälja en fastighet med 28 lägenheter. Om jag förstår det rätt kommer du att få hantera en motion i detta avseende på kongressen. Jag skulle vilja säga att den här typen av lagstiftning försvårar för många kommuner ute i landet. Syftet var ju uppenbarligen att rikta den mot Stockholmsregionen, men jag menar att här är man inne på det kommunala självstyret och möjligheterna för bostadskonsumenter att styra sin tillvaro. Har jag förstått Owe Hellberg rätt i att han inte kommer att medverka till att förändra lagstiftningen?

Anf. 263 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! I det fallet kommer jag inte att medverka till en förändring av lagstiftningen. Vi ser ju i dag att 90 % av de förfrågningar som finns om att få sälja faktiskt går igenom, så vi ska nog ta och se över den här lagstiftningen så att den fungerar bättre.

När det gäller hyressättningsystemet tycker vi att det är bra med trepartsöverenskommelser. Är de överens om saker och ting tycker jag också att det är riktigt. Men vi vill naturligtvis koppla det till de statliga åtaganden som vi tycker att man ska göra, och då handlar det om investeringsbidrag och om de satsningar som man gör här, så att det nya hyressättningsystemet inte får ett utfall som är direkt olämpligt i förhållande till bruksvärdessystemet.

Anf. 264 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Det fanns några frågor som jag faktiskt tyckte att det var bra att Owe Hellberg tog upp, bland annat detta med neutralitet mellan olika boendeformer. Jag vill plussa på det lite grann, för om man ska ha

neutralitet mellan boendeformer så måste det också finnas lite olika boendeformer i Sverige. I Sverige saknar vi till exempel möjligheten att äga sin lägenhet. Jag skulle vilja höra lite om hur Owe Hellberg ser på mångfalden av boendeformer i Sverige och hur man ska kunna komma till rätta med dem.

Ser Vänsterpartiet någonsin till den enskilda människans vilja och ambition att till exempel få äga sin lägenhet?

Anf. 265 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Nej, vi tycker att det är bra med de upplåtelseformer vi har i dag. Vi menar att bostadsrätten i princip är en form av ägande av en bostad som fungerar på liknande sätt som det gör i Finland.

Neutraliteten är viktig att upprätta ur skattesynpunkt, och vi tycker att Fastighetsskattekommitténs förslag från 2000 är väldigt bra. Tyvärr har ingenting skett med de förslagen, utan nu håller man på och pusslar med fastighetsskatten på lite olika sätt. Jag tycker att det vore bättre om man satte sig ned och grundligt såg över och kom med förslag utifrån kommitténs betänkande.

Anf. 266 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Det är egentligen inga problem för de människor i Sverige som har en tjock plånbok – jag tror att Owe Hellberg berörde det också. Men för de andra, de som kallas *outsiders* och som inte kommer in på bostadsmarknaden, är det problem. Jag undrar om Owe Hellberg har tänkt vidare på det. 40 % av dem som är bostadssökande i Göteborg har till exempel inte över huvud taget en egen bostad. De är inneboende eller bor i andra hand. Är det tillfredsställande att det ser ut så i Sverige i dag?

Anf. 267 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Det är självklart inte tillfredsställande – det var det jag försökte säga alldeles nyss när jag pratade om vad man ska göra för att ungdomarna ska få bostäder till rimliga kostnader.

Men ni vill ju göra precis tvärtom. Ni vill ju göra det dyrare. Rigmor säger ju dessutom att de inte har pengar, inte har råd. Hur ska de då ha råd att låna pengar eller ha möjlighet att sätta sig i skuld? De får ju inte ens låna pengar. Då måste de ju ha andra alternativ.

Dessutom är det så att åtminstone hälften av de ungdomar som bor hemma vill bo i hyresrätt. Varför ska de inte få göra det?

Anf. 268 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! ”30 hyresgäster sägs upp efter muthärva. Den kommunala bostadsstiftelsen ... i Solna har beslutat att säga upp 30 hyresgäster som har mutat sig till sina lägenheter. Sammanlagt betalade de miljonbelopp för att hamna först i bostadskön. --- Det var på våren 2003 det uppdagades att en bostadsförmedlare ... använt en bugg i det datoriserade kösystemet för att flytta upp vissa bostadssökande. Polisen hittade en mycket stor summa kontanter hemma hos kvinnan, och utredningen visade att hon tagit emot åtminstone 940 000 kronor i mutor.”

Det här är ett exempel på den utbredda svarthandeln som finns i dag i Sverige. Fastighetsägarna i Stockholm gjorde i en studie 2001 bedömningen att svarta pengar var involverade i ungefär hälften av de 6 000 byten som gjordes och att marknaden omsatte uppemot 1 miljard kronor per år.

Dessvärre är det här inte enbart ett storstadsproblem, utan andra studier visar att det är utspritt över hela landet. Oroväckande är att det är så många ungdomar som lockas in på den här svarta marknaden och att de även visar en öppnare attityd till den svarta marknaden.

En svart marknad är inte acceptabelt och inte heller tillåtet enligt svensk lag. Men den finns, och den kan till stor del förklaras av den hårt reglerade och dåligt fungerande bostadsmarknad som råder i dagens Sverige. Den är inte bara en grogrund till övrig kriminalitet, utan den sänder helt fel signaler till unga människor i vårt samhälle. Därför kräver Centerpartiet att dagens bostadssystem reformeras.

Och jag undrar, jag också: Varför är inte samhällsbyggnadsministern på plats? Jag vill ställa frågan direkt till Mona Sahlin: Ser inte Mona Sahlin vad som försiggår på den av socialdemokrater reglerade bostadsmarknaden? Människor får inte bostäder i den takt som behövs, utan man lämnar svarthandeln att härja helt fritt. Och vad säger ni då, socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister som är i kammaren? Är det den här bostadsmiljön ni vill ha?

Herr talman! Ytterligare en del av svarthandeln utgörs av de svartjobb som utförs inom bygg- och hushållsbranschen. Svartjobben är inte bara skadliga på grund av att pengar undanhålls staten utan också den utsatthet som många arbetar under och främst för att de sänder fel signaler. Det behövs en attitydförändring i vårt samhälle, och det här hjälper inte till.

Centerpartiet kräver att man tar tag i detta jätteproblem. Möjligheterna att motverka svartjobb är flera. ROT-avdraget för reparationer och underhåll har till exempel visat sig ha en positiv effekt för att tvätta svarta jobb vita. Jag frågar: Är ni socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister beredda att titta på denna möjlighet?

Herr talman! Centerpartiet vill ha en sund bostadspolitik där det är människorna själva som ska kunna välja var och hur de vill ha sitt boende. Att välja innebär att det måste finnas alternativ. Vi vill ha en bostadspolitik som bygger på att makten så att säga kommer underifrån. Vi vill ha en reformerad bostadspolitik med ett större marknadsekonomiskt inslag. Varför vill Centerpartiet det? Jo, därför att vi ser att bostadsmarknaden inte fungerar i dag. Svarthandeln är bara ett exempel.

Vi vill ha valfrihet och mångfald på bostadsmarkanden, och då är det viktigt att det råder neutralitet i synen på de ekonomiska förutsättningarna för de olika boendeformerna. Man ska kunna äga eller hyra sin villa eller äga eller hyra sin lägenhet. Är ni socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister beredda att se över systemet i dag? Ser ni över huvudet taget problemet på den svenska bostadsmarkanden? Ser ni att ert kortsiktiga och osammanhängande engagemang för en av de allra viktigaste frågorna i dagens samhälle – bostadsfrågan – helt har kapsejsat? Unga vuxna bor fortfarande hemma hos sin mamma. Det har till och med myntats ett begrepp för det: mambor. Vet ni hur många mambor vi har i dag?

Unga vuxna vill ha ett eget boende. Unga vuxna frågar: Var och hur ska jag ha råd att bo?

Småbarnsfamiljer i Sverige är trångbodda, och har man uppnått 65-plus och vill styra sitt liv själv, ja, då tror Socialdemokraterna att man bara kan bunta ihop åldringarna och antingen förvisa oss till att vi ska fortsätta att bo kvar hemma även om tillgängligheten inte är ordnad, eller så ska vi bli hänvisade till särskilt boende. Det tycks som om det är mode i även hur man behandlar äldre. Var finns respekten för människors vilja att ta vara på sig själv?

I vår direkta boendemiljö finns en mängd faktorer som påverkar vår hälsa. Vi vistas inomhus upp till 90 % av vår tid, och allergier, astma och olika luftvägsbesvär kan kopplas direkt till inomhusmiljön. Vad gör Miljöpartiet åt det?

Vi vill sätta människan före systemet, men bostadsmarknaden i Sverige i dag kan liknas vid ett ekorrhjul. Människorna springer runt, runt och finner ingen lösning. Det finns ingen öppning, herr talman, så länge socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister sitter vid makten.

Det behövs en ny regering. Det behövs en ny bostadsminister som sätter människan före systemet.

Anf. 269 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Signalisten i Solna och det fiffel som förekommit där är väl en kommunal fråga i en moderatstyrd kommun vad jag vet. Därför vore det rimligt att Rigmor Stenmark stödde Vänsterpartiets förslag om obligatoriska bostadsförmedlingar, fria från de kommunala bostadsföretagen, som kan sköta förmedlingen av bostäder samt en bostadsanvisningslag så att man också har tillgång till bostäder. Det skulle nog bli mycket bättre då.

Rigmor Stenmark hade också chansen att stödja Vänsterpartiets förslag om att det lägenhetsregister som så småningom ska inrättas får användas just för att bekämpa svarthandeln med lägenheter. Men där hör jag ingenting från Rigmor Stenmark. Ni vill ju inte ens ha ett sådant register. Då är det lite märkligt att man vet var de 60 % av befolkningen som bor i egna hem finns medan man inte ska veta var resten finns. Det var två exempel på vad du kunde ha gjort.

Det stora problemet med svarthandeln är bristen på bostäder. Jag vill höra vad Rigmor Stenmark ska göra så att vi får fler bostäder. Det som ni hittills föreslagit innebär ju att ni försämrar möjligheterna till byggande.

Anf. 270 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Varken bostadsförmedling eller register ger fler bostäder, Owe Hellberg.

Centerpartiet vill se en helt ny reformerad bostadspolitik. Det är dags för ett nytt sätt att se på bostadspolitiken. Jag har suttit i bostadsutskottet under nästan tre mandatperioder. Under dessa tre mandatperioder har vi inte sett något som helst nytt från socialdemokrater, vänsterpartister eller miljöpartister. De trampar på i gamla hjulspår, och då blir detta följden.

Anf. 271 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Vad det helt nya ska bestå i är svårt att få någon uppfattning om för det kommer aldrig några konkreta förslag.

Nu har ni lagt fram förslagen om att försämra räntebidragen eller ta bort dem om fem år och ta bort investeringsbidragen samt ett förslag om en liten sänkning av fastighetsskatten. Det kommer naturligtvis inte att påverka nyproduktionen av bostäder särskilt mycket.

Vad har ni mer för förslag? Det räcker inte att stå i talarstolen och säga att vi ska ha en ny bostadspolitik; den måste ha ett innehåll också. Får vi höra vilka förslag ni har?

Anf. 272 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag tycker att Owe Hellberg ska vara väldigt självkritisk. Det ska jag också vara, men Owe Hellberg har möjligheter och makt, och det är makt man måste ha.

Vi har ett mycket tydligt krav inför nästa mandatperiod, och det är att vi ska ha en ny regering. Vi jobbar stenhårt för det. Vi ska vara tillåtande och ge möjligheter till människorna. Vi ser människorna. Det gör inte Owe Hellberg.

Anf. 273 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag var ouppmärksam, men jag skulle vilja att Rigmor Stenmark utvecklade receptet mot svarthandel med hyresrätter. Också jag är mycket angelägen om att vi kommer till rätta med det problemet. Jag skulle vilja veta om Rigmor Stenmark vet hur man gör.

Anf. 274 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Det är bra att man också från Miljöpartiets sida är engagerad i den frågan. Det är ju inte någon ny fråga, men det stod om det i Metro i dag, och därför är den högaktuell.

Vi har diskuterat problemet tidigare i kammaren, och vi har tiggat och bett om att polisen måste få större möjligheter att gå in. Ekonomisk brottslighet måste få en större del av den brottsuppsökande verksamheten. Man får inte bara blunda för dessa svåra frågor. Det handlar om att ge signaler om att vi inte tillåter detta. Lagstiftningen är tydlig: Svarthandel med hyresrätter inte är acceptabelt. Den är inte tillåten i Sverige. Däremot är uppföljningen av hur lagen följs bristfällig.

Anf. 275 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Det var ett konkret förslag att polisen skulle kunna göra något åt den. Finns det något mer?

Anf. 276 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag tror att det hela tiden handlar om att ifall vi hade en bostadspolitik i balans skulle detta problem inte uppstå. Men vägen dit är nog ganska lång, för man vänder inte på en bostadspolitik som fungerat så dåligt så länge. Det kommer att ta minst en mandatperiod till tror jag, och då måste man under tiden se till att människor lever efter de lagar som redan finns.

Anf. 277 LEIF JAKOBSSON (s) replik:

Herr talman! Rigmor Stenmark tog upp svarthandeln, och vi är självklart helt överens om synen på den och oroliga över vad den innebär. Lösningen är naturligtvis att bygga så att det inte finns en brist som kan utnyttjas på det viset att vi får en svarthandel.

Det byggs som aldrig förr, men när man lyssnar på den här debatten kan man knappt tro att det är år 2005 och varenda tidning om bygg- eller bostadsfrågor handlar om byggboomen, hur mycket det byggs och att det går bättre än regeringen hade förutspått eller planerat. Det hela är alltså på rätt väg.

Rigmor Stenmark sade när det gällde bekämpandet av svarthandeln att man skulle ta bort regler för att på det sättet bekämpa den. Jag undrar vilka regler som måste bort för att svarthandeln ska försvinna.

Anf. 278 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! När det gäller svarthandeln ber jag att få hänvisa till de svar jag gav Helena Hillar Rosenqvist.

När det gäller att komma åt helheten i Sverige och få den balans som vi måste ha behöver vi se till att det byggs bostäder i den takt som människor efterfrågar dem. Man kan inte bara bygga bostäder efter den takt som byggarna tjänar mest pengar på. Det är uppenbart så att det i dag byggs mycket dyra bostadsrätter, och människor har inte råd med dem.

Det finns klyftor i Sverige i dag. Det finns de som har mycket pengar och kan köpa sig en bostad precis var som helst. De kan stoppa pengar under bordet och sådant. Så är det i Sverige i dag med en socialdemokratisk regering. Det måste naturligtvis oro Socialdemokraterna alldeles oerhört. Det kan väl inte vara så att ni tycker att det är bra, utan ni måste också vilja jobba för att få balans på marknaden.

Anf. 279 LEIF JAKOBSSON (s) replik:

Herr talman! Det senaste inlägget pläderade för mer politik i bostadspolitik, medan Rigmor Stenmarks huvudansförande ju handlade om att det skulle vara mindre politik och färre regleringar. Nu konstaterar Rigmor Stenmark att om vi låter marknaden bygga blir det alldeles för lite och alldeles för dyrt. Därför kanske vi kan jobba tillsammans för att öka bostadsbyggandet ännu mer på ett sådant sätt att människor med normala inkomster kan efterfråga dem. Och då krävs det politik – mycket politik.

Anf. 280 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Det gläder mig att Socialdemokraterna kanske öppnar för en politik där vi alla skulle kunna sätta oss ned och diskutera. Jag har många gånger undrat varför Socialdemokraterna inte tar vara på den möjligheten. Här räcker moderater, kristdemokrater, folkpartister och centerpartister ut handen. Vi ger er förslag år efter år och säger att det inte fungerar som det är i dag. Snälla ni, titta på dem så att vi får en annan typ av marknad i Sverige där människor kan få en bostad. Det är allra angelägnast för oss.

Jag tar gärna en diskussion med Socialdemokraterna – naturligtvis på lika villkor genom att båda ger och tar.

Anf. 281 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Herr talman! Påpassligt fick vi i dag ta del av Bergensträhles rapport om unga vuxnas boende. Det var mycket intressant läsning. Jag tycker mig hitta några nyheter i den. Det fanns både plus och minus för den bostadspolitik vi har här i landet.

Man framhåller att andelen mambor har ökat, det vill säga att fler unga bor kvar hos sina föräldrar, i förhållande till 1997. Däremot har det, glädjande nog, skett en viss minskning i jämförelse med 2003. Det är alltid något. Den är dock väldigt liten.

Något fler än tidigare bor i studentbostäder. Där har det faktiskt skett en ökning. Det är också glädjande, för det är något som vi har satsat på.

Det som de unga främst efterfrågar är hyresrätter. Mycket riktigt, som Rigmor Stenmark nyss sade, tar det sin lilla tid att bygga i fatt den bostadsbrist som har rätt. Rigmor Stenmark stipulerade att det skulle dröja nästa mandatperiod också innan man har byggt i fatt. Men om man håller en så jämn och bra takt som man gör nu tror jag att det gynnar bostadsmarknaden mycket mer än den ryckighet som har varit tidigare, där man ibland har byggt väldigt få bostäder och ibland väldigt många.

Det som de unga efterfrågar är som sagt hyresrätter. De flesta vill ha det. Det är ovedersägligt. Efterfrågan på bostadsrätter har ökat, och det förklarar rapporten med att detta i vissa regioner kan vara det enda alternativet för den som vill ha en egen bostad, men man påpekar att detta gäller dem som har råd.

För två år sedan införde vi i bostadsutskottet och Sveriges riksdag en ny bostadsform: kooperativ hyresrätt. Det har förekommit länge nu, i och för sig, men man uppmärksammade särskilt en flicka i 25-årsåldern som hade sparat ihop 10 000 kr och kunde få sin första egna lya. Hon var naturligtvis jättelycklig. Det är en fruktansvärt stor skillnad mellan 10 000 i insats för en kooperativ hyresrätt och 1 miljon kronor för en bostadsrätt, som ju inte är särskilt ovanligt här.

Det finns två olika modeller av kooperativ hyresrätt: ägarmodell eller hyresmodell. Det pågår många fina projekt med kooperativ hyresrätt runtom i landet. Jag har tagit del av några av dem. Bara under 2005 är det åtta kommuner som är inblandade. Det är 13 projekt, i Malmö, Helsingborg, Hässleholm, Lund, Värmdö, Sollentuna, Karlshamn och Nacka. Det finns kooperativ hyresrätt som vänder sig till ungdomar. Det finns kooperativ hyresrätt som vänder sig till seniorer – Bo-Aktiv Landgången i Malmö och Seniorforum Björknäs i Nacka.

Glädjande nog har man också satt i gång ett integrationsprojekt. Man tänker sig kooperativ hyresrätt i ett långsiktigt integrationsperspektiv. ”Välfärd för alla, boende och mötesplatser” kallar man det. Tanken är att detta ska vända sig till hyresgäster i svaga och ensidigt sammansatta bostadsområden. Det är i Malmö som stadsbyggnadskontoret vill pröva detta. Syftet är att stärka individens tillit till såväl den egna förmågan som till grannar och till involverade institutioner. Det mål man har för sin verksamhet här är att inom fem år ska minst två tredjedelar av de boende i de utvalda områdena aktivt ha valt att överta det bestämmande inflytandet över samt ansvaret för förvaltning av det egna huset genom ombildning till kooperativ hyresrätt.

I vår bostadsmotion från årets allmänna motionstid har vi i Miljöpartiet flera förslag om hur man kan likställa kooperativa hyresrätter med

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Bostadsfrågor

andra boendeformer. Kooperativ hyresrätt är i dag lite styvmoderligt behandlad jämfört med andra boendeformer, det gäller till exempel uppskovsavgifter. Alla kooperativa hyresrätter är inte så billiga som det exempel jag nämnde, 10 000. Det kan vara uppemot 100 000. Där föreslår vi för övrigt att det ska vara ett tak, och man ska kunna göra uppskovsavgifter även när man köper en kooperativ hyresrätt. Det har också med stämpelavgifter och andra saker att göra.

I den här boendeformen är självförvaltningen, partnerskapet och underifrånperspektivet mycket viktigt. Den vill jag mycket varmt plädera för.

Anf. 282 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Flera talare har sagt att så många ungdomar vill bo i hyresrätt. Ja, så är det om det är Hyresgästföreningen gör undersökningen. Man kan inte undgå att tycka att Hyresgästföreningen är part i målet. Det är klart att de vill prata för hyresrätten.

Jag refererar till en Demoskopundersökning som säger att endast 6 % av personer i åldern 25–49 år föredrar hyresrätt framför bostadsrätt. Jag vill bara få detta till protokollet, för det blir annars en felaktig bild av det hela.

När jag berättade om alla studiebesök vi hade gjort och de saker vi får höra oavsett var vi är, tyckte jag att Helena Hillar Rosenqvist nickade instämmande. Jag sade att man tar upp frågor om långsiktighet, PBL-krånglet, den långa planprocessen, rigida bullernormer och att det är för mycket skatter på byggande och boende. Då måste jag fråga: Vad har Helena Hillar Rosenqvist och Miljöpartiet gjort för att riva dessa hinder som vi alltid får höra talas om när vi är ute på studiebesök?

Anf. 283 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Inomhusmiljöfrågor och bullerfrågor nickade jag säkert till, om det nu var det som Marietta syftade på. Annars tror jag i och för sig att det mest var Rigmor Stenmark som tog upp de frågorna.

Vi tycker att det är mycket viktigt med det befintliga beståndet. ”Riva” är ett konstigt ord i sammanhanget. Att ”riva” i det här sammanhanget handlar om att riva bostäder, och det tycker jag inte är så bra. Ska vi prata om rivning ska det åtminstone vara selektiv rivning!

Bland det som vi har velat göra och som vi har fått igenom vill jag nämna radonsaneringen. Det är ett förslag som Moderaterna går till attack mot varje år – stödet till radonsanering. Under de år som jag har suttit i bostadsutskottet är det åtskilliga förslag som vi har kommit med som faktiskt har varit till nytta.

Anf. 284 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Jag fick inte ett enda konkret svar. Men okej, jag formulerar om frågan. Jag använder inte ordet ”riva”. Låt oss säga ”ta bort” hinder för bostadsbyggandet, om det gör det lättare för Helena Hillar Rosenqvist att svara på frågan. Vilka konkreta förslag har ni lagt fram de senaste tre åren som tar bort hindren för bostadsbyggandet?

Anf. 285 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Investeringsbidragen till byggandet är något som faktiskt har kommit till nytta. Det har börjat byggas. Överklagandeprocessen har vi varit inne på förut. Vi har nu en förenklad processordning med färre instanser inblandade. Det tror jag är mycket viktigt.

Anf. 286 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Man får närmast intrycket att Helena Hillar Rosenqvist är väldigt nöjd med situationen i dag.

Jag konstaterar att 61 % av Sveriges befolkning bor i kommuner där det råder bostadsbrist. Var fjärde kommun av dem som anger att det råder bostadsbrist, anger också att bostadsbristen kommer att öka under de kommande två åren.

Jag menar också att man måste se över de hinder som finns. Jag framförde i mitt anförande flertalet hinder som riksdagen styr över. Jag vill ställa några av de frågor som jag tog upp i mitt anförande till Helena Hillar Rosenqvist.

Kommer Miljöpartiet att medverka till en reformering av hyressättningsystemet så att det byggs nya hyresrätter? Kommer Miljöpartiet att medverka till en ändring och sänkning av fastighetsskatten? Kommer Miljöpartiet att delta i en förenkling av instansordningen inom plan- och byggprocessen? Kan Miljöpartiet tänka sig att ompröva motståndet mot ägarlägenheter, som vi i allianspartierna har kämpat för länge?

Anf. 287 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Det var många frågor. Tyvärr kom de i en annan ordning än den som Nina Lundström tog upp förra gången. Då hade jag för att göra det enklare skrivit att jag skulle svara nej, nej, ja, ja, nej. Det var många frågor.

Jag tycker inte om reformering av hyressättningen. Jag besvarade frågan om överklagande i mitt svar till Marietta. Ja, vi vill sänka fastighetsskatten, och vi vill framför allt förändra den. Nej, vi vill inte underlätta ombildning. Nej, vi vill inte avskaffa lagen om allmännyttan.

Anf. 288 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Det hade varit mycket enklare att svara på mina frågor, fastän noteringarna var gjorda på förhand, om du hade svarat ja på alla. Det hade varit enkelt och glatt oss väldigt här i kammaren.

Jag har också en annan fråga till Helena Hillar Rosenqvist. Du anger att Miljöpartiet har vidtagit så många åtgärder i bostadssektorn för att underlätta för byggandet. Jag kan konstatera att det Miljöpartiet faktiskt har drivit är ett investeringsbidrag för ekologiskt byggande. Det var ingen som ville ha det, och förslaget drogs tillbaka och konverterades till andra typer av insatser på andra politikområden. Om det är det som är Miljöpartiets politik även i fortsättningen kanske det inte blir så många bostäder.

Anf. 289 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Nej, vi har skärpt det. En sak är att ansöka om bidrag. En annan sak är att det är miljövillkor för att över huvud taget få bidra-

gen. Jag kan tänka mig att gå längre på den vägen. Det är en naturlig utveckling. Det finns inget självändamål att ha kvar ett investeringsbidrag för ett särskilt syfte om det går att uppnå det syftet på ett säkrare sätt.

Anf. 290 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Nej, Helena Hillar Rosenqvist, det har inte varit någon stabil tillväxttakt i boendet under den här mandatperioden. För perioden 1997 till 2005 saknas det fortfarande 110 000 bostäder för unga vuxna. Det är för att tillfredsställa de ungas efterfrågan i dag. Det är en avsevärd skillnad på de unga vuxnas efterfrågan av egen bostad och faktiskt byggande. Sedan år 2003 har efterfrågan dock minskat något. Men lyssna nu på vad det beror på. Det beror sannolikt på de ungas försämrade ekonomi, att färre har heltidsjobb samt höjda boendekostnader. Det är enligt den rapport som har kommit i dag från Hyresgästföreningen. Någon stabil tillväxt i byggandet är det inte.

Jag hade önskat ställa denna fråga till bostadsminister Mona Sahlin – samhällsbyggnadsministern. Men hon har inte varit här någon gång och pratat samhällsbyggnad med oss. Ser inte Miljöpartiet den verklighet som finns i Sverige i dag?

Anf. 291 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Jag kan höja blicken något på s. 6 i den rapport som Rigmor Stenmark läste ur. Det är fortfarande så att de unga mest efterfrågar hyresrätter. Vi försöker så smått att tillgodose ungdomarna genom att bygga små och billiga hyresrätter – och för all del ge stöd till byggandet av dessa. Det är en väldigt stor skillnad mot den mycket marknadsanpassade politik som jag hör att kollegerna på den borgerliga sidan vill driva. Det är helt stick i stäv med den politik jag vill ha. Det är det här vi ska tillgodose. De unga vill ha hyresrätter. De får inte kosta så mycket. Det är precis det vi har försökt att tillgodose. Det är där som det faktiskt byggs lite mer än tidigare. Rigmor Stenmark framförde också tanken att det tar lite tid, kanske en mandatperiod, för att få i gång byggandet. Det är precis vad vi har råkat ut för.

Anf. 292 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! I miljöfrågor brukar vi åtminstone ibland hitta varandra – Miljöpartiet och Centerpartiet. Men det finns en stor skillnad, nämligen att Centerpartiet hellre ger morötter för att stimulera miljön medan Miljöpartiet hellre piskar. Jag hörde piskan nyss, nämligen när man pratade om att riva bostäder: Nej, riv inte bostäder. Det är resursslöseri.

Men, Helena Hillar Rosenqvist, när det gäller dessa stora hus som finns i vårt samhälle, främst i bruksorterna som jag har nära kontakt med, anser jag att kommunerna själva ska få bestämma om rivning. Husen är inte hälsosamma för någon där de står.

Anf. 293 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Självklart finns det många dåliga bostäder. Det är möjligt att en del ska rivs. Det är dyrt att riva. De kommuner som har ställt upp med en stor allmännytta på till exempel industriorterna har fått dras

med höga kostnader. De får hjälp till en viss del. Jag är tacksam för att Rigmor Stenmark inte ger sitt stöd. Jag vet inte riktigt på vilket sätt Rigmor Stenmark har tänkt sig hur den borgerliga sammanslutningen ska skydda radonbidraget. Vi har fått kämpa oss till det och har gjort stora utfästelser om att minska dödligheten i cancer.

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Bostadsfrågor

Anf. 294 LEIF JAKOBSSON (s):

Herr talman! Varje månadsskifte sitter de allra flesta och betalar sina räkningar. För många är den största enskilda utgiften hyran. Många betalar faktiskt mer än en fjärdedel av sin lön. Av det som kom in den 25 skickar man vidare mer än en fjärdedel den 30 till hyresvärderna. Det innebär att hyrans storlek och utvecklingen av hyrorna är det som avgör om det finns pengar över när månaden är slut och om det finns utrymme för lite guldkant i tillvaron.

Hyresgästen är utsatt. Man måste ha en bostad, och bostaden är ens hem och trygghet. Stora höjningar av hyran leder till dramatiska krav på förändringar i livet. Måste man flytta? Ska barnen tvingas byta till en annan skola, och så vidare?

Det är därför det är för mig fullständigt obegripligt att vi har fyra partier i riksdagen som kämpar för att lagarna ska ändras så att hyrorna kan höjas. Jag tänker inte ge mig på det omöjliga arbete det innebär att försöka reda ut respektive borgerliga partis dagsnotering i hyressättningsfrågan eller än värre om det finns någon högeralliansståndpunkt. Visserligen kan man utläsa en gemensam hållning i budgetmotionerna, det vill säga att hyrorna ska höjas genom att räntebidragen tas bort och att investeringsstödet till hyresrätter avskaffas. Bara det innebär kraftiga hyreshöjningar. Men än värre är att de krav som de borgerliga partierna för fram i olika sammanhang om att de allmännyttiga bostadsföretagens hyror inte längre ska vara taket för vad de privata fastighetsägarna ska kunna kräva av hyresgästerna i hyra leder till marknadshyror förr eller senare. Fastighetsägarna kan ta ut så höga hyror de vill. Vad det betyder på de platser där det är bostadsbrist kan var och en räkna ut.

Jag tycker själv att vårt nuvarande system i grunden faktiskt är alldeles förträffligt. Kommunägda bostadsbolag som drivs enligt självkostnadsprincipen förhandlar fram en hyresnivå med hyresgästerna. Den nivån blir normen och taket för vad privata fastighetsägare får lov att ta ut. Vi har på så sätt ett decentraliserat system som tar hänsyn till lokala förutsättningar och värderingar samtidigt som privata fastighetsägare inte tillåts exploatera bostadsbristen. Det innebär att den svagare parten, hyresgästen, har ett besittningsskydd utan att vi behöver ha statlig inblandning och hyresreglering.

Herr talman! Jag måste fråga de borgerliga: Vad är det för fel på politiken? Jag konstaterar att ni vill förändra hyreslagen så att hyrorna kommer att stiga där det finns bostadsbrist. Då måste det vara ett mycket allvarligt problem som ni å andra sidan vill lösa med hjälp av de här förslagen. Jag funderar på vad det kan vara. Är det så att ni tycker att hyrorna i dag generellt sett är för låga? Nej, det är fullständigt absurt. Det kan ingen tycka.

Kan det vara så att lönsamheten för privata fastighetsägare är så dålig i dag att det måste till en hyreshöjning för att det inte ska vara en krisbransch? Ingalunda! Det är en välmående bransch, som utländska inve-

sterare också upptäckt. Att äga och förvalta hyreshus i Sverige är generellt en god affär.

Kan det vara så att privata fastighetsbolag drar sig för att bygga nya hyresfastigheter eftersom de inte kan ta ut så höga hyror som de anser att de behöver? Här kan finnas ett problem, men här finns också en lösning på just det problemet i Hyressättningsutredningens förslag om framförhandlade, överenskomna nybyggnadshyror med Hyresgästföreningen. Men om man tar den stora lösningen, att skjuta med hagelbössan, skulle det innebära att alla som sitter i hyreslägenheter i dag tvingades betala högre hyror, bara för att man skulle kunna bygga nya hus. Det är helt orimligt.

Kan det vara ett sätt att förbättra möjligheterna för privata fastighetsägare på orter där det finns tomma lägenheter, att man kan förvänta sig att det finns lönsamhetsproblem i fastighetsbranschen? Nej, absolut inte! På sådana orter ligger de privata värdarnas hyror redan under allmännyttans hyresnivå för att få hyresgäster. Att säga till dem att vi ska ge dem möjlighet att ta mer betalt hjälper ju ingen, utan det vore affärsmässigt självmord.

Herr talman! Jag kan uppriktigt sagt inte hitta ett enda vettigt argument för att Sveriges hyresgäster ska tvingas betala högre hyror. Resultatet blir att redan välmående fastighetsbolag blir rikare, att hyresgäster som har sämre ekonomi tvingas flytta och att segregationen ökar. Än värre är det om hyresnivån höjs kraftigt – då ökar värdet på hyresfastigheterna också, och vi kan hamna i en ny fastighetsbubbla, där hyresgästerna får betala spekuleringen på sin hyresavi.

Nu vet jag att flera av er borgerliga debattörer kommer att vrida er som maskar och försöka hävda att höjda hyror inte är höjda hyror, att det står fel på hemsidan och allt vad ni kan hitta på. Men om det är något av de borgerliga partierna som inte vill ta bort allmännyttans hyresledande roll och därmed skydda hyresgästerna har ni chansen att säga det i dag här i kammaren. Det är inte bara hyresgäster och den svenska politiken som är intresserade.

Jag vill bara kort referera vad som sades i Aktuellt kl. 18 den 1 oktober, då Aktuellt intervjuar en norsk fastighetsspekulant som köpt in sig bland annat i Malmö och berättar hur bra affär det är att äga fastigheter i Sverige och hur förvånad han är över att inte fler har tagit sig hit för att tjäna pengar. Den slutsats som den norske fastighetsägaren Ivar drar är den här: Vi satsar på Sverige och hoppas på en liknande utveckling som i Norge, där man både får en avreglering av hyresmarknaden och därmed inte bara högre hyror utan också högre bostadspriser. Det var hans svar på frågan vilka förväntningar han har på en borgerlig regering.

Om ni inte tänker ta bort allmännyttans hyresledande roll ska ni ringa Norge och berätta för dem, så att de inte lägger pengar här i onödan.

Anf. 295 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Leif Jakobsson var inte här när vi höll våra anföranden, och av det skälet måste jag upprepa en del av det jag sade.

Jag sade att vi har varit på väldigt många studiebesök och alltid hört samma saker om vad som är hinder för bostadsbyggandet. Det handlar alltid om att det måste vara långsiktighet, krångliga PBL-regler, planprocessen som tar lång tid och hindrar konkurrensen, rigid tillämpning av

bullernormer, alla skatter på bostadsbyggande och boende. Det var några exempel.

Därför vill jag fråga Leif Jakobsson: Vad har ni gjort för att ta bort de här hindren?

I dag är det fler som bor i kommuner som har bostadsbrist än när mandatperioden började. 61 % av Sveriges befolkning bor i kommuner som har bostadsbrist. Nog behöver man riva en del hinder för att bostadsbyggandet ska komma i gång.

När det gäller hyressättningen och bruksvärdessystemet skulle jag vilja ställa en fråga till Leif Jakobsson. Hans partikamrater här i Stockholm ville ju omvandla alla hyresrätter till kooperativ hyresrätt, vilket innebär att de inte ingår i bruksvärdessystemet. Jag skulle vilja höra en kommentar till detta. Det innebär att hela bruksvärdessystemet i Stockholm bara ramlar ihop om sossemajoriteten i Stockholms stadshus får igenom sitt förslag.

Anf. 296 LEIF JAKOBSSON (s) replik:

Herr talman! Låt mig säga en sak om bristen och efterfrågan, för det är egentligen det som det handlar om – att efterfrågan på bostäder är större än någonsin. Vad är det viktigaste för det? Jo, det är naturligtvis att människor har arbete, inkomst och framtidstro, att räntorna är låga och allt detta som är ett resultat av den socialdemokratiska politiken.

Vi hade en period när ni lämnade efter er en ekonomi som var ett moras, en situation där bostadsräntan på mitt lån var på 15 ½ % och arbetslösheten var uppe i 10 %. Vad gjorde människor då? Jo, man tryckte ihop sig i mindre och mindre lägenheter. Det som har hänt är att svenska folket har fått framtidstron åter, att mambor har börjat få jobb och kunnat se att det finns en chans att ta sig ur det här. Då får vi naturligtvis en brist under en period, eftersom ni hade lyckats få ned byggandet till nästan noll.

Nu är byggandet i gång. Med alla dessa hinder måste jag säga att det är helt fantastiskt att det byggs så mycket som det görs. Det byggs så mycket att man på sina håll nu måste prata om att prioritera därför att det inte finns byggnadsarbetare så att det räcker för all den bostadsproduktion som är på väg.

Anf. 297 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att jag inte fick svar på en enda av mina frågor. Samtidigt kan jag säga att det är 9,1 % av byggnadsarbetarna som är arbetslösa, så jag vet inte om det byggs så jättemycket.

I min sista replik vill jag säga att vi moderater ser som vår huvuduppgift att riva hinder för bostadsbyggandet, medan Socialdemokraterna och Leif Jakobsson tycks se som sin huvuduppgift att klösa till Moderaterna. Det är det enda som gäller för er.

Anf. 298 LEIF JAKOBSSON (s) replik:

Herr talman! Jag diskuterar hemskt gärna konkreta saker som fortfarande återstår som hinder för bostadsbyggandet. Men framställ inte situationen som att det inte går att bygga, när det i själva verket är tvärtom! Öppna ögonen och titta på alla dessa byggkranar! Öppna tidningen Byggindustrin och se vad där står! Det är byggboom. Det är bostadsbyggan-

det som gör att hela byggbranschen går för fulla muggar just nu. Vi kommer att få kapacitetsproblem – och har dem redan – om vi ska kunna leva upp till kraven. Andra investeringar måste antagligen stå tillbaka för att vi ska kunna klara hela den anstormning av byggprojekt på bostadssidan som kommer.

Anf. 299 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Leif Jakobsson nämnde här vad boendekostnadens andel av den disponibla inkomsten är. Jag tyckte att det var väldigt moderat, därför att det är inte riktigt överensstämmande med den statistik som finns. Snittet är 28 %, och för ensamföräldrar är det 33 %. Tittar man på den svenska boendekostnadens andel är den högst i Europa, enligt Eurostat. Det har varit så i flera år i sträck. Det här är resultatet av den socialdemokratiska politiken.

Då vill jag väldigt gärna veta vad Leif Jakobsson, som sitter i majoritet, tänker göra för att sänka boendekostnaderna för vanligt folk. Kommer ni att sänka fastighetsskatten på hyresrätterna till exempel? Kommer ni att göra någonting åt instansordningen, så att det inte kostar så mycket med hela denna överklagandeprocess, som också bostadskonsumenter får betala? Kommer ni att medverka till att ägarlägenheter kan införas? Det skulle också kunna bli en spännande mix i olika fastigheter. Kommer ni att medverka till en modernisering av hyressättningssystemet så att det också byggs fler hyresrätter?

Det här är några frågeställningar, men ansvaret är ditt, Leif Jakobsson. Vad tänker ni göra?

Anf. 300 LEIF JAKOBSSON (s) replik:

Herr talman! Nina Lundström! Mitt inlägg handlade om att jag ställde mig frågande till att fyra partier över huvud taget kan överväga lagändringar som skulle innebära högre hyror. Och så frågar Nina Lundström mig vad jag ska göra för att sänka hyrorna. Ni kunde börja fundera på er egen politik och vad ni är ute efter, varför ni vill ta bort räntebidragen och varför ni vill ta bort investeringsbidragen, som har sett till att vi har kunnat bygga hyresrätter till rimliga kostnader, som har inneburit att många människor som annars inte skulle kunna efterfråga en ny, modern lägenhet har kunnat komma in i den och som har lett till flyttkedjor som gör att mambor kan flytta hemifrån.

Ser ni inte att politiken faktiskt fungerar? Visst – det behövs mer politik, och det behövs mer insatser för att lösa de problem som finns. Men vi är på rätt väg. Det är alldeles klart.

Anf. 301 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Leif Jakobsson inte vill svara på frågan hur man kan se till att 33 % av boendekostnaden för ensamföräldrar blir annorledes.

Jag står upp för det förhandlingssystem som vi i dag har på hyresmarknaden. Jag anser att det är bra att vi har ett bruksvärdessystem. Jag står bakom trepartsöverenskommelsen.

Jag är mycket bekymrad över att Leif Jakobssons parti och regering inte har återkommit till riksdagen med förslag som parterna på hyresmarknaden själva har efterfrågat. I veckan gick det in en skrivelse till

regeringen igen. Jag vill veta: Kommer Leif Jakobsson att stötta trepartsöverenskommelsen?

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Anf. 302 LEIF JAKOBSSON (s) replik:

Herr talman! Ja, den reformering som föreslås tycker vi är helt okej. Det är faktiskt ett socialdemokratiskt partikongressbeslut också, när det gäller nyproduktionshyrorna. Det är inga som helst problem.

Jag återkommer till frågan om allmännyttans hyresledande roll, för den är oerhört viktig. Jag förstår att ingen av er pratar om det och att ingen av er kommenterar det för det innebär ett systemskifte på hyresmarknaden, även om det inte sker över en natt. Men jag har gett er möjlighet att här i dag ta avstånd från min beskrivning, så som jag har fått den från tidigare debatter. Är det någon av er som ställer upp på det hyressättningssystemet och att det är allmännyttan som är tak vill jag gärna höra det.

Anf. 303 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Både Leif Jakobsson och jag är glada över att det byggs mer, men om det är en riktig byggboom kan vi väl diskutera. På Irland, med hälften så stor befolkning, bygger man 80 000 lägenheter om året just nu.

Det fattas ändå bostäder, och det är också viktigt vad man bygger. När det gäller hyresrättssidan ligger vi på någonstans mellan 7 000 och 8 000 lägenheter. Jag är lite osäker, men jag tror att också kategoribostäder räknas in där. Det här kommer ju inte att räcka, Leif Jakobsson, till alla de ungdomar som behöver bostäder.

När jag nu läser de förslag som finns i departementsskrivelsen ser jag att det finns med ett förslag om ett investeringsbidrag. Men i volym och omfattning handlar det om ett par tusen, två och ett halvt tusen, lägenheter per år. Då är min fråga till Leif Jakobsson: Tycker han att det behöver byggas mer, och tycker han att det behöver byggas mer hyresrätter? Är då de här villkoren tillräckliga för att klara det?

Anf. 304 LEIF JAKOBSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror att vi måste ligga på ungefär den nivå som vi närmar oss nu – det är kanske 33 000 under det här året – under en ganska lång tid för att beta av den brist som finns på bostäder. Men det är i vissa delar av landet som det här behöver göras. Vi har ju sett med investeringsstödet att det måste till politiska åtgärder och antagligen olika former av stöd från staten för att vi ska kunna uppnå det. Då får vi naturligtvis lösa det när det nya bostadsfinansieringssystemet ska komma till, på ett eller annat sätt.

Anf. 305 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Det är ju bra att jag får ett sådant besked. Det var inte riktigt vad statsministern sade i en intervju i våras. Det låter bra att vi är på samma spår, Jakobsson och jag. Men jag anser fortfarande att volymen hyresrätter måste öka betydligt utifrån dagens nivåer och att vi tillsammans måste se till att det blir så. Då menar jag att de förslag som

Allmänpolitisk debatt

Bostadsfrågor

finns i dag inte räcker till, tyvärr. Och då undrar jag om Jakobsson har ungefär samma åsikt som jag i den frågan.

Anf. 306 LEIF JAKOBSSON (s) replik:

Herr talman! Nja, där vill jag nog ändå säga att fördelningen mellan vad som ska byggas i första hand är en fråga för de lokala politikerna och för kommunerna. Jag vill inte stå här och säga att så och så mycket ska vara hyresrätter i den ena eller den andra delen av landet. Men eftersom vi vet att det behövs mer hyresrätter är det klart att stödsystem och sådant måste till för det. Och det är ju den enda form av bostadsproduktion som vi kan stödja utan att vara oroliga för att vinsten av det sedan hamnar i privata fickor.

Anf. 307 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag vill gå tillbaka till hyressättningsystemet, eftersom Leif Jakobsson var lite intresserad av det.

Socialdemokraterna har verkligen det yttersta ansvaret att fånga upp trepartsöverenskommelsen, så som den var från början. Vad jag förstår haltade den ett tag, men den är nu på väg att återigen kunna bli en trepartsöverenskommelse som kan gälla över tid. Nu är det upp till Socialdemokraterna: Lägg fram förslaget om ett förändrat hyressättningsystem i enlighet med trepartsöverenskommelsen, som gör det möjligt att få ett annat hyressättningsystem för just nyproduktionen! Det är det som vi behöver. Se till att den kommer på riksdagens bord med det snaraste! Det skulle jag vilja. Och jag skulle vilja ställa motfrågan till Leif Jakobsson: Kommer Socialdemokraterna under den här mandatperioden, och helst i höst, att ge oss en chans att ta ställning till ett bra förslag?

Anf. 308 LEIF JAKOBSSON (s) replik:

Herr talman! De tre parterna är inne i en diskussion igen. Det är självklart att vi måste avvakta resultatet av den. Men jag har absolut ingen anledning, för min del, att inte skynda på det här. Jag tror att det är en bra lösning som har framkommit, att Hyresgästföreningen förhandlar fram en nyproduktionshyra och att man på det sättet kan lösa just den lilla problematiken. Men det var det jag försökte prata om, att det kan man lösa, men man ska inte ge sig på allmännyttans hyresnormerande roll. Där undrar jag vad Rigmor Stenmark står i dag.

Anf. 309 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag har en annan fråga som också har med hyreslägenheter att göra. Jag var i Blekinge och träffade ganska många socialdemokrater också. Där hade man ett intresse från oss på den borgerliga sidan av att lyssna till människorna som bodde på landsbygden och som väldigt gärna ville bygga även hyreslägenheter i de mindre tätorterna och på landsbygden. Men Socialdemokraterna sade nej.

Jag undrar varför. Jag tycker att det är ganska viktigt att man ger rätt signaler uppifrån, det vill säga från Leif Jakobssons parti, ut till bygderna. Då kan vi se till att vi får en rörlighet på bostadsmarknaden och att man även beaktar möjligheten att ha hyresrätter på landsbygden.

Anf. 310 LEIF JAKOBSSON (s) replik:

Herr talman! Det socialdemokratiska partiet är inte emot hyresrätter på landsbygden, så det där förstår jag över huvud taget inte. Det är möjligt att det är något uttryck för precis det som jag sade, att vad man tycker måste man lösa i den kommunala politiken. Och vad man har för skäl för det här har jag ingen som helst aning om. Men hyresrätten är en alldeles utomordentlig upplåtelseform, även på landsbygd, vid sidan av bostadsrätter och egnahem.

Jag konstaterar att ingen över huvud taget har svarat på min fråga om allmännyttans normerande roll, som är oerhört viktig för landets hyresgäster. Då får jag väl dra mina slutsatser själv.

Demokrati

Demokrati

Anf. 311 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Klockan halv nio på kvällen efter många andra debatter och när, i bästa fall, två åhörare ur riksdagen förutom talmannens stab är närvarande, tänker jag inte hålla ett långt anförande. Men jag ska i alla fall säga några ord i hopp om att få vissa frågor på dagordningen, frågor om den svenska demokratin i dag.

Det var faktiskt så att jag fick uppdraget att skriva en rapport för Interparlamentariska unionen om det civila samhället och demokratin i dag. Det blev ett mycket spännande arbete. Jag fick titta tillbaka lite grann och såg Mödrarna på Plaza de Mayo och kvinnoorganisationerna i Chile och Free Mandela-rörelsen i Sydafrika och hela kedjan av fredliga revolutioner i Östeuropa. I var och en av de här stora dramatiska förändringarna, som alla gick mot demokrati, spelade det civila samhället en mycket stark roll. Det handlar alltså om fristående organisationer, inte etablerade sedan evigheter, gräsrotsrörelser som ändrar världens historia i vår tid.

Det var mycket roligt att studera den här kedjan av positiva fakta.

Det var ännu starkare att göra det eftersom jag gjorde det strax efter tsunamikatastrofen när plötsligt väldigt många grupper och individer från hela världen ställde upp för att hjälpa katastrofens offer. Det är en positiv bild över vad människor som vill handla kan åstadkomma.

Sedan, när detta arbete var slut, vände jag blicken mot Sverige. Vad såg jag här? Skandaler i ungdomsorganisationerna, skandaler kring invandrarorganisationer, obehagliga fakta som verkar ha lite djupare rötter än vad vi ser. Jag ställde mig frågan hur det står till med det civila samhället i Sverige. Sverige är ett land som mycket ofta berömmar sig själv för sina starka traditioner av folkrörelser. Men håller de här traditionerna över hela fronten? Finns det inte i dag i vårt samhällssystem svagheter som åstadkommer sådana fenomen som dem som jag just har nämnt?

Jag tror att vi måste tänka ordentligt på de här frågorna. Jag tror att det är väldigt svårt för nya grupper att börja agera i Sverige. Vi har gamla traditionella mycket starka folkrörelser. De är väletablerade. De flesta av dem är också mycket rika. De har hunnit samla på sig ansenliga kapital. Och de samarbetar mycket bra åt alla håll inne i samhället. Men var finns utrymme för de nya kvinnorörelserna, de som vill försvara Fadime och Pela? Jag vet att de hankar sig fram från halvår till halvår på bidrag. Var finns utrymme för invandrarnas organisationer? Jag menar inte Centrum mot rasism där man uppifrån skapade paraplyet. Staten säger: Nu ska vi

lösa problemet. Och så börjar man uppifrån bygga något som ska samla det fria civila samhället. Det går faktiskt emot själva väsendet i det civila samhället. Antingen växer det nedifrån och upp, eller så finns det inte. Man kan inte kommendera fram födelsen av positiva skapande folkrörelser.

Jag tror att en svaghet i hela systemet också ligger i sättet att finansiera det civila samhället. Bidrag är inte ett skapande sätt att finansiera, och det skapar beroende också. Därför vill jag att denna korta beskrivning ska noteras till protokollet och kanske tillsammans med min motion i samma ämne leda till att frågan om det civila samhällets tillstånd i Sverige i dag hamnar på dagordningen.

Anf. 312 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Herr talman! Ärade ledamöter i kammaren! Alla protokollsläsarna! Det är nu elva år sedan Estonia förliste och över 850 människor förlorade livet. Den officiella förklaringen var att fartyget förlorade bogvisiret. Det föll av under gång och drog med sig bilrampen ned, vatten kom in på fartygets bildäck och fartyget sjönk. Problemet med den förklaringen är att den är omöjlig. Ett fartyg som får in vatten ovanför vattenlinjen uppe på bildäck, som är vattentätt, förlorar väldigt snabbt sin stabilitet och kapsejsar, slår runt, och kan flyta om skrovet är intakt uppochnedvänt i veckor på den luft som finns inneslutet. Men vi vet att Estonia i stället sjönk väldigt snabbt, på mindre än 50 minuter. Det indikerar ett massivt intag av vatten, också under vattenlinjen. Det är därför som haveriutredningen har kritiserats av en enig sjösäkerhetsvärld som har underkänt den här utredningen. Det är därför frågan kommer tillbaka till riksdagen hela tiden.

Bristerna i undersökningen som gjordes är många. De mest basala uppgifterna för en haveriutredning är att undersöka hela skrovet på ett fartyg som har sjunkit, om det finns hål eller skador på det eller inte, att undersöka om lasten inne på bildäcket har varit surrad ordentligt på det sätt den ska vara, att undersöka om luckorna har varit öppna eller stängda som de ska vara, att undersöka huruvida dörrar som är vattentäta har varit stängda på det sätt de ska vara, men ingenting av det här gjordes av haveriutredningen. Varför? Vi vet inte svaret på den frågan. Vad vi däremot vet är att någon kort efter att fartyget förliste var nere på botten och öppnade ombordkörningsrampen. Det vet vi därför att om man öppnar rampen och sedan försöker stänga den igen så fastnar de räcken som faller ut. Det finns i det offentliga officiella utredningsmaterialet bilder som jag nu visar upp för kammarens ledamöter som visar hur de här räckena ligger avskurna på havets botten bredvid Estonia. Vem öppnar en bilramp som väger över tio ton? Hur bär man sig åt utan att någon uppe på ytan som har hand om haveriutredningen märker detta? Vad är syftet med att öppna en tio ton tung ombordkörningsramp in till bildäcket? Vad är det man vill göra där inne?

Det här kunde ske under förevändning av att man letade efter fartygets bogvisir. Man påstår i haveriutredningen att man letade i tre veckors tid och hittade det först 1,6 kilometer från Estonia. Men vi har bilder som togs de första dygnet när man letade efter Estonia av ett finskt marint

fartyg som visar Estonia på havets botten. Jag visar upp den bilden här för kammarens ledamöter. På de här sonarbilderna finns ett föremål vid eller bredvid fartygets för som i storlek och form överensstämmer med bogvisirets storlek och form. Vi har också i det utredningsmaterial som är offentligt och officiellt hittat ett fax från den finska haveriutredaren Tuomo Karppinen som han skickade den 10 oktober till sin svenska kollega Börje Stenström som bekräftar att man har hittat bogvisiret. Man har till och med filmat bogvisiret. Det här är lång tid innan utredningen påstår att man så småningom hittade det. Varför låtsas man leta efter ett bogvisir i tre veckor? Varför förtiger haveriutredningen det faktum att man faktiskt hittade det i ett långt tidigare skede?

De här frågorna har fått en ny aktualitet efter att en svensk tulltjänsteman berättat i Sveriges Televisions program Uppdrag granskning att militära transporter hade skett ombord på Estonia samma månad som fartyget förliste. Försvarsmakten här i Sverige erkände detta, och regeringen tillsatte Johan Hirschfeldt att utreda det. Det var intressant, för vi vet alla att det inte bara var svensk försvarsmakt som var intresserad av tidigare sovjetisk krigsmateriel. Hela västvärlden var intresserad av att komma åt det som tidigare varit hemligt i det forna Sovjetunionen. Vi vet här också i Sveriges riksdag efter konstitutionsutskottets behandling att Försvarets materielverk köpt rysk krigsmateriel av det privata företaget Exico som hade smugglats ut ur det sönderfallande Ryssland till Försvarsmakten här i Sverige.

Men regeringen gav Johan Hirschfeldt ett väldigt smalt mandat till sin utredning. Han fick i uppdrag att endast granska Försvarsmaktens eller FMV:s förehavanden när det gällde militära transporter, ingenting annat. Han fick endast mandat att granska september månad 1994, ingenting annat. Han fick inte höra någon under ed.

Därför är den viktiga frågan om huruvida Estonia hade en militär last också under förlisningsnatten inte utredd. Vi vet inte om så var fallet. Det är oacceptabelt.

Vi vet nu efter elva år att det inte är klarlagt hur och varför Estonia sjönk. Vi vet att tredje part, okänt vilken, berett sig tillträde till bildäcket veckorna efter förlisningen. Vi vet att det kunnat ske under förevändning av sökande efter visiret. Vi vet att denna tredje part letade efter något av betydande värde ombord på vraket. Vi vet att Hirschfeldts utredningsuppdrag utformades så att frågan om Estonia hade en militär last ombord under olycksnatten inte kunde besvaras.

Därför kräver vi full klarhet i den här frågan. Vi är skyldiga de mer än 850 människor som dog att ta reda på vad som verkligen hände. Det är viktigt också för människors tilltro till myndigheter här i Sverige.

Herr talman! Vi måste kunna lita på haveriutredningar. Vi måste kunna lita på regeringen. Vi måste kunna lita på att riksdagen utför sitt uppdrag att granska regeringen.

Anf. 313 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag har egentligen ingen fråga till Lars Ångström. Jag vill bara uttrycka min tillfredsställelse med att den här frågan tas upp igen. Jag kommer själv från Uppsala. 26 nämndemän från tingsrätten där var med på båten.

Det spelar inte så stor roll, för det är så många år sedan, kan man tycka. Men när man inte på ett tillfredsställande sätt kan ge ett klart svar på frågorna varför och hur Estonia sjönk kommer de frågorna alltid att leva med oss. De kommer att leva med i nästa generation och generationen efter den.

Jag tycker att det är alldeles utmärkt att frågan kommer upp. Vi är några som har skrivit en motion och jag vill uppmana till att behandla den väldigt seriöst och till att göra om haveriutredningen.

Anf. 314 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att Rigmor Stenmark har helt rätt i att det inte går att lägga locket på i en sådan här fråga, speciellt inte när så många omständigheter är outredda och speciellt inte när det i utredningsmaterialet går att hitta såväl fotografier som filmdokument och andra dokument som visar på något helt annat än det som haveriutredningen påstår.

Varje människa som sätter sig in i det här materialet förstår att något är väldigt fel. Det är därför vi med tillfredsställelse kan konstatera att det nu är ledamöter från sex av riksdagens sju partier som i en tvärlinje lägger fram förslag om att göra en utredning av detta.

Vi kan också konstatera att den här frågan diskuteras i det estniska parlamentet. För tio elva år sedan hade man inte så stora möjligheter att agera där. Det var ett samhälle under utveckling. I dag finns det en djup otillfredsställelse med att de här frågorna inte är utredda och att den allvarligaste olyckan i våra länders sjöhistoria inte på något sätt har klarlagts.

Anf. 315 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! För att jag inte skulle bli så ensam i debatten här i kammaren tog jag med mig ett litet husdjur som stöd. Det symboliserar det ämne som jag ska prata om. Det här är inte farligt, jag lovar.

Debatten har pågått i många timmar. Många kloka och en del, enligt min åsikt, kanske inte så kloka ord har sagts i viktiga ämnen.

Det jag ska prata om är kanske inte lika viktigt som utsatta barn eller rättstrygghet, men det handlar ändå om trygghet. Det handlar om att jag ska kunna känna trygghet där jag bor. Jag ska kunna känna mig trygg för att inte få en giftorm eller spindel i sängen eller möta en kamphund i trappuppgången.

Farliga husdjur är något som jag har förstått berör väldigt många människor.

Herr talman! Den här ormen är snäll. Den är mjuk och gosig. Man kan krama den och den kan kramas, men den kramas inte för hårt. Den bits inte. Det finns ormar som inte är lika snälla men som folk ändå har som husdjur.

Den senaste tiden har det dykt upp ett antal fall där ormar – även giftiga – har rymt från lägenheter. En familj i Borås som skulle renovera ett kök hittade en majsorm bakom frysen. En kvinna i Göteborg blev av med sin tigerpyton. Den är ganska stor. Det var en annan människa som hittade den i en park efter flera månader. En giftorm försvann i Sundsvall och fick dras fram under golvet. Det har också förekommit – inte minst i

närheten av där jag bor, i Kinna – att en ormägare har blivit biten av sin spottkobra så att hans liv var i fara.

Herr talman! Detta är inte acceptabelt. Många fler än jag har reagerat. Det visar bland annat alla de motioner som har väckts under allmänna motionstiden här i riksdagen.

Jag tror att man måste ta människors oro på allvar.

Jag själv kan inte se om en orm är giftig eller inte. Med anledning av min motion till riksdagen ville tidningarna ha några spektakulära bilder. Borås tidning drog därför med mig till terrariet i Borås. Jag fick göra bekantskap med en ganska snäll orm; den var stark. Bakom mig var det samtidigt en mycket giftig mamba. Om jag mötte de två ormarna skulle jag inte kunna se vilken av dem som är giftig.

Herr talman! Det finns ett antal lagar och regler kring de här frågorna. De behöver ses över. I miljöbalken överlåter regeringen åt kommunerna att meddela föreskrifter om man måste ha tillstånd för en orm. Det finns också andra kompletterande regler i förordningen om miljöfarlig verksamhet.

Jag tycker inte att det ska vara frivilligt för kommunerna att ge ut föreskrifter om tillstånd. Det ska vara obligatoriskt. Djuraffärer som säljer ormar och spindlar kan upplysa om att det krävs tillstånd och till och med dela ut ansökningsblanketter.

Det får inte bli så som det är i Borås, eller åtminstone var för ett tag sedan, att det enligt papperen bara finns en ormägare men djuraffärerna säljer mat och andra tillbehör som om det skulle finnas 100 ormar i Borås. Man vet inte om de är giftiga eller inte.

De här ormägarna vet förmodligen inte att det behövs tillstånd. I en del kommuner behöver man ha tillstånd, i andra kommuner behöver man inte ha tillstånd.

Herr talman! Det minsta man bör göra är att se över reglerna och se till att göra kravet på att söka tillstånd obligatoriskt.

Själv skulle jag inte vilja se någon orm över huvud taget i tätbebyggda områden, men det kanske är att gå för långt, även om jag vet att många håller med mig.

När det gäller giftormar och andra giftiga djur är det inga tveksamheter. De har inte i bostadsområden att göra. De ska befinna sig i terrarier där säkerhet kan upprätthållas så att de inte rymmer och där man kan leva upp till de säkerhetsbestämmelser som djurskyddsmyndigheten har tagit fram.

Det ämne jag har tagit upp i den här debatten är lite udda, men ingalunda oviktigt för medborgarna. Ingen ska behöva riskera att under eller i sängen hitta en giftorm som rymt på grund av att grannen tagit fram den och visat den för sina kompisar en fredagskväll efter en flaska vin.

Herr talman! Det är dags att se över reglerna för ormar. Det gäller också alla andra husdjur som kan utgöra en fara för andra människor, till exempel spindlar och kamphundar som jag har nämnt tidigare. Vi måste ta människors oro på allvar.

Anf. 316 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Herr talman! Det är ett udda ämne som Anne-Marie Ekström har tagit upp, men det är för den skull inte alls oviktigt.

I april ställde jag en fråga till jordbruksministern om innehav av giftorm i bostäder. Hon hänvisade då till djurskyddsmyndighetens bestämmelser som innehåller detaljerade bestämmelser om hur giftormar ska förvaras så att de inte kan rymma.

De bestämmelserna räcker tydligen inte. Det är alldeles för lätt för ormarna att slingra sig ut och ställa till besvär. Hon hänvisade också till att vissa kommuner har infört förbud mot att inneha giftorm.

De som inte bor i sådana kommuner löper alltså stor risk att råka ut för de här obehagliga överraskningarna.

En sak som är intressant i sammanhanget är att de regler som gäller för innehav av giftorm inte gäller för innehav av skorpioner eller giftiga spindlar. Vi vet att dessa djur har blivit allt vanligare eftersom mindre nogräknade personer tar med sig dem hem från utlandsresor.

Jag vill bara önska Anne-Marie Ekström lycka till i det fortsatta arbetet för att få bort de här obehagliga inslagen i våra bostadsområden.
(forts. prot. 15)

7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 13 oktober

2005/06:112 av *Guðrun Schyman* (-) till statsrådet Jens Orback
Jämställdhet i näringslivsfrågor

2005/06:113 av *Kent Härstedt* (s) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin

Industrins förutsättningar att öka elproduktionen

2005/06:114 av *Kent Härstedt* (s) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin

Återvinnande av energi

2005/06:115 av *Lilian Virgin* (s) till finansminister Pär Nuder
Flygskatten och regionalpolitiken

2005/06:116 av *Christer Winbäck* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Konkurrens på den europeiska postmarknaden

2005/06:117 av *Sverker Thorén* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Effektivitet i miljövårdsarbetet

2005/06:118 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Leni Björklund

Besök på Älvdalens skjutfält

2005/06:119 av *Ulla Löfgren* (m) till statsrådet Ulrica Messing

Utbyggnad av väg 363

2005/06:120 av *Karin Svensson Smith* (-) till justitieminister Thomas Bodström

Trafikskadelagen och ersättning vid rattonykterhet

2005/06:121 av *Owe Hellberg* (v) till justitieminister Thomas Bodström
Avvisningar av gömda flyktingar

2005/06:122 av *Maria Larsson* (kd) till näringsminister Thomas Östros
Småföretag och offentlig upphandling

2005/06:123 av *Gudrun Schyman* (-) till näringsminister Thomas Östros
Genuskrav inom fordonsindustrin

2005/06:124 av *Gudrun Schyman* (-) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky
Jämställdheten inom statens FOU-satsningar

2005/06:125 av *Martin Andreasson* (fp) till socialminister Berit Andnor
Statliga tjänstepensionsförmåner

2005/06:126 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Jens Orback
Lån till hemutrustning för flyktingar

2005/06:127 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsrådet Ibrahim Baylan
Särskolan

2005/06:128 av *Cecilia Wikström* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Internationella terroristnätverk

2005/06:129 av *Anne Marie Brodén* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Kvinnors rätt till bröstcancervård

2005/06:130 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist
Svensk ägnäring

2005/06:131 av *Bertil Kjellberg* (m) till näringsminister Thomas Östros
Regelförenkling för företag

2005/06:132 av *Inger René* (m) till statsminister Göran Persson
Religionsfrihet

2005/06:133 av *Inger René* (m) till samhällsbyggnadsminister Mona
Sahlin
Tillståndsprocessen vid byggande

2005/06:134 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ylva Johansson
Gramnegativa bakterier

2005/06:135 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Morgan Johansson
Självordsförsök bland fosterhemsbarn

2005/06:136 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ylva Johansson
Brist på kunskap om hepatit C i vården

2005/06:137 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Ungdomars körkortsutbildning

2005/06:138 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Situationen på svenska häkten

2005/06:139 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till utrikesminister Laila Freivalds
Situationen i Zimbabwe

2005/06:140 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ibrahim Baylan
Högstadielävers läsande

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 18 oktober.

8 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 13 oktober

2005/06:61 av *Magdalena Andersson* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Informationsfriheten för dömda inom kriminalvården

2005/06:62 av *Carl-Axel Roslund* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Polisens samarbetspartner

2005/06:63 av *Rolf Olsson* (v) till justitieminister Thomas Bodström

Pepparsprej i kriminalvården

2005/06:67 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Polisens trafikkontroller

2005/06:68 av *Cecilia Widegren* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Polisens prioriteringar

2005/06:83 av *Staffan Danielsson* (c) till statsminister Göran Persson
Tendenser till korporativistiskt samarbete

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 oktober.

9 § Kammaren åtskildes kl. 21.01.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 6 § anf. 40 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 113 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med anf. 186 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med anf. 236 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

1 § Särskild debatt om den psykiatriska vården.....	1
Anf. 1 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	1
Anf. 2 MAGDALENA ANDERSSON (m).....	2
Anf. 3 ERIK ULLENHAG (fp).....	4
Anf. 4 CHATRINE PÅLSSON (kd)	6
Anf. 5 ELINA LINNA (v).....	7
Anf. 6 KENNETH JOHANSSON (c)	8
Anf. 7 JAN LINDHOLM (mp).....	10
Anf. 8 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	11
Anf. 9 MAGDALENA ANDERSSON (m).....	12
Anf. 10 ERIK ULLENHAG (fp).....	12
Anf. 11 CHATRINE PÅLSSON (kd)	13
Anf. 12 ELINA LINNA (v).....	14
Anf. 13 KENNETH JOHANSSON (c)	14
Anf. 14 JAN LINDHOLM (mp).....	15
Anf. 15 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	15
Anf. 16 MAGDALENA ANDERSSON (m).....	16
Anf. 17 ERIK ULLENHAG (fp).....	17
Anf. 18 CHATRINE PÅLSSON (kd)	17
Anf. 19 ELINA LINNA (v).....	18
Anf. 20 KENNETH JOHANSSON (c)	18
Anf. 21 JAN LINDHOLM (mp).....	19
Anf. 22 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	19
2 § Anmälan om kompletteringsval till utbildningsutskottet.....	20
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	21
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	21
5 § Anmälan och hänvisning av motioner till utskott	22
Ajournering.....	22
Återupptagna förhandlingar	22
6 § Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 13).....	22
<i>Justitiefrågor</i>	<i>22</i>
Anf. 23 JOHAN PEHRSON (fp).....	22
Anf. 24 BRITTA LEJON (s) replik.....	24
Anf. 25 JOHAN PEHRSON (fp) replik	24
Anf. 26 BRITTA LEJON (s) replik.....	25
Anf. 27 JOHAN PEHRSON (fp) replik	25
Anf. 28 BEATRICE ASK (m).....	25
Anf. 29 ROLF OLSSON (v) replik	27
Anf. 30 BEATRICE ASK (m) replik	27
Anf. 31 ROLF OLSSON (v) replik	28
Anf. 32 BEATRICE ASK (m) replik	28
Anf. 33 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik.....	28
Anf. 34 BEATRICE ASK (m) replik	28
Anf. 35 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik.....	29

Anf. 36	BEATRICE ASK (m) replik	29
Anf. 37	BRITTA LEJON (s) replik	29
Anf. 38	BEATRICE ASK (m) replik	30
Anf. 39	BRITTA LEJON (s) replik	30
Anf. 40	BEATRICE ASK (m) replik	30
Anf. 41	INGEMAR VÄNERLÖV (kd)	30
Anf. 42	JOHAN PEHRSON (fp) replik	32
Anf. 43	INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik	32
Anf. 44	JOHAN PEHRSON (fp) replik	33
Anf. 45	INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik	33
Anf. 46	GÖRAN NORLANDER (s) replik	33
Anf. 47	INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik	33
Anf. 48	ROLF OLSSON (v)	34
Anf. 49	JOHAN PEHRSON (fp) replik	35
Anf. 50	ROLF OLSSON (v) replik	36
Anf. 51	JOHAN PEHRSON (fp) replik	36
Anf. 52	ROLF OLSSON (v) replik	36
Anf. 53	BEATRICE ASK (m) replik	36
Anf. 54	ROLF OLSSON (v) replik	37
Anf. 55	BEATRICE ASK (m) replik	37
Anf. 56	ROLF OLSSON (v) replik	37
Anf. 57	JOHAN LINANDER (c)	37
Anf. 58	BRITTA LEJON (s)	39
Anf. 59	JOHAN PEHRSON (fp) replik	41
Anf. 60	BRITTA LEJON (s) replik	41
Anf. 61	JOHAN PEHRSON (fp) replik	41
Anf. 62	BRITTA LEJON (s) replik	42
Anf. 63	JOHAN LINANDER (c) replik	42
Anf. 64	BRITTA LEJON (s) replik	42
Anf. 65	JOHAN LINANDER (c) replik	43
Anf. 66	BRITTA LEJON (s) replik	43
Anf. 67	CECILIA MAGNUSSON (m) replik	43
Anf. 68	BRITTA LEJON (s) replik	43
Anf. 69	CECILIA MAGNUSSON (m) replik	44
Anf. 70	BRITTA LEJON (s) replik	44
Anf. 71	BEATRICE ASK (m) replik	44
Anf. 72	BRITTA LEJON (s) replik	45
Anf. 73	BEATRICE ASK (m) replik	45
Anf. 74	BRITTA LEJON (s) replik	45
Anf. 75	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	45
Anf. 76	BRITTA LEJON (s) replik	46
Anf. 77	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	46
Anf. 78	BRITTA LEJON (s) replik	46
Anf. 79	ULF SJÖSTEN (m) replik	47
Anf. 80	BRITTA LEJON (s) replik	47
Anf. 81	ULF SJÖSTEN (m) replik	47
Anf. 82	BRITTA LEJON (s) replik	47
Anf. 83	INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik	48
Anf. 84	BRITTA LEJON (s) replik	48

Anf. 85	INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	48
Anf. 86	BRITTA LEJON (s) replik.....	49
Anf. 87	JEPPE JOHNSSON (m).....	49
Anf. 88	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	50
Anf. 89	JEPPE JOHNSSON (m) replik.....	50
Anf. 90	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	51
Anf. 91	JEPPE JOHNSSON (m) replik.....	51
Anf. 92	CHRISTER ERLANDSSON (s) replik.....	51
Anf. 93	JEPPE JOHNSSON (m) replik.....	51
Anf. 94	CHRISTER ERLANDSSON (s) replik.....	52
Anf. 95	JEPPE JOHNSSON (m) replik.....	52
Anf. 96	CECILIA WIKSTRÖM (fp).....	52
Anf. 97	ANNELIE ENOCHSON (kd).....	54
Anf. 98	GÖRAN NORLANDER (s).....	55
Anf. 99	CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	56
Anf. 100	GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	56
Anf. 101	CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	56
Anf. 102	GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	57
Anf. 103	ULF SJÖSTEN (m) replik.....	57
Anf. 104	GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	57
Anf. 105	ULF SJÖSTEN (m) replik.....	57
Anf. 106	GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	58
Anf. 107	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	58
Anf. 108	GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	58
Anf. 109	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	58
Anf. 110	GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	59
Anf. 111	ULF SJÖSTEN (m).....	59
Anf. 112	JAN ERTSBORN (fp).....	59
Anf. 113	BRITTA LEJON (s) replik.....	61
Anf. 114	JAN ERTSBORN (fp) replik.....	61
Anf. 115	HILLEVI ENGSTRÖM (m).....	62
Anf. 116	BRITTA LEJON (s) replik.....	63
Anf. 117	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik.....	63
Anf. 118	BRITTA LEJON (s) replik.....	63
Anf. 119	HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik.....	64
Anf. 120	KARIN GRANBOM (fp).....	64
<i>Socialförsäkringar</i>		65
Anf. 121	LINNÉA DARELL (fp).....	65
Anf. 122	TOMAS ENEROTH (s) replik.....	66
Anf. 123	LINNÉA DARELL (fp) replik.....	67
Anf. 124	TOMAS ENEROTH (s) replik.....	67
Anf. 125	LINNÉA DARELL (fp) replik.....	67
Anf. 126	SVEN BRUS (kd).....	68
Anf. 127	TOMAS ENEROTH (s) replik.....	69
Anf. 128	SVEN BRUS (kd) replik.....	70
Anf. 129	TOMAS ENEROTH (s) replik.....	70
Anf. 130	SVEN BRUS (kd) replik.....	70
Anf. 131	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	70
Anf. 132	SVEN BRUS (kd) replik.....	71

Anf. 133	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	71
Anf. 134	SVEN BRUS (kd) replik.....	71
Anf. 135	ULLA HOFFMANN (v).....	71
Anf. 136	SVEN BRUS (kd) replik.....	73
Anf. 137	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	73
Anf. 138	SVEN BRUS (kd) replik.....	74
Anf. 139	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	74
Anf. 140	LINNÉA DARELL (fp) replik.....	74
Anf. 141	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	74
Anf. 142	LINNÉA DARELL (fp) replik.....	75
Anf. 143	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	75
Anf. 144	BIRGITTA CARLSSON (c).....	75
Anf. 145	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	76
Anf. 146	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	77
Anf. 147	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	77
Anf. 148	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	77
Anf. 149	TOMAS ENEROTH (s) replik.....	77
Anf. 150	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	78
Anf. 151	TOMAS ENEROTH (s) replik.....	78
Anf. 152	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	78
Anf. 153	MONA JÖNSSON (mp).....	78
Anf. 154	TOMAS ENEROTH (s).....	80
Anf. 155	SVEN BRUS (kd) replik.....	82
Anf. 156	TOMAS ENEROTH (s) replik.....	83
Anf. 157	SVEN BRUS (kd) replik.....	83
Anf. 158	TOMAS ENEROTH (s) replik.....	83
Anf. 159	LINNÉA DARELL (fp) replik.....	83
Anf. 160	TOMAS ENEROTH (s) replik.....	84
Anf. 161	LINNÉA DARELL (fp) replik.....	84
Anf. 162	TOMAS ENEROTH (s) replik.....	84
Anf. 163	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	85
Anf. 164	TOMAS ENEROTH (s) replik.....	85
Anf. 165	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	85
Anf. 166	TOMAS ENEROTH (s) replik.....	85
Anf. 167	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	86
Anf. 168	TOMAS ENEROTH (s) replik.....	86
Anf. 169	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	86
Anf. 170	TOMAS ENEROTH (s) replik.....	87
Anf. 171	CATHERINE PERSSON (s).....	87
Anf. 172	MAGDALENA ANDERSSON (m) replik.....	88
Anf. 173	CATHERINE PERSSON (s) replik.....	89
Anf. 174	MAGDALENA ANDERSSON (m) replik.....	89
Anf. 175	CATHERINE PERSSON (s) replik.....	89
Anf. 176	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik.....	89
Anf. 177	CATHERINE PERSSON (s) replik.....	89
Anf. 178	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik.....	89
Anf. 179	CATHERINE PERSSON (s) replik.....	90
	<i>Sjukvård och sociala frågor</i>	90
Anf. 180	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	90

Anf. 181	ERIK ULLENHAG (fp)	92	Prot. 2005/06:14
Anf. 182	CONNY ÖHMAN (s) replik	93	13 oktober
Anf. 183	ERIK ULLENHAG (fp) replik	93	
Anf. 184	CONNY ÖHMAN (s) replik	94	
Anf. 185	ERIK ULLENHAG (fp) replik	94	
Anf. 186	CHATRINE PÅLSSON (kd)	94	
Anf. 187	CATHERINE PERSSON (s) replik	96	
Anf. 188	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	96	
Anf. 189	CATHERINE PERSSON (s) replik	96	
Anf. 190	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	96	
Anf. 191	ELINA LINNA (v) replik	97	
Anf. 192	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	97	
Anf. 193	ELINA LINNA (v) replik	97	
Anf. 194	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	97	
Anf. 195	ELINA LINNA (v)	97	
Anf. 196	LARS-IVAR ERICSON (c)	99	
Anf. 197	CONNY ÖHMAN (s)	100	
Anf. 198	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	102	
Anf. 199	CONNY ÖHMAN (s) replik	102	
Anf. 200	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	102	
Anf. 201	CONNY ÖHMAN (s) replik	102	
Anf. 202	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	103	
Anf. 203	CONNY ÖHMAN (s) replik	103	
Anf. 204	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	103	
Anf. 205	CONNY ÖHMAN (s) replik	103	
Anf. 206	ELINA LINNA (v) replik	104	
Anf. 207	CONNY ÖHMAN (s) replik	104	
Anf. 208	ELINA LINNA (v) replik	104	
Anf. 209	CONNY ÖHMAN (s) replik	104	
Anf. 210	ANNE MARIE BRODÉN (m) replik	104	
Anf. 211	CONNY ÖHMAN (s) replik	104	
Anf. 212	ANNE MARIE BRODÉN (m) replik	105	
Anf. 213	CONNY ÖHMAN (s) replik	105	
Anf. 214	LARS-IVAR ERICSON (c) replik	105	
Anf. 215	CONNY ÖHMAN (s) replik	106	
Anf. 216	LARS-IVAR ERICSON (c) replik	106	
Anf. 217	CONNY ÖHMAN (s) replik	106	
Anf. 218	LENA ADELSON LILJEROTH (m)	106	
Anf. 219	GABRIEL ROMANUS (fp)	107	
Anf. 220	ULRIK LINDGREN (kd)	109	
Anf. 221	TASSO STAFILIDIS (v)	111	
Anf. 222	ANNE MARIE BRODÉN (m)	112	
Anf. 223	ELINA LINNA (v) replik	114	
Anf. 224	ANNE MARIE BRODÉN (m) replik	114	
Anf. 225	ELINA LINNA (v) replik	114	
Anf. 226	ANNE MARIE BRODÉN (m) replik	114	
Anf. 227	MARITA ARONSON (fp)	115	
Anf. 228	LARS GUSTAFSSON (kd)	116	
Anf. 229	SOLVEIG HELLQUIST (fp)	118	

Anf. 230	TASSO STAFILIDIS (v) replik	119
Anf. 231	SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik	120
Anf. 232	TASSO STAFILIDIS (v) replik	120
Anf. 233	SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik	120
Anf. 234	INGER DAVIDSON (kd)	120
Anf. 235	CHRISTER WINBÄCK (fp)	122
<i>Bostadsfrågor</i>		<i>123</i>
Anf. 236	RAGNWI MARCELIND (kd)	123
Anf. 237	OWE HELLBERG (v) replik	125
Anf. 238	RAGNWI MARCELIND (kd) replik	125
Anf. 239	OWE HELLBERG (v) replik	125
Anf. 240	RAGNWI MARCELIND (kd) replik	126
Anf. 241	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	126
Anf. 242	OWE HELLBERG (v) replik	127
Anf. 243	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	128
Anf. 244	OWE HELLBERG (v) replik	128
Anf. 245	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	128
Anf. 246	NINA LUNDSTRÖM (fp)	128
Anf. 247	OWE HELLBERG (v) replik	130
Anf. 248	NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	130
Anf. 249	OWE HELLBERG (v) replik	130
Anf. 250	NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	130
Anf. 251	OWE HELLBERG (v)	131
Anf. 252	RAGNWI MARCELIND (kd) replik	132
Anf. 253	OWE HELLBERG (v) replik	132
Anf. 254	RAGNWI MARCELIND (kd) replik	133
Anf. 255	OWE HELLBERG (v) replik	133
Anf. 256	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	133
Anf. 257	OWE HELLBERG (v) replik	134
Anf. 258	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	134
Anf. 259	OWE HELLBERG (v) replik	134
Anf. 260	NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	134
Anf. 261	OWE HELLBERG (v) replik	135
Anf. 262	NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	135
Anf. 263	OWE HELLBERG (v) replik	135
Anf. 264	RIGMOR STENMARK (c) replik	135
Anf. 265	OWE HELLBERG (v) replik	136
Anf. 266	RIGMOR STENMARK (c) replik	136
Anf. 267	OWE HELLBERG (v) replik	136
Anf. 268	RIGMOR STENMARK (c)	136
Anf. 269	OWE HELLBERG (v) replik	138
Anf. 270	RIGMOR STENMARK (c) replik	138
Anf. 271	OWE HELLBERG (v) replik	138
Anf. 272	RIGMOR STENMARK (c) replik	139
Anf. 273	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	139

Anf. 274 RIGMOR STENMARK (c) replik	139
Anf. 275 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	139
Anf. 276 RIGMOR STENMARK (c) replik	139
Anf. 277 LEIF JAKOBSSON (s) replik	140
Anf. 278 RIGMOR STENMARK (c) replik	140
Anf. 279 LEIF JAKOBSSON (s) replik	140
Anf. 280 RIGMOR STENMARK (c) replik	140
Anf. 281 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp).....	141
Anf. 282 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik.....	142
Anf. 283 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	142
Anf. 284 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik.....	142
Anf. 285 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	143
Anf. 286 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	143
Anf. 287 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	143
Anf. 288 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	143
Anf. 289 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	143
Anf. 290 RIGMOR STENMARK (c) replik	144
Anf. 291 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	144
Anf. 292 RIGMOR STENMARK (c) replik	144
Anf. 293 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	144
Anf. 294 LEIF JAKOBSSON (s)	145
Anf. 295 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik.....	146
Anf. 296 LEIF JAKOBSSON (s) replik	147
Anf. 297 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik.....	147
Anf. 298 LEIF JAKOBSSON (s) replik	147
Anf. 299 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	148
Anf. 300 LEIF JAKOBSSON (s) replik	148
Anf. 301 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	148
Anf. 302 LEIF JAKOBSSON (s) replik	149
Anf. 303 OWE HELLBERG (v) replik	149
Anf. 304 LEIF JAKOBSSON (s) replik	149
Anf. 305 OWE HELLBERG (v) replik	149
Anf. 306 LEIF JAKOBSSON (s) replik	150
Anf. 307 RIGMOR STENMARK (c) replik	150
Anf. 308 LEIF JAKOBSSON (s) replik	150
Anf. 309 RIGMOR STENMARK (c) replik	150
Anf. 310 LEIF JAKOBSSON (s) replik	151
<i>Demokrati</i>	151
Anf. 311 ANA MARIA NARTI (fp).....	151
<i>Estonias förlisning</i>	152
Anf. 312 LARS ÅNGSTRÖM (mp).....	152
Anf. 313 RIGMOR STENMARK (c) replik	153
Anf. 314 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	154
<i>Farliga husdjur</i>	154

Prot. 2005/06:14
13 oktober

Anf. 315 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	154
Anf. 316 LARS-IVAR ERICSON (c) replik.....	155
(forts. prot. 15)	156
7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	156
8 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	158
9 § Kammaren åtskildes kl. 21.01.	158

Elanders Gotab, Stockholm 2005